

VESA LINDEN

AMERIKKALAINEN DEMOKRATIA JA SEN

VIHOLLISET

– YHDYSVALTOJEN UUSKONSERVATIIVIEN KÄSITYS

DEMOKRATIASTA

Tampereen Yliopisto
Politiikan tutkimuksen laitos
Valtio-oppi
Pro Gradu- tutkielma
Toukokuu 2008

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen laitos

LINDEN, VESA-MATTI: Amerikkalainen demokratia ja sen viholliset – Yhdysvaltojen uuskonservatiivien käsitys demokratiasta

Pro gradu - tutkielma, 128 s.

Valtio-oppi

Toukokuu 2008

Tutkielman aiheena on Yhdysvaltojen uuskonservatiivien käsitys demokratiasta. Tutkimus perustui kuuden tunnetun uuskonservatiivin kirjoituksiin, joissa käsiteltiin demokratiaan liittyviä kysymyksiä. Tutkimus oli luonteeltaan empiirinen, jossa analysoitiin uuskonservatiivien kirjoituksia historiallisina teksteinä. Analyysi ja tulkinnat perustuivat Quentin Skinnerin ja Markku Hyrkkäsen metodeille. Molempien metodien keskeisenä ideana on pyrkimys nähdä asiat niin pitkälle kuin mahdollista tutkittavien omin silmin. Tässä tapauksessa tutkijan tehtävänä oli käsittää se, miten Yhdysvaltojen uuskonservatiivit ovat käsittäneet sanan demokratia.

Uuskonservatiivien demokratiakäsitys osoittautui täysin kaksijakoiseksi. He erottelivat demokraattisen järjestelmän demokraattisesta hengestä ja asettivat ne toisiaan vastaan. Järjestelmän tasolla he osoittautuivat monessa suhteessa perinteisiksi republikaaneiksi, jotka kannattivat esimerkiksi valtion sääntelystä vapaata markkinataloutta ja vahvaa paikallishallintoa. He hyväksyivät kaikki demokratian perusinstituutiot eivätkä esittäneet mitään vaatimuksia Yhdysvaltojen perustuslain muuttamisesta.

Uuskonservatiivit kuitenkin katsoivat, että nämä instituutiot, samalla kuin ne ovat osa demokratiaa, myös tuottavat sille potentiaalisen ongelman. Kyse on siitä, että demokratian instituutiot ovat lähtökohtaisesti liberaaleja. Ne eivät aseta sen paremmin ihmisiä kuin ihmisten käsityksiä ja elämäntapoja mihinkään järjestykseen. Niinpä demokratia tarvitsee toimiakseen vastavoimaksi hierarkkisen ja antiliberaalin kulttuurin, joka tekee selkeitä erotteluja niin moraalien, elämäntapojen kuin ihmisten kyvykkyyden osalta. Tämä kulttuuri kuuluu samalla tavalla demokratian käsitteeseen kuin itse demokraattiset instituutiotkin.

Lopputuloksena syntyy näkemys, että demokratia toimiakseen ja säilyäkseen edellyttää, että yhteiskunnan paremmat jäsenet todellisuudessa hallitsevat kaikilla yhteiskunnan elämänalueilla. Kansalaisien tulee lisäksi olla elämäntavoiltaan ja käsityksiltään varsin homogeenisiä ja heidän tulee käyttää vapauksiaan eliittien opastuksella ja hyväksyä niiden olemassaolo demokratialle välttämättömänä asiana. Mitään tälle vastakkaista käsitystä tai ideologiaa ei demokratiassa voida hyväksyä. Liberaalit eliitit eivät tule kyseeseen, koska liberalismi on väärä ideologia. Perinteisten konservatiivien ongelmana taas on, etteivät he ymmärrä aktiivisesti pyrkiä ideologiseen herruuteen. Ideologinen herruus vaatii aktiivista hallinnointia kaikilla muilla elämänalueilla paitsi taloudessa ja siksi uuskonservatiivit eivät pelkää valtion kasvua samalla tapaa kuin perinteiset konservatiivit. Tämä käsitys samanhenkistä kansalaisista

ja heitä kouluttavasta eliitistä vei uuskonservatiivit hyvin lähelle Carl Schmittin näkemystä demokratiasta. Schmittistä uuskonservatiivit poikkeavat siinä, että he sitoutuneet demokraattisiin instituutioihin. Antiliberaali kulttuuri toimii siten liberaalidemokraattisen järjestelmän asettamien rajojen sisällä.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	1
1.1. Tutkimuskysymys ja tutkimuksen tavoite.....	1
1.2. Mistä uuskonservatismissa on kysymys?.....	5
1.3. Tutkimusmenetelmät.....	13
1.4. Tutkimuksen teoria.....	14
1.5. Tutkimusaineisto	19
1.6. Tutkimuksen rakenne	21
2. YHDYSVALTOJEN POLIITTINEN KULTTUURI JA 1960-LUVUN POLIITTINEN LIIKEHDINTÄ YHDYSVALLOISSA	22
2.1. Amerikkalaisen poliittisen kulttuurin erityispiirteitä.....	22
2.2. 1960-luku Yhdysvaltojen politiikassa.....	26
3. TUTKIMUSMENETELMÄT	28
3.1. Quentin Skinnerin metodologia.....	29
3.1.1. Toimijoiden uskomusjärjestelmän tavoittaminen	29
3.1.2. Toimijoiden intentiot teksteissä.....	30
3.1.3. Sanan käytön kriteerit ja sosiaalinen maailma	32
3.2. Markku Hyrkkäsen aatehistoria.....	33
4. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	37
4.1. Demokratian ja republikanismin eroista	38
4.2. Demokratiateorioiden erotteluja	40
4.3. Demokraattinen dimensio: Dahl, Schmitt ja Schumpeter.....	41
4.3.1. Antiliberaali demokratia – Carl Schmitt.....	41
4.3.2. Minimidemokratia – Joseph Schumpeter	43
4.3.3. Laaja demokratia – Robert A. Dahl	46
4.4. Republikanistinen dimensio: Buchanan, Rawls ja kommunitaristit.....	50
4.4.1. Klassinen republikanismi – James Buchanan.....	50
4.4.2. Moderni liberalismi – John Rawls	53
4.4.3. Vahva demokratia – kommunitarismi (Amitai Etzioni, Henry Tam ja Michael Walzer)	57
5. TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI.....	61
5.1. Demokratia ja talous.....	65
5.1.1. Kapitalismi ja demokratia.....	65
5.1.2. Demokratia ja tulonjako.....	67
5.1.3. Demokratia ja sosiaaliset oikeudet.....	70
5.1.4. Demokratia ja lobbaus	73
5.2. Demokratia, politiikka ja oikeudet	76
5.2.1. Liittovaltio, osavaltiot ja paikallisyhteisöt.....	76
5.2.2. Valtio ja yksilö	78
5.2.3. Korkein oikeus.....	80

5.2.4. Demokratia ja ryhmien oikeudet	83
5.2.5. Demokratia ja uudet oikeudet.....	87
5.3. Demokratia ja kulttuuri	91
5.3.1. Uusi luokka ja vastakulttuuri.....	91
5.3.2. Demokratia, hierarkia ja auktoriteetti	93
5.3.3. Amerikkalaisen demokratian kulttuuri	96
5.3.4. Demokratia ja ei-amerikkalaiset kulttuurit: Eurooppa, Latalainen Amerika ja Aasia...	105
5.3.5. Demokratia, islam ja terrorismin vastainen sota	107
6.LOPPUPÄÄTELMÄT	112
LÄHTEET:.....	124

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuskysymys ja tutkimuksen tavoite

Käsite uuskonservatiivi nousi suomalaisenkin yleisön tietoisuuteen viimeistään syyskuun terrori-iskujen ja Irakin sodan myötä. Julkisuuden kautta välittyi kuva hyvin aggressiivisesta ja jopa sotaisesta joukosta. Toisaalta uuskonservatiivien puheissa toistui jatkuvasti sana demokratia ja ajatus demokrati-an levittämisestä osana Yhdysvaltain turvallisuuspolitiikkaa. Nämä kaksi liittyivät toisiinsa siten, että uuskonservatismi määrittyi ideologiaksi, jossa demokratiaa levitetään ympäri maailmaa tarvittaessa vaikka voimakeinoin. Demokratian levittäminen olisi samalla ratkaisu Yhdysvaltojen ja laajemminkin koko vapaan maailman turvallisuusongelmiin. Demokratia on uuskonservatiivien näkemyksissä paras ja todennäköisin tie rauhaan niin Lähi-idässä kuin ylipäätään kaikkialla maailmassa:

”But President Bush went far beyond the obvious. He dared to apply the fundamental principle of American foreign policy – the promotion of democracy – the one area where it has always been considered verboten: the Middle East. Why is that important? Because the Middle East conflict is often dismissed as one of those incurable they-have-been-killing-each-other-for-centuries ethnic conflicts. So what can we do? Do what Europe did. Europeans have been killing each other for millennia (see Herodotus, Thucydides, Caesar). But not anymore. Why? They discovered democracy and the peace that comes with tolerant, open societies. There is never any guarantee of peace, but democracy comes close.” (Krauthammer 2002a.)

Francis Fukuyama, yksi uuskonservatiiveista, uskoo, että liberaalidemokratioista koostuvissa maailmassa pitäisi olla paljon vähemmän syytä sotaan. (Fukuyama 1992, 21). Demokratia pehmentää hänen mukaansa arvoja ja toimii tehokkaana vastalääkkeenä brutaalisudelle. Liberaalit yhteiskunnat ovat pohjimmiltaan sotaa vieroksuvia ja eivätkä ne ole koskaan hyökänneet toisiaan vastaan. (Fukuyama 1992, 324 – 325.) Michael Novakin mukaan kenenkään vapaus ei ole turvassa niin kauan kuin on olemassa kansaansa sortavia diktatuureja. (Novak 2005). Demokratia siten merkitsee uuskonservatiivien ajattelussa rauhaa ja turvallisuutta maailmassa.

Uuskonservatiivit uskovat, että halu demokratiaan on kaikille ihmisille yhteinen. He eivät niele väitettä, että vain tiettyjen kulttuurien ihmiset haluaisivat demokratiaa. Vaikka demokratian juuret ovatkin lännessä, on niillä universaalia vetovoimaa. Demokratia on jo tähän mennessä menestynyt hyvin monenlaisissa ympäristöissä ja se todistaa, että demokratian pohjana olevat vapauden ja tasa-arvon periaatteet ovat todellisia oivalluksia ihmisluonnosta. (Fukuyama 1992, 83; Fukuyama 2002.)

Moni saattaa epäillä, etenkin nyt Yhdysvaltojen Irakin operaation vaikeuksien jälkeen uuskonservatiivien näkemysten realistisuutta. Minua sen sijaan kiinnostaa se, mitä he tarkalleen ottaen tarkoittavat demokratialla. Kun sanaa toistetaan loputtomasti kaikissa mahdollisissa yhteyksissä, alkaa se saada väistämättä uusia merkityksiä. Viittaako jatkuvasti toistettu sana demokratia enää pelkästään demokraattisiin instituutioihin ja jos ei viittaa, niin mihin sitten? Maija Setälän mukaan samalla kuin demokraattisen arvottava käytäntö on yleistynyt, on käynyt myös yhä epäselvemmäksi millaisiin poliittisiin instituutioihin tai käytäntöihin demokratialla tarkalleen ottaen viitataan. (Setälä 1996, 9). Dahlin mukaan demokratiasta on tullut jo niin kulunut lauseenparsi, että nykyään jopa autoritääriset hallitukset halaavat sitä ideologisissa kannanotoissaan. (Dahl 2006, 1). Demokratia vaikuttaa käsitteenä itsensä selvydeltä, mutta sen merkitys alkaa käydä yhä sameammaksi termin popularisoituessa.

Toiseksi ilman mitään popularisointejakaan demokratiaan jää auki joukko kysymyksiä. Yksi tällainen kysymys on tietysti ideaalien ja todellisuuden välinen ero. Dahlin mielestä kuilu ihanteiden ja todellisuuden välillä on monissa demokraattisissakin maissa valtava, ja jos se esimerkiksi Yhdysvalloissa vielä syvenee entisestään, demokratiasta uhkaa tulla merkityksetöntä. (Dahl 2006, 1.) Kuinka kauas demokratia voi etäännyä ihanteistaan, että sitä voitaisiin vielä kutsua demokratiaksi? Kun demokratiaa pannaan lisäksi täytäntöön, syntyy edelleen lisää kysymyksiä. Miten valta tulee jakaa ja miten erilaiset asiat tulee päättää? Milloin tarvitaan kansanäänestystä? Kuinka pitkälle tasa-arvon tulee ulottua yhteiskunnassa? Näistä ja lukuisista muista kysymyksistä ihmiset voivat olla perustellusti eri mieltä ilman mitään pyrkimystä vääristelyyn.

Näin demokratiasta ei ole olemassa mitään lopullista viisasten kiveä, vaan siitä voidaan esittää täysin järjellisesti erilaisia käsityksiä. Täytyy lisäksi muistaa, että demokratia on politiikan käsite, eikä politiikassa koskaan varsinaisesti etsitä totuutta. Oikeudenkäynnissä totuudesta päättää aina joku ulkopuolinen taho, jolla ei omaa intressiä tai muunlaista sidosta käsiteltävänä olevaan asiaan. Tieteessä tutki-

jalta voidaan edellyttää tietynlaista etäisyyttä tutkimuskohteeseensa. Poliitikassa tällainen ulkopuolisuus ei ole mahdollisista ja toimijat ovat väistämättä myös tuomareita omissa asioissaan. Intressit vaikuttavat demokratiassa, paitsi siten, että demokraattinen järjestelmä antaa mahdollisuuden ajaa tietyissä rajoissa omia intressejään, niin myös siten, että intressit muotoilevat demokratiaa tietynlaiseksi. Näin tietynlainen puolueellisuus on rakennettu demokraattisen järjestelmän sisään.

Tämän työn tutkimuskysymys on siten, mitä uuskonservatiivit tarkoittavat demokratialla, miten he ovat tämän käsitteen käsittäneet. Koska uuskonservatismi on merkittävä voima ainoastaan Yhdysvalloissa, tarkoitan uuskonservatiiveilla nimenomaan Yhdysvaltojen uuskonservatiiveja. He ovat kuuluisimpia tällä hetkellä ulkopoliitikastaan, mutta tämä työ ei koske kuitenkaan heidän ulkopoliitikkaansa vaan sisäpolitiikkaansa. Tähän löytyy kolme syytä. Ensinnäkin sisäpolitiikassa demokratian klassiset kysymykset tulevat paremmin ja selkeämmin esiin. Demokratia on perinteisesti viitannut valtion sisäiseen päätöksentekoon, ei niinkään valtioiden välisiin suhteisiin kansainvälisessä politiikassa. Toiseksi ulkopoliitiikan olisi tietysti voinut ottaa mukaan osaksi tutkielmaa, mutta se olisi paisuttanut tutkimukseni suuremmaksi kuin se olisi tämän tyyppisen työn kohdalla ollut tarkoituksenmukaista. Kolmanneksi hyvin yksinkertaisesti: tämä on valtio-opin, ei kansainvälisen politiikan gradu. Kansainvälisen politiikan harrastajat voivat tutkia asiaa omista näkökulmistaan ja lähtökohdistaan – tämä työ pysyttelee valtio-opin traditioissa.

Keskittyminen sisäpolitiikkaan on perusteltua myös siitä syystä, että aikoinaan impulssi koko uuskonservatiivisen liikkeen synnylle 1960-luvulla tuli Yhdysvaltojen sisäisistä tapahtumista, aivan erityisesti tuon ajan vasemmistolais- ja opiskelijaradikalismista. Uuskonservatismi syntyi pitkälle vastareaktiona tuolle liikehdinnälle. (Dorrien 1993, 391.) Radikaalit olivat kyllästyneitä amerikkalaisen demokratian ideaalien ja todellisuuden väliseen ristiriitaan. Uuskonservatiivit taas tulkitsivat, että radikaalit halusivat repiä alas juuri nuo amerikkalaisen demokratian ideaalit. (Abrahms 2002, 268; Kristol 1983, 26 – 29.) Kysymys amerikkalaisesta demokratiasta on siten ollut alusta alkaen keskeinen osa uuskonservatiivista liikettä. Chernus väittää, että uuskonservatiivien taistelu ulkomaisia (kommunismi ja arabiradikalismi) ja kotimaisia vihollisia (opiskelijaradikaalit ja vasemmistoliberaalit) liittyvät kiinteästi toisiinsa. Kummankin taustalla on amerikkalaista elämää 1960-luvulta asti piinannut turvattomuuden tunne. (Chernus 2006, 18.)

Uuskonservatiivisen demokratiakäsityksen tutkiminen on perusteltua mielestäni kahdesta syystä. Ensinnäkin sillä, mitä maailman ainoassa supervallassa ajatellaan demokratiasta, on suurta merkitystä koko maailmalle. Irakin sota on tästä hyvä esimerkki. Toiseksi uuskonservatiivit ovat päässeet varsin merkittävään asemaan Yhdysvaltojen poliittisessa elämässä. He ovat olleet mukana niin Reaganin kuin George W. Bushin hallinnoissa. Druryn mukaan he ovat onnistuneet enemmän kuin mikään muu toimija muotoilemaan Republikaanisen puolueen ideologiaa ja agenda viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana. (Drury 1997, 27 – 28.) Uuskonservatiiveilla on näin todellinen mahdollisuus vaikuttaa amerikkalaisten näkemyksiin demokratiasta. Ylipäätään poliittiset ideologiat ja aatesuuntaukset ovat sitä aluetta, jota valtio-opin pitääkin tutkia. Tutkimus uuskonservatismista ei ole turha, ellei sitten pidä sitä aivan loppuun asti kaluttuna luuna, josta kenelläkään ei enää ole mitään uutta sanottavaa.

Uuskonservatismia on tutkittu Yhdysvalloissa, mutta ei käsittääkseni juurikaan Suomessa. Yhdysvalloissakaan ei ainakaan omien tietojeni mukaan ole tehty tutkimusta nimenomaan uuskonservatiivien demokratiakäsityksestä. Lisäksi ne tutkimukset joihin tutustuin, olivat useasti tietyllä tavalla mielipidekirjoituksenomaisia. Tarkoitan tällä sitä, ettei niissä ollut käytetty mitään tieteellistä metodia, vaan lopputuloksiin oli päädytty ainoastaan kirjoittajien omien päätelmien kautta. Se ei tarkoita, että ne olisivat olleet älyllisesti heikkoja tai perustelemattomia – sitä ne eivät missään nimessä olleet ja lopulta päädyin itsekin hyvin samansuuntaisiin näkemyksiin kuin ne. Joka tapauksessa oma työni on perinteinen empiirinen tutkimus, jossa on tutkimusaineisto, metodi ja teoria. Tutkimustulokset ovat siten ikään kuin ”tieteellisempiä”.

Se, että suomalaisena näkökulmani Yhdysvaltojen politiikkaan on väistämättä ulkopuolisen näkökulma, on sekä heikkous että vahvuus. Ensimmäistä siinä mielessä, että eurooppalaisena en millään tunne amerikkalaista poliittista kulttuuria samalla tavalla kuin amerikkalaiset itse. En ehkä aina pysty löytämään ja ymmärtämään sitä kontekstia, jossa kulloistakin väittelyä käydään. Toisaalta ulkopuolisen näkökulma antaa kuitenkin mahdollisuuden katsoa asioita aina hieman uudella tavalla. Kulttuurin jäsenet saattavat usein olla myös jossain määrin sokeita itselleen, eivätkä tajua kiinnittää huomiota siihen, mitä he pitävät itsestäänselvyyksinä. Ne kuitenkin saattavat olla loppujen lopuksi juuri niitä kaikista hedelmällisimpiä tutkimuskohteita. Toivon, että tutkimukseni voisi näin parhaimmillaan tarjota hyvin perusteltua tietoa hieman uudelta näkökulmasta

1.2. Mistä uuskonservatismissa on kysymys?

Uuskonservatismissa oli tutkimuksen teon kannalta kaksi ongelmaa. Ensimmäinen koski sitä, kuka on uuskonservatiivi. Sanallahan oli pitkään, ja on ilmeisesti edelleen, kielteinen merkitys ja uuskonservatiiviksi ei aina välttämättä vapaaehtoisesti tunnustauduta. Samasta syystä sitä voidaan käyttää poliittisten vastustajien leimaamiseen. Täten uuskonservatiivien joukkoon saatetaan liittää sellaisiakin henkilöitä, joilla ei välttämättä ole mitään tekemistä itse liikkeen kanssa. Palaan tähän ongelmaan uudelleen hieman myöhemmin.

Toiseksi ei ollut lähtökohtaisesti täysin varmaa, että koko tutkimuskohdetta olisi edes olemassa. Uuskonservatismi on käsitteenä ollut sen verran epämääräinen ja uuskonservatiivien ryhmä niin hajanainen, että sen olemassa oloa itsenäisenä poliittisena liikkeenä on aina aika ajoin epäilty. Irving Kristolin, uuskonservatismiin ”kummisedän”, mukaan uuskonservatismi ei ole niinkään poliittinen liike vaan suuntaus. Sillä ei ole mitään organisoitunutta muotoa eikä mitään tiettyjä ohjelmallisia päämääriä. Uuskonservatismi on ajattelutapa mutta ei varsinaisesti mikään koulukunta. Kun kaksi uuskonservatiivia tapaa, he todennäköisemmin kiistelevät kuin ovat samaa mieltä. (Kristol 1983, 75.)

Lähdin kuitenkin liikkeelle oletuksesta, että uuskonservatismi on olemassa tunnistettavana ja muista oppisuunnista erottavana poliittisena aatesuuntauksena. Yhteiskuntien fragmentoitua ja yhä uusien kiistakysymysten ilmaantuessa politiikkaan, kaikki puolueet ja poliittiset suuntaukset ovat joutuneet kokemaan sisäistä turbulenssia. Rajaviivat monissa politiikan kiistakysymyksissä eivät enää kulje niinkään puolueiden välillä kuin niiden sisällä.

Lisäksi ei pitä odottaa poliittisilta liikkeiltä uskonlahkojen tapaista yhtenäisyyttä. Jos liikkeen tai aatteen sisäiselle koheesiolle asetetaan kohtuuttomat vaatimukset, niin kaikista poliittisista suuntauksista tulee lopulta yhden henkilön liikkeitä. Amerikkalaiselle poliittiselle kulttuurille on lisäksi aina ollut tyypillistä, että mitään varsinaisia jäykkiä ideologioita ei ole olemassa. (Dahl 1972, 313). Kyse on siitä, onko Yhdysvaltojen poliittisessä kulttuurissa olemassa sellainen tunnistettava ja muista erottuva ajatussuunta kuin uuskonservatismi. Kristol itse uuskonservatismiin esityksessään toteaa, että vaikka suuntauksen sisällä onkin erilaisia mielipiteitä, on se aatteellisilta lähtökohdiltaan silti varsin yhtenäinen:

“My interpretation, of course, is not authoritative. Other neoconservatives may disagree with this emphasis or that—we are no way a coherent, organized movement—but I should be surprised if those disagreements were more than marginal.” (Kristol 1983, xv.)

Fukuyamankin mielestä uskonservatiivisen liikkeen perustana on suhteellisen koherentti ideoiden joukko, vaikei se olekaan liikkeenä monoliittinen tai omaa doktriinia marxilaisten tapaan. (Fukuyama 2006a, 14). Dorrien määrittelee uskonservatismiin intellektuelliksi liikkeeksi, joka kannattaa militanttia antikommunismia, kapitalista taloutta, minimalistista hyvinvointivaltiota, perinteisten eliittien hallintaa ja paluuta perinteisiin kulttuurisiin arvoihin. (Dorrien 1993, 8 – 9). Kristol lisää joukkoon poliittisen anti-romantiikan. Uskonservatiivit eivät jaa modernin liberalismiin illuusioita. (Kristol 1983, 75 – 77.)

Tutkimuksen lähtöoletus identifioitavissa olevasta uskonservatiivisesta demokratiakäsityksestä on täten mielestäni perusteltu. Itse tutkimus voi toki antaa tuloksen, ettei sellaista ole olemassakaan. Yhtä lailla se olisi mielenkiintoinen ja tiettyssä mielessä jopa radikaalimpikin tutkimustulos: intellektuellijoukko, joka haluaa levittää demokratiaa asevoimin ympäri maailmaa, ei pääse edes keskenään yhteisymmärrykseen siitä, mitä demokratia tarkoittaa.

Kutsun tästä eteenpäin uskonservatismia liikkeeksi, vaikka Kristol määritteleekin uskonservatismiin suuntaukseksi (persuasion), koska häntä lukuun ottamatta kaikki muut tekevät niin. Käytän lisäksi sanaa ideologia kuvaamaan uskonservatiivista ajattelua. Liikkeen synty paikannetaan useissa eri yhteisöissä 1960-luvun Yhdysvaltoihin. Fukuyama tosin siirtää uskonservatismiin juuret aina 1930- ja 40-lukujen taitteen New York City Collegeen, jossa joukko myöhempiä ensimmäisen sukupolven uskonservatiiveja opiskeli. Tällöin he olivat vielä Stalinia vastustavia trotskilaisia sosialisteja. (Fukuyama 2006a, 15 – 16.) Tähän ryhmään kuuluivat sellaisia myöhemmin intellektuelleina uraa luoneita henkilöitä kuten Irving Kristol, Nathan Glazer, Irving Howe, Daniel Bell ja Daniel Patrick Moynahan.

1960-luvulla nämä alkujaan vasemmistolaiset intellektuellit alkoivat kritisoida sellaista sosiaalipoliittista ajattelua, jossa sosiaalisia ongelmia yritetään ratkoa puuttamalla ensiksi niiden taustalla oleviin syihin. Heidän mielestään tämä oli johtanut vain entistä huonompiin lopputuloksiin. Nämä ihmiset vastustivat Kristolin ja Bellin johdolla liberaalin vasemmiston pyrkimystä muuttaa Yhdysvallat eurooppa-

laiseksi hyvinvointivaltioksi. (Fukuyama 2006a, 18 – 19.) 1960-luvun poliittiset ja kulttuuriset muutokset saivat nämä myöhemmin uuskonservatiiveiksi nimetyt henkilöt takajaloilleen. Uudenlaisen opiskelija-aktiivisuuden ilmaantuminen ja sitä seuranneet levottomuudet, mustien kansalaisoikeusliikkeen radikalisoituminen, suuret protestimarssit ja amerikkalaisen vasemmiston kommunisminvastaisuuden heikentyminen viittasivat kaikki uuden ja vaarallisen kulttuurin saapumiseen Yhdysvaltoihin. Uuskonservatiivien mielestä tämä uusi amerikkalainen liberalismi oli kaapannut vanhan ja oikean liberalismiin panttivangiksi. (Halper 2006, 51–52.)

1970-luvulle tultaessa liberaalit poliitikot olivat jakautuneet yhä enemmän kahteen leiriin: Radikaaleihin, jotka halusivat viedä muutosta vieläkin pidemmälle ja toisaalta Irving Kristolin kanssa samanhenkiseen älymystönosaan, joka näki, että amerikkalaisen liberalismiin perintöä on suojeltava ja taisteltava sille vihamielistä kulttuuria vastaan. (Dorrien 1993,1). Itse käsite uuskonservatiivi ilmaantui Yhdysvaltojen poliittiseen sanastoon 1970-luvun alussa, jolloin Michael Harrington ja Dissent-lehden¹ toimittajat alkoivat etsiä termiä kuvaamaan ilmiötä, jossa aikaisemmin liberaaleina ja vasemmistolaisina tunnetut henkilöt yhtäkkiä siirtyvätkin oikealle.

Jos perustajasukupolven vasemmistolaisen menneisyyden seurauksena liikkeessä oli joskus ollut vielä kapitalismikriittisiä ajatuksia, niin tämän perinnön rippeetkin katosivat 1970-luvun aikana. Liike siirtyi jatkuvasti oikealle samalla kun se arvioi uudelleen aiempia poliittisia ystävyysuhteitaan. (Dorrien 1993, 352.) Uuskonservatiivit yrittivät vielä 1970-luvulla muuttaa Demokraattista puoluetta, mutta siirtyivät sitten joukoittain seuraavalla vuosikymmenellä Republikaaniseen puolueeseen. 1980-luvulla he kykenivät tekemään hyvin tehokkaasti liittoja liike-elämän ja poliittisen oikeiston kanssa. He pääsivät mukaan Reaganin hallintoon ja onnistuivat siellä dominoimaan ulkopoliittikkaa, puolustusta ja koulutusta. (Dorrien 1993, 10–11.)

Kylmän sodan päättyminen ja kommunismin kukistuminen vei uuskonservatiivit uudenlaiseen tilanteeseen. Arkkivihollisen katoaminen politiikan näyttämöltä toi esiin heidän sisäiset erimielisyytensä ja ajoi heidät erilleen amerikkalaisen konservatismiin valtavirrasta. He eivät pystyneet sopimaan siitä, tar-

¹ Dissent on 1954 New Yorkissa perustettu neljästi vuodessa ilmestyvä lehti, joka keskittyy politiikkaa, kulttuuriin ja yhteiskunnalliseen ajatteluun. Se on arvomaailmaltaan sosiaalidemokraattinen ja läpi kylmän sodan myös vahvasti antikomunistinen. 1960-luvun lopulla se otti etäisyyttä uuteen radikaaliin vasemmistoon, mutta toisaalta sen sitoutuminen työväen- ja kansalaisoikeusliikkeen tavoitteisiin ja liberaaliin ulkopoliittikkaan erotti sen myös uuskonservatiivisesta liikkeestä. (www-lähde.)

vittiinko kommunismille vaihtoehtoa vai ei, ja jos tarvittaisiin, niin mikä se voisi olla. (Dorrien 1993, 323.)

1990-luvulla toisen sukupolven uuskonservatiivit William Kristol ja Robert Kagan alkoivat muotoilla uuskonservatiivista ulkopoliittikkaa uudelleen. He lanseerasivat hyväntahtoisen hegemonian (benevolent hegemony) käsitteen, jonka yhtenä ideana on suistaa diktaattorit ja vihamieliset ideologiat vallankahvasta aina kuin se on vain mahdollista². Kristol ja Kagan katsoivat, että Yhdysvallat tarvitsi kansallisen projektin saadakseen mielensä pois toisarvoisista asioista kuten Monica Lewinskystä. (Fukuyama 2006, 40 – 41).

Fukuyama pitää myös presidentti George W. Bushia uuskonservatiivina. Bush ei ollut uuskonservatiivi vielä ensimmäisen virkakautensa alussa, mutta sen loppuun mennessä hänestä oli tullut sellainen. (Fukuyama 2006a, 46.) Uuskonservatiivit saivat myös Bushin ensimmäisessä hallituksessa merkittäviä tehtäviä: esimerkiksi Paul Wolfowitzista tuli apulaispuolustusministeri ja Condoleeza Ricestä Bushin ulkopoliittinen neuvonantaja (ja myöhemmin, vuonna 2005, ulkoministeri).

Tähänastinen uuskonservatismiin tutkimus ei maalaa liikkeestä mitenkään positiivista kuvaa. Uuskonservatiiveja kohtaan esitetään monenlaisia syytöksiä, joista muutamia käyn tässä jatkossa läpi. Täytyy kuitenkin muistaa, että yhtä lailla kuin uuskonservatiivit ovat jyrkän asenteellisia, niin samalla tavalla myös he herättävät voimakkaita reaktioita myös ympäristössään. Presidentti Bushin terrorismin vastainen sota ja hyökkäys Irakiin on saanut Yhdysvalloissa monet älymystön edustajat raivoihinsa. Rynin, Chernusin sekä Halperin ja Clarken kirjat ovat julkaistu Irakiin hyökkäämisen jälkeen ja tekstit ovatkin erittäin poleemisia. Ne täytyy täten ymmärtää ensisijaisesti hyökkäyksinä uuskonservatiiveja ja Bushin hallintoa vastaan. Tämä ei tarkoita silti sitä, että niiden asiasisältö pitäisi tästä syystä mitätöidä. Se on vain asettava oikeaan, poliittiseen kontekstiinsa. Ainoastaan Dorrienin tutkimus on sävyllään neutraali.

² Uuskonservatiiveissa on nykyisin kaksi ulkopoliittikan linjaa. Demokraattiset globalistit näkevät demokratian hyödyllisenä välineenä tuottaa globaalia turvallisuutta. Näin demokratian levittämällä on paitsi moraalista, niin myös geopolitiittista arvoa. Globalistit pyrkivät heiluttamaan demokratian lippua kaikkialla. Kagan ja Kristol nuorempi kuuluvat tähän ryhmään. Demokraattiset realistit, kuten Krauthammer, näkevät taas tämän liian kunnianhimoisena ja ylittävän Yhdysvaltojen resursseja. Realistien mielestä Yhdysvaltojen sekaantuminen on tarpeen vain silloin kuin kyse on eksistentiaalisesta vihollisesta. Kylmän sodan aikana sellainen oli kommunismi, joka uhkasi koko länsimaista elämäntapaa. Nyt se on islamilainen radikalismi. (Krauthammer 2004c.)

Olennaisinta on kuitenkin, että Dorrienin ja muiden tutkijoiden näkemykset ja johtopäätökset sinällään ovat hyvin samankaltaisia.

Dorrien esittää, että uuskonservatismi edustaa toisaalta viimeistä vasemmistolaista liikettä, joka määritteli itsensä suhteessa kommunismiin, ja toisaalta ensimmäistä aidosti intellektuellista konservatismiin traditiota Yhdysvalloissa. (Dorrien 1993, 8 – 9). Uuskonservatiivien kummisetänä pidetty Irving Kristol määrittelee uuskonservatismiin ensimmäiseksi aidosti amerikkalaiseksi konservatismiksi. (Kristol 2003). Sen sisäpolitiikan ideana on pyrkimys yhdistää amerikkalaisessa yhteiskunnassa vanha moraalit ja moderni kapitalismi. (Dorrien 1993, 387; Tam 1998, 28; Drury 1997, 28).

Drury väittää, että kaikki hallitsevat teemat uuskonservatiivien ajattelussa ovat peräisin Leo Straussilta³. Niihin kuuluvat muun muassa pakonomainen kiinnostus uskontoon nimenomaan välineellisessä mielessä, nationalismiin sympatisoiminen, valistuksen rationalismin vastustaminen, näkemykset intellektuellien roolista politiikassa, näkemys nihilismistä amerikkalaisen liberalismiin kriisin lähteenä ja ylipäättään antipatia liberalismia kohtaan sekä demokratian nostaminen arvoasteikossa liberalismiin yli. (Drury 1997, 138.) Druryn mielestä Strauss ja hänen seuraajansa eivät ole demokraatteja sanan syvässä merkityksessä. Ainoa demokratia, jota he voivat sietää, on edustuksellinen demokratia, jossa harvat hallitsevat monia. Lisäksi he ovat poliittisia manipulaattoreita, jotka vääristelevät klassikoiden ajatuksia. Strauss on omaksunut politiikan areenalla systemaattisen valehtelun filosofian, joka ei palvele lopulta mitään korkeampaa tavoitetta kuin pienen eliittiryhmän valtapyrkimyksiä. (Drury 1997, 79 – 81, 135.)

Uuskonservatiivit eivät todellakaan tutkijoiden mielestä aina malta pysyä totuudessa. Halper ja Clarke esimerkiksi kritisoivat uuskonservatiivien tapaa legitimoida ideologiaansa Amerikan historialla. He valitsevat historiasta mielivaltaisesti vain sellaisia paloja tai sitaatteja, jotka auttavat todistamaan heidän kantansa oikeaksi. He pahimmillaan suoranaisesti vääristelevät historiaa. Uuskonservatiivit pyrkivät Leninin tavoin hallitsemaan tulevaisuutta hallitsemalla menneisyyttä. (Halper 2004, 35, 157.) Dorrien

³ Leo Strauss (1899-1973) oli saksalaissyntyinen amerikanjuutalainen poliittinen filosofi, joka oli erikoistunut ennen kaikkea klassisen poliittisen filosofian opettamiseen. Yhdysvalloissa Strauss vaikutti Chicagon yliopistossa, ja hänen oppilaitaan olivat muun muassa Irving ja William Kristol, Paul Wopfowitz ja Allen Bloom, joka taas puolestaan oli Francis Fukuyaman opettaja. Hänen ajatuksiaan pidetään yhtenä uuskonservatismiin intellektuellina lähteenä. (www-lähde.) Fukuyama kylläkin pitää Druryn tutkimuksia Straussin filosofiasta hölynpölynä. (Fukuyama 2006c).

ja Chernus toteavat samassa hengessä, että uskonservatiivit liioittelivat aikanaan suuresti kommunismin uhkaa. Esimerkiksi Reaganin hallinnon varustelubudjetit olivat mittaluokaltaan aivan poskettomia suhteessa Neuvostoliiton muodostamaan todelliseen sotilaalliseen uhkaan. (Dorrien 1993, 374; Chernus 2006, 33 – 34.)

Drury myös syyttää uskonservatiiveja yrityksestä mitätöidä Amerikan liberaali perintö. Uskonservatiivit tekopyhästi ylistävät uskontoa käyttäkseen sitä politiikan välineenä. Samalla he torjuvat perustuslaissa säädetyn valtiokirkon lakkauttamisen ja hyväksyvät vastahakoisesti rotuerottelun lopettamisen. Heillä ei ole myöskään minkäänlaista pyrkimystä parantaa mahdollisuuksien tasa-arvoa – sukupuolten välisestä tasa-arvosta nyt puhumattakaan. (Drury 1997, 170.) Druryn mukaan uskonservatiivisessa elitismissä yhdistyy sekä konservatismiin että liberalismiin huonoimmat puolet. He eivät tunne perinteisten konservatiivien lailla, että eliitti on yhteiskunnalle jotain velkaa etuoikeuksistaan. Toisaalta he eivät kannata liberaalien tavoin huolta siitä, että kaikilla ihmisillä olisi samanlainen mahdollisuus saavuttaa tämä eliitti. Uskonservatiivit inttivät, että mahdollisuuksien tasa-arvo on jo toteutunut ja nykypäivän amerikkalainen yhteiskunta heijastelee vain ihmisten luontaisten kykyjen eroja. (Drury 1997, 162 – 165.)

Claes G. Ryn luokittelee uskonservatiivit uusjakobiineiksi, jotka uskovat, että kaikki maailman ihmiset haluavat samanlaista yhteiskuntaa ja hallintoa kuin mitä he itse kannattavat. He pitävät omia määritelmiään universaaleina ja historiallisina, jollaisia ne todellisuudessa eivät ole. (Ryn 2003, 49.) Uskonservatiivien universalisuus suuntautuu Rynin mielestä aina monimuotoisuutta vastaan: he pyrkivät homogeenisoimaan maailmaa kulttuurisesti, moraalisesti ja poliittisesti. He myös käyttävät termiä demokratia varsin väljästi, eivätkä mieti paljoakaan sitä olennaista kysymystä, ovatko niissä yhteiskunnissa, joihin he pyrkivät viemään demokratiaa, ylipäätään olemassa sille suotuisat olosuhteet. (Ryn 2003, 54.)

Chernusin mukaan uskonservatiivien totuus on ollut aina, ei niinkään missään yksittäisessä kysymyksessä, vaan pahaa vastaan taistelemisessa ja perinteisten arvojen säilyttämisessä. Tämä punainen lanka kulkee läpi uskonservatismiin historian aina 1960-luvulta tähän päivään saakka. (Chernus 2006, 18 – 19.) Uskonservatiiviselle agendalle on keskeistä moraalisen selkeyden vaatimus ja oman moraalisen hyveellisyyden todistaminen. Heille ovat tyypillisiä voimakkaat vastakkainasettelut: joku tai jo-

kin on aina yksiselitteisesti joko hyvää tai paha, oikeata tai väärää. Välimuotoja ei kerta kaikkiaan ole. (Halper 2004, 23, 45.)

Chernus näkee, että viime kädessä koko uuskonservatiivinen ulkopoliittikka ja sotilaallinen voima on tarkoitettu maan sisäisten vihollisten, eli vasemmistolaisten, kukistamiseen. Nämä hylkäävät politiikassa realismin ja ovat siksi uhka Yhdysvalloille. Uuskonservatiivit tukevat ja mainostavat poliittisia ideaaleja, kuten vapautta ja demokratiaa, saadakseen kansakunnan voittamaan heikkoutensa. He haluavat mobilisoida koko kansakunnan yhdeksi omistautuneeksi ja kurinalaiseksi voimaksi taistelemaan amerikkalaisen demokratian ja elämäntavan puolesta. He näkevät sodan ja sotaan valmistautumisen vastalääkkeenä sille heikkoudelle ja anarkialle, jota 1960-luvun liberalismi kylvi. Vaikka kylmä sota päättyi ja Neuvostoliitto romahti, ei uuskonservatiivien piina Chernusin mukaan ole loppunut. He tappelevat edelleen turvallisuusvajetta vastaan. Se on heille ainoa tapa ymmärtää maailma. (Chernus 2006, 28, 51 – 52.)

Uuskonservatiivit ovat myös äärimmäisen pessimistisiä ihmisluontoa kohtaan. Ihmisten välinen luottamus on häilyvää ja vastustajat pitää murskata tai tulee itse murskatuksi. Vihollisia ovat uuskonservatiiveille kaikki, jotka eivät jaa heidän maailmankuvaansa. Heillä on ylipäätään taipumus leimata kaikki ne amerikkalaiset, jotka ovat eri mieltä heidän kanssaan. (Halper 2004, 12 – 14.) Dorrien toteaa, että uuskonservatiivit ovat koulutettuja ideologiseen sodankäyntiin. Juuri leimoja vastustajiin lyövässä retoriikassa näkyy Dorrienin mielestä kaikkein selvimmin uuskonservatiivien trotskilainen perintö. (Dorrien 1993, 381.) Heillä on taipumusta myös populistiseen retoriikkaan, jossa anti-intellektuelli asioiden esittämistapa yhdistyy vahvaan patriotismiin. Samalla he Irving Kristolin johdolla loivat uuden eliittiryhmän - uuden luokan – josta tuli syntipukki useimpiin amerikkalaisen yhteiskunnan epäkohtiin. Näin tuli mahdolliseksi hyökätä retorisesti eliittejä vastaan ja jättää samalla kuitenkin taloudellinen eliitti rauhaan. (Dorrien 1993, 382; Drury 1997, 155.)

Mihin uuskonservatiivien menestys on sitten perustunut? Druryhän mielestä he ovat nykyään merkittävin ideologinen voima Republikaanisessa puolueessa. Dorrienin mukaan uuskonservatismi ilmaantui historiallisena hetkenä, jolloin työväen- ja keskiluokan amerikkalaiset eivät voineet enää odottaa elävänsä leveämmin kuin vanhempansa. Uuskonservatismi onnistui osoittamaan syyllisiä tälle tilanteelle. (Dorrien 1993, 387 – 388.) Se johti huomattavan retorisen voimansa oppositiosta vähemmistöjen

oikeuksiin, feminismiin, kasvavan hallintoon ja ulkopoliittiseen heikkouteen assisioituvaa liberaalia älymystöä vastaan. Uuskonservatiivit eivät olleet suinkaan näkemystensä kanssa yksin. Samaan aikaan ja samoista syistä 1960-luvun lopulla miljoonat valkoihoiset keskiluokkaiset veronmaksajat alkoivat äänestää republikaaneja. Vaikutelma, että älymystö edisti vähemmistöjen oikeuksia enemistön kustannukseella, antoi liberalismille huonon maineen monen amerikkalaisen silmissä. (Dorrien 1993, 393.) Uuskonservatiivien keskiluokkaisten arvojen puolustus ja heidän tuomionsa Amerikan yliopistoille ja liberaalille kirkolle vetosi vahvasti keskiluokaan ja sen huolestuneisuuteen siitä, että maassa jotain on mennyt pahasti vikaan. (Dorrien 1993, 367).

Drury katsoo, että uuskonservatismiin poliittinen menestys on perustunut neljään seikkaan. Ensinnäkin uuskonservatiivit ovat onnistuneet tekemään liittoja melkein kaikkien liberalismia kritisoivien ryhmien, liberaristien, kommunitaristien, republikaanien ja feministien, kanssa. Liitto feminismin kanssa tuntuu yllättävältä, mutta se on ollut mahdollista pornografian sensurointia koskevissa kysymyksissä. Toinen selittävä tekijä on ollut liberalismiin poliittinen heikkous Yhdysvalloissa. Kukaan amerikkalainen poliitikko ei halua puolustaa sitä, koska sanasta on tullut pejoratiivinen. Kolmas selitys on liberalismiin luontainen heikkous. Se johtuu ennenkaikkea siitä, että ihmisyyhteisöissä on aina sosiaalista painetta yhdenmukaiseen ja konfortamistiseen käyttäytymiseen. Neljäs syy on uuskonservatismien omaksuma populistinen strategia, jota Drury pitää juonena. Siinä uuskonservatiivit pyrkivät käyttämään hyväksi Amerikan puritaanista henkeä – pyrkimystä hyveeseen – ja kääntämään sen liberalismia vastaan. Uuskonservatiivit asettavat nämä kaksi amerikkalaista traditiota toisiaan vastaan. Samalla Amerikka tulee antautuu ei niin hiljaisen enemmistön tyrannian vaaralle. Straussin tavoin uuskonservatiivit ovat vakuuttuneet, että demokratia on parempi kuin liberalismi etenkin silloin jos oikea eliitti on vallassa. (Drury 1997, 170 – 177.)

Aikaisempi tutkimus antaa pohjaa rakennella jonkinlaista uuskonservatismiin luonteenkuvausta. Uuskonservatiiveille näyttää olevan tyypillistä taipumus mennä kaikessa äärimmäisyyteen. Kaikki politiikka redusoidaan herkästi hyvän ja pahan väliseksi taisteluksi. He rakentavat jyrkkiä vastakkainasetteluja, jossa vastustajat leimataan ja jossa kompromisseille ei ole sijaa. He ovat patriootteja, jotka uskovat oman maansa arvojen ja poliittisen järjestelmän ylivoimaisuuteen. Tutkijoiden mielestä he viljelevät populistista retoriikkaa ja heillä on taipumus puheissaan liioitteluun ja historiaan vedotessa pa-

himmillaan jopa suoranaiseen tosiasioiden vääristelyyn. Drury menee kaikkein pisimmälle syyttäessä heitä valehtelijoiksi ja ihmisten manipuloijiksi.

1.3. Tutkimusmenetelmät

Uuskonservatiivisen liikkeen synnylle vaikuttaa olleen ratkaisevaa 1960-luvun poliittinen liikehdintä. Kyseinen vuosikymmenen tapahtumat, kuten kaikki tapahtumat ihmiselämässä, eivät silti välity samanlaisina kaikille. Uuskonservatiivit käsittivät ja kokivat vasemmistolaisen liikehdinnän omalla tavallaan, joka ei ole välttämättä sama kuin totuus 1960-luvusta. Esimerkiksi Ira Chernus pitää heidän tarinoitaan tuosta ajasta suurelta osin mielikuvituksen tuotteena. Miten siis asioiden erilainen käsittäminen on mahdollista ja miten niiden käsittämistä voi tutkia? Tutkimuskysymyksenihän koskee uuskonservatiivien demokratian käsittämistä, joka minun pitäisi puolestani pystyä käsittämään.

Käsittämisen käsittämistä ovat tutkineet Quentin Skinner ja Markku Hyrkkänen. Ensin mainittu on maailmankuulu politiikan tutkija, jota ei tarvitse esitellä. Tampereen yliopiston historian professorina toimiva Hyrkkänen ei ole ainakaan vielä yltänyt samanlaiseen maailman maineeseen, mutta se ei automaattisesti tee hänestä mitenkään vähäpätöisempää. Kummankin metodologia on suunniteltu historiallisten tekstien tutkimiselle. Tutkinkin uuskonservatiivien kirjoituksia historiallisina teksteinä. Tekstien tulkintaan kuuluvat esimerkiksi sen selvittäminen, mitä joku on halunnut tekstillään sanoa ja se, millaisissa olosuhteissa teksti on syntynyt. Skinnerin ja Hyrkkäsen teokset käsittelevät juuri näitä asioita.

Skinnerin ja Hyrkkäsen metodien välillä ei ole suurtakaan eroa. Hyrkkänen omistaa parisenkymmentä sivua kirjastaan Skinnerin ajatusten esittelylle. Missään nämä kaksi eivät ole ristiriidassa ja siinä mielessä voi ajatella heidän kuuluvan samaan koulukuntaan. Erot ovat lähinnä siinä, että Skinner keskittyy tarkemmin joidenkin käsitteiden ja sanojen tarkempisuiseen metodologisten työvälineiden esittelyyn kun taas Hyrkkänen liikkuu taas hieman enemmän yleisemmällä inhimillisen ajattelun tasolla. Hänen ajattelunsa on eräänlainen synteesi tietyn historian tutkimuksen suuntauksen ajatuksista.

Perusajatuksena näissä metodeissa on pyrkiä näkemään jokin asia sellaisena kuin kirjoittaja tai toimija se on nähnyt. Skinnerin mukaan historioitsijan tehtävä on tutkimalla ymmärtää toimijoiden käyttämät

käsitteet, seurata heidän erottelujaan, ymmärtää heidän uskomuksensa ja niin pitkälle kuin on mahdollista nähdä asiat heidän tavallaan. Näistä nimenomaan toimijoiden uskomukset ovat tärkeitä. Ne selittävät, miksi jokin ajatus tai teko saattoi olla toimijalle itselleen aikanaan järjellinen, vaikka se saattaa meidän mielestämme tuntua täysin käsittämättömältä. (Skinner2002, 3, 50.)

Toinen merkittävä asia ovat ne olosuhteet, jossa tekstit ovat syntyneet. Historioitsijan on kyettävä kuvittelemaan tekstin synty, koska tekstit ovat ajallis-paikallisesti sidoksissa ympäristöönsä. Tutkijan on tiedettävä jotain olosuhteista, jotta voisi ymmärtää niiden erilaisia käsittämisiä. Olosuhteet eivät kuitenkaan suoraan määrittele käsittämistä, vaan nekin täytyy käsittää tai ymmärtää ensin jonkinlaisiksi. Suhtautumisen olosuhteisiin määrittelee viime kädessä se uskomusten joukko, joka toimijalla kulloinkin on.(Hyrkkänen 2002, 29, 199.) Olosuhteet ja uskomukset kietoutuvat elimellisesti toisiinsa. Tietynlaiset kokemukset eivät ole mahdollisia ilman tiettyjä uskomuksia. Esimerkiksi kehujen saamisen kokeminen riippuu paljon siitä, uskooko kehujan olevan vilpittön vai ei.

Tästä seuraa tutkimukselle kaksi vaatimusta: on tiedettävä millaisissa olosuhteissa uuskonservatiivien tekstit ovat syntyneet ja millaisen uskomusjärjestelmän kautta he näitä olosuhteita tulkitsevat. Skinnerin tapaan näen, että uuskonservatiivien perustavimpien uskomusten identifioiminen on avainasemassa tutkittaessa heidän demokratiakäsitystään. On perusteltua olettaa, että yksilöjen käsitykset demokratiasta ovat riippuvaisia heidän uskomusjärjestelmästänsä. Jos uskoo suuren joukon ihmisiä olemaan joko moraalisesti tai älyllisesti kyvyttömiä elämään demokratiassa, vaikuttaa laajojen poliittisten oikeuksien ja vapauksien myöntäminen heille venäläiseltä ruletilta. Olosuhteinen ymmärtäminen tarkoittaa ennen muuta Yhdysvalloissa viimeisen puolen vuosisadan aikana käydyn poliittisen keskustelun hahmottamista. Jokaisen keskustelunaiheen tietäminen ei ole tarpeen, mutta kylläkin sen keskustelun, johon uuskonservatiivit viittaavat.

1.4. Tutkimuksen teoria

Demokratian teoria rajattunakin on valtavan laaja alue ja tässä mielessä ei ollut mitään itsestäänselvyksiä sen suhteen, mitä teorioita olisi pitänyt ottaa tutkimukseen mukaan. Tein valintani pitkälle aineiston ehdolla. Ei ollut mielekästä ottaa mukaan esimerkiksi demokraattisen päätöksentekosääntöjen yksityiskohtiin meneviä, joskus matemaattisiakin, teorioita, koska uuskonservatiivit eivät askarrelleet

tällaisten kysymysten parissa⁴. Teoria ja aineisto eivät olisi kohdanneet lainkaan. Valitsin teorioita, joissa käsiteltiin samoja demokratian liittyviä teemoja kuin tutkimuskohteiden kirjoituksissa. Toiseksi halusin välttää aivan täydellisiä itsestäänselvyksiä. Amerikkalaiset konservatiivit ovat arvatenkin kaikesta täysin eri mieltä kuin marxilaiset ja tämän jatkuva toistaminen tekstissä olisi ollut tylsää. Etsin teorioita, jotka olisivat hieman lähempänä uskonservatiiveja. Uskonservatiivit ovat amerikkalaisia ja niinpä mielekästä oli ottaa mukaan sellaisia teorioita, joilla on jotain relevanssia Yhdysvaltojen politiikassa.

Valitsin mukaan viisi teoreetikkoa: Robert Dahlin, John Rawlsin, James Buchananin, Carl Schmittin ja Joseph Schumpeterin joista kolme ensin mainittua on syntyjään amerikkalaista ja Schumpeterkin on aikoinaan paennut sinne Hitlerin juutalaisvainoja. Heidän lisäksi otin tutkimukseen mukaan niin kutsutun kommunitaristisen liikkeen tai suuntauksen. Sekin on syntynyt 1990-luvun alussa Yhdysvalloissa ja sen tunnetuimmat hahmot ovat amerikkalaisia. Heistä kaksi, Amitai Etzioni ja Michael Walzer, ovat mukana tässä tutkimuksessa. Kolmas tutkimuksen kommunitaristeista on britti Henry Tam. Amerikkalaisedustus on siten vahvaa, vaikka amerikkalaisuus itsessään ei ollut mikään peruste kenenkään valitsemiselle.

Teoreetikoista John Rawls lukeutuu poliittisen filosofian moderneihin klassikoihin, vaikkakaan hänen kuuluisin teoksensa *Oikeudenmukaisuusteoria* ei ole kirjaimellisesti demokratian vaan oikeudenmukaisen yhteiskunnan teoriaa. Hänen mielestään juuri demokraattinen yhteiskunta on se paikka, jossa oikeuden mukaisuus voi toteutua ja päinvastoin: reiluksi peliksi käsitetty oikeudenmukaisuus ja sitä koskeva yhteisymmärrys synnyttää perustuslaillisen demokratian. (Rawls 1988, 143).

Oikeudenmukaisuusteoriaa enemmän käytän työssäni Rawlsin toista klassikkoa *Political liberalism*, jossa hän pohtii sitä, miten näkemyksiltään ja maailmankatsomuksiltaan erilaiset ihmiset voivat elää rauhanomaisesti samassa yhteiskunnassa. Vastaukseksi hän antaa poliittisen oikeusmukaisuuskäsityksen muotoileman yhteiskunnan. Se tarkoittaa liberaalia yhteiskuntaa, joka antaa mahdollisuuden ihmisille toteuttaa omia erilaisia näkemyksiään hyvästä, mutta ei itsessään perustu millekään niistä. Poliittinen oikeudenmukaisuus koskee yhteisiä pelisääntöjä ja ne luodaan tietyllä tavalla tyhjistä. Ne ovat

⁴ Maija Setälä muun muassa esittelee tällaisia teorioita kirjassaan *Demokratian arvo*. Niissä käsitellään esimerkiksi sitä, miten saada kansan tahto näkyään mahdollisimman hyvin vaaleissa. (Setälä 1997, 33 – 59.)

sitten yhteiskunnallisessa toiminnassa kaikkien muiden katsomusten yläpuolella. Ei siksi, että ne olisivat moraalisesti välttämättä korkeampia, vaan siksi, että terve käytännöllinen järki näkee tämän olevan välttämättömyys moderneissa pluraaleissa yhteiskunnissa. Rawls uskoo, että kaikki järkevät ihmiset voivat hyväksyä hänen käsityksensä ja että suurin osa ihmisistä on järkeviä. (Rawls 1993.)

Rawlsilaisen modernin ja sosiaalisemman liberalismien version vastakohta on klassinen liberalismi. Sitä ovat aikojen kuluessa edustaneet sellaiset ajattelijat kuten Adam Smith, John Stuart Mill ja Friedrich von Hayek. Tähän tutkimukseen valitsin James Buchananin, koska hän ilmoittaa olevansa myös klassinen republikaani, joka tietyllä tavalla vielä paremmin kuin edellä mainitut sopii amerikkalaisen politiikan kontekstiin. Valtion Buchanan näkee klassisten republikaanien tapaan pääasiassa negatiivisena, yksilönvapautta uhkaavana instrumenttina. Valtion tehtävä on turvata yksilön oikeudet ja vapaudet, ei niinkään yrittää tehdä kaikenlaista yhteiskunnallista hyvää. Päätöksenteon demokraattisuus on Buchananin mielestä toissijasta yksilön vapautteen nähden ja vapauden kannalta erityisen tärkeää on yksityisomaisuuden suoja. (Buchanan 1997, 180 – 186, 197.)

Rawlsin ja Buchananin ero on siinä, että Rawlsin mielestä pelkkä abstrakti vapaus ei riitä vaan ihmisillä täytyy olla konkreettisesti välineitä ja resursseja myös toteuttaa omaa vapauttaan. Ilman tiettyjä resursseja vapaus jää tyhjäksi. (Rawls 1993, 326.) Erot vapauskäsityksissä – ymmärtääkö vapauden vapautena jostakin vai vapautena johonkin – on hyvin pitkälle juuri se asia, joka erottaa eri liberalismien versiot toisistaan. Rawls ja Buchanan muodostavat näin hyvän kontrastin toisilleen.

Molemmat edellä mainitut ovat liberaaleja ja heidän ajattelunsa on individualistista ainakin siinä mielessä, että ajatus yhteisestä edusta loistaa poissaolollaan heidän teorioistaan. Kommunitaristinen liike nousi Yhdysvalloissa 1990-luvun alussa vastustamaan individualismia, joka heidän mielestään oli mennyt aivan liian pitkälle. Yksilön oikeuksiin keskittyminen oli johtanut siihen, että yhteisöt olivat kärsineet. Kommunitaristit haluavat tasapainottaa oikeudet velvollisuuksilla ja palauttaa yhteisöllisyyden takaisin kunniaan. Yhteisöllisyys ei tarkoita kuitenkaan siihen ennen usein liittynyttä suvaitsemattomuutta tai autoritarisuutta. Samoin he haluavat lopettaa nykyisen poliittisen apatian, joka on johtanut päätöksenteon keskittymiseen harvojen käsiin politiikassa ja taloudessa. Yhteiskunnan päätöksentekomuotoja ja valtasuhteita on reformoitava, jotta demokratia voitaisiin todella palauttaa takaisin yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Kommunitarismi on mielenkiintoinen tulokas siinäkin mielessä, et-

tä se väittää olevansa perinteisen vasemmisto-oikeisto – akselin ulkopuolella. (Etzioni 1995, 9 – 10, 15; Tam 1998, 1 – 5.)

Dahl on ajattelultaan hyvin lähellä Rawlsia ja heitä molempia voisi kutsua moderneiksi liberaaleiksi. Dahl on Rawlsia enemmän keskittynyt nimenomaan demokratian kysymyksiin ja ongelmiin. Dahl on laajan demokratiakäsityksen kannattaja. Hänen mielestään ketään aikuista ihmistä ei saa sulkea pois päätöksenteosta ja kaikkien kansalaisten hyvä on otettava yhtäläisellä tavalla mukaan siinä. Hänen teorioidensa perusajatus on ihmisten tasa-arvoisuudessa, ja siksi demokraattisen yhteiskunnan pitää toteuttaa tätä ideaalia mahdollisimman laajasti. (Dahl 1989, 119 – 129.)

Dahlin jonkinlainen vastakohta on Joseph Schumpeter. Schumpeterin mielestä kansalaiset ovat yleisesti ottaen poliittisilta näkemyksiltään aivan pikkulasten tasolla ja politiikka pitääkin jättää ammattilaisten huoleksi. Demokratiaksi riittää hänen mielestään se, että politiikan ammattilaiset aika-ajoin järjestettävissä vaaleissa asettuvat kilpailemaan kansalaisten äänistä. Kansan valta ei ole muuta kuin sitä, että se saa aika ajoin valita ne, jotka sitä seuraavalla tietyllä aikaperiodilla hallitsevat. Kansalaisten joukkoa voidaan Schumpeterin mielestä haluttaessa supistaa asettamalla esimerkiksi kyvykkyysehtoja asettamalla. (Schumpeter 1994.) Schumpeterin näkemystä kutsutaankin yleisesti minimidemokratiaksi.

Kaikki edellä käsitellyt viisi teoriaa mahtuvat hyvin sen sisään mitä yleensä länsimaissa pidetään demokratiana. Kaikki he liittävät itsestäänselvyytenä demokratiaan tietyt perusinstituutiot. Kommuniristeja lukuun ottamatta he myös määrittelevät demokratian päätöksentekometodiksi. Carl Schmitt on kuitenkin poikkeus joukosta. Hänen perusajatuksenaan on erottaa liberalismi demokratiasta. Schmittin demokratiaan ei mahdu sen paremmin parlamentarismi kuin vaalidemokratiakaan. Hän ymmärtää demokratian kansan tahtona, joka todella tarkoittaa Rousseau'n tapaan yhtä yhteistä tahtoa. Schmittin mielestä on samantekevää, onko kansan tahto loppujen lopuksi enemmistön vai vähemmistön tahto silloin kun se ei voi olla kaikkien kansalaisten tahto. (Schmitt 1985, 8 – 26.)

On selvää, ettei Schmittin käsitys demokratiasta vastaa sitä, mitä demokratialla nykyisin länsimaissa ymmärretään. Hän on mukana siksi, että demokratia voidaan ymmärtää myös jonakin instituutioina ja menettelytapoina laajempaan. Kun me arvioimme esimerkiksi sitä onko Suomi tällä hetkellä demokraattinen maa, me emme useinkaan tyydy pelkästään arvioimaan pelkästään perusinstituutioiden toi-

mintaa. Se, että vaalit järjestetään ajallaan ja kaduilla saa osoittaa mieltä, ei välttämättä kaikkien mielestä vielä riitä. Ajatellaan, että demokratian täytyy tarkoittaa jotain muutakin. Tässä jälkimmäisessä, laajemmassa merkityksessä Schmittillä on käyttöä demokratian teoreetikkona. Hänen käsityksensä esimerkiksi kansalaisten homogeenisyydestä demokratian ehtona osoittautui oman analyysini kannalta erityisen tärkeäksi.

Jaottelin valitsemani kuusi teoreetikkoa siten, että niistä muodostui kaksi ulottuvuutta: demokraattinen ja republikaaninen. Demokraattiseen dimensioon kuuluvat Schmitt, Schumpeter ja Dahl, republikaaniseen Buchanan, Rawls ja kommunitaristit. Jaottelu kahteen ulottuvuuteen lähti oikeastaan tarpeesta ymmärtää teorit suhteessa toisiinsa. Lähdin aikanaan liikkeelle Rawlsista. Etsin hänelle mielekästä vastakohtaa ja se löytyi Buchananista. Molemmat ovat liberaaleja, joten tarvittiin liberalismikriittinen demokratia teoria ja sellainen löytyi kommunitarismista. Tämä oli ensimmäinen ulottuvuus. Toisaalla Schumpeter edusti minimidemokratiaa ja laajan demokratian Dahl toimi hänelle hyvänä vastakohtana. Molemmat ymmärsivät demokratian metodina, joten halusin mukaan vielä sellaisen, joka ymmärtää sen vielä jonain muuna. Sellainen on Schmitt. Näin toinen ulottuvuus oli valmis.

Samalla teoriasta löytyi neljä eri vastinparia tai ulottuvuutta neljän eri demokratiaan keskeisesti liittyvän kysymyksen kohdalla. Ne voidaan esittää seuraavasti:

1. DEMOKRAATTINEN OSALLISTUMINEN: Minimidemokratia (Schumpeter) vs. Laaja Demokratia (Dahl)
2. DEMOKRATIAN SUBSTANSSI: Demokratia kansan tahtona ja ykseytenä (Schmitt) vs. Demokratia metodina (Dahl ja Schumpeter)
3. DEMOKRAATTISTEN VAPAUKSIEN LUONNE: Vapaus vapautta jostakin (Buchanan) vs. Vapaus vapautta johonkin (Rawls)
4. YKSILÖN JA YHTEISÖN VÄLINEN SUHDE: Yksilön oikeuksien etusijaisuus (Buchanan ja Rawls) vs. Yhteinen etu (Kommunitarismi)

Näistä kaksi ensimmäistä kuuluvat ensimmäiseen ulottuvuuteen tai kaksi viimeistä toiseen. Jaottelu perustuu näiden neljän kysymyksen luonteeseen. Demokraattisissa teorioissa käsitellään näitä kaikkia,

mutta republikaanisessa traditiossa ainoastaan kaksi viimeistä ovat olennaisia. Republikanismissa kaikkien osallistuminen on peruslähtökohta eikä hajautetussa hallinnossa ole mielekästä ymmärtää demokratiaa kansan yhteytenä. Sen sijaan yksilölliset vapaudet ja oikeudet ovat republikanismissa ehkä vieläkin keskeisimmin esillä kuin demokratiassa. Poliittiseen osallistumiseen ja päätöksentekomenetelmiin liittyvät kysymykset ovat taas olleet vahvemmin demokratian agendalla. Näiden kahden välillä on kuitenkin lopulta kyse pikemminkin painotuseroista, ei mistään varsinaisista aatteellisista eroista. Teen teorialuvussa tarkemmin selkoa näiden kahden ajatustavan pienistä eroavaisuuksista. Näin tämä jaottelukin tulee vielä paremmin ymmärretyksi.

Huomautan vielä, että teoreetikkojen jako ryhmiin perustui näihin vastakkainasetteluihin eikä siihen, että heidän poliittinen filosofiansa olisi automaattisesti sijoittanut heidät jompaankumpaan kategoriaan. Esimerkiksi Rawls voisi olla aivan hyvin demokratiapuolella ja Schumpeter vastaavasti republikaanisessa dimensiossa. Heidät oli vain tässä tapauksessa mielekästä sijoittaa näin.

Tarkoitukseni oli, että valittu teoria tarjoaisi mielekkään viitekehyksen uuskonservatiiviselle ajattelulle ja ylipäättään amerikkalaiselle poliittiselle ajattelulle. Suuri joukko oli tarpeen sen takia, että uuskonservatiivinen ideologia ei koostu pelkästään yhdestä ainesosasta. Uuskonservatiivit kommentoivat kirjoituksissaan ahkerasti myös muita demokratiankäsitteitä. Hyvin usein he viittasivat kiihkeästi vastustamaansa moderniin liberalismiin. Siksi analyysiosuus rakentuukin paljon uuskonservatiivien ja modernien liberaalien, Dahlin ja Rawlsin, väliselle jännitteelle.

1.5. Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoa valitessa pitää tietysti tehdä valintoja. Kaikkia uuskonservatiiveja ei saa millään mukaan tämän tyyppiseen laadulliseen tutkimukseen edes siinä mittakaavassa, että voisi puhua edustavasta otoksesta. Toinen asia, joka tietysti vaikutti valintoihin, oli aineiston saatavuus. Löysin itse asiassa yllättävänkin hyvin tutkimusmateriaalia ja ainoastaan yhden etukäteen mukaan kaavaileman uuskonservatiivin(Norman Podhoretz) jouduin jättämään sopivan aineiston puuttumisen takia pois.

Tutkimukseen tuli lopulta mukaan kuusi uuskonservatiivisen liikkeen edustajaa. Irving Kristol, Nathan Glazer, Michael Novak ja Ben Wattenberg edustavat uuskonservatiivien ensimmäistä sukupolvea. Francis Fukuyama ja Charles Krauthammer ovat taas uudemman sukupolven uuskonservatiiveja. On

mahdollista ja jopa todennäköistä, että uskonservatiiveista on jo olemassa kolmaskin sukupolvi, mutta en löytänyt mistään tietoa siitä, keitä he mahdollisesti ovat ja mitä he ovat kirjoittaneet.

Ensimmäinen valinta oli ilman muuta Kristol, koska häntä pidetään liikkeen merkittävimpänä hahmona. Glazerin valitsin, koska hän on profiloitunut vähemmistö- ja sosiaalipolitiikkaan, josta uskonservatiivit pitivät paljon melua 1960-luvulla. Hän oli myös se henkilö, jolla korvasin Podhoretzin, jonka alun perin halusin mukaan samasta syystä kun päädyin valitsemaan Glazerin. Novak on yksi niistä neljästä uskonservatiivista, jotka liikkeen historiankirjoittaja Gary Dorrien nostaa esiin kuvaamaan liikkeen neljää eri suuntausta (muut ovat Kristol, Podhoretz ja Peter Berger). Wattenberg on taas tullut tunnetuksi nimenomaan kiihkeänä globalistina, demokratian levittäjänä. Halusin mukaan myös uudemman sukupolven uskonservatiiveja. Fukuyama ja Krauthammer kuuluvat heistä tunnetuimpiin yhdessä William Kristolin (Irving Kristolin poika) kanssa. Kristol nuoremman jätin pois, koska yksi Kristol riittää mielestäni yhteen tutkimukseen. Esittelen nämä kuusi uskonservatiivia vielä hieman tarkemmin analyysiluvun alussa.

Tutkimusaineiston muodostavat näiden edellä mainittujen uskonservatiivien kirjat, artikkelit ja kolumnit. Joillekin uskonservatiiveille vaikutti olevan tyypillistä tietynlainen kapea-alaisuus kirjoittajina. Heillä oli selkeästi omat kiinnostuksen kohteensa, josta he jatkuvasti kirjoittavat. Minulla oli käytössä esimerkiksi kolmen vuoden ajalta Wattenbergin kolumneja ja kahdeksan vuoden ajalta Krauthammerin kolumneja. Siitä huolimatta monet demokratiaan ja politiikkaan liittyvät kysymykset jäivät heidän kohdallaan avoimeksi, koska he eivät yksinkertaisesti kirjoittaneet niistä mitään. Krauthammer kirjoitti enimmäkseen terrorismin vastaisesta sodasta ja korkeimmasta oikeudesta, Wattenberg oli taas innostunut demografiasta. Molemmat käyttivät presidentinvaalivuosina paljon ruutia ehdokkaiden ruotimiseen (lue: Demokraattien ehdokkaan haukkumiseen) Ainoastaan Kristol ja Fukuyama käsittelevät todella laaja-alaisesti demokratiaan liittyviä asioita. Tästä syystä kaikilta tutkimuksen uskonservatiiveilta ei löytynyt vastauksia kaikkiin kysymyksiin. Mutta vaikka asia kysymysten kohdalla jäi jotain aukkoja, mutta niin ideologian kohdalla ei jäänyt. Uskonservatiivien perusajatukset tulivat tutkimusta tehdessä hyvin nopeasti selväksi. Käytössäni ollut aineisto oli täten täysin riittävä vastaamaan tutkimuskysymykseeni.

Yksi tutkimuksen vaikeus oli se, että uuskonservatismilla tuntuu edelleen olevan jossain määrin kielteinen leima. Tästä syystä kaikki eivät herkästi tunnustaudu uuskonservatiiviksi, toisaalta samasta syystä joitakin leimataan uuskonservatiiveiksi heppoisin perustein. Kysymys, kuka on uuskonservatiivi, ei ole siten aivan yksinkertainen. Ongelmatonta se oli niiden kohdalla, jotka ovat julistautuneet sellaisiksi. Kristolilta, Novakilta, Wattenbergiltä ja Fukuyamalta tällainen tunnustus löytyi, Glazerilta ja Krauthammerilta taas ei. Glazer luetaan monissa yhteyksissä uuskonservatiiveihin ainakin sisäpolitiikan kysymyksissä (Esim. Fukuyama 2006, Dorrien 1993, Drury 1997). Hän oli myös uuskonservatiivisen Public Interest-lehden päätoimittajana. Nämä ”todisteet” riittävät mielestäni liittämään hänet uuskonservatiiveihin.

Krauthammer itse sanoo olevansa konservatiivi, mutta hänet liitetään yleisesti uuskonservatiiveihin (esim. Dorrien 1993). Sen puolesta puhuu sekin, että hän on kirjoittanut uuskonservatiivien lehtiin, esiintynyt heidän tilaisuuksissaan ja kirjoittanut lisäksi kauniisti ja ihailevasti Kristolista (Krauthammer 2005b). Hänen kytkentänsä uuskonservatiiveihin koskee nähdäkseni kuitenkin ennen kaikkea ulkopoliittikkaa. Jos kysymys olisi pelkästä sisäpolitiikasta, epäilen, ettei Krauthammeria välttämättä kovinkaan yleisesti luettaisi uuskonservatiiveihin. Tämä ei silti kyseenalaista hänen mukanaoloaan. Ihmiset kiinnittyvät puolueisiin ja liikkeisiin eri syistä. Jollekin talous on tärkeää, toiselle sitä on ulkopoliittikka ja kolmas painottaa moraalikysymyksiä. Kaikki kuuluvat silti samaan liikkeeseen ja muotoilevat sen sisältöä ja politiikkaa. Krauthammer tunnetaan nimenomaan ulkopoliittisista näkemyksistään ja ulkopoliitikassa hän on ehdottomasti uuskonservatiivi. Ulkopoliitikasta hän myös eniten kirjoittaa. Jos hänen mielipiteensä sisäpolitiikassa eivät ole kauhean vanhoillisia, niin se kertoo vain siitä, etteivät kaikki uuskonservatiivit ole niissä kysymyksissä patavanhoillisia.

1.6. Tutkimuksen rakenne

Työ etenee tästä eteenpäin seuraavasti, että seuraavassa luvussa esittelen hyvin lyhyesti amerikkalaiselle poliittiselle kulttuurille tyypillisiä piirteitä ja teen myös suppean selonteon 1960-luvun poliittisistä tapahtumista Yhdysvalloissa. Ne ovat välttämätöntä taustatyötä jota tarvitaan uuskonservatiivisen ajattelun ja sen synnyn ymmärtämiseksi. Lisäksi käyttämäni tutkimusmetodi edellyttää varsin vahvaa tietoisuutta toiminnan ja tekstien kontekstuaalisista yhteyksistä. Tämä tarkoittaa sitä, että uuskonservatismi täytyy ymmärtää Yhdysvaltojen historian ja amerikkalaisen poliittisen kulttuurin kontekstissa..

Kolmas luku on metodiluku, jossa esittelen laajemmin Skinnerin ja Hyrkkäsen metodeja. Sitä seuraava teorialuku pyrkii olemaan varsin ytimekäs. Olen siirtänyt teoriasta osan, ennen kaikkea Rawlsin ja Dahlin ajattelua analyysilukuun. Tavoitteenani oli synnyttää eräänlainen dialogi tai jopa väittely siitä, mitä amerikkalaisen demokratian pitäisi olla. Siinä uuskonservatiivit ja modernit liberaalit muodostivat taisteluparin, joka oli, ja on edelleen, olemassa hyvin vahvasti Yhdysvaltojen poliittisessa elämässä. Viimeinen eli kuudes luku on sitten johtopäätös luku, jossa pyrin nitomaan kaiken edellä mainitun yhteen ja vastaamaan asettamaani kysymykseen: Mitä Yhdysvaltojen uuskonservatiivit täsmälleen tarkoittavat demokratialla, josta he niin paljon puhuvat?

2. YHDYSVALTOJEN POLIITTINEN KULTTUURI JA 1960-LUVUN POLIITTINEN LIIKEHDINTÄ YHDYSVALLOISSA

2.1. Amerikkalaisen poliittisen kulttuurin erityispiireitä

Amerikkalaisen poliittisen kulttuurin piirteiden perinpohjainen esitys lähestulkoon kokonaisen kirjasarjan, joten tyydyn tässä esittelemään vain muutamia sellaisia asioita, jotka tulevat esiin tutkimusaineistossa. Tämän taustoituksen tarkoituksena on antaa eväitä tarkastella uuskonservatiivista liikettä Yhdysvaltojen poliittisen kulttuurin kontekstissa.

Yksi amerikkalaisten tyypillinen piirre, joka kävi itsellenikin selväksi työn kuluessa, on taipumus viitata lähestulkoon kaikissa poliittisissa kysymyksissä aina perustuslakiin. (Dahl 1972, 93.) Perustuslaki laadittiin 1787 Philadelphiassa, johon olivat kokoontuneet kolmentoista konfederaation edustajat. Amerikkalaiset ottivat aikanaan nopeasti perustuslain omakseen ja usko oman perustuslain hyveellisyyteen syntyi lähes vuosikymmenessä. Samalla syntyi myös usko demokratiaan hyveisiin ja perustajia alettiin pitää enemmän jumalina kuin ihmisinä. Perustuslain kyseenlaistamisesta tuli tabu. Sen sijaan kiisteltiin siitä, mitä se todella tarkoitti. Näin ollen sitä oli mahdotonta eristää poliittisesta debatista. (Dahl 1972, 83, 93).

Siitä, mitä perustuslaissa säädettiin, amerikkalaiset ovat todellakin väitelleet ahkerasti. Kriittisimmät näkevät, että perustuslailla turvattiin vain maan yläluokan taloudelliset edut. Fred Harrisin mielestä tämä näkemys on yli yksinkertaistettu, mutta ei silti täysin vailla totuutta. (Harris 1986, 38.) Dahl taas tyrmää ajatuksen, että perustuslaki olisi ollut pelkkä suuromistajien luokan vastavallankumous. Hänen

mukaansa pientilallisetkin hyväksyivät laajasti perustuslain ja voimakkain oppositio tuli itse asiassa rikkaalta vähemmistöltä, joka vieroksui demokratiaa ja kansalaisten valtaa uudessa tasavallassa. (Dahl 1972, 62 – 63.) Hänen oma näkemyksensä on, etteivät perustajat voineet luoda sen paremmin polyarkiaa kuin oligarkiaakaan. He loivat ainoastaan kehyksen hallinnolle, josta myöhemmin saattaisi kehittyä jompikumpi riippuen seuraavien sukupolvien intresseistä. Perustajat itse eivät tähän enää kyenneet vaikuttamaan. (Dahl 1972, 83.)

Oli totuus perustuslaista lopulta mikä tahansa, niin ne periaatteelliset erot, joita perustajien keskinäiset ristiriitaisuudetkin heijastelivat, ovat jääneet pysyväksi osaksi amerikkalaista poliittista elämää. (Dahl 1972, 333). Stanford Lakoffin mukaan liberaalidemokratian sisällöstä on Yhdysvalloissa aina taisteltu. Ääripäät ovat muodostaneet tasa-arvoiset populistit ja harvojen valtaa ajavat plutokraatit. (Lakoff 1996, 99). Gary Hartin mielestä Yhdysvaltojen jatkuvassa sisäisessä taistelussa ei ole niinkään ollut kyse siitä, tulisiko Yhdysvaltojen olla tasavalta vai ei, vaan siitä, kenelle tasavalta viime kädessä kuuluu. (Hart 2002, 107–109). Drury näkee taistelun perustuslain kirjoittajien alkuperäisestä tarkoituksesta ennen muuta konservatiivien ja liberaalien välisenä taisteluna. Liberaaleille konstituutio on elävä dokumentti, jolla on eri merkityksiä eri aikoina ja eri olosuhteissa. Konservatiivit taas etsivät alkuperäistä tarkoitusta. Heille perustuslaki on pyhä dokumentti, jonka periaatteet tulee säilyttää. Muutoinhan tuomarit voivat kirjoittaa lakia aina uudestaan. Liberaalien mielestä tulee kysyä, onko joku oikein, konservatiivien mielestä, onko joku laillista. (Drury 1997, 104.)

Joka tapauksessa amerikkalaiset ovat hyvin ylpeitä poliittisesta järjestelmästänsä – demokratia ja vapaus ovat heidän mukaansa kaikissa kyselyissä parhaita asioita Amerikassa. (Watson 1981, 104 – 110). Näin demokraattisilla instituutioilla on laaja hyväksyntä kansalaisten joukossa⁵. Myöskään taloudellisia ja sosiaalisia instituutioita ei ole Yhdysvalloissa koskaan suuremmin kyseenlaistettu. Hyökkäyksiä yhteiskunnan perusinstituutioita vastaan on täten erittäin vaikea legitimoida. (Dahl 1972, 48 – 52.)

Amerikkalaisen poliittisen kulttuurin tyypillinen piirre on myös, ettei Amerikassa ole oikeastaan mitään jäykkiä poliittisia jakoja. Tämä pohjautuu siihen, että amerikkalaisten mielestä ongelmat eivät

⁵ Tosin tutkimukset ovat osoittaneet, että demokratian kannatus alenee siirryttäessä abstraktilta tasolta konkreettisemmalle tasolle (Watson 1981, 104 – 110). Vaikka melkein kaikki amerikkalaiset ilmaisevat tukensa demokraattisille arvoille, niin kun nämä arvot laitetaan erityiseen testiin, he eivät enää kannatakaan demokraattisia arvoja yhtä innokkaasti. (Harris 1986, 194 – 195). Amerikkalaiset ovat vahvasti esimerkiksi sananvapauden puolesta, mutta eivät usko, että kommunisteilla olisi oikeutta puhua maan hallintomuotoa vastaan tai natsilla oikeutta marssia niissä osavaltioissa, joissa asuu paljon amerikanjuutalaisia. (Harris 1986., 100 – 103)

välttämättä liity toisiinsa. Kaikkia ongelmia ei näin ollen tarvitse ratkaista voidakseen ratkaista yhden. Konfliktit rajoittuvat Yhdysvalloissa yleensä vain yhteen asiaan kerrallaan. Ja koska kiistakysymykset eivät herkästi ketjuunnu tai kasaannu, amerikkalaiset ovat yleisesti ottaen poliittisesti hyvin heterogeenisiä. Amerikkalaisille äänestäjille on lisäksi tyypillistä, että se, mikä on kulloinkin tärkeintä – talous, ulkopolitiikka, arvokysymykset – vaihtuu hyvin nopeasti. Yhdysvalloissa ei ole myöskään mitään sellaista taloudellista kerrostumaa, jonka mielipiteet olisivat jyrkässä ristiriidassa valtaväestön kanssa. (Dahl 1972, 48 – 52, 320 – 321; Watson 1981, 104 – 110.)

Näin ollen tietoinen ja johdonmukainen ideologinen ajattelu on erittäin harvinaista amerikkalaisten äänestäjien keskuudessa. Monissa kysymyksissä sekä liberaalit että konservatiivit kiistelevät keskenään. Lisäksi taloudelliset asiat ja kansalaisoikeuskysymykset ovat ideologisesti kaukana toisistaan. Liberaalisuus yhdessä kysymyksessä ei tarkoita liberaalisuutta jossain toisissa kysymyksissä. (Dahl 1972, 335 – 336.) Myös luokkatietoisuus on Yhdysvalloissa ohutta, eikä sitä ei pidetä relevanttina käsitteenä kuvaamaan maan sosiaalista todellisuutta. Ihmiset uskovat, että henkilökohtainen menestys on saavutettavissa kovalla työllä ja taidolla. Monet uskovat, että heidän elämänsä on Yhdysvalloissa parempaa kuin se voisi olla missään muussa maassa. Amerikkalaiset ovat tyytyväisiä osaansa eikä maassa ilmene suurempaa muutoshalukkuutta. (Dahl 1972, 100 – 102.)

Hieman ristiriitaisesti Dahl kuitenkin toteaa toisaalla amerikkalaisten olevan äärimmäisen ideologista joukkoa. Sitä ei vain tavallisesti huomata, koska he jakavat laajasti tämän saman ideologian. (Dahl 1972, 333). Dahl tarkoittanee tällä, että ideologisen tietoisuuden syntyminen tarvitsee vastakohtansa, jonkin toisen kilpailevan ideologian olemassaolon. Maassa, jossa kaikki ovat yhtä mieltä perusasioista, ihmiset eivät useinkaan miellä ideologiaansa ideologiaksi. Harris määrittelee amerikkalaiset rennoiksi konservatiiveiksi, joille sanalla liberaali on negatiivinen konnotaatio. (Harris 1986, 197). 1960-luvulla ideologinen yksimielisyys alkoi kuitenkin murentua.

Amerikkalainen demokratia ei ole silti pelkästään auvoista konsensusta. Yksi asia, mistä amerikkalaiset eivät ole koskaan oikein päässeet yksimielisyyteen, on yhden legitiimin päätöksentekosäännön määrittäminen hallinnolle. Kenellä on lopulta päätöksenteon legitimitetti: presidentillä, senaatilla vai korkeimmalla oikeudella? Tämä kävi hyvin ilmi esimerkiksi vuoden 2000 presidentinvaalien ää-

nienlaskentasoitkun yhteydessä. Kiistaa on herättänyt myös enemmistöpäättösten ja yksilön oikeuksien välinen suhde⁶. (Dahl 1972, 108 – 109.)

Muita kysymyksiä joista amerikkalaiset ovat kiistelleet historiansa aikana, ovat olleet muun muassa kiista demokratian luonteesta ja laajuudesta, ulkopoliittikka, hallituksen rooli talouden säännöstelyssä ja mustien asema. Kiistat eivät kuitenkaan tavallisesti polarisoidu, koska ne eivät liity kovinkaan vahvasti mihinkään sosiaalis-ekonomisiin tekijöihin ja toiseksi nämä asenteet eivät korreloi keskenään. (Dahl 1972, 313.) Periaatteelliset demokratiaan liittyvät erot koskevat ennen muuta sitä, kuinka kauas demokratian ja tasa-arvon tulisi ulottua, kuinka laajasti eliitin etuoikeudet tulisi jakaa koko populaatiolle ja kuinka suuri määrä tasa-arvoa olisi ylipäättävänsä toivottavaa. Näiden erojen pohjalta voidaan erottaa kaksi poliittista suuntausta, joita taas voidaan paljoakaan väkivaltaa käyttämättä kutsua liberaaleiksi ja konservatiiviseksi. (Dahl 1972, 333.)

Puolueista Demokraatit ovat perinteisesti olleet liberaalimpia, Republikaanit konservatiiveja. Ideologian ja puolueen yhteyttä ei pidä liioitella, sillä kummassakin puolueessa korkean statuksen omaavat henkilöt tapaavat olla konservatiivisempia. Puolueidenkaan välillä ei ole itse asiassa suuria ideologisia eroja. Molemmat kannattavat demokratiaa ja sen periaatteita, kirkon ja valtion erottamista, yksityistä omistusoikeutta ja uskonnollista suvaitsevaisuutta. (Dahl 1972, 257, 333 – 334.) Ideologisesta samankaltaisuudesta huolimatta on jokaisella vuosikymmenellä tai historiallisella periodilla on ollut kysymyksiä, jotka selvästi erottavat puolueet toisistaan. Ideologiastakin voidaan eri painotuksin saada aikaan hyvin erilaisia näkemyksiä yksittäisten asioiden suhteen ja hyvin erilaista politiikkaa ylipäättään. (Dahl 1972, 263.)

Retoriikassa puolueet eroavat toisistaan selkeästi. Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että Demokraatit puhuvat amerikkalaisten keskinäisestä tasa-arvosta oikeuksien, kunnioituksen ja arvokkuuden kaltaisissa asioissa, kun taas Republikaanit painottavat vapauksia ja eroja yksilöjen välisissä kyvyissä. Demokraatit ylistävät liittovaltion hallintoa ja politiikan mahdollisuuksia, Republikaanit taas paikallishallintoa ja liike-elämää. Liike-elämän säännöstely onkin yleensä toivottavaa Demokraateille mutta Republikaaneille täysin kielteistä. Demokraatit painottavat kilpailijaansa useammin heikommassa

⁶ Siltikään Yhdysvalloissa ei ole Dahlin mukaan koskaan vakavasti kyseenalaistettu ajatusta, että enemmistön oikeutta hallita tulee rajoittaa yksilön oikeuksien turvaamiseksi. (Dahl 1972, 109).

asemassa olevien tarpeita kun taas republikaanit puhuvat mielellään paremmin menestyneistä ja heidän tarpeistaan. (Dahl 1972, 261 – 262.)

Yhdysvaltojen poliittisen kulttuurin voi summata siten, että ruohonjuuritasolla vallitsee mitä suurin ideologinen konsensus siinä mielessä, että amerikkalaiset jakavat laajasti samat perusarvot. Kiistat taas nousevat siitä, että samasta ideologiasta huolimatta amerikkalaiset onnistuvat kehittämään hyvin erilaisia näkemyksiä yksittäisistä asiakysymyksistä ja jopa omasta perustuslaistaan. Koska asiakysymykset eivät yleensä liity mitenkään toisiinsa, tuloksena on melkoinen poliittisten mielipiteiden mosaiikki. Konsensus ja kaaos ovat tässä ikään kuin samassa paketissa. Poliittisesti aktiiviset ihmiset, joita Yhdysvalloissa on vain vähän, ovat kuitenkin ideologia tietoisempia ja ylemmillä politiikan tasoilla ideologioilla alkaa olla enemmän merkitystä. (Dahl 1972, 343). Silti niissäkin esiintyy puolueiden sisällä diversiteettiä liittyen sellaisiin tekijöihin kuten uskonto⁷, ihonväri⁸, sosiaalisen statuksen erot ja federalismi.

2.2.1960-luku Yhdysvaltojen politiikassa

1960-luku oli Yhdysvalloissa poliittisen kuohunnan aikaa, jonka muistot vaikuttavat edelleen maan politiikassa.⁹ 1960-luku esitteli uuden, lähinnä nuorista, pääsääntöisesti valkoihoisista yliopistopiskelijoista koostuneen vasemmistolaisen liikkeen. Useimmat heistä olivat saaneet keskiluokkaisista kodeistaan perintönään liberalismiin ihanteet, mutta he olivat valmiita hylkäämään vanhempiensa varovaisuuden näiden ideaalien saattamisessa todellisten yhteiskunnallisten reformien muotoon. Uuden vasemmiston nuorten mielestä oli tekopyhää kannattaa joitain ideaaleja periaatetasolla yrittämättä laittaa niitä käytäntöön todellisuudessa. (Abrahms 2002, 268.)

Uuden sukupolven nuoret olivat kapinallisia, mutta Abrahmsin mielestä eivät kapinallisia ilman syytä. Tyytymättömyyden syy ei ollut heissä itsessään vaan yhteiskunnan epäkohdissa ja typeryydessä. Auktoriteetin kunnioittaminen oli heidän mielestään sama asia kuin olla osallisena rikokseen. He etsivät

⁷ Tutkimusten mukaan protestantit ovat olleet uskontoryhmistä asenteiltaan kaikkein konservatiivisimpia kun taas juutalaiset kaikkein liberaaleimpia. (Dahl 1972, 330). Nämä tulokset ovat peräisin 1960-luvulta, joten vaikea sanoa pitävätkö ne enää täysin paikkaansa. Uskonnot ja uskonnolliset käsitykset muuttuvat kuitenkin yleensä aika hitaasti

⁸ Esimerkiksi 1960-luvulla kolme neljäsosaa mustista kannatti valtion roolin lisäämistä talouselämässä, kun valkoihoisista samalla kannalla oli vain neljännes. (Dahl 1972, 331).

ongelmien perimmäistä syytä oireiden ja tilastojen takaa ja löysivät sen järjestelmästä, joka heidän mielestään tuli purkaa. Vaikka radikaalista toiminnasta viehättyneitä oli vain pieni vähemmistö korkeakouluopiskelijoista, kasvoi aktivistien absoluuttinen määrä huomattavasti sen seurauksena, että korkeakouluopiskelijoiden määrä yli kaksinkertaistui Yhdysvalloissa 1960-luvun aikana. Tämän vuoksi prosentuaalisesti pienikin opiskelijajoukko pystyi keräämään suurta huomioita. (Abrahms 2002, 268 – 270.)

Dahl ei näe koko vastakulttuuria aivan yhtä poliittisessa viitekehysessä. Hänen mukaansa se nousi ympäröivää kapitalismin kulttuuria vastaan ja päätti edistää elämäntyyliä, joka sen aikaisten standardien mukaan piti sisällään hedonismia ja äärimmäisyyksien suosimista. Tämä ei silti tarkoittanut, että kaikki vastakulttuurin nuoret olisivat välttämättä olleet niinkään kapinassa itse kapitalismia kuin sen kulttuurin rajoituksia vastaan. Monet olivat itse asiassa varsin välinpitämättömiä sosiaalisia epäkohtia kohtaan ja se, mitä he halusivat, oli oikeus tyydyttää omia halujaan pidäkkeettömästi kenenkään häiritsemättä. Dahl esittää, että tästä perspektiivistä vastakulttuuri voidaankin nähdä egoistisen kuluttajan ruumiillistumana. (Dahl 2006, 114 – 116.)

1960-luvun vallankumousretoriikasta Dahl toteaa, että samalla kuin vallankumouksesta tuli populaari käsite, se alkoi menettää merkitystään. Monelle sillä ei ollut minkäänlaista poliittista sisältöä. Se alkoi tarkoittaa kaikenlaista asenteiden ja kulttuurin muutosta koskien muun muassa sotaa, köyhyyttä ja elämäntapaa. Vain harvalle vallankumous tarkoitti vallankumousta sanan vanhassa väkivaltaisessa merkityksessä. Useimmille se oli vain protestimarsseja ja kansalaistottelemattomuutta. (Dahl 1972, 399 – 400.)

Mustien kapinasta ei vielä 1950-luvun päättyessä ollut mitään merkkejä. Kansalaisyhteiskunta pysytteli järjestelmän rajojen sisällä. Martin Luther Kingin organisoimat väkivallattomat mielenosoitukset yrittivät pikemminkin suostutella valkoisia amerikkalaisia ottamaan mustat sisään järjestelmään. Kärsimättömyys muutoksia kohtaan alkoi kuitenkin kasvaa seuraavan vuosikymmenen alkupuolella. Nuorempaa sukupolvea ärsytti amerikkalaisen yhteiskunnan apaattisuus, joka heidän mielestään oli peräisin sen kokemasta voimattomuuden tunteesta ja pelosta. Aktivistit valittivat muun muassa median ma-

⁹ Dahlin mukaan suuret konfliktit muistetaan Yhdysvalloissa pitkään ja 1960-luku oli hänen mielestään suuri konflikti. Joidenkin tarkkailijoiden mielestä maa ei ollut kokenut vastaavaa sitten sisällissodan. (Dahl 1972, 349.)

nipulaatiosta, koulutusjärjestelmästä, byrokratiasta, politiikasta, suuryrityksistä ja Yhdysvaltojen ulkopolitiikan kolonialismista. Opiskelijaprotesteja (ja joskus suoria provokaatioita) seurasi viranomaisten ylireagointi, joka taas edelleen vaikutti protestoinnin muotoihin. (Abrahms 2002, 270 - 274.)

Yhteenotot saavuttivat huippunsa vuosikymmenen lopulla. Demokraattien vuoden 1968 puoluekokouksen ulkopuolelle kokoontuneet mielenosoittajat saivat poliiseilta erittäin kovakouraisen kohtelun. Samana vuonna Yhdysvallat käynnisti massiiviset Vietnamin ilmapommitukset (Tet-offensiivi) ja Robert Kennedy sekä Martin Luther King murhattiin. Kingin murha sai aikaan valtavia mellakoita Yhdysvaltojen kaupungeissa kautta maan. Nämä kaikki tapahtumat vaikuttivat siihen, että opiskelijaradikaalit alkoivat olla yhä pettyneempiä liberaaleihin ja liberalismiin. (Abrahms 2002, 274.) Toisaalta mustien herännyt poliittinen aktiivisuus ja heidän oikeuksilleen liittovaltiolta saama suojaa sai useat valkoiset etelän osavaltioissa palaamaan takaisin vanhaan anti-demokraattiseen ja aristokraattiseen ideologiaan. Pohjoisten kaupunkien ghetoissa puhjenneet väkivaltaisuuDET saivat pian myös pohjoisen valkoiset tuntemaan olonsa uhatuiksi. (Dahl 1972, 361.)

Abrahmsin mielestä varsinainen voima Yhdysvaltojen 1960-luvun poliittisten ohjelmien, kuten köyhyydenvastaisen sodan (war on poverty) ja kansalaisoikeuksia parantavan lainsäädännön, takana oli lähtöisin muualta yhteiskunnasta. Erityisesti hallinnon huippuvirkamiesten johtajuus oli merkittävä tekijä näissä muutoksissa. Opiskelijaprotestit antoivat kuitenkin tärkeän sysäyksen noille reformeille. Toisaalta radikaalien taipumus hylätä kaikki järkipuhe, ehdottomien vaatimusten esittäminen, ylimielinen ja halveksiva asenne liberaaleja kohtaan sekä lopulta käänne väkivaltaan vieraannuttivat pois liikkeen piiristä monet niistä, jotka olivat jo 1950-luvulta asti kampanjoineet muutosten puolesta yhteiskunnassa. Radikalismi vaipui unholaan vuosikymmenen vaihtumisen myötä. 1970-luvulla juuri mikään ei saanut opiskelijanuorisoa enää protestoimaan. (Abrahms 2002, 275.)

3. TUTKIMUSMETODIT

Molemmat käyttämäni tutkijat, Hyrkkänen ja Skinner ovat historiantutkijoita ja heidän metodinsa on suunniteltu nimenomaisesti historiallisten tekstien tulkintaan. Tämä ei ole mikään ongelma, koska on aivan mahdollista ja mielekäästä analysoida uskonservatiivien kirjoituksia historiallisina teksteinä. Sitä paitsi uskonservatiivien vanhimmat kirjoitukset ovat jo yli 40 vuotta vanhoja – vanhempia kuin esi-

merkiksi Supon hallussa olevat Stasi-arkistot, joiden penkomista on ehdotettu jätettäväksi historian tutkijoille.

3.1. Quentin Skinnerin metodologia

3.1.1. Toimijoiden uskomusjärjestelmän tavoittaminen

Skinnerin mukaan historian tutkimuksen yksi sudenkuopista on se, että me helposti tutkimme sitä oman aikamme käsittein. Historioitsijan tehtävänä on niin pitkälle kuin mahdollista nähdä asiat historiallisten toimijoiden omalla tavalla. Hänen tulee tutkimalla ymmärtää toimijoiden käyttämät käsitteet, seurata heidän erottelujaan ja tavoittaa heidän uskomuksensa. (Skinner 2002, 3 – 6.) Skinnerin mielestä meidän täytyy lähteä liikkeelle oletuksesta, että toimijat ovat rationaalisia. Missään nimessä me emme kuitenkaan saa asettaa omasta ajastamme ja ympäristöstämme käsin standardeja toimijoiden rationaalisuudelle. Rationaalisuus tulee aina ymmärtää tutkittavan aikakauden ja kulttuurin omin kriteerein: oliko joku uskomus toimijalle joissain tietyissä olosuhteissa rationaalinen. Tutkijan täytyy selvittää ensin mihin toimijat uskoivat ja tämän jälkeen hänen on löydettävä jokin laajempi älyllinen konteksti, johon nämä uskomukset voidaan sijoittaa. Päämääränä on tavoittaa toimijoiden kokonainen uskomusten järjestelmä, heidän episteeminen rationalisuutensa. (Skinner 2002, 38 – 43.)

Toiseksi tutkijan täytyy pitää historiallisia tekstejä mahdollisimman luotettavina todisteina toimijoiden uskomuksista. Hän ei saa mennä suoraan freudilaisiin tai durkhemiläisiin selityksiin (että toimijoiden uskomus olikin todellisuudessa jokin toinen). Tähän liittyy läheisesti Druryin väite uuskonservatiivien valehtelusta ja kahdesta totuudesta. Se on erittäin kova ja kuohuttava väite, mutta sen joudun tässä työssä sivuuttamaan. Sen todistaminen oikeaksi tai vääräksi ei Skinnerin tutkimusmenetelmän lähtöoletusten nojalla ole kerta kaikkiaan mahdollista. Tutkimukseni metodit perustuvat oletukseen, että uuskonservatiivien tekstit ovat parhaita mahdollisia todisteita heidän ajattelustaan. Sitä paitsi jos olettaa, että tekstit ovat valhetta, niin mitä järkeä sitten on tutkia näitä tekstejä?

Uskomuksia on siis mahdollisista tutkia, jos uskoo, niin kuin tässä työssä uskon, että ne tuotu paperille. Yksi hyvä tapa päästä käsiksi niihin on tarkastella sitä, miten uuskonservatiivit järkeilevät omia käsityksiään sekä itselleen että muille. Perustellessaan ajatuksiaan demokratiasta ja yhteiskunnasta, he pyrkivät osoittamaan ne myös rationaalisiksi. Poliittisen filosofian on pakko perustella itsensä realisti-

sena, jotta se voitaisiin ottaa vakavasti. Muutoinhan se leimataan pelkäksi utopiaksi. Kyse ei ole tässä tapauksessa retoriikan keinoista vaan sen lähtökohdista ja -oletuksista, eli premisseistä. Poliittisen filosofian lähtökohdista, jotka ovat osaltaan uskomuksia, täytyy voida pitää realistisina, jotta itse filosofiaan voisi uskoa. Näin uuskonservatiivien argumentaatiosta nousevat esiin ne uskomukset, jotka ovat heille itselleen rationaalisia ja ne, joita he pitävät irrationaalisina.

Uskomukset demokratiasta ovat taas riippuvaisia monista muista uskomuksista, joista mielestäni keskeisin on uskomus ihmisluonnosta. Samalla nämä episteemiset kriteerit myös asettavat rajat myös sille, mitä voidaan pitää realistisena käsityksenä demokratiasta. Jos uskoo, että vain harvalla on kykyä poliittiseen päätöksentekoon, pitää todennäköisesti jonkinlaista eliittihallintoa ainoana järkevänä vaihtoehtona. Argumentoidessaan omien käsitystensä puolesta uuskonservatiivit tulevat tekemisiin samalla oman älyllisen ympäristönsä ja sen käsitysten kanssa. Tässä tapauksessa on tämä ympäristö on Yhdysvallat viimeisten neljän vuosikymmenen aikana.

Dahlin mielestä on kiistämätöntä, että ihmisten toiminta on suuresti riippuvainen siitä, miten he uskovat maailman toimivan ja mitä eri toimintavaihtoehtoista seuraavan. (Dahl 1989, 261). Dahl näkee, että myös demokraattisen hallinnon syntyminen ja pysyminen ihmisryhmien joukossa riippuu ainakin jossain määrin heidän uskomuksistaan. Se tarkoittaa esimerkiksi sitä, ettei kenenkään tai minkään ryhmän yhteiskunnassa uskota olevan määritelmällisesti olevan toisia parempi hallitsemaan ja siten omaavan oikeuden hallita koko väestöä. Päinvastoin tulee uskoa, että kaikilla yhteisön jäsenillä on riittävät kyvyt osallistua tasa-arvoisina poliittiseen päätöksentekoprosessiin. (Dahl 1989, 30–31). Uskomukset, asenteet ja etukäteisolettamukset luovat poliittisen kulttuuriin, johon aktivistit ja kansalaiset eri astein sosialisoituvat. (Dahl 1989, 262–263). Myös Rawls toteaa, että ihmisillä täytyy uskoa olevan tiettyjä luontaisia poliittisia hyveitä, muuten ei ole realistista uskoa mihinkään vapauten perustuvaan hallintotapaan. (Rawls 1993, 370.) On siis perusteltua olettaa, että ihmisen käsitys demokratiasta ei ole missään tapauksessa riippumaton hänen uskomusjärjestelmästänsä. Pyrkimykseni on täten identifioida uuskonservatiivien uskomusjärjestelmästä ne osat, jotka selittävät heidän käsitystään demokratiasta.

3.1.2. Toimijoiden intentiot teksteissä

Skinnerin mukaan tutkijalle ei vielä riitä, että hän ymmärtää, mitä joku kirjoittaja on tekstissään sanonut. Historioitsijan täytyy todella tekstin ymmärtääkseen selvittää myös se, mitä kirjoittaja tekstil-

lään halusi tai tarkoitti sanoa. Se ei selviä pelkästään lukemalla tekstejä aina uudelleen ja uudelleen läpi. Tutkijan täytyy pystyä löytämään kirjoittajan intentio ja se spesifi kysymys, johon hän pyrki tekstilään vastaamaan. Skinnerin mielestä me jäämme usein vaille ymmärrystä siitä, mitä roolia jokin tietty idea esitti kirjoittajalle ja toisaalta myös siitä, mitä roolia se esitti kirjoittajan älyllisessä ympäristössä. (Skinner 2002, 79 – 85.) Tässä tapauksessa on kyse siitä, mitä roolia demokratia näyttelee amerikkalaisessa kulttuurissa ja uuskonservatiivien kirjoituksissa.

Intentiona on kyse siitä, mitä kirjoittaja tekstissä tekee. Kirjoittaja voi tekstissään osoittaa tukea jollekin, esittää vastalauseen jollekin, kyseenalaistaa jotakin, pilkkaa jotain ja niin edelleen. Skinner painottaa, että intentiota ei saa sekoittaa motiiviin. Yksinkertaisimmillaan motiivin ja intention välisen eron voi ilmaista siten, että motiivit ovat syitä ylipäätään kirjoittaa jokin teksti, kun taas intentiot taas tekevät siitä jonkinlaisen. Intention ymmärtäminen ei täten vaadi kirjoittajan pään sisään menemistä vaan olennaista on tavoittaa kunkin aikakauden ja ympäristön tyypilliset kommunikaatiomuodot. Tässä laajemmassa yhteydessä ne voidaan ymmärtää kuten viestit yleensäkin, kuten vaikkapa pään nyökkäys tai käden heilautus kadulla kohdattaessa. (Skinner 2002, 97 – 101.) Tutkimuskysymykseeni vastaaminen ei näin ollen vaadi psykologista lähestymistapaa.

Kun tutkija on onnistunut hahmottamaan kunkin aikakauden tyypilliset kommunikaatiomuodot, on hänen vielä löydettävä se sosiologinen konteksti, jossa teksti tai lausuma saa merkityksensä. Näin löytyvät ne merkitykset, joita teksteillä oli mahdollista kommunikoida. Jokainen väittämä on erityinen omalle kontekstilleen pitäen aina sisällään tietyn intention (pyrkimyksen) tietyssä tilanteessa pyrkien samalla ratkaisemaan jotain tiettyä ongelmaa (Skinner 2002, 87 – 88.) Tässä työssä on myös ensiarvoisen tärkeää hahmottaa se poliittinen kieli tai ne kielet ja tyypilliset puhutavat, joita Yhdysvaltojen poliittisessa elämässä viljellään. Sosiologinen konteksti taas ensisijaisesti muotoutuu niistä kysymyksistä, jotka ovat olleet Yhdysvaltojen politiikan agendalla 1960-luvulta eteenpäin. Niiden taustalta saattavat löytyä usein amerikkalaisessa yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset.

Skinner toteaa, että meidän puheemme tarkoitus ei ole pelkästään välittää informaatiota, vaan myös vaatia auktoriteettia lausumillemme, nostattaa tunteita keskustelukumppaneissamme, luoda sisään ottamisen ja poissulkemisen rajoja sekä harjoittaa monin tavoin sosiaalista kontrollia. Hänen mukaansa filosofiset argumentit ovat usein syvästi kietoutuneita vallan vaatimusten kanssa. (Skinner 2002, 5 – 7.)

Demokratiaa ja sen erilaisia käsittämistapoja voi siten voi käyttää erilaisten tarkoituksien ajamiseen. Täten voi kysyä esimerkiksi sitä, mitä uskonservatiivit pyrkivät demokratiakonseptiollaan oikeuttamaan? Oikeutetaanko sillä laajat toimivaltuudet presidentille? Vaaditaanko sillä erityisvapauksia etnisille vähemmistöille vai vaaditaanko heitä samalla perusteella sulautumaan valtaväestön kulttuuriin? Demokratian käsittämisen tavalla ja sen käytöllä politiikassa on yhteys. Erilaiset käsittämisen tavat avaavat erilaisia toiminnallisia mahdollisuuksia. Kyse on ikään kuin demokratian funktionalisoinnista. Tämä on ilman muuta yksi tutkimuskohde tässä työssä.

3.1.3. Sanan käytön kriteerit ja sosiaalinen maailma

Skinner asettaa yksittäisen sanan käytölle kolme kriteeriä. Ensimmäinen kriteeri koskee sitä, missä kontekstissa sanaa voi käyttää. Tämä tarkoittaa kriteerien asettamista sille, millaista toimintaa voidaan esimerkiksi kuvata rohkeana, tai milloin päätöksentekoa voidaan pitää demokraattisena. Kyse on sanan merkityksestä ja niistä olosuhteista, joihin kyseessä olevaa termiä voidaan soveltaa. (Skinner 2002, 161).

Toinen kriteeri määrittää ne rajat, johon kaikkeen sana voi viitata. Sanan merkitys ei sinällään muutu, mutta sen sovellusala voi vaihdella riippuen käytetyistä kriteereistä. Esimerkiksi sanalle poliittinen voi antaa suppeamman tai laajemman tulkinnan tyyliin ”henkilökohtainen on poliittista”, mutta sanan poliittinen sisältö itsessään pysyy muuttumattomana. Termin käyttöalan muutos voi sen sijaan johtaa uusien sosiaalisten havaintojen hyväksymiseen. Sosiaalinen todellisuutemme alkaa muuttua kun alamme pitää joitain sellaisia käytäntöjä esimerkiksi epädemokraattisina, joita emme ennen ole ymmärtäneet tarkastella tässä kontekstissa. Käsitys siitä, mitä on demokratia, on edelleen sama kuin ennenkin, mutta näkemyksemme yhteiskunnan demokraattisuudesta on muuttunut. (Skinner 2002, 161, 167.)

Kolmas kriteeri määrittelee ne asenteet, joita termi ilmaisee. Asennoitumisessa termi laitetaan jonkinlaiseen moraaliseen valoon, joko negatiiviseen, positiiviseen tai neutraaliin. Esimerkiksi sanalla isänmaallinen on varmasti positiivinen konnotaatio, mutta sanalla kiihkoilija ei taas välttämättä ole. Sanan sisältämä arvolataus voi muuttua aikojen kuluessa esimerkiksi siten, että aikaisemmin arvostusta ilmaissut termi muuttuu neutraaliksi tai negatiiviseksi ja päinvastoin. Muutokset kaikkiin suuntiin ovat mahdollisia. (Skinner 2002, 162). Demokratia sanalla on tänä päivänä hyvin positiivinen arvolataus, mutta näin ei ole suinkaan ollut aina (esim. Lakoff 1996). Ensimmäinen sanankäytön kriteeri ilmaisee

siis sosiaalisia uskomuksia ja teorioita, toinen kriteeri taas heijastaa sosiaalisia havaintoja ja tietoisuutta ja kolmas kriteeri viestittää sosiaalisia arvoja ja asenteita. (Skinner 2002, 172).

Skinnerin mukaan siellä missä tapaamme runsaasti samanmielisyyttä tiettyjen yhteiskunnallisten avaintermien käytöstä, olemme väistämättä tekemisissä erittäin homogeenisen sosiaalisen maailman kanssa. Täysin päinvastaisessa tapauksessa vallitsee todennäköisesti kutakuinkin täydellinen kaaos. Nämä kaksi maailmaa, sosiaalinen ja kielellinen, eivät ole suinkaan erillisiä vaan ne kaksi ovat kietoutuneet vahvasti toisiinsa. (Skinner 2002, 172 – 176.) Skinner väittääkin, että kielelliset erimielisyydet ovat samanaikaisesti myös erimielisyyksiä sosiaalisesta maailmastamme. Skinner ottaa esimerkiksi kiistan siitä, mikä on taidetta ja milloin sanaa taide voidaan käyttää. Tämä kiistassa ei ole kyse sen vähemmästä kuin kahdesta erilaisesta kulttuurin kokemisen tavasta. (Skinner 2002, 165). Sanan taide ti- lalle voi ottaa jonkin politiikan keskeisen käsitteen kuten ihmisoikeudet tai rehelliset vaalit ja ymmär- tää, että erimielisyydet näiden sanojen sisällössä, soveltamisalassa tai arvolatauksessa merkitsevät jo itsessään poliittista konfliktia. Skinnerin mukaan tietyt sanat pitävät yllä kokonaisia yhteiskuntafiloso- fioita. Demokratia on ilman muuta yksi näistä sanoista

3.2. Markku Hyrkkäsen aatehistoria

Ihmisten kannattamille ja ylläpitämille aatteille, opeille ja käsityksille on tyypillistä se, että ne ymmär- retään monilla eri ja joskus jopa toisilleen päinvastaisilla tavoilla. Saman aatteen kannattajiin saattaa kuulua ihmisiä, jotka ovat valmiita tappamaan tämän aatteen nimissä ja toisaalta niitä, jotka samana aikana, samoista lähtökohdista käsin kieltäytyvät kaikesta väkivallasta. Aatteesta ei siten voi suoraan johtaa sitä, mitä ihmiset tekevät tai ajattelevat. Markku Hyrkkäsen mukaan aatehistorian keskeinen opetus onkin, etteivät aatteet, opit ja uskontunnustukset vielä sellaisenaan selitä ihmisten käsityksiä. (Hyrkkänen 2002, 9 – 10.)

Yhtä lailla myöskään olosuhteet eivät suoraan määrää käsityksiämme. Vaikuttavat olosuhteet ovat ne- kin ajateltu ja käsitetty tietynlaisiksi. Niinpä tietyistä käsityksistä ei voi nähdä olosuhteita vaan ainoas- taan sen millaiseksi ne on käsitetty. Suhtautumisen olosuhteisiin riippuu viime kädessä meidän usko- muksistamme. (Hyrkkänen 2002, 10, 199.) Me saatamme ajatella vaikkapa, että elämme juuri nyt poikkeuksellisen väkivaltaisista ajoista. Me olemme kuitenkin jo tässä ehtineet määritellä tietyt olosuh- teet väkivaltaisiksi ja verrata niitä käsityksiimme toisten aikakausien olosuhteista. Meillä on käytössä

tietyt kriteerit sanalle väkivaltainen, jotka eivät suinkaan ole universaaleja tai muuttumattomia. Irakilainen tai ruandalainen saattaisi suuresti ihmetellä meidän käsityksiämme. Näin väite poikkeuksellisen väkivaltaisista ajoista heijastaakin oikeastaan vain meidän omaa ajatteluumme, eikä siitä näin ollen voi suoraan vetää johtopäätöksiä yhteiskunnassa esiintyvän väkivallan määrästä. Sinällään Hyrkkänen ei pidä käsityksiä asioista mitenkään ontologisesti alempiarvoisina. Ne ovat yhtä todellisia kuin asiatkin. (Hyrkkänen 2002, 11). Yhteiskunnalliseen todellisuuteen kuuluvat näin sekä olosuhteet että ihmisten käsitykset niistä.

Hyrkkäsen mukaan meidän on kuitenkin yritettävä selvittää, miten tietynlaiset kokemukset saattoivat olla mahdollisia. Miten on esimerkiksi mahdollista, että ihmiset saattavat kokea turvattomuuden tunnetta tämän päivän Suomessa tai miten joku toiminta on toiselle kansalaisaktivismia ja toisille pelkkää huliganismia? Siten tutkijan on tiedettävä jotain olosuhteista, aatteista ja opeista, jotta hän voisi ymmärtää niiden erilaisia käsittämisiä. (Hyrkkänen 2002, 11, 29.) Historioitsijan on kyettävä kuvittelemaan tekstin synty, koska tekstit ovat ajallis-paikallisesti sidoksissa ympäristöönsä, eli kulttuuriin. (Hyrkkänen 2002, 57).

Meillä on oltava täten jonkinlainen tietämys niistä olosuhteista, joissa uuskonservatiivit ovat tekstinsä kirjoittaneet. Kovin seikkaperäistä tutkimusta ei tämän työn puitteissa ole mahdollista suorittaa, mutta voimme melko luotettavasti otaksua, että nimenomaan Yhdysvalloissa 1960-luvulla tapahtuneet yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset näkyvät ennen muuta ensimmäisen sukupolven uuskonservatiivien poliittisessa ajattelussa. Heidän kirjoituksensa ovat merkittävässä määrin reagoivia siihen kulttuuriseen ilmiöön, jota he kutsuvat vasta- tai viholliskulttuuriksi. Olennaista on kuitenkin ymmärtää, etteivät 1960-luvun tapahtumat sinällään vaan heidän tulkintansa niistä, oli se tekijä, joka vaikutti heidän poliittisiin näkemyksiinsä.

Hyrkkänen painottaa että ihmisten toimintaa voi ymmärtää vain tutkimalla huolellisesti sitä, mitä he ajattelivat. Toiminta ei ole hänen mielestään koskaan sillä tavalla läpinäkyvää, että siitä voitaisiin suoraan lukea toimintaan johtava ja sitä perusteleva ajatus. Se voidaan päätellä vain käytettävissä olevan todistusaineiston perusteella. (Hyrkkänen 2002, 27). Poliittisissa kirjoituksissa ero ajattelun ja toiminnan välillä on varsin häilyvä. Tekstit antavat vihjeitä siitä, mitä poliitikko ajattelee, mutta yhtä hyvin

tekstit ovat myös tekoja, joille on asetettu tiettyjä päämääriä. Uuskonservatiivien kirjoitukset ovat siten sekä evidenssiä heidän ajattelustaan että osa heidän poliittista toimintaansa.

Aatteita tai käsityksiä ei ole Hyrkkäsen mielestä mielekästä ymmärtää mekaanisesti joko toiminnan syinä tai seurauksina. Hedelmällisempää on tutkia, mitä roolia käsitykset ja uskomukset näyttelevät tietyissä tilanteissa ja miten toimijat käyttävät ja valitsevat tiettyjä käsityksiä. (Hyrkkänen 2002, 55.) Kyse ei ole siis siitä, saako joku uskonto ihmiset murhaamaan vaan siitä, miksi jotkut perustavat tällaisen toiminnan uskontoon, miksi jollekin toiminnalle annetaan nimenomaan uskonnollinen viitekehys. Hyrkkänen väittääkin, etteivät jollekin aatteelle annetut merkitykset määräydy ainakaan tyhjentävästi aatteesta itsessään. (Hyrkkänen 2002, 59.) Aatteilla tai käsitteillä ei ole myöskään mitään itsenäistä historiaa. Ne ovat ihmisten luomuksia ja elävät vain ihmisten kautta. Olosuhteet muodostavat niille kontekstin, jossa ne saavat merkityksensä. Kun olosuhteet muuttuvat, niin samalla aatteiden ja käsitteiden kontekstitkin vaihtuvat ja uudet merkitykset ja sovellutukset tulevat mahdollisiksi. (Hyrkkänen 2002, 122 – 123.)

Hyrkkäsen mukaan kieli ja sosiaaliset suhteet liittyvät kiinteästi toisiinsa. Ne ovat vain itse asiassa saman asian eri puolia. Sosiaaliset suhteet ovat käsitettyjä suhteita, esimerkiksi perhe- ja sukulaisuussuhteet ovat aina väistämättä sidoksissa niitä määrittelevään käsitejärjestelmään. Täten sanojen muutosta voidaan aina pitää merkittävänä myös sosiaalisten suhteiden kannalta. (Hyrkkänen 2002, 37.) Itse ymmärrän niin, että myös poliittinen järjestelmä määrittelee ihmisten välisiä suhteita. Miten tahansa demokratian tai jonkin muun järjestelmän määritteleekin, määrittelee samalla suuren joukon ihmisten välisiä suhteita ja päinvastoin: ihmisten välisten suhteiden kautta voi määritellä myös poliittisia järjestelmiä. Jos käsitykset demokratiasta muuttuvat, muuttuvat samalla monet yhteiskunnalliset suhteet.

Hyrkkänen painottaa lisäksi, että myös instituutiot tietyllä tapaa ajattelevat. Ne ovat inhimillisen toiminnan tulosta ja ne pitävät sisällään jonkin ajatuksen tai idean, jonka kautta ne pyrkivät ohjaamaan meidän käyttäytymistämme johonkin haluttuun suuntaan. Kun idea omaksutaan, niin näin tapahtuukin. Hyrkkänen tarjoaa yhtenä esimerkkinä sodan idean, joka hallitsee sotaa käyvän yhteisön jäsenten toimintaa. (Hyrkkänen 2002, 32–33, 38.) Instituutiot ovat siis tietyssä mielessä eräänlaisia ajatusten materialisoitumia. Demokratiassa instituutiot ovat keskeisiä ja demokraattisen ajattelun voi ajatella olevan niissä ikään kuin sisäänrakennettuna. Demokraattisten instituutioiden kritiikki voi tarkoittaa, joko sitä,

että jokin instituutio ei onnistu käytännössä toteuttamaan ajatustaan, tai sitä, että instituution sisällään pitämä ajatus on itsessään väärä. Jokainen kannanotto demokratian instituutioihin heijastaa aina esittäjänsä ajatusta demokratiasta.

Skinnerin tapaan myös Hyrkkänen toteaa, että me emme voi ymmärtää sitä, mitä joku teksteillään tarkoittaa, ellemmme tiedä kysymystä, johon hän teksteillään vastaa. Kysymyksen ja vastauksen logiikka ohjaa tutkijan rekonstruoimaan ne kysymykset, joille tulkittavat tekstit ovat vastauksia. (Hyrkkänen 2002, 157, 161–162). Kysymyksillä myös on aina enemmän tai vähemmän piiloisia ennako-oletuksia, eli presuppositioita. Ne ovat usein itsestäänselvyyksiä, kuten esimerkiksi oletus kausaaliteetin olemassaolosta (mikä oli syynä vaalitappioon?). Kysymysten ymmärtäminen edellyttää näiden piiloisten oletusten paikantamista. (Hyrkkänen 2002, 169.)

Kysyminen ei ole Hyrkkäsen mielestä mikään tietämisen esiaste vaan toinen puoli toiminnasta, jonka toinen puoli koostuu kysymyksiin vastaamisesta. Vaikeaa onkin hänen mukaansa juuri kysyminen; vain hyvät kysymykset voivat johtaa hyviin vastauksiin. (Hyrkkänen 2002, 158 – 159.) Kysymyksen ja vastauksen logiikkaa ei saa kuitenkaan ymmärtää liian ahtaasti. Kysymyksen voi ymmärtää myös tehtäväksi, jolle tekstin tulkitaan olevan ratkaisu. Järkevin tutkimuskysymys olisi siten se, mihin tekstin kirjoittaja pyrki tekstiä kirjoittaessaan (Hyrkkänen 2002, 173). Eli kyseessä on täysin sama asia kuin Skinnerin intentio.

Uuskonservatiivien tapauksessa on olennaista mielestäni paitsi se, millaisiin kysymyksiin he tarjoavat vastaukseksi demokratia, niin myös se, millaisia kysymyksiä he esittävät amerikkalaisesta demokratiasta tai demokratiasta ylipäätään. Uuskonservatiivit ottavat teksteissään jatkuvasti kantaa aikalaiskeskusteluun ja viime vuosisadan eri poliittisiin suuntauksiin ja heille on usein tyypillistä määritellä poliittiset kantansa asettumalla jotakin toista ajattelutapaa vastaan. Skinnerin mukaan jokainen kommunikatiivinen teko ottaa jonkin suhteen johonkin edeltävään keskusteluun tai argumenttiin. Tutkijan tehtävänä on identifoida tämä otettu positio. (Skinner 2002, 156). Pyrin täten löytämään ne asemat, joihin uuskonservatiivit sijoittavat itsensä suhteessa toisiin poliittisiin aatteisiin. Samalla he sijoittavat kilpailevia käsityksiä joihinkin tiettyihin positioihin. Sulkevatko he jotkut aatteet ja suuntaukset kokonaan pois amerikkalaisesta demokratiasta?

Näin Skinnerin ja Hyrkkäsen metodien pohjalta työlle voidaan asettaa seuraavanlaisia tutkimuskysymyksiä:

1. Mitkä ovat ne tärkeimmät kysymykset, johon uuskonservatiivit pyrkivät demokratiaa käsittelevissä teksteissä vastaamaan? Mihin kysymyksiin demokratia on heillä vastaus?
2. Minkälaisen uskomusjärjestelmään perustuu uuskonservatiivien demokratiakäsitys?
3. Mitä positioita uuskonservatiivit ottavat suhteessa toisiinsa demokratia- tai yhteiskuntakäsityksiin?
4. Millaisia kriteerejä uuskonservatiivit asettavat termin demokratia käytölle, minkälaisia sosiaalisia havaintoja nämä kriteerit tuottavat ja mikä on heillä demokratia sanan normatiivinen sisältö?
5. Mitä demokratiaan liittyviä käsitteitä uuskonservatiivit käyttävät ja mitä käsitteellisiä erotteluja he tekevät?
6. Mitä roolia demokratia näyttelee uuskonservatiivien ajattelussa ja mikä on sen funktio siinä?

Tämä kysymysluettelo saattaa näyttää verrattain massiiviselta. Kaikkiin kysymyksiin on kuitenkin teksteissä löydettävissä jopa suhteellisen lyhyet ja ytimekkäät vastaukset.

4. TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

En lähde tässä luvussa rakentamaan demokratian kuvausta ruohonjuuri tasolta lähtien, koska se olisi tämän tutkimuksen laajuuteen nähden ylivoimista. Tämän työn tarkoitus ei ole tutkia, onko uuskonservatiivien ajattelu demokraattista vai ei. Lähtöoletukseni on, että he kannattavat demokratiaa¹⁰. Tämä työ ei myöskään perustu näkemykselle, että demokratiasta olisi olemassa jokin yksi totuus, johon kaikkia muita käsityksiä voitaisiin verrata. Henkilökohtaisesti olen tosin sitä mieltä, että demokratialla täytyy olla tietyt institutionaaliset ehdot, jotta se voitaisiin erottaa muista hallintomuodoista. Muuten sana ei enää kerro mitään politiikan käytännöistä. Ehtojen tai rajojen sisään jää kuitenkin tyhjää tilaa ja tässä tilassa kenelläkään ei ole erityistä auktoriteettia määrittellä sitä, miten tämä tila pitäisi järjestää.

¹⁰ Tämän oletuksen puolesta löytyy lukuisia esimerkkejä uuskonservatiivien kirjoituksista. Francis Fukuyama on julistanut liberaalin demokratian lopullista voittoa ja historian loppua (Fukuyama 1992). Michael Novak puhuu kapitalismista ja demokratiasta kirjassaan suorastaan runollisesti (Novak 1982). Demokratia kriittisinkin uuskonservatiivi Irving Kristol toteaa: "...neoconservatives do not think that liberal-democratic capitalism is the best of all imaginable worlds—only the best, under the circumstances, of all possible worlds." (Kristol 1983, 75). Kristol tosin ei itse henkilökohtaisesti varsinaisesti rakasta demokratiaa: "...I do not see that the condition of American democracy is such as automatically to call my love and honor, although I respect it enough to offer it my obedience." (Kristol 1983, 107).

Niinpä tämän luvun teoreetikot edustavat itse kukin omalla tahollaan vain yhtä näkemystä demokratiasta aivan kuten kuin uuskonservatiivitkin. En pidä niitä tässä työssä mitenkään parempina. Niiden funktiona on toimia viitekehystenä ja toisaalta myös kontrastina uuskonservatiiviselle ajattelulle.

Esittelen tässä luvussa teorit suhteellisen lyhyesti ja erittäin valikoidusti. Otan niistä esiin vain ne asiat, jotka liittyvät omaan tutkimuskysymykseeni. Tämä luku ei ole siten kattava ja perinpohjainen esitys esimerkiksi Rawlsin ajattelusta. Toiseksi pyrin tässä työssä teorian ja aineiston mahdollisimman suureen dialogisuuteen. Tästä johtuen olen siirtänyt osan teoriasta analyysilukuun. Erityisesti tämä koskee Rawlsin ja Dahlin ajattelua, koska tätä dialogia (käytännössä sanasotaa) heidän edustamansa liberalismien version ja uuskonservatiivien välillä käydään todellisuudessakin. Tarkoitus on tässä luvussa rakentaa näistä teorioista jonkinlainen löyhä demokratia-ajattelun koordinaatisto, johon uuskonservatiivisen näkemyksen voi sijoittaa.

Tämä luku alkaa pienimuotoisella katsauksella demokratian ja republikanismin eroista. Vaikka erot eivät ole suuria, niillä saattaa jossain politiikan kysymyksissä olla merkitystä. Lisäksi Yhdysvallat on tasavalta ja republikanistinen ajattelutapa vaikuttaa edelleen siellä, joten on välttämätöntä ymmärtää nämä pienet erot. Tämän lisäksi ennen varsinaista teoriaosuutta esittelen myös lyhyesti luvussa 4.2. demokratia teorioiden eroja. Esitys perustuu Maija Setälän kirjaan Demokratian arvo.

4.1. Demokratian ja republikanismin eroista

Republikaaninen traditio perustuu enemmän Roomaan ja Italian kaupunkivaltioihin keskiajalla ja renessanssin aikana kuin antiikin Kreikkaan, johon taas demokratia pohjautuu. Republikanismi kritisoi juuri tätä antiikin demokratiaa. (Dahl 1989, 13.) Demokratia sanalla oli kielteinen konnotaatio myös Yhdysvaltojen perustajille. He pitivät klassista demokratiaa epävakana järjestelmänä, ja reittinä rois-toille päästä valtaan. He olivat vakuuttuneita Platonin ja muiden demokratian kriitikoiden tapaan siitä, että demokratia johtaa välinpitämättömyyteen, typerien nousemiseen valtaan viisaiden sijasta ja intohimojen valtaan järjen yli. (Lakoff 1996, 26–28.) Perinteisessä republikaanisuudessa demokratiaa pidetään siten epävakana ja irrationaalisena järjestelmänä. Tämän takaa löytyy hieman erilainen ihmis-kuva: republikanismi uskoo ihmisen syntisyyteen ja ihmisten välisiin eroihin hieman enemmän kuin demokratia, joka uskoo ihmisten hyvyyteen ja samankaltaisuuteen. Republikanismi on siis pessimistisempää ja elitistisempää perusolettamuksiltaan kuin demokratia.

Republikanismin ideana on löytää järjestelmä, joka tasapainottaa yhden, harvojen ja monien intressit tuottaen näin eräänlaisen sekahallinnon. Ideana on ennen muuta estää vallan keskittyminen. Yhdysvalloissa poliittinen järjestelmä suunniteltiin Montesquieun vallan kolmijako-opin pohjalta, jossa tasapaino rakennetaan intressien sijasta vallankäytön eri funktioiden välille. Republikanismissa mikään poliittinen järjestelmä ei voi olla myöskään legitiimi, jos se sulkee ihmisiä pois osallistumasta hallintoon. Republikaaninen traditio painottaa tämän lisäksi vielä voimakkaasti kansalaishyveitä. (Dahl 1989, 24 – 27.) Vallan keskittymisen estäminen on ollut republikaanisuudessa aina etusijalla, demokratia on taas keskittynyt enemmän päätöksentekomuotoihin. Yhteistä on se, että kumpikaan ei periaatetasolla sulje ihmisiä pois osallistumasta. Käytännössä ne ovat sitä tehneet, esimerkiksi orjat suljettiin pois Antiikin Kreikassa, mustat Yhdysvalloissa ja naiset kaikkialla.

Republikanismissa vapaus asetetaan kaiken muun yläpuolelle ja siten, minkä tahansa poliittisen järjestelyn arvo on vain sen kyvyssä edistää inhimillistä vapautta. Se tarkoittaa sitä, ettei demokraattinen osallistuminen ole silloin kaikkein tärkeintä. Poliittinen osallistuminen on vapaudesta nauttimista ja sen käyttöä, ei koko vapaus itsessään. Suora demokratia voi sitä paitsi johtaa enemmistön tyranniaan. Siten hyvän hallinnon mittana ei voi olla pelkästään sen kontrollivälineiden demokraattisuus. (Pettit 1997, 8, 30). Näin republikanismissa vapaus menee demokraattisen päätöksenteon edelle. Enemmistön tyrannian pelko ja vapauden menetys selittää varauksellisuutta demokratia kohtaan. Republikanismissa siis vapaus ja demokratia voidaan tietyissä tilanteissa asettaa toisiaan vastaan.

Demokratia ja tasavalta eroavat toisistaan myös siinä mikä on lain legitimitietin lähde. Demokratiassa lain legitimitietti perustuu sen lähteeseen. Republikanismissa lain alkuperällä ei ole samanlaista merkitystä. Olennaista on, että lait ovat hyviä. Hyvä laki toteuttaa ajatusta kansalaisten yhtäläisestä tasavasta ja vapaudesta. Lisäksi on tärkeää, että kansalaisilla on mahdollisuus valittaa epäreiluina pitämiään lakeja vastaan. Tasavalta on paikka, jossa lait – eivät ihmiset – hallitsevat. (Pettit 1997, 182–185). Demokratia ymmärretään kansan hallintona, tasavalta lain hallintona.

Näistä eroista huolimatta demokratiaa ja republikanismia ei ymmärretä mitenkään varsinaisesti toisistaan erillisinä ajatusmalleina. Esimerkiksi Yhdysvalloissa 1800-luvulle tultaessa demokratialta katosi kielteinen merkitys ja demokratiaa ja tasavaltaa alettiin käyttää vaihdettavina termeinä. Tämän hetki-

sessä käytössä demokratian ymmärretään viittaavan kansan suvereniteettiin, siihen tunteeseen, että perustuslaki heijastaa suoraan kansan tahtoa. Tasavaltalaisuus taas tarkoittaa edustuksellista hallitusmuotoa. (Lakoff 1996, 26 – 28.)

4.2. Demokratiateorioiden erotteluja

Setälä käyttää esityksessään demokratiateorioista kahtiajakoa, jossa teoriat erotellaan lopputulos (eli konsekventialisiin eli seurauseettisiin) teorioihin ja proseduraalisiin (eli deontologisiin teorioihin). (Setälä 2003, 12). Käytän tästä edespäin selkeyden vuoksi vain termejä lopputulosteoria ja proseduraalinen teoria.

Lopputulosteoria jakaantuu kolmeen alaluokkaan. Kansan tahto teorioissa demokratian oikeutus nähdään siinä, että se toteuttaa kansan preferenssejä ja mieltymyksiä paremmin kuin mikään muu järjestelmä. Paras lopputulos-teorioissa demokratiaa kannatetaan sen vuoksi, että sitä pidetään parhaana välineenä haluttujen ja arvokkaina pidettyjen yhteiskunnallisten olosuhteiden saavuttamiseen. Demokratia on järjestely, joka tuottaa parhaita päätöksiä. Sitä ollaan silti valmiit tukemaan vain sillä ehdolla, että se tuottaa parempia lopputuloksia kuin mikään muu vaihtoehtoinen järjestelmä. Setälä lukee myös liberaalidemokratian paras lopputulos-teorioiden joukkoon, koska siinä edustuksellisen demokratian katsotaan edistävän keskeisenä arvona pidettyä yksilön vapautta. Kolmannen alaluokan muodostavat demokratian hyviä sivuvaikutuksia ja -tuloksia painottavat argumentit. Sen nähdään muun muassa lisäävän yksilöiden aktiivisuutta, tietoa politiikasta ja harkintakykyä. (Setälä 2003, 12–14).

Proseduraalisissa teorioissa arvot ovat menettelytapojen rajoitteita, eli teoilla ja menettelytavoilla on seurauksistaan riippumatonta itseisarvoa. Demokraattisten päätösten tulee ilmentää demokraattisia arvoja kuten poliittista tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Deliberaalisen demokratian kannattajien mielestä päätöksentekoa edeltävä keskustelu ja harkinta on demokratian tärkein ominaisuus. Tässä ajattelussa päätösten normatiivinen oikeutus perustuu paljolti sille, missä määrin ne ovat julkisen harkinta ja keskustelun lopputuloksia. Useimmissa proseduraalisissa teorioissa otetaan kuitenkin myös jollain tapaa päätösten seuraukset huomioon. (Setälä 2003, 14–15).

On kieltämättä mahdollista nähdä jotain systemaattista yhteyttä päätöksentekotavan ja päätösten välillä. Demokraattisessa päätöksenteossa ei esimerkiksi ole yleensä mahdollista minkään yhden osapuolen

toteuttaa omia intressejään niin laajasti kuin autoritaarisemmissä päätöksentekojärjestelmissä. Mikään ei takaa silti tehdyt päätökset olisivat demokratiassakaan hyviä. Mielestäni tätä kysymystä on mielekääntä lähestyä legitimitietin käsitteen kautta. Demokratiassa päätöksen legitimitietti tulee paljolti päätöksentekotavasta ja yleensä ajatellaan, että päätösten seuraukset täytyy sen jälkeen vain hyväksyä. Jos päätökset kuitenkin jatkuvasti tuottavat ei-haluttuja lopputuloksia, koko demokraattisen päätöksentekotavan oikeutus käy kyseenalaiseksi. Näin näkisin, että yksittäisen päätöksen kohdalla päätöksentekotapa on legitimitietin kannalta olennaisempi, mutta koko päätöksentekojärjestelmän legitimitietin kannalta saattaa seurauksilla olla pidemmällä aikavälillä enemmän merkitystä. Kuitenkin myös sillä, miten päätöksiä tehdään, on seurausta poliittiselle yhteisölle siinä missä itse päätöksilläkin. Päätöksentekotapa ilmentää yhteisön arvoja ja asettaa ihmiset aina jonkinlaisiin valtasuhteisiin. Demokratia on säilyttänyt kannatuksensa, koska sillä katsotaan laajasti olleen positiivisia seurauksia ihmisyyhteisöille molemmilla tavoilla.

4.3. Demokraattinen dimensio: Dahl, Schmitt ja Schumpeter

4.3.1. Antiliberaali demokratia – Carl Schmitt

Schmittin mielestä demokratia perustuu kansalaisten tasa-arvolle, tasavertaisuudelle ja jopa homogeenisyydelle. Kysymys tasa-arvosta on Schmittille sisällöllinen. Ihmiset ovat tasa-arvoisia aina jonkin asian suhteen, jollakin perusteella, johonkin verrattuna. Tällaisia vaatimuksia voivat olla tietyt moraaliset ja fyysiset vaatimukset tai kansalaishyveet kuten klassisissa demokratioissa. Pohjana voi olla myös uskonnollinen konsensus tai kansallinen homogeenisyys. Poliittinen tasa-arvo on arvokas, silloin kuin sillä on jokin sisältö. Demokratia voi Schmittin mielestä täten sulkea pois osan hallituista lakkaamatta olemasta demokratia. (Schmitt 1985, 9.)

Schmittin mielestä universaali tasa-arvo on yhtä tyhjän kanssa eikä se edes kuulu demokratiaan. Väite, jonka mukaan jokaisen aikuisen ihmisen pitäisi olla jo lähtökohtaisesti poliittisesti tasa-arvoinen kaikkiin muihin kansalaisiin nähden, on liberalismiin, ei demokratian idea. Se korvaa aiemman substantiaalisen tasa-arvon ja homogeenisyyden ihmiskunnan demokratioilla, jota ei ole olemassa missään maailmassa. Tasa-arvolla ei ole mitään merkitystä jos substanssi on otettu pois. Poliittinen tasa-arvo ihmisyyden perusteella on suurta typeryyttä, joka johtaa kaaokseen. Tasa-arvoiset oikeudet ovat järkeviä

vain siellä missä esiintyy homogeenisyyttä. Poliitikassa ihmiset eivät ylipäätään kohtaan toisiaan abstraktioina vaan poliittisesti määriteltyinä persoonina, jonkin poliittisen kategorian jäsenenä. Liberaalilla tasa-arvolla ei ole edes vastakohtaansa, se on käsitteellisesti ja käytännöllisesti merkityksetön. Universaalinen tasa-arvon ajatus tekee itse poliittisen käsitteestä tyhjän. Tämä johtaa siihen, että talous, jossa vielä on epätasa-arvoa, dominoi politiikkaa. (Schmitt 1985, 10 – 12.)

Tässä näkyy selkeästi Schmittin ajattelun tyypillinen piirre, että politiikassa on kyse erojen tekemisestä. Poliittisen käsite vaatii tätä. Siksi poliittinen tasa-arvo ei voi koskaan olla universaalista, koska se ei silloin ole poliittista. Poliittisen tasa-arvon käsite vaatii vastakohtansa eli niitä, joita tasa-arvo ei koske. Voi ajatella, että Schmittillä demokratia näin jopa edellyttää jonkinlaista poissulkemista.

Schmitt ryöpyttää myös nykyistä liberaalia parlamentarismia¹¹. Hänen mielestään parlamentarismien fundamentaalinen idea on avoimuudessa ja keskustelussa. Keskustelijoiden pitäisi olla valmiita vaihtamaan näkökulmaansa ja olla vapaita itsekkäistä intresseistä ja poliittisista puolueista. Mikään neuvottelu, harkinta ja kompromissi eivät riitä keskustelun ehdoksi vaan sen on etsittävä totuutta ja oikeudenmukaisuutta. Keskustelun lopputulos on yhden totuuden löytyminen. Schmittin mielestä nykyisessä massademokratiassa keskustelu on vain tyhjä muodollisuus. Kaikki ryhmät vain kalkyloivat mahdollisuutta päästä valtaan ja massat voitetaan puolelle propagandalla. Mitään aitoa argumentointia ei enää ole olemassa. Poliitikanteko muistuttaa kaupankäyntiä, joka tapahtuu kabineteissa julkisuudelta piilossa. Usko parlamentarismiin liittyy liberalismiin aatemaailmaan mutta demokratiaan se ei kuulu. Schmitt väittää jopa, ettei sitä voida edes demokratiassa hyväksyä. (Schmitt 1985, 4 – 8, 25.)

Schmittin mielestä demokratiassa on kyse paitsi tasa-arvosta niin myös identiteetistä. Demokratia perustuu joukkoon identiteettejä kuten hallitsijan ja hallittujen välinen identiteetti, valtion ja kansan identiteettiin, valtion auktoriteetin objektin ja subjektin identiteetit (demokratiassa kansalaiset ovat Schmittin mukaan sekä hallitsijoita että hallittuja) ja niin edelleen. (Schmitt 1985, 26.) Identiteetin voi ymmärtää myös yhtäläisyytenä tai vastaavuutena. Poliittisen päätöksen ja kansan on oltava näin demokratiassa yhtä. Schmittin käsitys kansan tahdosta onkin rousseaulainen. Kansa on olemassa vain julkisesti. Yksityishenkilöiden yhteenlaskettu mielipide ei ole kansan tahto tai edes yleinen mielipide. Schmitt

¹¹ Schmitt tosin kirjoitti kirjansa jo 1920-luvulla ja kuvasi ennen kaikkea Weimarin tasavallan parlamentarismia. Näen silti, että hänen huomionsa parlamentin toiminnasta kuvaavat varsin hyvin nykyaikaakin.

inhoa vaalisalaisuutta, joka vie kansalaiset julkisesta elämästä takaisin yksityisen elämän piiriin. Niinpä demokratiassa ei ole hänen mielestään vaaleja. Kansalaisten tahto voidaan ilmaista yhtä hyvin tai jopa paremminkin huutoäänestyksellä tai julkisella tuenosoituksella. (Schmitt 1985, 16.)

Demokratiassa lain legitimitetti ei tule sen sisällöstä vaan lähteestä, kansan tahdosta. Silloin, kun laki ei voi olla absoluuttisesti kaikkien tahto, ei ole Schmittin mielestä enää merkitystä sillä, onko se eksaktisti enemmistön vai vähemmistön tahto. Demokratian ongelmana on myös tahdon muodostus: mitä jos demokraattisesti ajattelevat ovat yhteiskunnassa vähemmistönä? On mahdollista ajatella, että kansaa pitää tällöin kouluttaa. Kouluttajat identifioivat näin ainakin jossain määrin oman tahtonsa kansan tahtoon. Näin syntyy koulutuksellinen diktatuuri, joka pyrkii luomaan demokratian sitä rajoittamalla tai lykkäämällä. Tässä mielessä diktatuuri ei ole vierasta demokratiallekaan. Diktatuuri ei ole Schmittin mielestä demokratian määräävä antiteesi. (Schmitt 1985, 28, 32.) Niinpä ei ole yllättävää, että bolsevismi ja fasismi eivät ole hänen mukaansa välttämättä antidemokraattisia, antiliberaaleja kylläkin. (Schmitt 1985, 16.)

Schmittin demokratiakäsityksen hallitseva piirre on, että demokratia ja liberalismi on erotettava toisistaan. Liberalismin individualismin ja demokratian homogeenisyyden välillä on ratkeamaton ristiriita. (Schmitt 1985, 8, 17.) Vallanjako ja tasapaino eri voimien välillä ovat nekin hänen mielestään liberalismien ideoita, jotka ovat antiteesejä demokratian identiteetin käsitteelle (Schmitt 1985, 36.) Schmittiläinen demokratia olisi tänä päivänä nähdäkseni todennäköisesti jonkinlaista populistista ja äärintationalistista liikehdintää, jossa valta oltaisiin periaatteessa valmiita antamaan jollekin koko kansaa edustavalle johtajalle tai ryhmälle.

4.3.2. Minimidemokratia – Joseph Schumpeter

Demokratia on Schumpeterin määritelmän mukaan poliittinen metodi, tietynlainen institutionaalinen järjestely, jolla tuotetaan poliittisia päätöksiä. Sellaisena se on kykenemätön olemaan päämäärä itsessään riippumatta siitä, millaisia päämääriä se tuottaa annetuissa historiallisissa olosuhteissa. Demokratia ei siten voi olla, päinvastoin kuin marxilaisessa käsityksessä, muuta kuin pelkkä metodi. Se voi olla kylläkin suurin ja kaunein ideaali jollekin, jopa silloin kuin se tuottaa irvokkaita päätöksiä (Schumpeter 1994, 242.) Schumpeterin mielestä demokratia saattaa silti säilyä aivan yhtä hyvin sosialismissa kuin kapitalismissa. Hän kuitenkin huomauttaa, että marxilainen käsitys todellisesta demokratiasta ylit-

tää ne kriteerit, joilla demokratian olemassaoloa yleensä havainnoidaan. Hän toteaa myös, ettei epädemokraattisin menettelytavoin voi tehdä demokraattisia päätöksiä, mikä on tietysti myös viittaus marxilaiseen demokratiaan. (Schumpeter 1994, 236 – 237, 284.) Tässä suhteessa hän eroaa Schmittistä, joka ei pidä menettelytapoja demokratiassa sinällään tärkeinä.

Schumpeter pitää määritelmää demokratiasta kansan hallintana kovin epämääräisenä sekä käsitteiden kansa että hallinta osalta. Demokratiassa esiintyy aina jonkinlaista diskriminointia, esimerkiksi ikään perustuvaa. Kaikki eivät koskaan saa äänestää. Sopivuus äänestämiseen on vain makukysymys, josta täytyy vain laatia poliittisessa yksikössä jonkinlainen sopimus. Määritelmät, joissa ihmisiä suljetaan pois sukupuolen, uskonnon, taloudellisen statuksen tai muiden vastaavien perusteella kuuluvat täsmälleen samaan kategoriaan niiden perusteiden kanssa, jotka me hyväksymme yhteensopivina demokratian kanssa. Schumpeter kysyykin, että eikö meidän pitäisi jättää jokaisen populaation omaksi asiaksi määritellä itsensä¹². Vapauden ja demokratian suhde on hänen mukaansa paljon kompleksisempi kuin mitä meillä on tapana uskoa. (Schumpeter 1994, 243 – 245.) Demokratia ei siis edellytä sen paremmin Schumpeterillä kuin Schmittillä, että kaikki hallitut saisivat osallistua hallitsemiseen.

Ongelma on Schumpeterin mielestä myös käsitteen hallinto määrittelemisen. Mikään hallinto tai valta ei ole koskaan absoluuttista. Kuinka paljon valtaa kansalla pitäisi olla, että sen voisi katsoa hallitsevan? Toinen ongelma on se, että miten on teknisesti mahdollista, että kansa hallitsisi. Se saattaisi onnistua vain pienissä yksiköissä. Muissa tapauksissa on käytettävä nimeä kansan hyväksymä hallinto. Schumpeterin mukaan riittää, että hallituksella on laajan enemmistön tuki tai jokaisen yhteiskuntaluokan laajan enemmistön tuki. (Schumpeter 1994, 245 – 246.)

Schumpeter päätyy näkemykseen, että demokratia voidaan määritellä vaalikilpailuksi¹³. Tärkeintä on kansan mahdollisuus valita itselleen vaalikilpailun kautta johtajat, ei kansan valta päättää tietyistä poliittisista kysymyksistä sinällään. Poliitikot nostavat kansalaisten joukosta intressejä, organisoivat niitä

¹² Robert A. Dahl kritisoi Schumpeteriä rajusti tästä järkeilystä. Hän toteaa, että Schumpeterin kriteerein apartheidin aikainen Etelä-Afrikka tai Yhdysvaltojen eteläiset osavaltiot 1800-luvulla olisivat olleet demokratioita nekin. (Dahl 1989, 121 – 122). Dahlin mukaan on olemassa empiiristä näyttöä, jonka mukaan ne ihmisryhmät, jotka suljetaan pois demoksesta (poliittisesta yhteisöstä) eivät saa omia intressejään riittävästi huomioiduksi siellä. Kansalaisuus on siten välttämätön ehto omien intressien toteutumiselle. (Dahl 1989, 104.) Dahl myöntää kuitenkin, että se tosiseikka, että lapset eivät saa äänestää, tarkoittaa ettei pätevyyden vaatimusta voida yhteisön jäsenyyden ehtona kokonaan haudata. (Dahl 1989, 127).

¹³ ”And we define: the democratic method is that institutional arrangement for arriving at political decisions in which individuals acquire the power to decide by means of a competitive struggle for people’s vote.” (Schumpeter 1994, 269).

ja vievät ne vaalikilpailuun. Tämä määritelmä tarjoaa Schumpeterin mielestä tehokkaan kriteerin erottaa demokraattinen hallinto muunlaisista hallinnoista. Tässä määritelmässä myös johtajuuden käsite on selvä. Kilpailun on oltava demokratiassa vapaata kilpailua vapaasta äänestä. (Schumpeter 1994, 269 – 271.) Kriisien aikana valta voidaan monopolisoida demokratiassakin hetkellisesti edellyttäen, että se on rajoitettu johonkin tiettyyn ajanjaksoon. Jos mitään aikarajoitetta ei ole, kyse on silloin diktatuurista. (Schumpeter 1994, 296.)

Maija Setälä pitää Schumpeterin käsitystä vaalien kilpailullisuudesta kuitenkin puutteellisena. Mikään ei sinällään estä hallitusta rajoittamasta opposition toimitilaa tai supistamasta kansalaisten joukkoa vaalien välillä. Vaalien kilpailullisuus edellyttää jonkinlaista pelisääntöjen reiluutta, joka on puolestaan proseduraalinen arvo. (Setälä 2002, 63.)

Schumpeter näyttäisi silti olevan ainakin jollain tapaa tietoinen juuri siitä, mistä Setälä häntä kritisoi. Schumpeter esittää, että demokratia vaatii suvaitsevaisuutta erilaisia mielipiteitä kohtaan ja kulttuuria, jossa rikoksia ja väärinkäytöksiä ei suvaita. Demokratia edellyttää tietyn määrän itsekuria kaikilta toimijoiltaan. Poliitikkojen ei pidä yrittää kaataa hallitusta aina kuin se on mahdollista ja kansalaisten tulee kunnioittaa työn jakoa itsensä ja poliitikkojen välillä. Demokratia ei toimi kunnolla, jos kansalaiset eivät ole valmiita kompromisseihin ja jos he eivät ole uskollisia maalleen ja sen peruseriaalleille¹⁴. (Schumpeter 1994, 290 – 296.) Schumpeterin minimidemokratia ei ole arvoista ja etiikasta tyhjä.

Tavallisen ihmisen poliittisista kyvyistä Schumpeterillä ei kylläkään ole järin korkeaa käsitystä. Kansalaiset ovat hänen mielestään koulutus tasostaan riippumatta poliittisissa kysymyksissä täysiä idiootteja: apaattisia, vastuuttomia ja arvostelukyvttömiä. Kyse ole edes siitä, ettei tietoa olisi tarjolla¹⁵. (Schumpeter 1994, 262.) Niinpä Schumpeter haluaa pitää kansalaiset poissa politiikasta vaalien välillä. Demokratiassa kansalaiset millään muotoa todella hallitse. Heillä on vain oikeus hyväksyä tai

¹⁴ Schumpeter epäilee, ettei tällaista itsekuria löydy kaikista kansoista ja kulttuureista. Demokraattinen metodi ei itse pysty tuottamaan näitä tapoja. (Schumpeter 1994, 296).

¹⁵ Seuraava sitaatti summaa Schumpeterin synkän näkemyksen peruskansalaisesta: ”Thus the typical citizen drops down to a lower level of mental performance as soon as he enters the political field. He argues and analyzes in a way which he readily recognize as infantile within the sphere of his real interests. He becomes a primitive again. His thinking becomes associative and affective.” (Schumpeter 1994, 261 – 262.) Schumpeterin mielipiteet saavat ainakin jonkinlaista tukea useista eri tutkimuksista viimeisten vuosikymmenten aikana. Niissä on todettu, että demokraattisten maiden kansalaisten poliittiset tiedot ovat keskimäärin varsin heikot. Hyvin informoituja on vain pieni joukko kansalaisista (esim. Dahl 2006, 53.) Toisaalta Held kritisoi Schumpeterin logiikkaa. Jos ihmiset ovat kerran näin kyvyttömiä, miten he sitten ikinä pystyvät valitsemaan itselleen johtajat – erottamaan hyvät poliitikot huonoista? (Held 1987, 180).

hylätä johtajansa kilpailullisten vaalien kautta. Tämä on oikeastaan ainoa keino, jolla he pystyvät kontrolloimaan johtajiaan. (Schumpeter 272 – 274.)

Schumpeterin demokratiassa valtaa käyttää poliitikkoluokka, jolle politiikka on ura ja ammatti. Yhdestä näkökulmasta demokratia pitäisikin Schumpeterin mielestä nähdä tämän poliitikkoluokan hallintona. Poliitikkoluokan olemassaolo ja sen hyväksyminen tekee myös kysymyksen edustuksellisuudesta tarpeettomaksi. Kansaa ei saada enää valittua parlamenttiin pienoiskoossa. Demokratiassa voi myöskään koskaan toteutua kansan koko tahto, ainoastaan kansan enemmistön tahto (Schumpeter 1994, 272 – 274, 285.) Tämä käsitys on täysin päinvastainen kuin Schmittin, jolle demokratia on nimenomaan kansan tahdon toteutumista. Schumpeter toteaaakin, että kansan tahtoa voidaan monissa historiallisissa instansseissa palvella paremmin muilla menetelmillä kuin demokraattisella hallinnolla. (Schumpeter 1994, 271.)

Schumpeterin demokratia on suhteellisen tyylipuhdas eliittihallinto, sillä erotuksella, että eliitit pakotetaan kilpailemaan keskenään kansalaisten äänistä vaaleissa. Vaalien välillä valittu eliitti saa kuitenkin toimia täysin vapaasti. Kansalaisten osallistuminen rajoittuu tässä mallissa pelkästään äänestämiseen, joka ei varsinaisesti ole hallitsemista vaan periodeittain tapahtuva hallinnon kontrollimekanismi. Silti tämäkin malli asettaa loppujen lopuksi verrattain paljon eettisiä vaatimuksia sekä johtajille että kansalaisille.

4.3.3. Laaja demokratia – Robert A. Dahl

Dahlin käsitys poliittisesta tasa-arvosta on juuri se mitä Schmitt pitää mielettömänä: universaali ja liberaali Dahlin mukaan poliittinen tasa-arvo perustuu ihmisten luontaisen tasa-arvon periaatteeseen. Sillä hän tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset ovat luonnostaan yhtä arvokkaita. Kukaan ei ole synnynnäisesti parempi toista ja jokaisen ihmisen hyvälle on annettava yhtäläinen painoarvo. Tämä tarkoittaa myös sitä, ettei kukaan aikuinen tai mikään ihmisryhmä ole määritelmällisesti parempi hallitsemaan siten, että heille tulisi myöntää täydellinen ja lopullinen auktoriteetti hallita valtiota. Ihmisten luontaisen tasa-arvon taustalla Dahl näkee juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa olevan ajatuksen, että me olemme kaikki Jumalan lapsia. (Dahl 1989, 84–86).

Toinen demokratian fundamenteista on Dahllilla tasa-arvoisuuden vahva periaate, joka perustuu kansalaisuuden kategoriselle määritelmälle. Kansalaisuus ei voi olla kontingenttia siinä mielessä, että vain ne, joilla on kyky hallita ja tehdä päätöksiä, tulee ottaa poliittisen yhteisön täysivaltaisiksi jäseniksi. Demokseen eli kansalaisten joukkoon tulee kuulua kaikki ne, joita sitova kollektiivinen päätös koskee. Pätevyyden vaatimus ei saa tuhota tätä ehtoa, koska muuten demokratia alkaa olla huteralla pohjalla. Poissulkemiset yleensä heijastavat oman aikakautensa ennakkoluuloja. (Dahl 1989, 119–129). Dahlin mielestä kaikenlaiset kynnykset ja poissulkemisen muodot horjuttavat yhteisön demokraattisuutta, Schumpeterin ja Schmittin mielestä taas eivät.

Dahl suhtautuu hyvin nihkeästi Schumpeterin ehdottaman poliittikkoluokan olemassaoloon. Dahl toteaa, että viisauteen ja hyveeseen vaadittavat standardit ovat politiikassa kovin epäselviä. Vaadittavia ominaisuuksia on niin paljon, ettei millään voi odottaa kenelläkään olevan kaikkia. Poliittisia johtajia ei voida tästä syystä verrata spesialisteihin, kuten armeijan ja liike-elämän johtajiin. Niinpä Dahl päätyy lopputulokseen, että jokaisella kansalaisella on käytännössä riittävästi hyveitä ja tietoa osallistua joko suorasti tai epäsuorasti hallitsemiseen. (Dahl 1972, 19 – 20) Dahl ei näe diktatuurille tai eliittihallinnolle oikeutusta edes sillä perusteella, että sitä käytettäisiin demokratian synnylle otollisten olosuhteiden luomiseen. Täydellisiä olosuhteita ei ole koskaan olemassa. (Dahl 1989, 179.)

Dahl ei pidä myöskään holhoavaa auktoriteettia legitiiminä aikuisten joukossa. Hänen periaatteensa on että, jos ei ole olemassa päinvastaista näyttöä, niin jokaisen aikuisen ihmisen tulee katsoa olevan paras henkilö arvioimaan omaa hyvänsä ja intressejään. (Dahl 1989, 97–101). Demokratian lait ja käytännöt edellyttävät näin kolmenlaista tasa-arvoa: poliittista tasa-arvoa kansalaisten välillä, kaikkien ihmisten perimmäistä moraalista tasa-arvoa ja oletusta siitä, että aikuiset ihmiset ovat itse kykeneviä määrittelemään oman etunsa. (Dahl 1989, 312).

Demokratiassa päätökset on tehtävä Dahlin mukaan enemmistöpäätöksillä vaikkakin hän myöntää, että myös niissä on omat ongelmansa. Edellyttäen että kaikki kansalaiset hyväksyvät enemmistöpäätösperiaatteen, voidaan sitä kuitenkin pitää parhaana metodina ratkaista poliittiset kiistakysymykset (Dahl 1972, 23 – 26, Dahl 2006, 14.) Enemmistövallalle on silti demokratiassa asetettu rajoja. Se ei voi loukata demokratian toiminnalle välttämättömiä oikeuksia. Sellainen on esimerkiksi sananvapaus. Enemmistövalta voidaan oikeuttaa Dahlin mielestä vain poliittisen tasa-arvon periaatteen perusteella. Jos

enemmistöpäätökset eivät kunnioita demokratian perusoikeuksia, ne menettävät legitimitettinsä. (Dahl 1972, 44; Dahl 2006, 14 – 17.)

Demokratia on Dahllilla Schumpeterin tapaan päätöksentekometodi. Toisaalta hän ei pidä klassisen demokratian ideaalien täydellistä toteutumista nykymaailmassa realistisena. Niinpä hänen mielestään meidän on tyydyttävä määrittelemään ne riittävät kriteerit, jonka perusteella jotain järjestelmää voidaan pitää demokraattisena. (Dahl 1989, 117). Tätä minimikriteerit täyttävää järjestelmää Dahl kutsuu polyarkiaksi, joka sananmukaisesti tarkoittaa monien valtaa. Se on järjestelmä, joka ei ole demokratia sen ideaalissa mielessä, mutta pitää sisällään monia sen komponentteja¹⁶. (Dahl 1972, 35.)

Schmitt ja Schumpeter eivät missään totea, että demokratia olisi heidän mielestään edes välttämättä paras hallintomuoto. Dahllilla sen sijaan demokratia on ehdottomasti kaikkein paras järjestely. Sitä hän perustelee kolmella asialla. Ensinnäkin demokratia tarjoaa suuremman henkilökohtaisen vapauden kuin muut järjestelmät. Demokratia tarjoaa mahdollisuuden ihmisille valita ne lait, joiden alaisuudessa he haluavat elää. Demokratia maksimoi mahdollisuuden itsensä määrittelemiseen. Tähän kuuluu myös yksilön moraalinen autonomia. Jos yksilön mahdollisuuksia elää itse valitsemiensa lakiansa alaisuudessa rajoitetaan, merkitsee se myös samalla hänen moraalisesta autonomiansa rajoittamista. (Dahl 1989, 89–91, 311).

Toiseksi demokraattinen prosessi edistää myös ihmisten kehitystä, erityisesti heidän henkilökohtaista moraalista vastuutaan. Dahl ei usko, että holhouksen alaisena oleminen tekisi ihmisistä yhtään vas-

¹⁶ Dahl nimeää polyarkialle seitsemän keskeistä instituutiota, jotka ovat: 1.) Vaaleilla valittu hallitus: vaaleilla suoraan tai epäsuorasti valitut virkailijat tekevät kaikki tärkeimmät päätökset. 2.) Vapaat ja reilut vaalit: kansalaiset ovat oikeutettuja osallistumaan vapaisiin ja suhteellisen säännöllisesti järjestettyihin vaaleihin, joissa ei esiinny minkäänlaista pakottamista. 3.) Aikuisten inklusiivinen äänioikeus 4.) Rajoittamaton oikeus asettua ehdokkaaksi virkoihin: kansalaisilla on oikeus asettua ehdokkaaksi ja päästä poliittisiin virkoihin, vaikka tiettyjä rajoituksia iän tai asuinpaikan suhteen saatetaan tehdä. 5.) Mielipiteen ja ilmaisun vapaus: kansalaisilla on oikeus esittää mielipiteitään julkisesti laajasta joukosta poliittisia asioita ilman rangaistuksen pelkoa. 6.) Oikeus etsiä vaihtoehtoja informaatiota: kansalaisilla on oikeus etsiä puolueettomia tiedonlähteitä toisista kansalaisista, sanomalehdistä ym. Nämä tiedonlähteet eivät saa olla hallituksen tai minkään yksittäisen ryhmän hallussa. 7.) Ryhmien ja järjestöjen riippumattomuus hallitusvallasta: kansalaisilla on oikeus muodostaa yhdistyksiä ja organisaatioita, kuten poliittisia puolueita ja eturyhmiä. (Dahl 1989, 221–222; Dahl 2006, 10 – 13.) Demokraattiselle prosessille Dahl määrittelee viisi kriteeriä: 1.) Kaikkia koskeva riittävä ja tasapuolinen osallistumismahdollisuus, 2.) yhtäläinen äänioikeus, 3.) riittävän valitunut kansalaismielipide, 4.) kansalaisten valta päättää politiikan esityslistasta ja 5.) kaikkien kansalaisten tasavertaiset resurssit osallistua. (Dahl 1989, 109–114.) Nämä ovat Dahlin mukaan välttämättömiä mutta ei riittäviä ehtoja demokratialle. Hän ei kylläkään määrittele, mitä riittävä tarkoittaa, mutta oletan, että hän tarkoittaa sillä klassisen demokratian ideaaleja.

tuuntuntoisempia. Tämän argumentin voi katsoa lukeutuvan demokratian hyviä sivuvaikutuksia painottaviin teorioihin. Kolmas peruste demokratian paremmuudella on se että, se on kaikkein varmin tapa, jolla ihmiset voivat turvata ja edistää intressejään. (Dahl 1989, 192, 311).

Vaikka nämä kolme argumenttia demokratian paremmuudesta ovat kaikki instrumentaalisia, perustuu demokratian arvo Dahlilla viime kädessä sen menettelytapoihin. Hän toteaa, että on virhe olettaa demokraattiset proseduurit olisivat jotenkin tyhjiä moraalista merkittävydestä. Mikään päätöksentekojärjestelmä ei voi taata, että lopputulokset olisivat aina oikeudenmukaisia ja oikeita. Ainoa asia, jonka järjestelmä voi taata, on menettelytapojen oikeudenmukaisuus. Demokraattinen prosessi itsessään on oikeudenmukaisuuden muoto, koska se jakaa valtaa oikeudenmukaisella tavalla. (Dahl 1989, 164). Yhteinen hyvä ei ole Dahlin mukaan pelkästään päätöksen seurauksia, vaan siihen kuulu yhtä lailla se, millä tavalla päätöksiä tehdään. Kaikki polyarkian elementit tulisi hänen mielestään laskea mukaan yhteisen hyvän piiriin. (Dahl 1989, 307 – 308). Ajatus ihmistenvälisestä tasa-arvosta, yksilön moraalisen autonomian kunnioittaminen ja ymmärrys demokraattisten prosessien olemassaolon merkityksestä yhteiselle hyvälle muodostavat täten Dahlin demokratiakäsityksen ydinsisällön.

Schumpeterille ja Dahlille demokratia on päätöksentekometodi. Schmittille demokratia ei taas ole sidottu mihinkään metodiin. Se on hänelle yhtä kuin kansalaisten yhteinen tahto. Dahl sen paremmin kuin Schumpeter eivät usko, että olisi olemassa mitään sellaista kuin itsestään selvästi määritelty yhteinen etu. Eri ihmisryhmille yhteinen etu tarkoittaa aina eri asioita. Mitään yhteistä kansan tahtoa ei heillä ole olemassa. Sen sijaan Dahlilla löytyy kyllä yhteisen hyvän ajatus. (Dahl 1989, 304; Schumpeter 1994, 251 – 252.) Ajatus demokratiasta metodina ja yhteisen edun ideaali eivät näytä näin sopivan yhteen.

TAULUKKO 1: Schmittin, Schumpeterin ja Dahlin demokratiakäsitysten erot

	SCHMITT	SCHUMPETER	DAHL
Päätöksentekomuoto	Huutoäänestys tai avoin äänestys	Vaalit	Vaalit
Päätöksentekotapa	Yksimielisyys	Enemmistöpäätökset	Enemmistöpäätökset
Kansalaisuus	Voidaan rajoittaa	Voidaan rajoittaa	Kuuluu kaikille aikuisille
Kansalaisten osallistuminen politiikkaan	Kansa hallitsee yhteistahdon kautta	Rajoittuu vaaleihin	Mahdollisimman laajaa edustuksellisen järjestelmän puitteissa
Yksilön oikeudet	Ei olemassa liberaalissa mielessä.	Kyllä	Kyllä
Diktatuurin mahdollisuus	Mahdollinen, ei yhteensovittamaton demokratian kanssa,	Mahdollinen määräämiskaisena	Poissuljettu.
Demokratian arvo	Kansan tahdon toteutuminen	Päätöksentekometodi, arvo välineellinen	Päätöksentekometodi jolla itseisarvoa
Yksi yhteinen etu tai tahto yhteiskunnassa	Kyllä	Ei	Ei

4.4. Republikaanistinen dimensio: Buchanan, Rawls ja kommunitaristit

4.4.1. Klassinen republikanismi – James Buchanan

Buchanan on taloustieteen nobelisti vuodelta 1986, joten ei ole yllättävää, että hän rinnastaa jossain määrin politiikkaan osallistumisen markkinatalouteen osallistumiseen. (Buchanan 1997, 171 – 175.) Buchanan eroaa vilsimmistä markkinatalous anarkisteista siinä, että hän näkee valtion välttämättömänä. Hänen mielestään on mahdotonta ajatella, että yksilöitä voisi edes olla olemassa ilman yhteisöä. Yksilöt ovat olemassa vain sen kautta että yhteisö tunnustaa heidät sellaisiksi. (Buchanan 1975, 10, 12.) Samalla nämä yksilön oikeudet ja niiden tunnustaminen ovat taloudellisen vaihdon edellytys. (Buchanan 1975, 19).

Markkinatalous sekä vaatii että mahdollistaa rajoitetun määrän hallinnon toimintaa. Sinällään ei markkinatalouden kannalta ole merkitystä, onko hallinto demokraattista vai ei. Olennaista on, että sen puuttumiselle taloudelliseen toimintaan laitetaan perustuslailliset rajat. (Buchanan 1997, 184 – 186.) Tämä

viittaa siihen suuntaan, että Buchananille tärkeintä on ensin turvata markkinatalouden vapaa toiminta. Poliittisten instituutioiden luonne on siihen verrattuna toissijainen kysymys.

Buchanan määrittelee valtiolle kaksi roolia. Ensimmäinen näistä on suojeleva (protective) rooli. Valtio ei siinä osallistu lakien sisällön määrittelemiseen tai pyri mihinkään yksilöiden ylimenevien ideaalien toteuttamiseen. Sen ainoana funktiona on tehtyjen sopimusten ja lakien turvaaminen. Valtio on ja pysyy tällöin ulkopuolisena toimijana, erotuomarina. Buchananin mukaan perustuslaillisessa mielessä valtiolla on nimenomaan juuri tämä suojeleva rooli. (Buchanan 1975, 68 – 69, 95 – 96.) Perustuslaillinen valtio on tässä tapauksessa sama asia kuin klassisten liberaalien yövärtijavaltio.

Sen sijaan toisessa, tuottavassa (productive) roolissaan valtio osallistuu lainsäädäntötyöhön. Valtiosta tulee tuottava vasta perustuslain solmimisen jälkeen kun kansalaiset alkavat käyttää aktiivisesti oikeuksiaan. Valtiosta tulee näin ikään kuin sisäinen toimija ja osallistumisesta tulee haluttua. Tämän prosessin lopputulokset määräytyvät suoraan kansalaisten toiminnasta. Demokratia ei suojelevan valtion tapauksessa ole mitenkään loogisesti muita parempi päätöksentekomuoto. Tuottavassa valtiossa sen sijaan päätöksentekomuodoilla on olennainen merkitys ja demokratia on tällöin paras metodi. (Buchanan 1975, 95 – 99.)

Erottelu valtion kahden eri roolin välillä liittyy läheisesti toiseen erotteluun, jonka Buchanan tekee käsitteiden perustuslaillinen ja demokratia välillä. Perustuslaillinen tarkoittaa yksilön oikeuksia ja vapautta valtion pakkovallasta. Demokratiassa on taas kyse poliittisesta tasa-arvosta. Valtion suojeleva rooli liittyy perustuslailliseen, tuottava demokratiaan. Buchanan korostaa, että ihmisten välinen poliittinen tasa-arvo ja vapaus valtion pakkovallasta eivät ole samoja asioita. Hänen mielestään jälkimmäinen, perustuslaillinen, on ensimmäistä demokraattista, painavampi. Hänen sanakirjassaan perustuslaillinen tulee siten ennen demokraattista. Vain se takaa, että poliittinen tasa-arvo muuttuu merkityksellisessä määrin kansalaisten vapaudeksi ja autonomiaksi. (Buchanan 1997, 180 – 182.)

Buchananin ideana on osoittaa, että valtion lainsäädännöllinen, yhteistä hyvää tuottava rooli ja toisaalta oikeudet takaava perustuslaillinen tehtävä joutuvat helposti ristiriitaan silloin kuin yhteisössä ei synny täydellistä konsensusta. Hän myöntää kyllä, että yksilön on hyväksyttävä yhteisön jäsenenä aina jonkin verran vapautensa rajoituksia. Mikään ei silti hänen mukaansa takaa, ettei alkuperäinen sopimus rapau-

du varsinkaan jos yhteisön ja hallinnon valta yksilöön nähden kasvaa jatkuvasti. (Buchanan 1975, 25, 50 – 51.) Enemmistön tyrannia on Buchananin mielestä aivan samanlainen kuin muutkin tyrannian muodot. Siinä mielessä se saattaa olla jopa vaarallisempi, että se ruokkii idealistista illuusiota, jossa vain osallistumisella on merkitystä. (Buchanan 1997, 197.) Tässä suhteessa Buchananin ajattelu on todellakin malliesimerkki klassisesta republikanismista¹⁷, jossa pelättiin yli kaiken kaikenlaista tyranniaa.

Enemmistöhallinnossa ei sinällään periaatteessa ole Buchananin mielestään mitään vikaa, kunhan sille ymmärretään asettaa rajat¹⁸ (Buchanan 1997, 221) Aivan erityisesti tämä koskee rahapolitiikkaa ja valtion tulopolitiikkaa. Kaikkien hintojen pitää määräytyä markkinoilla kysynnän ja tarjonnan perusteella. Poliitikoiden valtaa muotoilla markkinaratkaisuja on rajoitettava¹⁹ (Buchanan 1997, 197, 206.) Buchanan kytkee näin republikanisminsa yhteen klassisen taloustieteen kanssa. Näihin kahteen oppiin hänen yhteiskunnallinen ajattelunsa perustuu.

Valtion ei silti tarvitse olla heikko. Se voi omassa rajatussa piirissä pysyä, ja sen tuleekin pysyä, vahvana toimijana. Heikko valtio ei synnytä kuin ryhmäkuntaisuutta. (Buchanan 1997, 224.) Valtio ei ole kuitenkaan Buchananin mielestä pysynyt omalla alueellaan, vaan se on haalinut itselleen jatkuvasti uusia tehtäviä. Hän pelkää, että jollei hallinnon kasvulle pian aseteta perustuslaillisia esteitä, niin siitä uhkaa tulla pian uusi Leviathan. Hänen mukaansa hallinto paisuu demokratioissa tavalla, jota ei enää pitkään voi hyväksyä. (Buchanan 1975, 161 – 162.)

¹⁷ Buchananin mukaan klassiset liberaalit (skottilainen valistus, USA:n perustajat) pitivät hallintoa välttämättömänä pahana, joka perustui siihen, etteivät kaikki ihmiset ole enkeleitä. Hallitukseen ei ollut siten luottaminen, valtiovalta oli jotain, jota klassiset liberaalit pelkäsivät. Perustuslaillinen suunnitelma oli tapa varmistaa, että tätä valtaa voitaisiin tehokkaasti rajoittaa. Näillä järjestelyillä ei tavoiteltu jotain mielivaltaista kollektiivista hyvää, vaan varmistettiin, että valtion valta pysyy rajoissa. Ei ollut myöskään pyrkimystä, että kaikkien intressit tulisivat täysipainoisesti edustetuiksi. Olenaisempaa oli se, mitä hallitukset eivät saaneet tehdä kuin se, mitä ne saivat tehdä. (Buchanan 1997, 226, 227.)

¹⁸ Buchananin ehdottaa muun muassa, että perustuslakiin olisi lisättävä taloudellisen tehokkuuden ehto. Se rajoittaisi valtiota ryhtymästä mihinkään sellaisiin hankkeisiin, jotka eivät tuota yleisesti voittoa. Hän esittää myös yleisyyden periaatteen, jonka mukaan jonkin lain tai säädöksen on koskettava kaikkia. Jos esimerkiksi yhdelle teollisuudenalalle myönnetään oikeus suojatulleihin, tämä pitäisi laajentaa koskemaan koko talouselämää. (Buchanan 1975, 154 – 155; Buchanan 1997 222 – 224.)

¹⁹ Buchanan valittelee sitä, ettei kommunismin kaatumisen ole johtanut klassisen taloustieteen oppien hyväksymiseen politiikassa. Hallitukset puuttuvat edelleen talouden toimintaan. (Buchanan 1997, 209.) Hänen mielestään jokainen meistä haluaa elää alueella, jossa talous kasvaa jatkuvasti. Kaikilla meillä on luontainen (constitutional) intressi taloudelliseen menestykseen. Miksi sitten ei toimita sen mukaisesti, Buchanan kysyy, ja osoittaa sormella pienempien ryhmien jakointressejä, jotka ovat suurin este luontaisen intressin toiminnalle. Buchanan panee toivonsa sellaisiin poliittisiin johtajiin, jotka laittaisivat klassisen taloustieteen opit käytäntöön ja saisivat ihmiset toimimaan luontaisten intressiensä pohjalta. (Buchanan 1997, 214.)

Buchanan painottaa myös, että yksilöitä kohdellaan yhteiskunnassa vertaisina, koska heille on myönnetty tietynlaiset oikeudet – ei siksi, että he olisivat todellisuudessa sellaisia. Ihmiset herkästi luulevat tasa-arvoisen kohtelun merkitsevän tasa-arvoa tai -vertaisuutta jossain muussakin merkityksessä. (Buchanan 1975, 12.) Perusoikeuksien, kuten omistusoikeus, syntyminen ei edellytä välttämättä ihmisten välistä tasa-arvoa. Yksilöillä on ylipäätään tarve tehdä sopimuksia, joiden on oltava molemminpuolisia vaihdon mahdollistaakseen. Olosuhteita ei tarvitse välttämättä siten tasoittaa ennen sopimuksen tekoa. Buchanan myöntää, että mikäli henkilöiden väliset erot ovat kovin suuret, niin vahvat voivat eliminoida heikot pois keskuudestaan. Hän ei kuitenkaan pidä tätä kovin kannattavana ratkaisuna²⁰. (Buchanan 1975, 54, 59 – 60.)

Buchanan määrittääkin kaiken yhteiskuntapolitiikan ylimmäksi päämääräksi yksilöllisen vapauden, joka ei ole hänelle väline vaan nimenomaan päämäärä. (Buchanan 1975, 2). Niinpä ei ole yllättävää että, hänen ajattelussaan yksilön perustuslailliset oikeudet ja vapaudet ovat tärkeämpiä kuin tasa-arvoinen osallistumisen mahdollisuus. Markkinatalous on se väline, joka parhaiten edistää yksilöllistä vapautta. Tästä seuraa edelleen, että vapaa markkinatalous on hänelle tärkeämpi kuin demokraattinen päätöksenteko. Buchanan kannattaa poliittisten oikeuksien tasa-arvoa, mutta toisaalta, mitä tekoa poliittisilla oikeuksilla voi olla, jos hallinto ei ole demokraattinen?

4.4.2. Moderni liberalismi – John Rawls

Rawlsin yhteiskuntafilosofian ytimen muodostavat ne kaksi oikeudenmukaisuus periaatetta, jotka hän *Oikeudenmukaisuusteoriassa* esittelee. Ensimmäisen periaatteen mukaan jokaisella ihmisellä on oltava yhtäläinen oikeus laajimpaan mahdolliseen perusvapauteen. Tämä periaate olettaa vapaudet yhtäläisiksi. Oikeudenmukaisen yhteiskunnan kaikille jäsenille kuuluvat samat perusoikeudet. (Rawls 1988, 46 – 47.) Ensimmäinen periaate määrittelee vallankäytölle rajat. Se on sama kuin mitä Buchanan kutsuu valtion perustuslailliseksi funktioksi.

²⁰ Buchanan jatkaa tästä aiheesta toteamalla, että vahvan kannattaa tällöin ottaa heikko orjaksi. Isännän ja orjan välisessä sopimuksessa määritellään molempien oikeudet ja velvollisuudet. Vastavuoroisella sopimuksella haetaan tällöin molemminpuolisia hyötyä. (Buchanan 1975, 59 – 60.) Ei kuulosta kovinkaan sympaattiselta, mutta uskoisin (ja toivon), ettei Buchananin ideana ole tässä niinkään oikeuttaa orjuutta kuin osoittaa, että ihmiset voivat astua pois luonnontilasta ja tehdä sopimuksia keskenään ilman, että olosuhteita pitäisi ensin tasoittaa. Joillekin Buchananin esimerkki saattaa kyllä toimia lopullisena vakuutuksena siitä, että olosuhteita pitää aivan ehdottomasti ensin tasoittaa.

Toinen periaate on kaksiosainen. Ensimmäinen osa vaatii, että yhteiskunnalliset ja taloudelliset eriarvoisuudet ovat hyväksyttävissä vain silloin kuin on järkeenkäypää olettaa niistä olevan hyötyä myös kaikkein heikoimmassa asemassa oleville. Varallisuuden ja tulojen ei tarvitse tässä periaatteessa jaakaantua tasan, mutta tulonjaon tulee olla kuitenkin jokaisen edun mukainen. Toisen osan muodostaa vaatimus on, että yhteiskunnallisten virkojen ja asemien tulee olla kaikille avoimia. Ensimmäinen periaate menee toisen periaatteen edelle. Se merkitsee, ettei poikkeamia ensimmäisen periaatteen edellyttämistä yhtäläisen vapauden instituutioista voida oikeuttaa eikä korvata lisäämällä taloudellisia etuja. (Rawls 1988, 46 – 47.) Tämä toinen periaate pyrkii varmistamaan kaikille kansalaisille mahdollisuuden käyttää vapauksiaan ja oikeuksiaan tehokkaasti. Ensimmäinen periaate tarkoittaa oikeuksien tasa-arvoa, toinen mahdollisuuksien tasa-arvoa. Toista periaatetta ei Buchananilta löydy. Hänelle riittää pelkkä yleisten oikeuksien olemassaolo.

Rawlsin ja Buchananin suurin ero löytyy suhtautumisessa kapitalismiin. Rawls pitää kapitalismia potentiaalisesti ongelmallisena oikeudenmukaiselle yhteiskunnalle. Hän näkee, että kapitalismi tuottaa eihaluuttuja lopputuloksia silloinkin kuin kaikki toimivat reilusti. Kapitalismi synnyttää ja suosii oligopolisten kasautumien syntyä. Tämän vuoksi tarvitaan instituutioita sääntelemään tätä kehitystä ja turvaamaan oikeudenmukaisten olosuhteiden säilyminen. (Rawls 1993, 267 – 271.) Köyhyys ja muut vastaavat epäkohdat eivät vaikuta vapauksiin sinänsä vaan niiden käyttöön ja hyödyllisyyteen yksilöille. Jos ihmiset jäävät alle tietyn materiaalsen, sosiaalisen ja koulutuksellisen tason, he eivät voi osallistua yhteiskuntaan ainakaan tasa-arvoisina kansalaisina. Kaikkein selkeimmin tämä pätee Rawlsin mukaan poliittisten vapauksien käytön kohdalla. Hän pitää tätä perustuslain näkökulmasta suurena ongelmana. Rawls esittelee vapauden reilun arvон käsitteen, joka tarkoittaa juuri yksilöjen mahdollisuuksia käyttää vapauksia tehokkaasti. (Rawls 1993, 166, 326.)

Rawlsin ajattelu sosiaalisissa kysymyksissä on kuitenkin hieman ristiriitaista. Hänen mielestään riittävä materiaallinen tasa-arvo on perustuslaillinen välttämättömyys (constitutional essential), mutta ei halua kirjata tätä välttämättömyyttä perustuslakiin, koska siitä syntyisi liian paljon konfliktia. (Rawls 1993, 166, 329 – 330). Rawlsin ongelma syntyy nähdäkseni siitä, että toinen oikeudenmukaisuus periaate on alisteista ensimmäiselle. Oikeudet ja vapaudet tulevat ennen sosiaalista tasa-arvoa. Näin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen jää ihmisten vapaaehtoisuuden ja hyvän tahdon varaan.

Herää kuitenkin kysymys, miksi hän sitten antaa eroperiaatteelle niin näkyvän aseman filosofiassaan, jos sen toteutumista ei kerran voida yhteiskunnassa vaatia²¹?

Rawlsin filosofiassa yhteiskunnan keskeisimmät periaatteet sovitaan alkutilassa, jolla Rawls tarkoittaa yhteiskuntasopimuksen tekemistä. Rawlsin mukaan yhteisön arvot eivät ole missään valmiina, vaan ne luodaan yhteistoiminnan kautta. Hän kutsuu tätä lähestymistapaa poliittiseksi konstruktionismiksi. Se ei väitä, että olisi olemassa mitään pysyvää moraaliarvojen hierarkiaa. Yhteiskuntasopimuksen ei tarvitse edustaa totuutta oikeudenmukaisuudesta millään metafysisellä tasolla. Riittää, että ne, joita sopimus koskee, voivat hyväksyä sen oikeudenmukaisena. Sopimuksen ei tarvitse tulla hyväksytyksi universaalisti tai edes missään muussa yhteisössä. (Rawls 1993, 90, 95, 119.) Rawlsilainen liberalismi ei myöskään pyri arvottamaan ihmisten erilaisia hyvän käsityksiä tai kritisoimaan uskonnollisia, filosofisia tai muunlaisia totuuksia. (Rawls 1993, 127, 188.). Rawls ei aseta syntyvälle yhteiskunta sopimukselle oikeastaan muita ehtoja kuin sen, että sen täytyy olla hänen kahden oikeudenmukaisuus periaatteensa mukainen. Muuten Rawlsin teoria on relativistinen, äärikonservatiivisesta näkökulmasta katsottuna kenties jopa nihlistinen.

Vaikka Rawlsin konseptio on neutraali yksilöjen pyrkimysten suhteen, asettaa se silti tiettyjä moraalisia arvoja etusijalle. Näitä ovat esimerkiksi reilun yhteistoiminnan, suvaitsevaisuuden ja järkevyyden hyveet sekä reilun taju. Nämä hyvän kansalaisen ominaisuudet ovat nimenomaisesti poliittisen konseptin, eivät esimerkiksi minkään yksittäisen uskonnon tai filosofian, ideaaleja. Dahlin tapaan Rawls näkee oikeudenmukaisten poliittisten instituutioiden edustavan hyvää jo itsessään. Rawlsin mukaan poliittiseen hyvään kuuluu se, minkä ihmiset saavuttavat pitäessään yllä oikeudenmukaista perustuslaillista hallintotapaa. (Rawls 1993, 194 – 195, 201 – 202.)

Poliittinen liberalismi etsii Rawlsin mukaan sellaista oikeudenmukaisuuden käsitettä, joka tuottaisi konsensuksen moniarvoisessa yhteiskunnassa. Se pyrkii löytämään sen keinon, jolla poliittinen järjestelmä voi toimia kaikkien mielestä reilulla tavalla. Kun me hyväksymme, että pluralismi on yhteiskuntien pysyvä ja normaali olotila, niin järkevä idea on Rawlsin mielestä paljon moraalisen totuuden ide-

²¹ Henry Tamin mukaan Rawls edustaa liberaaleja, jolla on sosiaalinen omatunto. Rawls itse luulee Tamin mukaan, että kaikki ihmiset olisivat samanlaisia kuin hän itse. Hänen yhteisönsä kuitenkin hajoaa niihin, jolla on ja niihin, jolla ei ole. (Tam 1998, 48.)

aa parempi perustuslaillisen hallintotavan oikeuttamiseen. (Rawls 1993, 129, 133). Hän pitää liberaalia oikeudenmukaisuuskäsitystä kaikkeinärkevimpänä demokraattiselle hallintotavalle. Poliittiselle liberalismille on tyypillistä, että kaikki perustuslailliset kysymykset perustuvat niin paljon kuin mahdollista poliittisille arvoille ja että ne ylittävät näissä kysymyksissä kaikki muut arvot²². (Rawls 1993, 138, 156 – 157.)

Rawlsin mukaan demokraattinen yhteiskunta voi olla vapaa, mikäli kansalaisilla on laaja konsensus poliittisen oikeudenmukaisuuden perusteista ja mikäli ei-järkeviä doktriineja ei esiinny yhteiskunnassa laajassa mittakaavassa. Eiärkevillä Rawls tarkoittaa sellaisia doktriineja, jotka eivät hyväksy sosiaalisen yhteistoiminnan sääntöjä, toisin sanoen perustuslakia ja demokratiaa²³. (Rawls 1993, 38 – 39.) Yhteisymmärrykseen pääsemiseksi oikeudenmukaisuuden sisällöstä, tulisi sen olla vapaa toistensa kanssa konflikteissa olevista filosofista, uskonnollisista ja poliittisista doktriineista. (Rawls 1993, 9 – 10, 98.)

Rawlsin ajatus on, ettei minkään yhden doktriinin ja sen totuuden mukaan järjestetty yhteiskunta ole enää käytännössä nykyaikana mahdollinen. Käytännön syyt vaativat, että me joudumme laittamaan oman totuutemme hieman syrjemmälle ja nostamaan yhteistoiminnan säännöt etusijalle.ärkevä kansalainen ymmärtää, että juuri tämä on ainoa keino pitää yhteiskunta koossa ilman pakkovaltaa. Jotta kaikki yhteiskunnan ryhmät voisivat pitää sääntöjä reiluna, säännöt eivät saa kenenkään mielestä vaikuttaa siltä, että ne lähtökohtaisesti suosisivat joitakuita. Rawls esitteleekin päällekkäisen konsensuksen (overlapping consensus) käsitteen, jolla hän tarkoittaa sellaista vakiintunutta olotilaa, jossa kaikki yhteiskunnanärkevät doktriinit kukin omasta näkökulmastaan käsin, tukevat poliittista perusrakennetta. (Rawls 1993, 134).

²² Rawls kuitenkin näkee, että joissain tapauksissa saattaa olla perusteltua yrittää vaikuttaa poliittisiin arvoihin jostakin doktriinista käsin. Mustien kansalaisoikeusliike ja Martin Luther Kingin toiminta on hänen mielestään esimerkki tällaisesta. Huonoissa olosuhteissa toiminta voi perustua politiikan sijasta näille ulkopuolisille doktriineille. Sen ei kuitenkaan silloinkaan saa toimia julkisen järjen ideaalia vastaan eli tässä tapauksessa Yhdysvaltojen perustuslakia vastaan (Rawls 1993, 251 – 252.)

²³ Rawls pyrkii rakentamaan oikeudenmukaisuuskonseptiostaan kaikkea metafysiikkaa hylkivän umpion, joka ei viittaa mihinkään itsensä ulkopuolella olevaan. Esimerkiksiärkevän käsite tarkoittaa vain sitä, mitä ihmiset jossain yhteisössä pitävätärkevinä ja kaikkien ihmistenärkevyys otetaan lähtökohtaisesti itsestään selvänä asiana. Silti juuri tämä oletus on mitä suurimassa määrin metafysiikkaa. Jos ihmiset lähtökohtaisesti olisivatärkeviä, niin miten ei-järkevät doktriinit olisivat ylipäätään silloin mahdollisia?

Rawlsin ja Buchananin filosofiat edustavat kahta erilaista liberalismien tulkintaa²⁴. Molemmat ovat yksilöiden valintojen ja moraalisten totuuksien suhteen relativistisia. Ero syntyy lähinnä siitä, että Buchanan edustaa negatiivista vapauskäsitystä, jossa keskeistä on yksilön vapaus valtion pakkovallasta. Rawlsin mielestä ihmisellä täytyy olla myös realistinen mahdollisuus käyttää vapauksiaan ja oikeuksiaan ja sitä ei voi olla ilman tiettyjä materiaalisia ja tiedollisia perusresursseja. Tämä vie Rawlsia liberalismia positiivisen vapauskäsitteen suuntaan. Tällöin nousee myös esille kysymys erilaisten resurssien jakamisesta

4.4.3. Vahva demokratia – kommunitarismi (Amitai Etzioni, Henry Tam ja Michael Walzer)

Kommunitaristien ohjelmajulistus vuodelta 1991 esittelee liikkeen keskeisemmät periaatteet. Siinä kommunitaristit ilmoittavat tukevansa vahvaa demokratiaa. He haluavat tehdä hallinnosta vastuullisemman, edustavamman ja osallistuvamman kaikille kansalaisille. Tavoitteena on mahdollistaa kansalaisten laaja-alainen osallistuminen päätöksentekoon. Poliittista päätöksentekoa ei saa jättää poliittisille eliiteille tai markkinoille. Yhteiskunnan valtasuhteet pitää siten järjestää kaikkialla yhteiskunnassa sellaisiksi, että osallistuminen tulee mahdolliseksi kaikille ihmisille. (Etzioni 1993, 255; Tam 1998, 7 – 8.)

Valtasuhteiden demokratisoiminen kattaa kaikki yhteiskunnan osa-alueet, niin koulutuksen, perhelämän, työelämän kuin politiikankin. Kommunitarismi vastustaa kaikilla tasoilla sellaisia järjestelyjä, jotka tehokkaasti alistavat ihmisen jonkun toisen ihmisen vallan alaisuuteen. Tähän kuuluvat niin lasten ja vanhempien, vaimojen ja miesten kuin työntekijöiden ja työnantajienkin väliset suhteet. (Tam 1998, 222.) Kommunitarismien ajatus on, että yhteisöllisyyden toteutuminen edellyttää matalia hierarkioita kaikkialla yhteiskunnassa. Yhteisöllisyyden perustana on yhteisön jäsenten keskinäinen tasa-arvoisuus ja sen tulee näkyä myös politiikan ulkopuolella. Jos valtasuhteet ovat yhteisössä liian jyrkät, ihmiset eivät pysty todellisuudessa osallistumaan tasa-arvoisina.

²⁴ Rawls on tietoinen siitä, että erilaiset sosiaaliset ja taloudelliset intressit voivat tuottaa varsin erilaisia liberalismien konsepteja. Hänen mukaansa erot niiden välillä johtuvat käsitysten taustalla olevista intresseistä. Mikä tahansa konseptio valitankin, sitä vastaan ei saa olla yhteiskunnassa liian paljon oppositiota. (Rawls 1993, 167 – 168.)

Kommunitaristien demokratisointiprosessi pyrkii menemään paljon vaalikilpailua pidemmälle. Vaalidemokratia riitä alkuunkaan, koska sillä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, että se mahdollistaisi ihmisten edistää tehokkaasti yhteisöllisiä arvojaan. Vaalikilpailussa ei mietitä sitä, mitä yhteisen hyvän eteen voitaisiin tehdä, vaan kalkyloidaan vain sitä, mitä itse kukin pelissä voisi voittaa. Kansalaiset redusoituvat tässä mallissa pelkiksi kuluttajiksi. (Tam 1998, 16 – 17.) Kommunitaristit eivät ole enemmistö päätösten ihailijoita. He pyrkivät päätöksenteossa pikemminkin konsensukseen. Demokratian menestys perustuu jaetuille arvoille ja politiikka hyväksytään jos sitä pidetään legitiiminä. (Etzioni 1995, 12.) Legitimiteetti ei tässä tapauksessa seuraa päätöksentekotavasta vaan päätöksen sisällöstä. Tämä ajatus löytyy myös Schmittiltä.

Vaalidemokratian kritiikki viittaisi haluun siirtyä suoraan demokratiaan. Kommunitarismi ei kuitenkaan pyri syrjäyttämään edustuksellista demokratiaa, vaan täydentämään sitä. (Tam 1998, 244). Se haluaa myös jakaa valtaa mahdollisimman moneen eri pisteeseen eikä pidä päätöksenteon keskittymistä valtioon terveellisenä kehityksenä. Päätökset tulee tehdä aina kun mahdollista mahdollisimman lähellä päätöksenteon kohteita. (Etzioni 1995, 16; Tam 1998, 154.)

Kommunitaristit katsovat, että yhteiskunnan liberalisoituminen ja individualismi ovat menneet liian pitkälle. Velvollisuudet ja oikeudet ovat tasapainotettava yhteiskunnassa. Etzioni ehdottaa, että uusien oikeuksien luomiselle laitetaan tietyn periodin ajaksi täyskielto. Tam taas velvollisuuksien kirjaamista lakiin (bill of responsibilities). (Etzioni 1993, 4, 264; Tam 118, 163.) Kommunitaristien mielestä liberaalien pelkästään oikeuksia suojeleva demokratia on ylipäättään hataralla pohjalla. Pelkää mahdollisuus vaihtaa eliittejä määrääjoihin riittä, jos päätöksenteko jää edelleen eliiteille. Kommunitaristit uskovat markkinaindividualismin johtavan lopulta aivan samaan lopputulokseen kuin valtioautoritarismin. Kummassakin on loppupeleissä aina hallitseva eliitti, eikä kansalaisilla ole mitään todellista vaikutusvaltaa. (Tam 1998, 26 – 28.) Ylipäättään mitä heikompia ovat ihmisyhteisöt ja mitä enemmän ihmiset ovat hajallaan, sitä vahvempi valtio tarvitaan. (Walzer 2004, 156). Ääriliberalismi tuottaa näin kommunitaristien järkeilyssä vastakohtansa, autoritaarisen valtion.

Kommunitaristit eroavat liberaaleista siinä, että heidän mielestään yhteiskunnassa on olemassa sellainen asia kuin yhteinen etu. He kiistävät väitteen, että mitään yhteistä intressiä ei ole ja että yhteiskunta jopa hyötyy tällaisesta pluralismista. Heikot häviävät tässä sodassa ja yhteisön pitkän tähtäimen intres-

sit (esim. koulutus, perustutkimus, ympäristönsuojelu) eivät tule edustetuksi. Yhteiset intressit eivät kommunitaristien mukaan ole automaattisesti johdettavissa suoraan yksilöjen intresseistä. (Etzioni 1993, 218; Tam 1998, 1, 14.) Tämä selittänee heidän nihkeytensä vaalidemokratiaa kohtaan.

Yhteisökeskeisen ajattelutavan voi pelätä jättävän yksilön suojattomaksi yhteisön mielivallalle ja sorrolle. Historiastahan löytyy lukemattomia esimerkkejä tällaisesta. Kommunitaristit painottavat, että he eivät hyväksy kaikkea mitä tapahtuu yhteisöllisyyden nimissä. (Etzioni 1995, 13; Tam 1998, 220). Ohjelmajulistuksessaan he toteavat, että yhteisöllisiä arvoja tulee arvioida aina jonkin yleisemmän ja universaalimman kriteerin valossa. Yhteisön arvojen tulee olla ei-diskriminoivia, kaikkia koskevia, yleisettäviä, ymmärrettäviä ja oikeutettavia. (Etzioni 1993, 255 – 256.) Ideana on luoda sellaisia sosiaalisia siteitä, jotka mahdollistavat moraalisten äänien nousun, mutta välttää samalla sellaisten yhteisöjen syntyminen, jotka eivät siedä pluralismia ja erimielisyyttä. Vahvan yhteisöllisen identiteetin ei tarvitse perustua tehokkaalle poissulkemiselle. Ihmisillä on ylipäättään mahdollisuus kuulua moniin yhteisöihin samanaikaisesti. (Etzioni 1993, 122; Tam 1998, 226.)

Olisi yliampuvaa määritellä kommunitarismi eetokseltaan Schmittin tapaan antiliberaaliksi. Perusoikeuksien kunnioitus erottaa sen selkeästi varsinaisesta antiliberalismista²⁵ ja Yhdysvaltojen tapauksessa perusoikeudet antavat yksilölle varsin paljon valtaa suhteessa yksilöön. Sen sijaan anti-individualismi sopii siihen varsin hyvin. Se tarkoittaa sellaisen ideologian vastustamista, jossa yksilön etu ja oikeudet menevät aina yhteisön edelle. Heiltä jää silti ymmärtämättä se, että liberalismissa ei suinkaan hylätä yhteisöä paitsi jossain liberalismiin äärimuodoissa. Liberaalit uskovat, että liberaali yhteiskunta on paras mahdollinen yhteiskunta ja liitävät liberalismiin yhteisen hyvän käsitteeseen. Esimerkiksi Rawlsin teoria perustuu näkemykselle, että nykyajan moniarvoiset yhteiskunnat voivat toimia vain jos ne järjestetään poliittisen liberalismiin periaatteiden mukaan. Toisaalta taas kommunitaristit torjuvat liberaalien kritiikin suvaitsemattomuudesta. Näiden kahden välisen taistelun ydin tulee olemaan se, miten käsitteet suvaitsevaisuus ja yhteisöllisyys määritellään.

Mielenkiintoista on myös se, että yhteisen edun ideaa hellivät ajattelutavat suhtautuvat vaaleihin ja enemmistöpäätöksiin hyvin nihkeästi. Sellaista päätöstä, jossa ruumiillistuisi yhteisön arvot ja yhteisön

²⁵ Kommunitaristien ohjelmajulistuksessa yhdeksi tavoitteeksi nimetään moraalisen järjestyksen palauttamisen perusoikeuksia kunnioittaen. (Etzioni 1993, 264). Etzioni toteaa myös, ettei vastuullisia yhteisöjä voi luoda pakottamalla. (Etzioni 1995, 21).

etu ei saa saada vaalidemokratiassa tuotettua. Vaalit hajottavat yhteisön ja tekevät ihmisistä aina itsekkäitä. Sekä Schmittillä että kommunitaristeilla jää epäselväksi, mikä sitten olisi lopulta se oikea päätöksentekotapa.

TAULUKKO 2: Buchananin, Rawlsin ja kommunitaristien demokratiakäsitysten erot

	BUCHANAN	RAWLS	KOMMUNITARISTIT
Yksilön vai yhteisön ensisijaisuus	Yksilö	Yksilö	Yhteisö
Yhteisen intressin olemassaolo	Ei	Ei	Kyllä
Päätöksentekotapa	Perustuslaillisesti rajoitetut enemmistöpäätökset	Enemmistöpäätökset	Eivät pidä enemmistöpäätöksistä, pyrkivät konsensukseen.
Päätösten legitimitetin lähde	Perustuslaki	Perustuslaki	Yhteisölliset arvot
Markkinoiden ja valtion/yhteisön suhde	Valtio turvaa sopimukset, ei sekaannu muuten	Valtion tehtävänä turvata sosiaalinen oikeudenmukaisuus	Yritysten saattaminen yhteiskuntavastuuseen.
Valtasuhteiden tasoittaminen	Ei tarpeen	Keskeistä ennen kaikkea yhteiskuntasopimusta tehdessä.	Kaikkien yhteiskunnan valtasuhteiden tasoittaminen
Suurin uhka demokratialle ja vapaudelle	Paisuva hallinto ja enemmistön tyrannia.	Ei-järkevät doktriinit.	Individualismi
Yksilöllisten valintojen arvottaminen	Relativisti	Relativisti	Arvot ja preferenssit voidaan laittaa hierarkiseen järjestykseen.
Poliittisen osallistumisen tärkeys	Toisarvoista. Vapaudet ja oikeudet etusijalla	Tärkeä osa vapauksien arvoa. Vapaudet ja oikeudet silti ensisijalla	Erittäin tärkeää. Keino korjata poliittisen järjestelmän vääristymät.

Yllä olevasta taulukosta voi havaita, että Buchanan edustaa pitkälle klassista republikanismia. Hänen huolenaiheitaan ovat enemmistön tyrannia ja hallinnon paisuminen. Buchanan jakaa myös klassisten republikaanien epäluulon demokratiaa kohtaan juuri edellä mainituista syistä²⁶. Kommunitaristeilla ei taas ole tällaista epäluuloa demokratiaa kohtaan. Jossain mielessä he haluavat viedä sitä jopa lähemmäs suoran demokratian ideaalia. Republikanismia heidän ajattelussaan edustaa se, että valtio halutaan pitää etäällä ja heikkona. Rawlsin ajattelusta ei taas löytynyt vastaavanlaista varauksellista suhtautu-

mista valtioon tai demokratiaan. Buchanan on siten epäluuloinen valtion ja demokratian suhteen, kommunitaristit ainoastaan valtion suhteen ja Rawls taas ei kummankaan.

Teorian voi esittää myös geometrisesti siten, että ajatellaan koordinaatisto, jossa pystyakselin muodostaa yhteisön hierarkisuus ja vaaka-akselin hyväksyttävien elämäntapa valintojen määrä. Akselit voi nimetä vaikka hierarkia-akseliksi ja individualismi-akseliksi. Modernien liberaalien, Dahlin ja Rawlsin, kuvio on matala ja leveä, ikään kuin makuulla oleva palkki. Buchananilla ja Schumpeterilla kuvio on todennäköisesti sekä korkea että leveä, koska heillä ei esiinny sen paremmin ajatusta yhteisestä edusta kuin sosiaalisesta tasoittamisestakaan. Heidän kuvionsa on neliö. Kommunitaristit taas haluavat tuoda ihmiset lähemmäs toisiaan, joten oletettavasti he supistavat tätä neliötä. Tähän koordinaatistoon voi sitten sijoittaa uuskonservatiivit ja verrata heitä muihin teoreetikoihin. Tämä koordinaatisto on tietysti vain yksi mahdollinen ulottuvuus demokratiateorioissa, mutta tämän työn kohdalla se osottautui tärkeimmäksi.

5. TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI

Olen jakanut analyysiluvun kolmeen osaan. Ensimmäisessä käsitellään talousjärjestelmän ja demokratian suhdetta. Toinen osa käsittelee eri toimijoiden välisiä suhteita demokratiassa. Viimeinen osa on varattu demokratian ja kulttuurin välisen suhteen tarkastelulle. Jokaisessa osassa on lisäksi omat alalukunsa. Tämä jaottelu muistuttaa uuskonservatiivi Michael Novakin näkemystä, jossa hän katsoo demokraattisen kapitalismin kokonaisuuden muodostuvan kolmesta eri järjestelmästä: taloudesta, politiikasta ja kulttuurista. Viimeksi mainittu on uuskonservatiiveilla hyvin laaja käsite, joka kattaa lähes kaiken mahdollisen ihmiselämään kuuluvan. Tässä luvussa ensimmäinen osa on taloutta, toinen politiikkaa ja kolmas kulttuuria. Tarkoitukseni ei kuitenkaan ollut kopioida Novakia tai ketään muuta, vaan ainoastaan pyrkiä löytämään joku järjellinen ja lukijankin ymmärrettävissä oleva tapa jäsentää suhteellisen rönsyilevä tutkimusaineisto.

²⁶ Buchanan puhuu muun muassa vaaliharhaluulosta (electoral fallacy), jolla hän tarkoittaa uskomusta, että poliittisten oikeuksien turvaaminen itsessään jo riittää politiikan pitämiseen rajoissaan. Ei ymmärretä, että vaalidemokratiakin tarvitsee omat perustuslailliset rajoitteensa (Buchanan 1997, 218.)

Jotkut asiat menevät päällekkäin tässä luvussa siten, että ne tulevat esiin useammassa kohdassa. Tähän ongelmaan ei oikein löytynyt ratkaisua: asiat kun tapaavat kietoutua toisiinsa politiikassa. Joitain politiikkaan ja demokratiaan ainakin löyhästi liittyviä kysymyksiä olen jättänyt pois. Tämän tutkimuksen laajuus ei antanut mahdollisuutta kääntää aivan jokaista kiveä. Uskon silti, etteivät nekään olisi muuttaneet mitenkään olennaisesti kuvaa uuskonservatiivisesta demokratia-ajattelusta, tarkentaneet kylläkin. Tämäkin laajuisessa tutkimuksessa tuli jo kyllästymispiste vastaan siinä mielessä, että uus-konservatiivien mielipiteet alkoivat käydä varsin ennustettaviksi. Minkäänlaisia yllätyksiä ei enää tutkimuksen loppuvaiheessa tullut.

Esittelen vielä ennen varsinaista tutkimusaineiston analyysia lyhyesti tutkimuksen uuskonservatiivit. Huomattavin ja vaikutusvaltaisin heistä on Irving Kristol²⁷(s.1920). Kristol oli nuoruudessaan sosialisti, mutta hylkäsi pian marxilaiset ajatuksensa. Hän alkoi siirtyä oikealle jo 1960-luvun lopulla ja seuraavan vuosikymmenen alussa hän liittyi Republikaaniseen puolueeseen. Hänen usein liitetty nimi ”uuskonservatismiin kummisetä” tulee siitä, että hän onnistui 1970-luvulla luomaan verkostoja liike-elämään ja pääsemään asemaan, jossa hän pystyi edesauttamaan monien uuskonservatiivien uraa. Kristol on työskennellyt toimittajana ja kolumnistina sekä ollut perustamassa Public Interest²⁸ ja National Interest -lehtiä. (Dorrien 1993, 68 – 88.) Kristolin kirjoitustyyli on Dorrienin mielestä leimallista, että puhdas ja yksinkertainen totuus on sama kuin hänen tuomionsa asiasta kuin asiasta. (Dorrien 1993, 90.)

Kristolin koulutoveri ja pitkäaikainen ystävä Nathan Glazer(s.1924) on sosiologi, joka on opettanut Berkeleyn ja Harvardin yliopistoissa. Hänet on palkittu lukuisilla arvonimillä ja tunnustuksilla Amerikan eri yliopistopissa. Glazeria pidetään sisäpoliittisissa asioissa uuskonservatiivina. Hän oli Public Interest- lehden päätoimittaja ja myös aikanaan Commentary-lehden²⁹ apulaispäätoimittaja. Hän toimii edelleen The New Republic – lehden³⁰ avustajana. Glazer tunnetaan parhaiten sosiaalipolitiikkaa,

²⁷ Dorrienin mukaan kukaan muu yksittäinen ajattelija ei ole vaikuttanut uuskonservatiiviseen liikkeeseen ja tyyliin yhtä paljon kuin hän. (Dorrien 1993, 68).

²⁸ The Public Interest on Kristolin 1965 perustama sisäpolitiikkaan ja kulttuuriin keskittynyt konservatiivinen lehti. Sen viimeinen numero ilmestyi huhtikuussa 2005. The National Interestin Kristol perusti 1985. Se keskittyy ulkopolitiikan kysymyksiin ja ilmestyy edelleen. (www-lähde.)

²⁹ Amerikan juutalaisten vuonna 1945 perustama kuukausittain ilmestyvä lehti, joka käsittelee politiikkaa, kulttuuria, juutalaisuutta ja sosiaalisia kysymyksiä. (www-lähde.)

³⁰ Kahdesti kuussa ilmestyvä lehti, jota pidetään linjaltaan keskusta-vasemmistolaisena. The New Republic tuki aluksi Irakin sotaa, mutta on ilmoittanut jälkepäin tämän olleen virhe. (www-lähde.)

maahanmuuttoa, rotua ja etnisyyttä koskevista kirjoituksistaan ja hän alkoi jo hyvin varhain epäillä 1960-luvun vasemmistolaisten ohjelmien toimivuutta. ([www.-lähde.](#))

Michael Novak(s.1930) opiskeli alun perin katoliseksi papiksi, mutta pappia hänestä ei koskaan tullut, koska hän ei halunnut sitoutua selibaattiin ja menettää älyllistä vapauttaan. Siirryttyään ensin 1960-luvulla vasemmalle lähinnä Vietnamin sodan raakuuden vuoksi, hän alkoi seuraavalla vuosikymmenellä palata takaisin oikealle. Hän alkoi epäillä demokraattisen sosialismin mahdollisuutta ja hän löysi vastauksen kysymyksiinsä amerikkalaisesta traditiosta: whiggiläisyydestä³¹ ja demokraattisesta kapitalismista. Novak alkoi nähdä kapitalismilla myös hengellistä sisältöä ja liitti demokratiaa ja kapitalismia yhä vahvemmin toisiinsa. Samalla hän alkoi vastustaa katolilaisen kirkon vapautuksen teologiaa Latiinalaisessa Amerikassa. Kirkko ylipäätään oli hänen mielestään liian sosialistinen. (Dorrien 1993, 207 – 210, 219 – 227.) Vaikka Novakista ei tullutkaan pappia, niin uskonnollisuus näkyy selvästi hänen kirjoituksissaan. Hänen ajattelunsa on mielestäni lähellä jonkinlaista poliittista teologiaa. Novak toimii myös kolumnistina. Hänen kirjoittaa muun muassa First Things ja National Review -lehtiin³². ([www.-lähde.](#))

Ben Wattenberg (s. 1933) vaikutti pitkään Demokraattisen puolueen piirissä. Hän oli muun muassa Presidentti Lyndon B. Johnsonin puheidenkirjoittaja vuosina 1966–1968. Wattenberg on palvellut useissa eri presidenttien nimittämässä komissioissa ja hän on myös American Enterprise Instituten jäsen. Hänen tutkimuskohteitaan ovat olleet demografia, politiikka, Yhdysvaltojen kulttuuri ja yleinen mielipide. Ulkopoliittisilta näkemyksiltään hän on kuulunut uuskonservatiiveissa demokraattisten globalistien eturiviin. Hän on julkaissut lukuisia kirjoja ja kolumneja ja hän on toiminut myös monien TV-ohjelmien isäntänä. ([www.-lähde](#), Dorrien 1993, 328.) Wattenbergin ajattelulle on tyypillistä kon-

³¹ Whigit oli lempinimi Amerikan itsenäisyystaistelijoille, joiden poliittinen ajattelu perustui republikanismille. Yhdysvalloissa vaikutti myös vuosina 1834-1856 Whig-puolue, joka onnistui saamaan kaksi ehdokastaan valituiksi Yhdysvaltojen presidentiksi. Kysymys orjuudesta hajotti kuitenkin puolueen. ([www.-lähde.](#))

³² First Things on lähtökohdiltaan uskonnollinen, ekumeeninen, lehti, joka kuitenkin numeroissaan käsittelee yhteiskunnallisia kysymyksiä. Se ei ole sitoutunut mihinkään puolueeseen tai uskontoon, mutta esittää yleensä konservatiivista yhteiskuntakritiikkiä. National Review on konservatiivinen, kahdesti viikossa ilmestyvä lehti ja WWW-sivusto. Se on perustettu vuonna 1955 ja lehti maninostaa itseään kaikkein luetuimpana ja vaikutusvaltaisempuna konservatiivisena julkaisuna. Sen verkkoversio National Review Online kattaa lehden digitaalisen version lisäksi konservatiivien blogeja. Analysoitavani olleet muutamat Novakin lehteen kirjoittamat tekstit eivät ole mielestäni blogeja vaan itse julkaisuun kuuluvaa aineistoa ([www.-lähde.](#))

servativismin ohella myös optimismi. Hän on lähes vakaumuksellinen sen suhteen, että asiat menevät aina pidemmällä aikavälillä parempaan suuntaan³³.

Charles Krauthammer (s. 1950) on useasti palkittu (muun muassa Pulitzer- palkinto vuonna 1987) kolumnisti, jonka kolumneja julkaisevat esimerkiksi Washington Post, Time Magazine ja The Weekly Standard. Yhteensä hänen kolumninsa ilmestyy yli 180 lehdessä. Vuonna 2006 Financial Times lehti nimesi Krauthammerin Amerikan vaikutusvaltaisimmaksi kolumnistiksi. Häntä pidetään kolumnistina tietyllä tapaa arvaamattomana – koskaan ei voi varmasti tietää mitä häneltä on tulossa. ([www.lähde](#)). Krauthammerillakin on demokraatti menneisyys. Hän toimi muun muassa Demokraattien varapresidenttiehdokkaan Walter Mondalen vuoden 1980 presidentinvaaleissa. 1980-luvulla Krauthammer tuli tunnetuksi ulkopoliittikan haukkana. Hän vaati, että anti-kommunismia tulisi seurata demokraattinen globalismi ja uskoi, että demokratiaa voidaan viedä sotilasvoimalla. (Dorrien 1993, 330 – 337.) Itse en pysty paikkalistamaan milloin tarkalleen Krauthammer kääntyi Republikaanien kannattajaksi, mutta oletettavasti se tapahtui 1980-luvun aikana.

Francis Fukuyama (s. 1952) nousi maailmanmaineeseen vuonna 1992 ilmestyneellä kirjallaan, *Historian loppu ja viimeinen ihminen*, jossa hän väitti liberaalidemokratian saavuttaneen lopullisen voiton ideologioiden välisessä taistelussa. Historian Fukuyama ymmärtää ennen muuta ideologioiden välisenä taisteluna. Historia on hänen mukaansa päättynyt silloin, jos yhteiskunta järjestelmä tyydyttää täysin ihmisen perusolemuksen syvimmit tarpeet ja jos ihminen ei enää pysty kuvittelemaan mitään parempaa hallintotapaa. Hänen mielestään näin on juuri tapahtunutkin. Mikään ei enää 1980-luvun lopussa haastanut liberaalidemokratiaa parhaana ja oikeudenmukaisimpana hallintomuotona Demokratiakehityksen mahdollistajana hän näkee modernin luonnontieteen ja sen mukana tulleen modernisoitumisen. Modernisaatio ei kuitenkaan selitä tyhjentävästi demokratiaa vaan pikemminkin kapitalismia. Fukuyama näkee Hegelin tavoin ihmisen taistelun tunnustetusta asemasta historian moottorina. Pyrkimys tunnustettuun asemaan perustuu sielun tunnustusta ja kunnioitusta haluavaan osaan, thymokseen, jota Fukuyama pitää historian todellisena liikevoimana. (Fukuyama 1992, 11 – 17.)

³³ Wattenberg muodostaa analyysille pienen ongelman. Hän tunnustautuu vuonna 1999 kolumnissaan uskonservatiiviksi, mutta vuonna 1985 ilmestyneessä kirjassaan *The good news is the bad news is wrong* hän arvostelee uskonservatiiveja liiasta pessimistisyydestä tulevaisuuden suhteen. (Wattenberg 1984, 318.) Syntyy vaikutelma, että hän ei vielä tuolloin pitänyt itseään uskonservatiivina. Toisaalta kirjasta ja kolumneista välittyvät näkemykset eivät ole mitenkään ristiriidassa toistensa kanssa. Wattenbergin kirjan pointtina on osoittaa, että media kertoo vain ikävistä asioista ja jättää hyvät asiat kertomatta.

Fukuyama pitää tällä hetkellä hallussaan kansainvälisen politiikan professuuria Johns Hopkins yliopistossa. Hän oli mukana Reaganin hallinnossa ja eräs avainhenkilöistä niin kutsutun Reaganin doktriinin muotoilemisessa. George W. Bushin hallinnossa hän on toiminut bioetiikkaa tutkivan komission jäsenenä.(www-lähde). 2000-luvun alkupuolella hän alkoi vähitellen ottaa etäisyyttä uuskonservatiiviseen liikkeeseen ja vuonna 2006 hän ilmoitti, ettei enää kannattanut sitä. (Fukuyama 2006b). Hänen analysoitavaksi ottamani tekstit tässä työssä ovat kuitenkin pääosin ajalta (1992 – 2002), jolloin hän oli vielä omienkin sanojensa mukaan uuskonservatiivi.

Kun puhun tässä luvussa liberaaleista, niin tarkoitan sillä nimenomaan moderneja liberaaleja, Dahlia ja Rawlsia. Uuskonservatiivit itsekin tarkoittavat liberaaleilla juuri modernin, vasemmistolaisemman liberalismien version edustajia. Pitkälle samasta syystä liberaali sanalla on kielteinen merkitys Yhdysvaltojen politiikassa. Silloin kuin kyse on klassisesta liberalismista, olen laittanut mukaan klassinen etuliitteen.

5.1. Demokratia ja talous

5.1.1. Kapitalismi ja demokratia

”Not only is there is an organic connection—a connection in both theory and fact—between modern capitalism and liberal society; such a connection is also to be found between modern capitalism and modern democracy, especially American democracy” (Kristol 1983, 167).

Markkinatalouden ja demokratian välisestä suhteesta on väitelty paljon Uuskonservatiiveilla demokratian ja kapitalismin yhteys on lähestulkoon itsestäänselvyys, kuten Kristolin sitaatti osoittaa. Novak väittää, että demokratia on käytännössä mahdollinen vain markkinatalouden kanssa, koska molemmissa kukoistaa liberaali kulttuuri. Keskusjohtoinen talous ei voi olla demokraattista. (Novak 1982, 26 – 27.)

Fukuyaman näkemys poikkeaa sen sijaan hieman muista uuskonservatiiveista. Hänkin vetää vahvat yhtäläisyysmerkit modernisaation, kapitalismin ja liberaalidemokratian välille, mutta väittää myös, ettei demokratia selity suoraan taloudella vaan demokraattisella ihmisellä. (Fukuyama 1992, 175 – 177.) Hänen mielestään kapitalismi tulee toimeen myös autoritaarisessa hallinnossa. Jos tavoitteena olisi

vain taloudellinen kasvu kaikesta muusta piittaamatta, paras ratkaisu näyttäisi olevan liberaalin talouden ja autoritaarisen politiikan yhdistelmä. (Fukuyama 1992, 163.) Sen sijaan päinvastaista tapausta hän ei käsittele lainkaan, eli tilannetta, jossa olisi demokratia ilman markkinataloutta. Näin uuskonservatiivien ajattelun voi tiivistää siten, että demokratia edellyttää markkinataloutta ja markkinatalous käytännössä melkein aina johtaa demokratiaan.

Täten ei ole yllätys, että amerikkalaiset uuskonservatiivit eivät ole sosialismin ihailijoita. Heidän mielestään sosialismi, eli anti-kapitalismi, on käytännössä suurin piirtein synonyymi barbarialle ja tyrannialle. Sen lisäksi se on myös luonnonvastaista, koska sen perusoletukset ihmisestä ovat kestäättömiä. (Fukuyama 384 – 385; Kristol 1983, 114). Kristol heittää sosiaalidemokratian vielä samaan romukoppaan sosialismin kanssa. Hänen mukaansa sosiaalidemokratian tasa-arvoisuus ei heijasta mitään kansalaisten vilpittömyyden sitoutumista tasa-arvoon itsessään, vaan se on järjestäytyneen työväenliikkeen ja valtiobyrokratian strategia päästä valtaan ja saada haltuunsa yhä suurempi osuus kansantulosta. Ruokahuu ei tyydyty tasaisemmalla tulonjaolla ja jatkuvasti kasvavat vaatimukset poliittiselle järjestelmälle johtavat tilanteeseen, jossa on valittavana joko autoritääriäinen hallinto tai paluu liberaalimpaan talousjärjestelmään. (Kristol 1983, 120–121.) Ruotsi olisi esimerkiksi tämän mukaan totalitääriäinen valtio tai ainakin vaarassa muuttua sellaiseksi.

Kommunitaristien esitys osallistuvasta taloudesta (participatory economy), saa uuskonservatiivit kauhun valtaan. Sen ideana on demokratisoida yritysten päätöksentekoa siten, että yhteisöt ja kansalaiset, kuluttajat, työntekijät ja hankkijat osallistuvat kollektiiviseen taloudelliseen päätöksentekoon (Tam 1998, 93, 113.) Kristolin mielestä tämä olisi melkein pahinta, mitä saattaisi tapahtua. Hänen mukaansa amerikkalaisen demokratian yksi tulevaisuuden suurista kohtalonkysymyksistä on, kuinka suuryritykset onnistuvat vastustamaan painetta demokratisoida niiden päätöksentekoa. Suuryrityksiä ei saa missään nimessä politisoida, koska silloin valta keskittyisi ja yhteiskunnallinen vapaus kaventuisi. Tämän mahdollisuuden estämiseksi niiden tulisi päinvastoin itse osallistua politiikkaan. (Kristol 1983, 216–218.) Kristol puolustaa yritysten yksityistä päätöksentekoa myös vallanjakotasapainon säilymisellä, jota hän pitää republikaanisen perinteen mukaisesti elimellisen tärkeänä demokratialle. Hän ei siten pidä taloudellista päätöksentekoa sellaisena vallankäyttönä, joka keskittyessään saattaisi kaventaa myös kansalaisten vapautta.

Demokratia vaatii uuskonservatiivien ajattelussa vapaata, jopa libertaristista talouspolitiikkaa. Heidän mielestään ei ole demokratiaa ilman kapitalismia. Kaikki mikä viittaa vähänkin sosialismiin on ainakin periaatteessa vaarallista demokratialle. Novakin ajattelu menee vieläkin pidemmälle kuin muiden uus-konservatiivien. Vapaa, uusliberalistinen kapitalismi ei hänen mielestään ole pelkästään demokraattista vaan myös hengellistä. Hän näkee muun muassa, että Euroopan ongelmana on tällä hetkellä hengellinen tyhjiys ja yksi sen ilmentymistä on kapitalismin ja von Hayekin ideoiden demonisoiminen. (Novak 2006). Novakille näyttäisi, paitsi demokratian, niin myös kristinuskon ajattelemisen ilman kapitalismia olevan mahdottomuus.

Liberaalit voivat ajatella demokratiaa myös sosialismissa. Rawls katsoo, ettei ole perustuslaillinen kysymys, ovatko tuotantovälineet yksityisessä vai yleisessä omistuksessa. (Rawls 1988, 164; Rawls 1993, 339.) Dahl on sen sijaan enemmän uuskonservatiivien linjoilla. Markkinatalous jakaa valtaa lukemattomiin firmoihin ja toimii näin vallan keskittymistä vastaan. Tästä syystä se on Dahlin mielestä yhteensopivampi demokratian kanssa kuin valtiojohtoinen talous. (Dahl 2006, 165 – 167.). Liberaalit eivät siten sulje sosialismia automaattisesti pois demokratioiden joukosta, vaikka käytännössä hekin rakentavat demokratiansa markkinataloudelle. Silti pienikin vihjaus vasemmistosta siihen suuntaan, että amerikkalaisessa demokratiassa voisi olla sosialismi, oli oletettavasti liikaa anti-kommunistisille uuskonservatiiveille 1960-luvulla.

5.1.2. Demokratia ja tulonjako

”Economic and cultural egalitarianism-as distinct from the social and legal egalitarianism essential to a viable democracy-has been a passion of the intellectual class, never of the people” (Kristol 1983, xiv)

Demokratia ja markkinatalous liittyvät vahvasti toisiinsa, mutta monet ovat silti pitäneet kapitalismin lopputulosten ja demokratian ideaalien välistä suhdetta problemaattisena. Dahlin mukaan modernin demokratian suurimpia ongelmia on, että ihmisen poliittiseen osallistumisen tarvittavat resurssit ovat jakaantuneet epätasaisesti. Hän toteaa, että jos tulot, varallisuus ja taloudellinen asema ovat poliittisia resursseja, ja jos poliittiset resurssit ovat jakaantuneet epätasaisesti, kuinka kansalaiset voisivat silloin olla poliittisesti tasa-arvoisia. Dahl kysyykin, eikö demokratia tarvitsisi tällöin tuekseen jotain muuta kuin yksityiseen yritteliäisyyteen perustuvan talouden. (Dahl 1989, 326).

Liberaalit myöntävät kuitenkin, että demokraattisin keinoin ongelmaa on vaikea ratkaista. Rawls ei halua viedä eroperiaatettaan perustuslakiin asti, koska se aiheuttaisi aivan liian paljon konfliktia. Dahl toteaa, että vaikka kapitalismi tuottaa epätasa-arvoa yhteiskunnassa, niin mikään demokraattinen valtio ei silti koskaan ole esittänyt sille mitään toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa. Käytännössä demokratiassa kiistat käydäänkin valtion sääntelyn ja vapaan talouden välisestä suhteesta. (Dahl 2006, 65 – 67.)

Uuskonservatiivit eivät puolestaan näe kapitalismissa mitään ongelmia. Mikään muu järjestelmä ei ole parantanut hyvinvointia niin paljon kuin demokraattinen kapitalismi. Se ja globalismi ovat auttaneet luomaan järjestelmän Amerikassa, jossa työttömyyttä ei juuri ole, palkat nousevat, kuluttajahinnat ovat alemmat ja valikoima suurempi ja ylipäättänsä kaikkien elintaso nousee. (Novak 1982, 13 – 14; Wattenberg 2000d.) Fukuyama jopa väittää, että Yhdysvalloissa on onnistuttu toteuttamaan toisen maailmansodan jälkeen Marxin luokaton yhteiskunta. Jäljelle jääneet eriarvoisuuden muodot perustuvat kykyjen luontaiseen eriarvoisuuteen, työnjakoon ja kulttuuriin³⁴. (Fukuyama 1992, 358.)

Uuskonservatiivit katsovat silti, että liberaalidemokratia saattaa toimia paremmin maassa, jossa on jo päästy pitkälle menevään yhteiskunnalliseen tasa-arvoisuuteen ja tiettyjä perusarvoja koskevaan yhteisymmärrykseen. Demokratia saattaa johtaa umpikujaan yhteiskunnassa, jossa yhteiskuntaluokat, kansallisuudet ja uskonnot ovat jyrkästi vastakkain. Tyypillisin yhteiskunnan sisäisen kaksinapaisuuden muoto on luokkaristiriita maissa, joissa on jäljellä feodaaliajalta periytyvä jyrkästi kerroksellinen ja eriarvoisuutta ylläpitävä luokkarakenne. Eliitit voivat tällöin valvoa demokraattisia valtioelimiä ja vastareaktionä syntyy kumouksellisuuden taipuvainen vasemmisto-oppositio. (Fukuyama 1992, 158.) Fukuyama viittaa tällä nähdäkseni ennen kaikkea Latinalaisen Amerikkaan. Luokkaristiriidassa on kyse perityistä asemista, ei markkinataloudessa syntyvistä eroista. Yhdysvalloissa ei ole koskaan ollut varsinaista aristokratiaa ja sen vuoksi maan luokkarakenne ei ole ollut kaksinapainen.

Uuskonservatiivit tyrmäävät ajatuksen, että markkinoiden tulonjako olisi millään muotoa epäoikeudenmukainen. Tasainen tulonjako ei ole sama asia kuin oikeudenmukaisuus. Väite, jonka mukaan tasa-

³⁴ Dahlin näkemys Yhdysvaltojen todellisuudesta on toisenlainen. Hänen mukaansa tuloerot ovat voimakkaasti kasvaneet viime vuosikymmeninä ja sosiaalinen liikkuvuus on vähentynyt. Nämä epätasa-arvon muodot tuottavat sitten edelleen kumulatiivisesti lisää epätasa-arvoa yhteiskunnassa. Esimerkiksi epätasa-arvo koulutuksessa tuottaa huonoja asemia työmarkkinoilla, joka vaikuttaa taas kielteisesti seuraavan sukupolven mahdollisuuksiin. Dahl pelkää, että epätasa-arvo kasvaa niin, että heikommassa asemassa olevat eivät enää pysty itse parantamaan tilannettaan. (Dahl 2006, 77, 84 – 86.)

arvoisempi yhteiskunta olisi oikeudenmukaisempi, perustuu ideologiaan. Kapitalista todellisuutta arvioidaan tällöin sosialismin ideaaleista peräisin olevien kriteerien perusteella. (Kristol 1983, 165, 195–200.) Rawls ei tosiasiaa väitäkään, että oikeudenmukainen tulonjako ja moraalisesti ansaittu ansio olisivat sama asia. (Rawls 1988, 181). Rawlsin pointti on siinä, että markkinoiden tulonjako ei ole automaattisesti oikeudenmukainen³⁵. Uuskonservatiivien mielestä taas on, koska markkinajako heijastaa suoraan ihmisten välisiä kyvykkyyseroja. Novak menee vielä luontoakin pidemmälle. Hän väittää, että juutalainen ja kristillinen näkemys raamatusta osoittaa, ettei Jumala ole sitoutunut tulosten tasa-arvoon. Ihmisen elämä on kilvoittelua. Onnistuminen voi olla Jumalan armoa, mutta epäonnistuminen on aina oma vika. (Novak 1982, 344 – 345.)

Uuskonservatiivien mukaan Yhdysvaltojen kansa ei ole todellisuudessa kiinnostunut tasaisemmasta tulonjaosta, eikä se ylipäättään halua enempää tasa-arvoa. Amerikkalaisilla on muitakin vahvoja arvoja ja tästä johtuen tuloerojen tasaaminen ei voi olla minkään hallinnon ylimmäinen tavoite. (Glazer 1988, 158.) Tuloeroista valittaminen on vain intellektuellien oma projekti. Kristol ryöpyttää intellektuelleja ja kulttuuriväkeä siitä, että heidän elitistiset ja aristokraattiset käsitykset muka edustaisivat kansaa. Vain ideologisessa kontekstissa he voivat väittää edustavansa kansan todellisia intressejä. (Kristol 1983, 31–34). Uuskonservatiivit asettavat näin älymystön kansaa vastaan. Intellektuellit eivät ole legitiimejä kansalaisten preferenssien edustajia, mutta markkinat ovat. Samalla sosiaalisempi liberalismi versio leimataan elitistiseksi.

Tasa-arvo kiihkoilun jäljet johtavat uuskonservatiivien mukaan 1960-luvulle. Silloin tapahtui tasa-arvoisuuden vallankumous, joka vaati poliittisten oikeuksien ja vallan tasa-arvoa ja siirtyi sitten vaatimaan tasa-arvoa talouselämässä ja sosiaalisessa statuksessa. Tämä vallankumous ei pääty koskaan, se vain luo uusia odotuksia, joita ei pystytä täyttämään. Tämä heikentää ajan mittaan demokratiaa. (Glazer 1988, 4 – 5.) Jokainen yritys viedä tasa-arvo yhtään keskiluokan yhteiskuntaa pidemmälle merkitsee aina oikeuksien ja vapauksien rajoituksia ja edellyttää hirveän vahvaa valtiota. (Fukuyama 1992, 360 – 361.) Pyrkimys sosiaaliseen ja taloudelliseen tasa-arvoon on epädemokraattista kahdessa mieles-

³⁵ Rawlsin mielestä luonnonarppajaisen tulos määrää jako-osuudet ja moraalinen näkökulmasta tämä tulos on mielivaltaisen. Luonnon lahjojen jakautuminen ei saa määrätä tulojen ja varallisuuden jakoa, kuten ei myöskään yhteiskunnallisen onnen tai historiallisen sattuman. Sosiaaliset ehdot vaikuttavat siihen, miten yksilön kyvyt kehittyvät. On käytännössä mahdotonta turvata yhtäläisiä saavuttamisen tai sivistymisen mahdollisuuksia yhtä lahjakkaille. Siksi jonkinlainen uudelleenjako on tarpeen. (Rawls 1988, 53.)

sä. Kansa ei sitä halua ja toiseksi se tarkoittaa valtion laajentumista, joka on uhka demokraattisille oikeuksille ja vapauksille. Tasa-arvo kehityksen päätepiste on totalitääriäinen valtio.

Taloukasvulla on uuskonservatiivien ajattelussa suuri merkitys demokratialle. Demokraattinen politiikka on riippuvainen taloukasvusta, sillä mikään yhteiskunta ei ole koskaan onnistunut tuottamaan täydellistä tasa-arvoa yksilöjen ja luokkien välillä, koska yksilöjen resurssit eroavat. Demokratian legitimitetin pitää siten perustua yhtäläisiin mahdollisuuksiin, joka taas seuraa uskomuksesta, että kaikki yksilöt voivat parantaa omaa asemaansa. Tähän vaaditaan taloukasvua, koska ilman sitä demokratias-ta tulee nollasummapele. Taloukasvu ei sinällään takaa mahdollisuuksien tasa-arvoa, mutta se lisää mahdollisuuksien määrää. (Novak 1982, 126.)

Uuskonservatiivit sitovat näin demokratian legitimitetin taloukasvuun. Valtion ei tarvitse eikä saa puuttua markkinatalouden toimintaan. Dahl pitää kuitenkin valtion puuttumista talouteen elintärkeänä markkinatalouden selviytymisen kannalta. Sääntely turvaa kohtuullisen ja järkevän kilpailun ja tekee oikeudenmukaisemman jaon mahdolliseksi. Ilman valtion vakauttamista poliittiset eliitit yhtäältä ja kansanjoukot toisaalta olisivat jo pyyhkäisseet yritykset pois maan kamaralta. Täysin säännöstelemätön markkinatalous tuhoaa itse itsensä. (Dahl 2006, 72.) Dahlin ajatuksia voi tulkita siten, että hänen mielestään vailla valtion sääntelyä läntiset demokratiat olisivat ajautuneet historian kuluessa kommunismiin tai johonkin muuhun autoritaariseen hallintoon. Valtion puuttuminen talouteen ainakin jossain muodossa on demokratian säilymisen kannalta välttämätöntä. Uuskonservatiiveilla demokratian selviytymisen ehto on taloukasvu, liberaaleilla se on valtion puuttuminen talouselämään. Nämä kaksi eivät silti ole välttämättä ole toistensa kanssa ristiriidassa, kuten esimerkiksi pohjoismaiden hyvä taloudellinen menestys osoittaa. Tosin klassisen koulukunnan talousopeissa ne asetetaan yleensä vastakkain.

5.1.3. Demokratia ja sosiaaliset oikeudet

“What conservatives ought to seek, first of all, is a welfare state consistent with the basic moral principles of our nation” (Kristol 2004, 145).

Viime vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla demokratiaan alettiin yhä enemmän nähdä kuuluvaksi myös sosiaaliset oikeudet. Ne ovat kirjattu perustuslakiin esimerkiksi Suomessa (perustuslain 19. py-

kälä.) Uuskonservatiivit eivät katso niiden kuuluvan sen paremmin demokraattisiin oikeuksiin kuin ihmisoikeuksinaankaan. Kristolin mukaan ihmisoikeuksilla tarkoitetaan neljää politiikan ideaa, joista viimeisen muodostavat sosiaaliset oikeudet. Sosiaaliset oikeudet joutavat kuitenkin Kristolin mielestä pois ihmisoikeusluettelosta. Niiden liittäminen ihmisoikeuksiin lähtee olettamuksesta, että hyvinvointivaltio on aina ja kaikkialla parempi kuin ei hyvinvointivaltio. Eräästä kiistanalaisesta 1900-luvun liberalismin versioista on hänen mukaansa yhtäkkiä tullut universaali normi ja ihmisoikeus. (Kristol 1983, 267–269.)

Uuskonservatiivit eivät silti hylkää ideaa hyvinvointivaltiosta täysin. He eivät pidä palvelujen keskittymisestä hyvinvointivaltioon mutta eivät ole libertaristien tavoin hermostuneita valtion kasvusta. Se on uuskonservatiivien mielestä luonnollista ja väistämätöntä kehitystä. (Kristol 2003.) Eurooppalaista hyvinvointivaltiota uuskonservatiivit eivät näe silti ratkaisuna. Päinvastoin he näkevät sen tuottavan vaan entistä huonompia lopputuloksia. (Glazer 1988, 2 – 3; Fukuyama 1999, 65 – 67.) Eurooppalainen hyvinvointivaltio tekee taloudesta tehotonta ja politiikasta pelkkää nollasummapieliä. (Kristol 1983, 244).

Yhteiskunnalliset ongelmat sinällään ovat uuskonservatiivien mielestä todellisia. Glazerin mielestä niiden perussyynä on perinteisten rakenteiden, kuten kirkko, perhe tai naapurusto, rapautuminen. Ikävä kyllä hyvinvointivaltiopolitiikka vain nopeuttaa tätä kehitystä. Jokainen sosiaalinen ohjelma korvaa jonkin perinteisen järjestelyn tai heikentää niitä ja lisää edelleen riippuvuutta hallinnosta. Yhteiskunnan täytyy pyrkiä rakentamaan uusia versioita vanhasta ja sakottaa perinteisten järjestelyjen hylkäämisestä. (Glazer 1988, 2 – 8.)

Uuskonservatiivien vastaus hyvinvointivaltion problematiikkaan on uuskonservatiivinen hyvinvointivaltio. Se on hyvin tyypillinen sosiaalivakuutusvaltio, jossa sosiaaliturva on suhteellisen pitkälle yksityistetty. (Kristol 1983, 122.) He uskovat, että sosiaaliturvan yksityistäminen auttaa eniten juuri köyhiä ihmisiä. (Wattenberg 2000c).

Pieni koko ja yksityistäminen eivät vielä tee hyvinvointivaltiosta uuskonservatiivista vaan pikemminkin liberaalin. Uuskonservatiivisen siitä tekee ideologia, johon oikeudet perustuvat. Sosiaaliturvaan ovat uuskonservatiivisessa hyvinvointivaltiossa oikeutettuja ainoastaan ne köyhät, jotka elävät ameri-

kalaisten moraalisten perusarvojen mukaista elämää. Tiettyjen materiaalistien kriteerien alle jääminen ei vielä itsessään ole riittävä peruste tuen antamiselle. (Kristol 2004, 145.) Tämä siksi, että Kristolin mielestä juutalaiskristillisen tradition näkökulmasta on suurin piirtein Jumalanpilkkua vaatia leivänpala ennen moraalista ryhdistymistä. Amerikan poliittisen perinteen näkökulmasta se on taas itsepetoksellista, koska siinä unohdetaan täysin, mitä sanat hyveellinen, uskonnollinen ja poliittinen tarkoittavat. (Kristol 1983, 91.) Amerikkalaisten mielestä oikeudenmukaisuus on muutakin kuin tasa-arvoa. Heillä on preferenssi antaa enemmän niille, jotka kärsivät ilman omaa syytä. (Glazer 1988, 161).

Uuskonservatiivista hyvinvointivaltiota ei pidä ymmärtää sosiaalisen tasoittamisen välineenä, koska siihen se ei ole tarkoitettu. Se on instrumentti, jolla pyritään ohjaamaan kansalaisten elämäntapavalintoja. Ajatus on, että moraalit ja järjestys tulevat ennen armoa ja oikeudenmukaisuutta. Ihmisen pitää ryhdistäytyä ennen kuin hänelle voidaan tarjota leivänkannikka eikä päinvastoin. Yhteiskunnallinen epäoikeudenmukaisuuden olemassaolo ei voi olla peruste epäsosiaaliselle käyttäytymiselle³⁶. Oikeus hyvinvointipalveluihin ei näin perustu automaattisesti kansalaisuudelle vaan yksilön moraaliseen statukseen niistä päättävien silmissä. Kansalaisten asettaminen eriarvoiseen asemaan hyvinvointipalvelujen suhteen ei vahingoita heidän perusoikeuksiaan, koska uuskonservatiivien demokratia käsitykseen eivät kuulu sosiaaliset oikeudet. Liberaali hyvinvointivaltio on heidän mielestään sitä paitsi moraaliton ja ei-amerikkalainen.

Liberaalit ovat tietysti tästä toista mieltä. Heidän mukaansa valtion pitää asettua tuomariksi kansalaisten erilaisten hyväksitysten suhteen edellyttäen, että ne pysyvät sallituissa rajoissa. Niissä puitteissa valtion tulee taata kansalaisilleen tasa-arvoisesti mahdollisuudet toteuttaa hyvänsä. (Rawls 1988, 64; Rawls 1993, 192 – 193.) Näin samaa instrumenttia voidaan käyttää kahteen eri tarkoitukseen: sosiaaliseen tasoittamiseen ja moraaliseen kasvattamiseen. Moraalikasvatuksen idea on viime kädessä saada heikompiosaiset pitämään köyhyyttään ja alhaista statustaan muiden silmissä omana syynään ja häpeämään sitä. Tällöin he eivät esitä minkäänlaisia vaatimuksia järjestelmän muuttamisesta vaan yrittävät päinvastoin muuttaa itseään.

³⁶ Tam on eri kannalla. Hän katsoo, että yhteiskunnan pitää olla oikeudenmukainen ennen kuin yksilöiltä voidaan vaatia samaa. Hänen mielestään kommunitaristisen arvojen perusteella ei voida tuomita ihmisiä ja heidän tekemiään väärinkäytöksiä, jos nämä arvot itsessään eivät ole yhteiskunnassa voimassa. Valtasuhteiden marginalisoimat ja sietokykynsä rajalle ajatut ihmiset eivät ansaitse tuomiota (Tam 1998, 125.)

5.1.4. Demokratia ja lobbaus

” President Bush and his administration take guff from Democrats because they are ”oil men” and ”corporate chieftains” who are sympathetic to “business interests” and “special interests” which shape his politics with “campaign contributions” and “pollute the environment.” In response, Bush seems often to be on the defensive. His photo-ops read “As Green As Thou” Big mistake. He should brag on his business connections” (Wattenberg 2001)

Markkinatalouden ja demokraattisen politiikan liiton uhkana saattaa olla jälkimmäisen korruptoituminen ja vallan valuminen harvojen käsiin. Kommunitaristien mielestä demokratia ei toimi, jos yksityiset intressit pääsevät määräämään päätöksenteossa. Juuri näin on käynyt Yhdysvalloissa.(Etzioni 1984, 133.) Etzioni väitti vuonna 1984, että Yhdysvallat kulkee jatkuvasti kohti plutokratiaa. Poliittinen tasa-arvo ei toteudu lainkaan. Hän ei kuitenkaan nimennyt mitään yhtä hallitsevaa luokkaa tai eliittiä. Hänen mukaansa taloudellis-sotilaallisteollisen kompleksin valta vaikuttaa enemmän tai vähemmän kaikkiin poliittisen järjestelmän toimijoihin³⁷. Vika ei ole poliitikkojen luonteenlaadussa vaan poliittisessa järjestelmässä, jossa sen tietyt elementit suojelevat korruptiota.(Etzioni 1984, 3 – 4, 17 – 18.) Hänen ehdotuksiaan tilanteen korjaamiseksi ovat julkinen vaalirahoitus, kampanjointikulujen vähentäminen, rahoituksen näkyvyyden lisääminen sekä yksityiselle rajoitukselle rajoittaminen.(Etzioni 1984, 235). Samansuuntaisia uudistuksia ehdottaa myös Rawls (1988, 138).

Uuskonservatiivien mielestä tällaisille uudistuksille ei ole tarvetta Heidän mielestään erityisintresseissä ei ole kerta kaikkiaan mitään vikaa³⁸. Poliitikkojen, kuten presidentti Bush, pitäisi päinvastoin olla ylpeitä liikemiesyhteyksistään. Liike-elämä on yhtä kuin amerikkalaiset: yli puolella amerikkalaisista on osakkeita. Toiseksi liike-elämä tuottaa niitä palveluja ja tuotteita, joita kansalaiset tarvitsevat ja rakastavat. Liike-elämä tekee maailmastamme sitä, mitä se on. Kolmanneksi liike-elämä puhuu usein tavallisen kansalaisen puolesta. Tiukoilla ympäristömääräyksillä voidaan esimerkiksi tappaa yhtiöitä ja ihmiset menettävät samalla työpaikkansa. (Wattenberg2001b.) Uuskonservatiivit liittävät tässä jälleen

³⁷ Dahl toteaa, että idea siitä, että edustuksellisen demokratian takana valtaa käyttävät eliitit, on ollut pitkään populääri Yhdysvalloissa. Sosialistit ja populistit uskovat, että Wall Streetin pankkiirit hallitsevat maata. Äärikonservatiivit taas uskovat, että itärannikon liberaalien hallitsevan tiedonvälitystä, hallintoa ja koulutusta (uuskonservatiivit väittävät juuri tätä). 1960-luvulla esille nousi sotilaallis-teollinen kompleksi, josta Etzionikin puhuu. (Dahl 1972, 30.) Viimeksi mainittu ei välttämättä ole pelkkää populismia siinä mielessä, että presidentti Eisenhower varoitti jäähyväispuheessaan 1961 juuri sotilaallisteollisen kompleksin kasvavasta vallasta ja sen uhkasta demokratialle.

³⁸ Fukuyama muodostaa poikkeuksen uuskonservatiivien rivistöstä. Hänen mukaansa intensiivinen lobbaus ja kampanjoinninen vain lisäävät kansalaisten kyynisyyttä poliittista prosessia kohtaan. Mitään ratkaisuehdotuksia ongelmaan hän ei esitä. (Fukuyama 1999, 53.)

liike-elämän ja kansan yhteen ja asettavat hallinnon heitä vastaan. Kaikki liike-elämän rajoitukset ovat näin kansanvallan rajoituksia. He näkevätkin isot korporaatiot suojana valtion virkamiesten valtaa vastaan (Novak 1982, 177).

Uuskonservatiivit pitävät intressiryhmiä luonnollisina ja hyödyllisinä demokratialle, koska ne valvovat toisiaan ja tasapainottavat toisiaan. Jos ryhmien valta on ongelma, niin ratkaisu on lisää ryhmiä. Krauthammer myöntää, että lainsäätäjät toki kiinnittävät enemmän huomiota niiden asioihin, jotka antavat rahaa, mutta jos yrittää häätää kaiken synnin julkisesta elämästä, kustannukset voivat olla hirvittäviä. Rahan vaikutusta ei saada millään hädettyä politiikasta, se vaan muuttaa muotoaan. Lopputuloksena on vain sananvapauden rajoituksia. Hän ehdottaa ratkaisuksi kampanjarahoituksen täydellistä läpinäkyvyyttä ja kehottaa TV-asemia antamaan ehdokkaille ilmaista lähetysaikaa. Tämä vähentää rahan tarvetta. On parempi keino yrittää vähentää rahan tarvetta kuin rajoittaa sen tarjontaa. (Krauthammer 2001a.) Krauthammer on näin periaatteessa valmis hyväksymään osan kommunistarien uudistusehdotuksista. Hänen ehtonsa on se, ettei rahan käytölle aseta esteitä. Rahankäytön vapaus ja sananvapaus ovat hänelle tässä samoja asioita.

Vuonna 1984 Yhdysvaltain korkein oikeus kaatoi kongressin tekemän ehdotuksen kampanjarahoituksen rajoituksista. Korkein oikeus perusteli tätä päätöstä juuri sillä, että ehdotus rajoittaisi sananvapautta. Rawls kritisoi rankasti tätä päätöstä. Aloitteen tarkoitus oli varmistaa, etteivät rikkaat ja organisatorisesti taitavat henkilöt dominoi koko vaaliprosessia. Korkeimman oikeuden näkemyksessä demokratia on Rawlsin mielestä jonkinlainen säännelty taloudellisten luokkien ja intressien välinen kilpailu, jonka lopputulos riippuu kyvystä ja halusta käyttää taloudellisia resurssejaan päämäärän saavuttamiseksi. (Rawls 1993, 358 – 361.)

TAULUKKO 3: Uuskonservatiivien käsitys demokratiasta ja sen vastakohdista sosiaalisissa ja taloudellisissa kysymyksissä

DEMOKRATIA	DEMOKRATIAN ANTITEESI
Markkinatalous	Sosialismi
Vapaa talous	Valtion sääntely (sosiaalidemokratia)
Liike-elämä	Intellektuellit
Markkinajako	Tuloerojen ja statuksen tasoittaminen
Konservatiivinen hyvinvointivaltio	Liberaali hyvinvointivaltio ja sosiaaliset oikeudet ihmisoikeutena
Yksityinen päätöksenteko yrityksissä	Demokraattinen päätöksenteko yrityksissä
Taloukasvu	Välinpitämättömyys taloukasvua kohtaan tai taloukasvussa epäonnistuminen
Erityisintressit ja lobbaus	Kampanjointirajoitukset

Yllä oleva taulukosta käy selkeästi ilmi, että uuskonservatiivien mielestä juuri minkäänlainen vasemistolainen ajattelu ei kuulu demokratiaan. Demokratian antiteesit ovat usein samoja kuin Rawlsin ja Dahlin teesit vaikka heitä ei millään muotoa voi pitää sosialisteina³⁹. Monet kommunitaristien ajatukset kuuluvat nekin monesti antiteesien joukkoon. Parhaiten uuskonservatiivien demokratia-ajattelu sopii tässä kohtaa yhteen Buchananin kanssa.

Oma näkemykseni on, ettei uuskonservatiivien ja intellektuellien välisessä kiistassa ole pohjimmiltaan kyse siitä, tuleeko Amerikassa vallita yksityiseen vai kollektiiviseen omistukseen perustuva talousjärjestelmä. Varsinainen marxilainen ajattelu on ollut Yhdysvalloissa aina marginaalista. Taistelua käydään sen sijaan siitä, kuinka kauas eurooppalaisen hyvinvointivaltion suuntaan amerikkalaisessa demokratiassa voidaan mennä⁴⁰. Uuskonservatiivien ajatus on, että se mitä Fukuyama kutsuu keskiluo-

³⁹ Abbotin mukaan Rawls olikin 1960-luvulla uuskonservatiivien vihan kohteena (Abbott 1980, 6.)

⁴⁰ Novak valittaakin, että nykyään (vuonna 1999) amerikkalaiset intellektuellit hakemat mallia Euroopasta – sosiaalidemokratiaa Ruotsista. Ennen asiat olivat hänen mukaansa päinvastoin. (Novak 1999.)

kan yhteiskunnaksi, on demokratian vasen äärilaita, jonka ulkopuolelle ei enää Yhdysvalloissa saa mennä.

Uuskonservatiivinen ajattelu on meritokraattista. Yhteiskunnalliset eliitit ovat oikeutettuja, kunhan ne perustuvat yksilön kykyihin eivätkä perittyihin asemiin. Tämä on liberalismien ydinajatus, joka toteutukseen vaatii mahdollisuuksien tasa-arvoa. Liberalismin eri versiot eroavat sen suhteen, millaisia yhteiskunnallisia järjestelyjä tarvitaan, että mahdollisuuksien tasa-arvo todella aktualisoituisi. Uuskonservatiivit eivät pääsääntöisesti näe minkäänlaisille järjestelyille tarvetta. Wattenberg sentään haluaa pitää perintöveron voimassa hyvin rikkaille, jottei maahan synny perinnöllistä aristokratiaa, joka on hänen mielestään vastoin Amerikan henkeä. (Wattenberg 2000a). Muuten uuskonservatiivit luottavat talouskasvun tuomiin mahdollisuuksiin.

Uuskonservatiivisessa ideologiassa on mielenkiintoista se, että siinä ei nähdä taloudellista eliittiä varsinaisesti eliittinä lainkaan. Heiltä ei löydy myöskään minkäänlaista ajatusta korruptoituneesta poliittisesta eliitistä. Kaikki huomio kohdistetaan köyhiin ja vasemmistoälymystöön. Vain tiedemaailman ja hallinnon eliitit ovat eliittejä sanan negatiivisessa merkityksessä. Kristol pitää intellektuelleja jopa aristokraatteina, vaikka yliopistomaailman eliitit ovat todellisuudessa aivan yhtä avoimia kuin liike-elämänkin. Tausta-ajatuksena on, että liike-elämän eliitti on lähtöisin kansasta ja edustaa kansaa kun taas älymystö on ikään kuin kotoisin jostain muualta. Käytännössä tällä retoriikalla pyritään sulkemaan kilpaileva liberalismien versio pois amerikkalaisesta demokratiasta ja yhteiskunnasta.

5.2. Demokratia, politiikka ja oikeudet

5.2.1. Liittovaltio, osavaltiot ja paikallisyhteisöt

” But zoning should fall under the doctrine of keeping government as close as possible to the governed. Let local government do it if they can. Let state government be the next recourse, as necessary. Let the Feds do what only they can do. Each has serious role” (Wattenberg 1999a.)

Liittovaltion ja osavaltion suhteesta uuskonservatiiveilla on verraten vähän sanottavaa. He näkevät federalismin yhtenä premissinä sen, että kaikki viisaus ei kasaudu Washingtoniin. (Krauthammer 1999). Federalismi on myös yksi syy sille, miksi Yhdysvaltoihin ei voida luoda mitään eurooppalaistyyppistä hyvinvointivaltiota. Yhtenäisiä normeja ei pystytä luomaan koko maahan. (Glazer 1988, 180.) Watten-

bergin mukaan päätökset pitää tehdä aina niin lähellä päätöksen kohteita kuin mahdollista. Hänen kolumninsa henkivät myös tietynlaista pilkallista asennetta liittovaltion virkamiehiä kohtaan. Hänen mielestään he ovat ehkä korkeasti koulutettuja mutta käytännön tasolla typeryyksiä. (Wattenberg 1999a.)

Uuskonservatiivit haluavat lisäksi siirtää tietyt poliittiset päätökset, kuten abortin, korkeimmalta oikeudelta osavaltioille. Samoin myöskään sen, että yksi osavaltio päättää laillistaa esimerkiksi eutanasian, ei tule johtaa siihen, että kaikki muut osavaltiot olisivat pakotettuja siihen. Jokaisen osavaltion tulee saada päättää näistä kysymyksistä itse. (Krauthammer 1999.) Konservatiivit ovat perinteisesti halunneet delegoida mahdollisimman paljon päätösvaltaa paikallisyhteisöille kun taas liberaalit ovat olleet vahvemman liittovaltion kannattajia. (esim. Dahl 1972, 261 – 262). Uuskonservatiivit sopivat tähän kuvioon varsin hyvin.

Varsinaisesta kansalaisyhteiskunnasta uuskonservatiivit puhuvat siitäkin loppujen lopuksi aika vähän. He näkevät, että demokratia vaatii terveen kansalaisyhteiskunnan, koska demokratia on perimmäältään itsensä hallitsemista. Amerikkalaisen poliittisen tradition keskeisiä ajatuksia heidän mielestään on, että rajoitettu valtio on mahdollinen vain jos sen vastapainona on vahva paikallishallinto. Tämä vaatii ihmisiä, jotka ovat riittävän kyvykkäitä pitääkseen yllä paikallishallintoa. Kyvykkyydellä sinällään voi olla mitään tekemistä köyhyyden, ainakaan suhteellisen köyhyyden, kanssa. Ihmiset olivat 1800-luvulla meidän aikamme standardien mukaan köyhiä ja pystyivät silti päättämään omista asioistaan. Keskitetyt voimakkaat valtakoneistot ja vasemmistolainen sosiaalipoliittinen ajattelu tuhoavat tämän kyvyn. (Fukuyama 1992, 20, 273; Kristol 1983, 90 – 91.) Vastikkeeton sosiaaliturva on siten demokratian vihollinen. Tässä näkyy jälleen myös Kristolin vimmainen fokuoitus köyhien moraaliin ja luonteeseen. Kansalaisten luonteenlaatu, ei niinkään kansalaisyhteiskunta, on uuskonservatiivien varsinainen kiinnostuksen kohde.

Yhdysvaltojen poliittinen järjestelmä perustuu vahvalle kansalaisten osallistumiselle. Poliittinen osallistuminen on ollut Yhdysvalloissa, kuten muissakin länsimaissa, viimeiset vuosikymmenet laskussa. Siitä ovat monet, erityisesti kommunitaristit, olleet erittäin huolestuneita. Uuskonservatiiveja osallistumisen heikentyminen ei huoleta. He eivät mainitse siitä yhtään mitään. He ottavat näin joko kansalaisten osallistumisen itsestään selvänä tai eivät näe nykytilannetta tässä suhteessa problemaattisena. Kolmas mahdollinen tulkinta on, että he eivät pidä sitä ylipäätensä tärkeänä. Yhteisöllisyyden ongel-

mat liittyvät uuskonservatismissa sosiaalisen vakauden ylläpitoon, ei päätöksenteon demokraattisuuden toteutumiseen.

5.2.2. Valtio ja yksilö

” Limited government, as neoconservatives see it, is not in opposition to energetic government. The two can be and ought to be natural corollaries of one another” (Kristol 1983, xii)

Uuskonservatiivit allekirjoittavat näkemyksen demokratiaan kuuluvista yksilöllisistä oikeuksista ja vapauksista.(esim. Krauthammer 2004c, Novak 1982, 14). He eivät ehdota missään listaan muutoksia, joten tässä asiassa uuskonservatiivien mielipiteet asettuvat täysin demokraattisen ajattelun valtavirtaan.

Republikaanisessa ajattelutavassa yksilönvapaus nostetaan jalustalle. Laajan yksilöllisen vapauden taakava valtio ei voi olla siten kovin laaja tai voimakas. Uuskonservatiivien mielestä valtion ei pidä ope-roidakaan laajalla alueella, mutta sen ei tarvitse silti olla heikko. He uskovatkin, etteivät kansalaiset halua heikkoa valtiota. (Kristol 2003.) Valtion ei tule missään nimessä sekaantua talouteen, mutta muilla elämänalueilla se voi olla aktiivinen. Kristol väittää, että Yhdysvaltojen perustajat eivät koskaan olleet kaikkea valtion puuttumista vastaan. He uskoivat hänen tulkintansa mukaan sen olevan perustel- tua ennen kaikkea yleistä moraalialia ja makua koskevissa kysymyksissä. Toki he olisivat olleet myös si- tä mieltä, että modernin liberalismmin holhoava hallinto johtaa orjuuteen. (Kristol 1983, 203.)

Klassiset republikaanit ja uuskonservatiivit ovat hyvin yksimielisiä markkinataloutta ja valtiota kos-kevissa kysymyksissä, mutta tässä heidän näkökulmansa eroavat. Buchanan pitää juuri valtion jatku- vaa laajentumista pahimpana uhkana demokratialle, uuskonservatiivit taas eivät. Heidän mielestään julkisten menojen kasvua ja budjettialijäämää ei tarvitse pelätä. (Kristol 2004, 145–148). Täten Yh- dysvaltojen massiivista budjettialijäämää Bushin hallintokaudella ei tarvitse ihmetellä. Suuret budjetti- vajeet olivat osa myös Reaganin talouspolitiikkaa. Näin käy ymmärrettäväksi myös, miksi Buchananin taloudellisen tuottavuuden ehto kaikessa julkisessa päätöksenteossa ei kuulu uuskonservatiivien ideo- logiaan. Kristolin mukaan uuskonservatismi eroakin vanhasta konservatismista ja markkinaliberalis- missa siinä, että politiikalle annetaan ylivalta talouteen nähden. Tästä syystä uuskonservatiivit joutuvat usein konfliktiin perinteisempien konservatiivien kanssa. (Kristol 1983, xiii.)

Toisaalta uuskonservatiivit katsovat, että demokratiassa yksilöt eivät saa olla liian riippuvaisia valtiosta. Kaikki hallinnon toimet vaikuttavat ihmisten mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan elämäänsä ja synnyttävät voimattomuuden tunnetta. (Glazer 1987, 105). Jokainen sosiaalipoliittinen ohjelma lisää riippuvuutta hallinnosta ja sen lisäksi hallinnon mukaantulo lisää kateutta ihmisten välillä. Ihmiset kysyvät: miksi minä en saa, mutta tuo toinen saa? Ihmisistä tulee ahneita ja kateellisia. (Glazer 1988, 7, 167.) Hyvinvointivaltiorippuvuus on jo tuottanut ongelmia mustien perhe-elämässä ja viivyttänyt mustien yhteisöjen omatoimisuuden heräämistä. (Novak 1982, 222, 224). Nämä kaikki ovat viittauksia eurooppalaisen hyvinvointivaltion suuntaan. Se passivoi, rampauttaa ja demoralisoi demokraattista ihmistä.

Vanhemmat uuskonservatiivit eivät niele myöskään väitettä, että valtion sekaantuminen olisi tarpeen esimerkiksi ympäristöasioissa. Wattenberg yrittää saada ympäristöihmiset näyttämään hölmöiltä ja pilkkaa Al Goren ympäristöohjelmaa⁴¹. Vihreys on hänen mielestään toki kaunista, mutta kasvattaa liittovaltion valtaa. Valta siirtyy kansalaisilta liittovaltion “älypäille”. Rajoitukset esimerkiksi autoilussa uhkaavat yksilönvapautta. (Wattenberg 1999a.) Ympäristönsuojelu ei saa hänen mielestään haitata talouskasvua, koska muuten elämän laatu laskee. Materialismin kritiikki on ylipäättään intellektuellien keksintöä – kansa haluaa lisää tavaraa. (Wattenberg 1984, 104, 108.) Ensimmäisen sukupolven uuskonservatiivien mielestä uudet ongelmat ovat vain tekosyy, jolla uusi luokka siirtää päätökset markkinoilta itselleen. (Kristol 1983, 212). Ympäristökysymykset nähdään vain juonena, jolla liberaalit voivat lisätä valtaansa. Samalla yksilönvapaus kaventuu kaikkialla yhteiskunnassa. Kaikesta näkyy, etteivät Novak, Kristol ja Wattenberg ota ympäristöongelmia vakavasti. Nuoremman sukupolven uuskonservatiivit Fukuyama ja Krauthammer ottavat kuitenkin ekologisten ongelmien olemassaolon aivan eri

⁴¹ Wattenbergin syytelistä vihreitä kohtaan on pitkä. Hän kritisoi muun muassa ilmanlaadun parantamisohjelmia. Ne ovat hänen mukaansa hirveän kalliita ja hän kysyykin, onko mukaa perää väitteille, että puhtaampi ilma tekee meistä terveempiä ja likainen sairaampia. (Wattenberg 1985, 36.) Hän väittää myös, ettei ympäristömyrky Agent Orangen haitallisuudesta ole tieteellistä näyttöä. Harrisburgin ydinvoimalaonnettomuudesta ei siitäkään ollut tilastojen mukaan mitään vahinkoa. (Wattenberg 1985, 42 – 43.) Wattenberg syyttää ympäristöihmisiä myös siitä, että vaatiessaan kansalaisia siirtymään pienempiin autoihin, he vaarantavat samalla myös kansalaisten hengen. Tämä siksi, että pienissä autoissa on suurempi riski kuolla onnettomuudessa. (Wattenberg 1985, 57 – 58.) Ympäristöliikkeiden jäsenet eivät ylipäättään ole kovan tietien harjoittajia vaan humanisti intellektuelleja. Tieteen sijasta he tuottavat yhteiskuntaan todellisuudesta irrallaan olevaa ajattelua. (Wattenberg 1985, 37.)

tavalla tosissaan⁴². Ympäristöajattelu näyttää olevan uskonservatiivien joukossa tämän perusteella sukupolvikysymys.

Yksilön ja yhteisön välinen suhde on uskonservatiiveilla vaihteleva. Republikaanisen perinteen mukaisesti uskonservatiivit kannattavat laajaa yksilönvapautta suhteessa valtioon. Aivan erityisesti he haluavat pitää valtion poissa taloudesta. Tämä pätee etenkin silloin, kun on kyse liberaaleihin assisioituvasta liittovaltiosta. Toiselta puolelta he ovat lähellä kommunitaristeja siinä, että tuomitsevat individualismin. On huomattava silti, että individualismi on tuomittavaa vain silloin kuin se koskee kulttuuria ja politiikkaa, mutta ei silloin kun se koskee taloutta (individualismista vielä lisää luvussa 5.3.). Kommunitaristit taas tuomitsevat individualismin myös markkinoilla. Yksilön ja yhteisön välistä suhdetta ei uskonservatiiveilla määritä näin mikään yksi yleinen periaate vaan se, millaisesta yhteisöstä on kulloinkin kyse. Valtion koon kasvu ei siten ole välttämättä paha asia kunhan valtio ei vaan ole liberaalien hallinnassa.

5.2.3. Korkein oikeus

” Recently we have gone to war in Afghanistan, Iraq and a few other places, at least in part to advance democracy and promote our kind of constitutionalism. A foreigner might then ask: What exactly is your Constitution? Now we know the answer. The Constitution is whatever Justice Sandra Day O’Connor says it is. On any given Monday.” (Krauthammer 2003b)

Uuskonservatiiveista erityisesti Krauthammer on leppymätön korkeimman oikeuden kriitikko. Hän väittää, että viimeisen puolen vuosisadan aikana liberaalit ovat korruptoineet oikeusistuimet tekemällä niistä radikaalin sosiaaliseen muutoksen välineen kysymyksissä kuten kuolemanrangaistus, koulukoukset, koulukyyditykset ja abortti. Nämä asiat kuuluvat oikeuden sijasta edustuksellisen demokrati-an instituutioille. Krauthammer näkee, että liberaalien ja konservatiivien välillä on suuri ero siinä miten

⁴² . Fukuyaman mielestä valtion on löydettävä tasapaino ympäristön ja talouskasvun välille. (Fukuyama 1992, 153). Krauthammer taas kannattaa, että öljyn hinta pidetään korkeana⁴², jotta kansalaisia rohkaistaisiin säästäväisyyteen sen ohella, että valtio saisi huikkeen määrän verotuloja. Hän näkee öljyssä valtavan määrän ympäristöhaittoja ja pääsyyllisen ilmaston lämpenemiseen. (Krauthammer 2000.) Fukuyama ja Krauthammer eivät tee silti tämän tarkemmin selkoa minkälaista ympäristöpolitiikkaa heidän demokratioissaan harjoitetaan.

perustuslakia tulisi lukea. Tätä hän pitää suurimpana vedenjakajana sisäpolitiikan kysymyksissä⁴³. (Krauthammer 2005f.)

Glazer valittaa, että kansan suuren enemmistön vastustama politiikka tulee hyväksytyksi oikeusistuimien kautta, koska ne päättävät, mikä on perustuslaillista. Hän puhuu tässä yhteydessä erityisesti vähemmistöjä ja naisia suosivasta politiikasta (affirmative action). Glazer näkee, että korkein oikeus on muuttunut ja sen takana ovat yhteiskunnan kulttuuriset ja intellektuelliset muutokset, joiden taustalla on taas korkeakoulutus. (Glazer 1987, 205, 218 – 220.) Toisin sanoen uskonservatiivien mielestä korkein oikeus liberalisoitui viime vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla. Liberaali tuomari on tässä yhtä kuin korruptoitunut tuomari.

Uskonservatiivit kritisoivat korkeinta oikeutta siitä, että abortti on laillistettu korkeimman oikeuden päätöksellä eikä demokraattisin menetelmin. Krauthammer haluaa kaataa Roe vs. Waden⁴⁴, ei siksi, että vastustaisi laillista aborttia, vaan siksi, että haluaa lopettaa asian ympärillä olevan epäselvyyden. Ihmisten pitää saada päättää asiasta. Uskonservatiivit ovat eri mieltä itse abortista, mutta yhtä mieltä siitä, miten tämä kysymys tulee ratkaista. (Krauthammer2007; Novak 2006a.) Samoin kysymykset samaa sukupuolta keskenään olevien avioliitoista ja vähemmistöjä suosivasta politiikasta tulee siirtää korkeimmalta oikeudelta kansanäänestykseen. (Krauthammer 2006b; Krauthammer 2003a).

Poikkeuksen korkeimman oikeuden synkässä historiassa muodostaa Krauthammerin mielestä vain mustien kansalaisoikeuksien palauttaminen. Oikeusistuin oli etelän osavaltioissa ainoa paikka, jossa syrjintä saatettiin lakkauttaa, koska mustat oli suljettu poliittisesta prosessista. Tällöin oikeudella on oikeus puuttua asiaan, koska se ei tällöin keksinyt uusia oikeuksia. Se vain antoi mustille normaalit demokraattiset osallistumisoikeudet. Tämä ei kuitenkaan päde hänen mukaansa nykyisiin kysymyksiin: aborttiin, vähemmistöpolitiikkaan ja homojen oikeuksiin. Ketään ei niissä estetä osallistumasta poliittiseen prosessiin, ketään ei systemaattisesti uhkailla tai ahdistella. Demokraattisessa prosessissa tehdyt päätökset ovat niissä legitimejä, mutta korkeimman oikeuden päätökset eivät ole ja ne tuottavat jatkuvia kiistoja. (Krauthammer2003a.)

⁴³ Krauthammerin näkemys saa tukea esimerkiksi Druryltä. (Drury 1997, 104).

⁴⁴ Korkeimman oikeuden päätös vuodelta 1973, jolla abortti käytännössä laillistettiin.

Dahl suhtautuu Krauthammerin tavoin kriittisesti korkeimman oikeuden rooliin Yhdysvaltojen politiikassa. Hänen mukaansa korkeimman oikeuden kannanotoista tulee väistämättä politiikkaa. Sen mielipiteet eivät ole koskaan olleet koviin pitkään eri linjoilla senaatin enemmistön kanssa. Käytännössä korkeimman oikeuden funktiona on ollutkin toimia eräänlaisena lainsäädännön jarruna. Monissa tapauksissa tämä rooli on vahingoittanut kansalaisyhteiskunnan toteutumista. (Dahl 1989, 190.) Dahlin mukaan, mitä aktiivisemmaksi ja omapäisemmäksi korkein oikeus muuttuu, sitä läpinäkyvämmäksi käy sen poliittisuus. Samalla kasvaa paine lisätä julkista kontrollia sen toiminnalle. (Dahl 1972, 209.) Mielienkiintoista on, että Dahl näkee korkeimman oikeuden konservatiivisena jarruna kun taas Krauthammer pitää sitä liberaalien sosiaalipolitiikan instrumenttina. Dahlin ja uuskonservatiivien havainnot ja tulkinnat Yhdysvaltojen yhteiskunnallisesta ja poliittisesta todellisuudesta näyttävät jatkuvasti menevän ristiin.

Uuskonservatiivien suhteesta korkeimpaan oikeuteen on hieman vaikeampi sanoa tämän aineiston perusteella mitään täysin varmaa. He näyttävän haluavan siirtää kieltämättä jo täysin politisoituneet asiat, kuten abortin ja homoliitot, takaisin poliittiseen prosessiin. Tämä näyttää selvältä. Sen sijaan ei ole täysin selvää, ovatko uuskonservatiivien näkemykset korkeimman oikeuden roolista periaatteellisia vai loppujen lopuksi pelkästään tilannesidonnaisia⁴⁵. Dahlin mukaan korkeimman oikeuden kritiikin taustalta, kuten monen muunkin instituution, löytyvät aina enemmän tai vähemmän erityisintressit. 1930-luvulla liberaalit hyökkäsivät korkeinta oikeutta vastaan kun se kumosi sosiaalista lainsäädäntöä. 1950- ja 1960-luvuilla korkeimman oikeuden kannatus oli taas liberaalien puolella huipussaan. Konservatiivien asenteet ovat olleet aina juuri päinvastaisia. (Dahl 1972, 108 – 109.) Ongelman ydin ei siten tämän mukaan ole korkeimman oikeuden poliittisuus sinällään vaan sen poliittisuuden kulloinenkin väri.

Jossain määrin tällaiseen tulkintaan antaa aihetta se, että uuskonservatiivit esittävät yhtenä ratkaisuehdotuksena puheen olevaan ongelmaan konservatiivisten tuomarien nimittämistä ja konservatiivisten presidenttien valitsemista (presidenttihan nimittää Yhdysvalloissa korkeimman oikeuden tuomarit). He ylistävätkin Bushin nimityspolitiikkaa. (Krauthammer 2006c; Novak 2007a.) Toisaalta kuitenkin Krauthammer esittää vastustavansa Bushin esittämää muutosta tai lisäystä perustuslakiin, jossa avio-

⁴⁵ Esimerkiksi Kristol näkee korkeimman oikeuden tasavaltalaisena instituutiona, jonka pitääkin toimia tasapainottavana voimana demokraattisille instituutioille. (Kristol 1983, 93). En tiedä tarkoittaako Kristol tällä sitä, että korkeimman oikeu-

liitto määriteltäisiin miehen ja naisen suhteeksi. Krauthammer sanoo kunnioittavansa perustuslakia jopa enemmän kuin avioliiton pyhyyttä. Jos maahan syntyisi konsensus samaa sukupuolta keskenään olevien avioliitoista, niin tällainen esitys olisi silloin este (Krauthammer 2004a) Tämä viittaa taas siihen suuntaan, että Krauthammerin näkemykset pohjautuvat periaatteeseen, jota hän noudattaa johdonmukaisesti. Sitä en pysty arvioimaan, päteekö tämä muihinkin uuskonservatiiveihin

Joka tapauksessa voi sanoa, että uuskonservatiivit vastustavat liberaaleja tuomareita, koska nämä tulkitsevat perustuslakia heidän mielestään väärin. Perustuslain tulkinnassa on liberaalien ja konservatiivien välillä suuri periaatteellinen ero. Periaatteet ja intressit vain sekoittuvat toisiinsa tässä asiassa niin vahvasti, että on mahdoton aina erottaa, kumpi on loppujen lopuksi kumpi. Siinä ei sinällään ole mitään ihmeellistä. Skinnerin mukaan filosofiset argumentit ovat usein syvästi kietoutuneet yhteen vaatimusten saada yhteiskunnallista valtaa kanssa. Käsitteet ovat aina osa poliittista taistelua, eikä kukaan ole sen yläpuolella, koska taistelu on kaikki mitä on. (Skinner 2002, 7.)

5.2.4. Demokratia ja ryhmien oikeudet

” In 1964, we declared that no account should be taken of race, color, national origin, or religion in the spheres of voting, jobs, and education (in 1968, we added housing). Yet no sooner had we made this national assertion than we entered into an unexampled enterprise of recording the color, race, and national origin of every individual in every significant sphere of his life. Having placed into law the dissenting opinion of Plessy v. Ferguson⁴⁶ that our Constitution is color-blind, we entered into a period of color- and group-consciousness with a vengeance.” (Glazer 1987, 31)

Yhdysvalloissa alettiin harjoittaa 1960-luvulla vähemmistöjä, erityisesti mustia ja naisia suosivaa politiikkaa, jonka englanninkieliseksi termiksi tuli “affirmative action”. Sen voi suomentaa vähemmistöjä ja naisia suosivaksi politiikaksi tai positiiviseksi diskriminaatioksi. Käytän ensimmäistä, koska se yksinkertaisesti kuulostaa paremmalta. Positiivinen diskriminaatio tuoksahtaa hieman kapulakieleltä. Uuskonservatiivit eivät kuitenkaan käytössään olleissa teksteissä vaadi minkäänlaisia muutoksia naisten oikeuksiin suuntaan tai toisenkaan. Kun he käyttävät termiä ”affirmative action” sillä viitataan aina

den osallistuminen politiikkaan on hyvä asia. Yhtä hyvin hänen voi tulkita tarkoittavan myös pelkkää perustuslain valvontaa, jolloin korkein oikeus pysyy itse poliittisen prosessin ulkopuolisena toimijana.

⁴⁶ Yhdysvaltojen korkeimman oikeuden päätös vuodelta 1896, jolla rotuerottelupolitiikka todettiin perustuslain mukaiseksi. Korkeimman oikeuden mukaan erottelu ei loukannut kansalaisten tasavertaisuutta (“separate but equal”). (www-lähde.)

pelkästään rodullisiin, etnisiin ja kulttuurisiin vähemmistöihin. Tästä syystä olen pudottanut naiset pois käännöksestäni ja käytän näin vain käsitettä vähemmistöjä suosiva politiikka.

Uuskonservatiiveista erityisesti Glazer on profiloitunut juuri vähemmistöpolitiikkaan. Hän julistaa ensi alkuun ehdottomasti sanoutuvansa irti kaikesta mahdollisesta syrjinnästä ja kannattavansa sen kiellettävää lakia. (Glazer 1987, 66.) Hän kuitenkin kritisoi vähemmistöjä suosivaa politiikkaa. Hänen mielestään yksi diskriminaation muoto, joka loppui 1960-luvun puolivälissä, korvautui kohta sen jälkeen vain toisella, vähemmistöjä suosivalla politiikalla. Monet amerikkalaiset näkivät sen olevan ristiriidassa perustuslain ja muidenkin lakien kanssa, kuten myös sen konsensuksen kanssa, joka vallitsi kansalaisoikeuksien palauttamisen (Civil Rights Act) aikaan. (Glazer 1987, 4.)

Glazer kysyy, miksi jotkut ryhmät valitaan suojelun piiriin ja toiset eivät. Toiset ryhmät näyttävät olevan tasa-arvoisempia kuin toiset. Tästä syntyy uusia etnisiä jännitteitä ryhmien välillä kun ryhmän jäsenyys määrittelee taas oikeuksien laajuuden. (Glazer 1987, 74 – 75.) Vähemmistöjä suosiva politiikka tuottaa kaksi luokkaa: ryhmät, joita suojellaan ja ryhmät jotka jäävät suojelun ulkopuolelle. Laki ei todellisuudessa suojele vähemmistöjä enemmistön sorrolta vaan suosii toisia vähemmistöjä toisten kustannuksella. (Glazer 1987, 197, 200.) 60-luku ei näin tuottanut värisokeutta vaan paradoksaalisesti tilanteen, jossa kansallinen alkuperä, rotu tai uskonto alettiin ottaa uudella tavalla huomioon yhteiskunnassa. Samalla tämä uusi ryhmätietoisuus henki kostonhalua. (Glazer 1987, 31.)

Glazerin mukaan Amerikan 200-vuotinen historia etnisyyden ja diversiteetin kanssa on muotoutunut kolmen päätöksen kautta. Ensinnäkin kaikilla on oikeus saapua Yhdysvaltoihin ja kaikilla saapuneilla on samat oikeudet eikä mikään ryhmä ei ole toista huonompi. Toiseksi millään poliittisella ryhmällä ei ole oikeutta perustaa poliittista yhteisöä. Yhdysvaltojen on määrä olla osavaltioiden liitto ja vapaiden yksilöjen – ei poliittisesti määriteltyjen etnisten ryhmien – kansakunta. Kolmanneksi mitään ryhmää ei kuitenkaan vaadita luopumaan omasta erilaisuudestaan ja identiteetistä. (Glazer 1987, 5.) Glazerin tulkin mukaan ryhmä saa tehdä Yhdysvalloissa lähestulkoon mitä tahansa paitsi perustaa poliittisen yhteisön. Täten ryhmällä ei voi olla myöskään poliittista statusta

Fukuyama ajattelee samalla tavalla, että liberaalidemokratiassa oikeudet kuuluvat vain yksilöille. Liberaalidemokratia myöntää kaikille tunnustuksen ihmisyyden, ei jonkun tietyn ryhmän jäsenyyden perusteella. Vaateet ryhmien oikeuksista hän tulkitsee vasemmistolaisena hyökkäyksenä. Vasemmisto pu-

keutuu liberalismiin valekaapuun hyökkäämättä sinällään sen perusinstituutioita vastaan mutta murentaen sen merkitystä sisältä päin. (Fukuyama 1992, 254, 363.) Uuskonservatiivien mielestä liberalismiin idea on, että oikeudet ja vapaudet ovat vain ja ainoastaan yksilön oikeuksia. Yksilöillä on vapaa oikeus perustaa ryhmä, mutta tällä ryhmällä ei ole mitään laillista asemaa. Siksi vähemmistöjen suosiminen, joka perustuu ryhmän jäsenyyteen, loukkaa liberalismiin periaatetta kahdessa mielessä. Se nostaa ryhmän yksilön edelle ja asettaa yksilöt ryhmäjäsenyyden perusteella eriarvoiseen asemaan lain edessä. Tämän päivän identiteetti- ja ryhmäpolitiikan vaateet eivät ole uuskonservatiivisen demokratia käsityksen mukaan legitimejä. Uudet politiikan muodot uhkaavat romuttaa liberaalidemokratian.

Uuskonservatiivit vastustavat näin ollen vähemmistöjä suosivaa politiikkaa⁴⁷. He eivät niele edes perustetta, että se on tarkoitus olla vain väliaikainen järjestely. Hän ei usko, että koskaan saavutetaan sellaista tilannetta, jolloin käytännöt voitaisiin lopettaa, koska täydellisen tasa-painon ajatus on utopia. (Glazer 1987, 115.) Jos tavoitteeksi asetetaan tasa-arvo tilastoissa, se ei ikinä toteudu. Yhtäläisen mahdollisuuden, ei minkään yhtäläisen tilastollisen jakauman, tulee olla vähemmistöpolitiikan päämäärä. (Glazer 1987, 168.)

Politiikan teoria on näihin päiviin asti keskittynyt pitkälle yksilön ja valtion suhteeseen, ei ryhmien ja valtion suhteeseen. Liberaaleissa ajattelutavoissa vähemmistön oikeuksilla ymmärretään lähinnä kaikkien kansalaisten oikeuksien luovuttamattomuutta ja suojaa enemmistön tyranniaa vastaan Yksilön poliittinen status ei riippumaton ryhmän jäsenyydestä, eikä se muutu vaikka hän vaihtaisikin ryhmäänsä, esimerkiksi uskontoa. (Dahl 1989, 155- 156; Rawls 1993, 30.)

Ainoastaan kommunitaristit käsittelevät käyttämistäni teoreetikoista laajemmin ryhmien asemaa demokratiassa. He katsovat, että suurimmat ja kestävimät epätasa-arvon lähteet yhteiskunnassa eivät ole lähtökohdiltaan taloudellisia vaan niiden juuret ovat kulttuurissa ja etnisissä eroissa sekä niiden poliittisessa hyväksikäytössä. Ryhmän jäsenyys, joka ei ole vapaaehtoinen, tuottaa epätasa-arvoa. Siten

⁴⁷ Krauthammer näkee, että amerikkalaisilla on erityinen velkansa mustille. Tästä syystä mustia suosivalla politiikalla oli aikanaan moraalinen perustansa. Muille ryhmille, kuten naisille, homoille tai latinoille, hän ei sen sijaan halua antaa samaa asemaa. Ne kaikki ovat vain tajunneet uhrin aseman hyödyllisyyden ja käyttävät sitä hyväkseen. Joka tapauksessa vähemmistöjä suosiva politiikka ei enää toimi. Se on täysin korruptoitunut, kun kaikki ryhmät haluavat jaolle. Toiseksi se rikkoo kansalaisten yhdenmukaisen kohtelun periaatetta. Pahinta vahinkoa se tekee mustille: se holhoaa ja suhtautuu alentavasti, vihjaa etteivät mustat pärjää omillaan. Tämä politiikka vain häpäisee kaikki heidän saavutuksensa. (Krauthammer 2001b.) Krauthammerin mielestä vähemmistöjä suosiva politiikka pitäisi sekin tuoda demokraattiseen kontrolliin, eli kansanäänestykseen. (Krauthammer 2003a).

ryhmän statuksen parantaminen tekee myös sen yksilöistä vahvempia. Pelkkä tunnustuksen saaminen ei riitä, koska kunnioitus itsessään on vain vallan sivutuote, joka ilman valtaa jää tyhjäksi Ryhmää ei silti Walzerin mielestä saa kääntää korporaatioksi, lailliseksi persoonaksi, jolla on oikeuksia ja velvollisuuksia. (Walzer 2004, 29 – 38.) Eri kulttuurien tulee myös nähdä itsensä osana Yhdysvaltoja. Ne eivät saa nostaa itseään sen yläpuolelle. (Etzioni 1993, 148 – 155.)

Ryhmien oikeudellisen statuksen kohdalla uuskonservatiivit ja kommunitaristit ovat täsmälleen samoilla linjoilla. Erot syntyvät kysymyksessä yhteiskunnallisen statuksen parantamisesta. Kaikki yritykset tasata statusta ja arvokkuutta merkitsevät aina uuskonservatiivien mielestä muiden ihmisten oikeuksien ja vapauksien rajoittamista. Yksilöjen tasa-arvoisuus ei tuota ryhmien tasa-arvoisuutta. (Fukuyama 1992, 360; Glazer 1988, 4.) Tämä viimeinen väite antaa ymmärtää, että ryhmien välillä on todellisia eroja. Jos kaikilla yksilöillä on samat mahdollisuudet, mutta toisten ryhmien jäsenet pärjäävät keskimääräisesti heikommin kuin toisten, niin ainoat mahdolliset selitykset sille ovat joko ryhmien väliset synnynnäiset kyvykkyyserot tai sitten erot ryhmän sisäisessä kulttuurissa. Toiset ryhmät olisivat tällöin toisten yläpuolella joko biologisesti tai kulttuurisesti.

Kommunitaristit myöntävät, että sulkeutuneet ryhmät ovat usein vihamielisiä demokratialle ja sen periaatteille, mutta näitä ryhmiä pitää silti suvaita. He eivät allekirjoita liberaalien väitettä siitä, että ryhmän sisäiseen eriarvoisuuteen tulee puutua ensin ja vasta sitten voidaan puutua ryhmän eriarvoiseen statukseen yhteiskunnassa. Ryhmän jäsenille voidaan kommunitaristien mukaan esittää kansalaisuuteen perustuvia vaatimuksia, mutta heitä ei voi vaatia olemaan individualisteja. (Walzer 2004, 54 – 64.) Uuskonservatiivit ovat eri mieltä. Ryhmät, jotka eivät noudata liberaaleja periaatteita toiminnassaan eivät ansaitse tasavertaista suojelua liberaalidemokratiassa. (Fukuyama 2006b.) Tässä asiassa uuskonservatiivit näyttävät olevan kerrankin liberaalien kanssa samalla puolella.

Liberaalidemokratian yksi ongelmallisista kysymyksistä on kieltämättä se, kuinka pitkälle suvaitsemattomia pitää suvaita. Krauthammer on valmis suvaitsemaan suvaitsemattomia sen mukaan, millaisen uhan he aiheuttavat avoimelle yhteiskunnalle. Hän hyväksyisi esimerkiksi uusnatsien oikeuden marsssia, koska he ovat ryhmänä täysin vailla valtaa, joukko pelkkiä ”luusereita”. Islamilaiset fanaatikot

ovat sen sijaan todellinen uhka, joita vastaan liberaalin yhteiskunnan pitää taistella kaikin keinoin. (Krauthammer 2005e.)

Amerikkalaisen demokratian varsinaisia uhkatekijöitä ovat uuskonservatiivien mielestä terrorismin ohella monikielisyys ja -kulttuurisuus. Maahanmuuttoa he eivät sinällään pidä ongelmana, ehkä Fukuyamaa⁴⁸ lukuunottamatta. Oleellista on, että maahanmuutahjat sosiaalistetaan. Ongelmia tulee vasta jos maahanmuuttajaryhmät eivät sulaudu, vaan pitävät yllä omaa erillistä kulttuuriaan. Tästä syystä etnisiä ja kulttuurisia ryhmiä kohtaan ei saa olla supersensitiivisiä. Monikielisyys on taas rutto, jota ei saa tuoda Kanadasta Amerikkaan. (Krauthammer 2005c, Wattenberg 2001b.)

Uuskonservatiivit eivät tässä kysymyksessä välttämättä eroa Rawlsin liberalismista. Hänellähän järkeviä doktriineja ovat ne, jotka hyväksyvät poliittisen oikeudenmukaisuus konseptin. Käytännössä se tarkoittaa, että eri uskonnot ja kulttuurit hyväksyvät sen, että politiikka hallitsee yhteiskunnassa. Jos amerikkalaisuus ymmärretään poliittisena ideana, niin uuskonservatiivien ja Rawlsin näkemykset käyvät yksi yhteen (edellyttäen tietysti, että he ovat samaa mieltä itse poliittisesta ideasta.) Jos amerikkalaisuus taas tarkoittaa jotain tiettyä kulttuuria, niin näkemykset ovat välittömästi törmäyskurssilla. Avainkysymys on tässä siten se, mitä amerikkalaistaminen uuskonservatiiveille konkreettisesti tarkoittaa.

Varmasti se tarkoittaa ainakin kahta asiaa: englannin on oltava jatkossakin Yhdysvaltojen ainoa kieli ja lojaalisuuden Yhdysvaltoja ja sen perustuslakia kohtaan on ylitettävä omaa ryhmää kohtaan tunnettu lojaalisuus. Koska Yhdysvaltojen perustuslaki, ainakin uuskonservatiivien mielestä, tunnustaa vain yksilöt, niin se tarkoittaa, että jokaisen amerikkalaisen on ymmärrettävä itsensä ensimmäiseksi yksilönä ja Yhdysvaltojen kansalaisena ja vasta toissijaisesti oman ryhmänsä jäsenenä. Yksilö ja Amerikka tulevat aina ennen ryhmää.

5.2.5. Demokratia ja uudet oikeudet

“Terms like sanctity remind me of animal rights. Who gave a dog a right? This word right gets very dangerous. We have women's rights, children's rights; it goes on forever.

⁴⁸ Hän uskoo, että vähemmistöjen maahanmuutto, erityisesti muslimimaista, tuottaa hänen mukaansa pitemmällä aikavälillä uhan liberaalidemokratialle. (Fukuyama 2006b). Muiden uuskonservatiivien näkemykset maahanmuutosta ovat positiivisempia.

And then there's the right of a salamander and a frog's rights. It's carried to the absurd.”
(Fukuyama 2001)

Fukuyama mainitsee edellä mainittujen lisäksi samassa yhteydessä myös muun muassa homojen oikeudet, vammaisten oikeudet, alkuperäiskansojen oikeudet, uhrien ja syytettyjen oikeudet sekä kuuluisan (hänen mielestään) oikeuden säännöölliseen lomaan, joka on kirjattu YK:n ihmisoikeuksien luetteloon. Hän kutsuu nykypäivän oikeustehtailua teollisuudeksi ja pitää nykyistä oikeuksien kirjoa jo naurettavana.

Kaikista yksilöjen mielihalauista ei voi tehdä yhteisön tunnustamia yksilöllisiä oikeuksia. (Fukuyama 2001). Rawls on samaa mieltä Fukuyaman kanssa siinä, että halut ja intohimot eivät ole hänen mielestään riittäviä syitä vaatia oikeuksia. Oikeudenmukaisuus määrittelee perimmäiset hyvät eli ne oikeudet, joita yksilö tarvitsee tullakseen vapaaksi ja tasa-arvoiseksi kansalaiseksi. (Rawls 1993, 190.) Rawlsin teoksista ei käy ilmi, pitääkö hän näitä Fukuyaman luetteloimia oikeuksia perimmäisinä hyvinä vai pelkkinä halujen ilmauksina.

Vaikka uudet oikeudet ovat Fukuyaman mielestä naurettavia, häntä ei kuitenkaan paljoa naurata. Päinvastoin hän pitää oikeuksien jatkuvaa kasvua vakavana uhkana demokratialle. (Fukuyama 2001). Hänen mielestään oikeudet ovat väline toteuttaa ihmisen hyvää ja ihmisenä olemisen päämääriä. Niiden ymmärtäminen taas vaatii realistista käsitystä ihmisluonnosta. Oikeudet tulisikin perustaa jälleen luontoon. Positivistessa ajattelussa ihmisoikeudet eivät hänen mukaansa viittaa muuta kuin itseensä: ne ovat mitä ihmiset päättävät niiden olevan. Ihmisoikeudet eivät kuitenkaan voi silloin mitenkään olla universaaleja. Ajattelu jossa ihmisoikeudet paalutetaan ihmisluontoon, luo paljon paremman pohjan vakaalle poliittiselle järjestykselle ja tyrannian vastustamiselle. (Fukuyama 2001.)

Fukuyamaa rasittaa erityisesti kysymys eläinten oikeuksista ja tasa-arvon ulottamisesta ihmisten ja eläinten välisiin suhteisiin. Intohimoinen tasa-arvoisuuden tavoittelu voidaan ulottaa niin pitkälle, että kiistetään ihmisten ja korkeimpien eläinten välisten erojen merkitys. Hän näkee, että liberaalinen käsitys, jonka mukaan ihmiset ovat yleismaailmallisesti tasa-arvoisia ja heillä on erityinen ihmisarvonsa, joutuu hyökkäysten kohteeksi. Moderni relativismi on johtanut umpikujaan, jossa perinteisellä tavalla ymmärretyt liberaalit oikeudet ole enää puolustettavissa. (Fukuyama 1992, 365 – 367.)

Ajatus demokratian ja ihmisluonnon välisestä yhteydestä ei ole vieras liberalismillekaan. Rawls katsoo, että oikeudenmukaisuuskäsitykset edellyttävät myös teoriaa ihmisluonnosta. Se määrittelee sen mitä ideoita pidetään kestävinä ja mahdollisina. (Rawls 1993, 346.) Eri asia sitten on pääsevätkö Rawls ja Fukuyama sopuun itse ihmisluonnosta. Rawls allekirjoittaa myös sen, että paisuva oikeuksien lista voi heikentää demokratiaa. Yhteiskunnan täytyy keskittyä suojelemaan essentiaalisia vapauksia, koska liian suuri oikeuksien joukko voi johtaa siihen, ettei todella keskeisille vapauksille anneta tarpeeksi huomiota. (Rawls 1993, 296 – 297.)

Eläinten oikeudet ovat niin uusi asia politiikassa, ettei kukaan käyttämästäni teoreetikoista ole sanonut niistä juuri yhtään mitään⁴⁹. Joka tapauksessa uuskonservatiiveille eläinten oikeudet ovat uhka ihmisten oikeuksille. Hieman ristiriitaiselta vaikuttaa se, että Fukuyama toteaa yhtäällä, että oikeudet pitäisi perustaa ihmisluontoon ja väittää toisaalla, että ihminen on luonnon yläpuolella. On toki mahdollista ajatella, että ihmisluonto on luonnon yläpuolella. Luonto on tällöin hierarkkinen järjestelmä, jossa toiset ovat arvokkaampia kuin toiset.

Kysymys ihmisluonnosta on uuskonservatiivien mielestä demokratialle äärimmäisen tärkeä. Amerikkalaisessa demokratiassa löytyy kuitenkin kaksi erilaista käsitystä ihmisluonnosta: konservatiivien ja liberaalien. Jälkimmäinen on arvatenkin uuskonservatiivien mielestä harhainen. Liberaalit ovat hölmojä uskoessaan, että ihminen olisi lähtökohtaisesti hyvä:

“Liberals believe that human nature is fundamentally good. The fact that this is contradicted by, oh 4,000 years of human history simply tells them how urgent is the need for their next seven-point program for the social reforming of everything.” (Krauthammer 2002b.)

Realistinen näkemys ihmisluonnosta on siten synkkä. Yhdysvaltojen perustajat olivat hekin äärimmäisen skeptisiä ihmisluontoa kohtaan ja tietosia sen heikkouksista. (Kristol 1983, 81 – 82). Amerikkalainen demokratia on rakennettu olettamukselle ihmisen perisyntisyydestä ja siitä sen on uuskonservatiivien mielestä myös pidettävä kiinni.

⁴⁹ Ainoastaan Rawls tyytyy toteamaan, ettei suhteemme luontoon ole perustuslaillinen kysymys. Siitä voidaan silloin äänestää ei-poliittiselta pohjalta (esimerkiksi eri filosofiat.) Tästä voi päätellä, että Rawls ei ole asettamassa eläinten oikeuksia ihmisten oikeuksien rinnalle, koska ei halua niitä perustuslakiin.

Seksuaalivähemmistöjen oikeuksien suhteen uskonservatiivit eroavat toisistaan jonkin verran. Useimmat heistä tyrmäävät ne, mutta Krauthammerille ne eivät vaikuta olevan ylitsepääsemätön kysymys, kunhan vain niistä päätetään demokraattisesti⁵⁰. Toiset uskonservatiivit ovat elämäntapoihin liittyvissä kysymyksissä liberaalimpia kuin toiset, mutta kukaan heistä ei halua, että niistä päätetään oikeusistuimissa.

TAULUKKO 4: Uskonservatiivien näkemykset eri toimijoiden välisistä suhteista demokratiassa.

DEMOKRATIA	DEMOKRATIAN ANTITEESI
Rajoitettu valtio ja vahva paikallishallinto	Laaja, keskitetty valtiokoneisto ja heikko paikallishallinto
Tehokas valtio	Heikko valtio
Yksilön oikeudet	Ryhmien oikeudet
Konservatiiviset tuomarit	Liberaalit tuomarit
Kansanäänestykset sosiaalipolitiikkaan ja moraalisiin liittyvissä asioissa.	Sosiaalipolitiikkaan ja moraalisiin liittyvien kysymysten ratkaiseminen korkeimmassa oikeudessa.
Yksi kieli ja valtakulttuuri	Monikielisyys ja multikulttuurisuus
Oikeudet sidottu realistiseen käsitykseen ihmisluonnosta.	Oikeudet irrallaan ihmisluonnosta
Oikeudet vain ihmisillä	Eläinten oikeudet

Uskonservatiivien antiteesit ovat tässä jälleen aika pitkälle yhtä kuin vasemmiston ja monissa kysymyksissä myös vihreiden, teesit. Fukuyamahan epäilee, että vasemmiston syytökset epätasa-arvosta johtavat jatkossakin yrityksiin löytää vaihtoehtoja liberaalidemokratialle ja kapitalismille. (Fukuyama 1992, 367.) Erityisen vaarallista hänen mielestään on tasa-arvon ulottaminen luontoon.

Uskonservatiivien demokratiavision voisi tähän analyysiluvun kahden ensimmäisen osan pohjalta tiivistää seuraavasti. Demokraattiset oikeudet kuuluvat vain yksilöillä ja ihmisille. Valtio ei sekaannu talouteen ja jättää monet kysymykset osavaltioiden päätettäväksi. Valtio on kuitenkin aktiivinen mo-

⁵⁰ Krauthammer näkee, että avioliitto on kaikista ihmiskunnan instituutioista vanhin ja sen tarkoittanut tähän päivään saakka miehen ja naisen suhdetta. (Krauthammer 2006 c). Hän myös ennustaa, että homoliitot avaavat pandoran lippaan ja seuraavana puhutaan moniavioisuuden sallimisesta. Toisaalta hän katsoo, etteivät homoliitot ole uhka perinteiselle avioliitolle. Hän kertoo myös, että hänellä on homoseksuaalisia ystäviä ja sanoo, ettei hän halua nousta barrikadeille vastustamaan heidän havittelemaansa yhteiskunnan tunnustusta suhteilleen. (Krauthammer2006a.)

raaliin ja kansalaisten elämäntapoihin liittyvissä kysymyksissä. Valtio ei pidä tarkan dollarin budjettipolitiikkaa johtotähtenään ja sen hallintokoneisto kasvaa todennäköisesti ajan kuluessa. Se ei ole uhka yksilön vapaudelle silloin kun valtio pyrkii edistämään (uus)konservatiivisia ihanteita. Korkein oikeus etsii perustuslaista sen säätäjien alkuperäistä, konservatiivista tarkoitusta ja toimii sen mukaan.

5.3. Demokratia ja kulttuuri

5.3.1. Uusi luokka ja vastakulttuuri

” The new class is a formidable danger to democratic capitalism” (Novak 1982, 186).

Vanhemman sukupolven uuskonservatiivit käyttävät ahkerasti vastakulttuurin (counter culture) ja viholliskulttuurin (adversary culture) käsitteitä. Niillä viitataan ennen kaikkea 1960-luvun opiskelijanuorison omaksumaan kulttuuriin, jolle oli tyypillistä vallitsevien arvojen kyseenlaistaminen. Koska käsitteet vasta- ja viholliskulttuuri viittaavat nähdäkseni samaan asiaan, käytän tästä eteenpäin selvyuden vuoksi vain vastakulttuurin käsitettä. Vastakulttuuri liittyy taas läheisesti uuden luokan käsitteeseen. Ilman sitä ei pysty ymmärtämään, miksi uusi luokka on uuskonservatiivien mielestä niin vaarallinen.

Kristol jakaa vastakulttuurin antirationalismiin ja utopistiseen rationalismiin. Ensin mainittu on boheemisuutta, johon liittyvät muun muassa huumeet, seksuaalinen promiskuiteetti, pitkä tukka miehillä ja lyhyt naisilla sekä korkeat itsemurhaluvut. Utopistisella rationalismilla hän tarkoittaa marxilaisuutta ja keynesiläisyyttä. (Kristol 1983, 35, 39.) Syyllisiä vastakulttuurin suosioon ovat hänen mukaansa korkeakoulutus ja media. Kristol valittaa, että yleensä kritiikki on kohdistunut siihen, että kulttuurin omat ihanteet eivät ole toteutuneet yhteiskunnassa. 1960-luvulla kritisoiduksi joutuivat itse arvot. Tämä oli hänen mielestään täysin ennen kokematon. (Kristol 1983, 26–29.)

Uuskonservatiivit osoittavat näin syyttävällä sormellaan yliopistoja. Koulutus periaatteessa edistää heidän mukaansa demokratiaa, mutta se ei kuitenkaan vielä takaa sitä. Kouluissahan voidaan opettaa aina yhtä hyvin myös vääränlaista, antidemokraattista ajattelua. Modernissa koulutuksessa onkin vaaransa. Se johtaa relativismiin, joka taas on yhteiskunnalle ja demokratialle vaarallista. Moderni ihminen on koulutuksen kautta vapautunut auktoriteeteista ja perinteistä, eikä hän enää usko oman elämäntyyliinsä olevan ainoa mahdollinen. Relativistinen ajattelu johtaa myös keskinkertaisuusien hegemoniaan yhteiskunnassa. (Fukuyama 1992, 155, 278, 375, 405.)

Uuskonservatiivit viittaavat tutkimuksiin joiden mukaan korkeakoulutus lisää liberaaleja asenteita. Liberaalit asenteet taas selittävät monia korkeimman oikeuden päätöksiä 1960-luvulla, joita amerikkalaisten suuri enemmistö vastusti. Korkeasti koulutettujen liberaalit mielipiteet ja uskomukset ovat kuitenkin esimerkiksi rotuun ja etnisyyteen liittyvien kysymysten kohdalla väärä. (Glazer 1987, 218 – 220.) Eri alojen ammattilaiset ja specialistit päätyvät hekin usein lopputuloksiin, jotka ovat yleisen mielipiteen vastaisia. Glazer jopa väittää eksperttien johtaneen ihmisiä harhaan. (Glazer 1987, 77, 127.)

Näin korkeakoulutuksessa vaanii potentiaalinen uhka demokratialle. Se synnyttää mielipiteitä ja ajatuksia, jotka ovat amerikkalaiselle kulttuurille ja demokratialle vieraita. Ennen kaikkea siinä on uhkaavaa se, että se hävittää totuuden yhteiskunnasta ja kiistää auktoriteetit. Sanalla sanoen se tuhoaa sen mahdollisuuden, että jotkut tietävät totuuden. Tämähän on tietysti poliittisen liberalismien perusajatuksia. Sen mukaan on tyhmää ja vaarallista väittää, että vain me olemme oikeassa. Uuskonservatiivien mielestä on taas vaarallista olla väittämättä. Täten tulee mahdolliseksi ajatella, että korkeakoulutuksesta tulee amerikkalaisessa demokratiassa väistämättä merkittävä poliittinen taistelukenttä. Uuskonservatiivien ajattelusta voi lukea, että koulutusta täytyy amerikkalaisen demokratian turvallisuuden nimissä ohjata⁵¹.

Korkeasti koulutetut muodostavat Yhdysvalloissa ryhmän, jota uuskonservatiivit kutsuvat uudeksi luokaksi. Siihen kuuluvat muun muassa yliopistointellektuellit, julkisen sektorin lääkärit lakimiehet, opettajat, sosiaalityöntekijät sekä hallinnon virkamiehet. Uusi luokka on uhka demokraattiselle kapitalismille, koska intellektuellit tajuavat systeemin väärin ja selittävät sitä sitten ihmisille. Demokratialle korvaamattomat ideat katoavat ja uusi luokka osallistuu vastakulttuuriin joka tuhoaa instituutioita ja arvoja heidän omiensa tieltä. Tämä uusi luokka on sitä vahvempi mitä laajempi valtio on. Se onkin

⁵¹ Uuskonservatiivinen koulutusministeri William Bennett julkaisi 1984 Amerikan humanistista korkeakoulutusta koskevan muiston. Sen mukaan humanistinen korkeakoulutus on rappiutilassa, koska opiskelijat eivät tutustu läntisen sivilisaatioiden keskeisempiin ja suurempiin töihin. Drury allekirjoittaa tämän, mutta jatkaa, että Bennett vihjaa myös, että näitä kaikkia teoksia yhdistää yksi yhtenäinen ideoiden ja periaatteiden joukko. Yliopistojen tehtävänä olisi sitten istuttaa nämä ideat ja arvot opiskelijoiden mieliin. (Drury 1997, 117.) Jos Drury'n tulkinnat ovat oikeita, niin se kertoo siitä, että uuskonservatiivien mielestä yliopistojen tulee tuottaa yhteiskuntaan arvojen ja periaatteiden konsensus tai ortodoksia. Ei mitään mielipiteiden, näkökulmien ja arvojen mosaiikkia vaan yksi totuus.

löytänyt liittolaisikseen valtion tuesta riippuvaiset ihmiset. Uuden luokan hegemonian myötä poliittinen järjestelmä tunkeutuu merkittävästi talouden ja kulttuurin alueelle. (Novak 1982, 173, 185.)

Tämä on vaarallista, koska Novakin näkemyksessä demokraattinen kapitalismi koostuu kolmesta osasta: poliittisesta yhteisöstä, joka kunnioittaa yksilön oikeuksia, markkinataloudesta sekä kulttuuristen instituutioiden järjestelmästä., jossa keskeistä on vapauden ideaali ja oikeuksien tasa-arvo. Ne ovat erillisiä ja ylittävät toisensa, mutta joista kukaan ei pysty dominoimaan toisia, eikä kukaan pysty saamaan valtaansa kaikkia kolmea. Novak näkee, että uusi luokka uhkaa tätä amerikkalaisen demokratian perusrakennelmaa⁵².(Novak 1982, 14, 56.)

Vasemmistointellektuellit, vastakulttuuri ja uusi luokka viittaavat yhtä kaikki samaan osoitteeseen: Amerikan yliopistoihin. Sieltä löytyy ongelmien varsinainen alkulähde. Korkeakouluopiskelijoiden lukumäärään kasvoi Yhdysvalloissa voimakkaasti 1960-luvulla.

5.3.2. Demokratia, hierarkia ja auktoriteetti

” Any society which does not promote and support its best natural leaders punishes itself and weakens its probabilities of survival and progress. In all fields genius is rare and high talent is in relatively short supply. Any political economy which wishes to be as creative as possible must try to invent a system which permits persons of talents discover their talents, to develop them and to find the social positions in which their talent bears a maximum social fruit” (Novak 1982, 84.)

Uuskonservatiivit katsovat, että yhteiskunta tarvitsee hierarkioita. Yhteiskunnallinen järjestys voi perustua joko biologiaan tai ihmisjärkeen, mutta nekin tarvitsevat vielä tuekseen hierarkkisen auktoriteetin. Luonnollisella ja spontaanilla järjestyksellä on rajansa, eikä sosiaalista järjestystä ei voi luoda ilman hierarkkista auktoriteettia, joka voi esiintyä uskonnollisessa tai poliittisessä muodossa. Fukuyama on havainnut yhteisöelämän vireyden heikentyneen Yhdysvalloissa liberaalien ja demokraattisten tasa-arvo periaatteiden takia. Se voi elpyä vain, jos tietyt historiasta tutut suvaitsemattomuuden muodot pa-

⁵² Novakin ajattelu on kuitenkin uuden luokan kysymyksessä ristiriitaista. Vuonna 1999 hän kirjoittaa, että on hyvä, että Amerikalla on kaksi eliittiä, jotka tasapainottavat ja valvovat toisiaan. Toinen puoltaa yleensä taloudellista ratkaisua, toinen, eli uusi luokka, taas poliittista. (Novak 1999.)Nyt uusi luokka onkin demokratian tukipylväitä. Tämän voi tulkita niin, että Novakin ajattelu on muuttunut. Itse suhtaudun tähän epäillen, koska tämä ei ole ainoa ristiriitaisuus Novakin ajattelussa.

lautetaan takaisin. Vaikka ihmisten ryhmäosallistuminen onkin kasvanut, niin nämä ryhmät ovat vähemmän autoritäärisiä, mikä merkitsee vähempää luottamusta. (Fukuyama 1999, 90, 138, 242.)

Hallitus ei voi kuitenkaan uuskonservatiivien mielestä määrätä auktoriteetteja, vaan ne täytyy tuottaa yhteisö- ja yksilötasolla. Julkisella politiikalla voidaan kuitenkin muotoilla sosiaalisia valintoja. (Fukuyama 1999, 244; Novak 1982, 140.) Näin valtion pakkovaltaa ei voi käyttää hierarkioiden palauttamiseen. Jos kuitenkin hierarkiat ovat välttämättömiä yhteiskunnalliselle järjestykselle, jonka ylläpitäminen on valtion tehtävistä ehkä keskeisin, niin eikö silloin olisi täysin loogista käyttää valtion pakkovaltaa auktoriteettien luomiseen? Ongelmaksi muodostuisi tietysti se, että silloin loukattaisiin sanan- ja mielipiteenvapautta, jotka ovat demokratian perusoikeuksia. Yhteiskunnallinen järjestys ja demokraattiset vapaudet ovat tässä vastakkain.

Lapsia ja nuoria voidaan kuitenkin pakottaa kunnioittamaan auktoriteetteja. Esimerkiksi Wattenberg kannattaa lakia, jossa oppilaita velvoitetaan kutsumaan opettajia Sir:ksi ja Ma'am:ksi ja jossa raamatun kymmenen käskyä ripustetaan koulun seinille. Kymmenen käskyä antaa nuorille tärkeän signaalin: epäsosiaalista käyttäytymistä ei suvaita. Jos törkeää kielenkäyttöä ei suvaita koulussa, ei suvaita myöskään aseita tai huumeita. Wattenberg perustelee päättelyään rikkinäisten ikkunoiden teorialla ja nollatoleranssin saavutuksilla New Yorkissa. (Wattenberg 1999c.)

Rikkinäisten ikkunoiden teoria perustuu samaan logiikkaan kuin huumeiden porttiteoria. Molemmissa on kyse tapahtumien kausaalista ketjusta, joka pitää pysäyttää jo alkuunsa. Pieniäkään poikkeamia oikealta tieltä ei tule suvaita. Demokratia ei siedä epäsosiaalista käyttäytymistä ja auktoriteettien kunnioittamatta jättäminen on sitä. Ja kääntäen: demokraattinen käytökseen kuuluu auktoriteettien kunnioittaminen

Syy siihen, miksi auktoriteetit ja hierarkiat ovat uuskonservatiivisessa ideologiassa välttämättömiä demokratialle, perustuu näkemykseen luottamuksen ja sosiaalisen pääoman merkityksestä demokratialle. Päättelyketju kulkee siten, että mitä auktoriteettisempia yhteisöjen arvot ovat, sitä enemmän yhteisössä on luottamusta. Luottamus on sosiaalista pääomaa ja ilman sosiaalista pääomaa ei ole kansalaisyhteiskuntaa ja ilman sitä ei ole toimivaa demokratiaa. Joten ilman auktoriteettisia arvoja ei ole toimivaa demokratiaa. (Fukuyama 1999, 49.) Liberaalitkin katsovat, että demokratia tarvitsee jonkin

verran konsensusta ja sosiaalista vakautta toimiakseen, mutta he uskovat, että demokraattisten instituutioiden kannattaminen itsessään jo luo riittävästi yhtenäisyyttä yhteiskuntaan. (Dahl 1989,307; Rawls1993, 42). Tässä on fundamentaalinen ero liberaalien ja uuskonservatiivien välillä. Ensin mainitut uskovat, että demokraattiset instituutiot tuovat vakautta yhteiskuntaan, jälkimmäiset taas näkevät, että demokratia johtaa kaaokseen, mikäli yhteiskunnassa ei ole auktoriteetteja opastamassa ihmisiä käyttämään vapauttaan oikein. Tämä tietysti paljon viittaa 1960-lukuun, jolloin amerikkalainen arvo-konsensus alkoi murentua, eikä amerikkalainen demokratia antanut mahdollisuutta palauttaa sitä pakkokeinoin.

Politiikka tarvitsee sekin uuskonservatiivien mielestä auktoriteetteja. Varallisuuden ja vallan erot perustuvat heidän mukaansa luontoon. Yhteisö, joka ei valitse parhaita luonnollisia johtajiaan tekee vain itselleen vahinkoa. (Novak 1982, 84.) Johtajaksi synnyttään sillä luonto tavallaan jo valitsee ihmisyhteisöjen johtajat. Tiettyjen ihmisten johtajuus ja valta-asema nähdään siten tässä vääjäämättöminä biologiaan perustuvina tosiasioina. Kansalaiset ovat muodollisesti poliittisesti tasa-arvoisia, mutta heidän ei tule todellisuudessa uskoa olevansa sellaisia. Kyvykkyyserojen tulisi merkitä poliittisia auktoriteetteja ja kansalaisten auktoriteettiä.

Kristol erottelee lisäksi demokraattisen ja republikaanisen lainsäätäjän. Ensimmäinen on tavallinen rahvas, joka ymmärtää tehtävänsä olevan edustaa kansan enemmistön mielipiteitä. Toinen on taas lahjoiltaan ja luonteeltaan keskiverorahvaan yläpuolella ja hänellä on laajempi käsitys yhteisestä edusta kuin hänen äänestäjillään. Kristolin mielestä demokratian ja tasavallan ero on, että demokratiassa kansan tahto on ylin, kun taas tasavallassa kansan tahto on vain kansalaisten järkevä konsensus tai suostumus siitä, mikä hallitsee. Demokratiassa poliitikot ovat tiettyyn pisteeseen asti demagogeja, republikaanisuudessa taas valtiomiehiä. (Kristol 1983, 91 – 92.) Uuskonservatiivit uskovat siten, että yhteinen etu on olemassa, mutta vain harvat sen kykenevät hahmottamaan. Yhteinen etu vaatii siten eliittejä. Tämä vie heidät toisaalta elitismien osalta lähelle Schumpeteriä, yhteinen etu liittää heidät taas Schmittiin ja kommunitarismiin.⁵³

⁵³ Kristol ei kiellä uuskonservatismiin eliittisyyttä. Hän toteaa, että vaatiessaan hyveitä ja erinomaisuutta, uuskonservatismia voi pitää elitistisenä, mutta se väittää, että amerikkalaisissa elää halu pyrkiä kohti näitä standardeja ja ettei amerikkalainen demokratia ole koskaan tasa-arvoinen tässä suhteessa. Samassa kohdassa Kristol määrittelee uuskonservatismiin olevan myös populistista siinä mielessä, että se asettaa politiikan talouden yläpuolelle. (Kristol 1983, xiii.) Kristolin elitismistä kertoo sekin, että hänen mielestään amerikkalaisen demokratian idean yksi vääristymistä on tavallisen kansalaisen ideali-sointi. Kansalaisten luonteelle ei enää aseteta mitään vaatimuksia, vaan häntä pidetään jo lähtökohtaisesti riittävän hyvänä

Liberaalit ovat johtajuuden suhteen tietysti täysin toisella kannalla kuin uuskonservatiivit. Poliittisen tasa-arvon näkökulmasta ketään ei heidän mukaansa voida pitää määritelmällisesti parempana hallitsemaan toista. He myöntävät kyllä kykyjen erilaisuuden, mutta katsovat, että kaikilla on silti riittävä määrä vaadittavia hyveitä tekemään heistä poliittisesti tasa-arvoisia⁵⁴. (Dahl 1989, 100, Rawls 1993, 14.) Itse näkisin luonnollisen johtajuuden ideassa kyseenalaisena sen, että siinä johtajuuden poliittinen sisältö hämärtyy. Se, että pystyy johtamaan, ei vielä kerro mitään. Hitler, Stalin, Gandhi ja Roosevelt olivat kaikki omalla tavallaan kyvykkäitä johtajia.

Liberaalidemokratia edellyttää siis uuskonservatiivisessa ajattelussa auktoriteetteja ja porvarillista elämäntapaa, johon kuuluu osana nimenomaan auktoriteettien kunnioitus. On selvää, että uuskonservatiivien auktoriteetit ovat nimenomaan porvarillisia ja konservatiivisia auktoriteetteja, eivätkä liberaaleja tai marxilaisia. Uuskonservatiivien ongelma on se, ettei liberaalidemokraattinen järjestelmä määrää kansalaisilleen mitään tiettyä elämäntapaa tai pakota valitsemaan tietynlaisia auktoriteetteja itselleen. Se ei ylipäätään vaadi pitämään muita auktoriteetteja kuin ne, jotka perustuslaki määrää. Samalla se kuitenkin tarvitsee uuskonservatiivien mielestä paljon enemmän auktoriteetteja ja auktoriteettiuskoa, kuin mitä se pystyy omien järjestelyjensä kautta takaamaan. Liberaalidemokraattiset instituutiot eivät näin pysty turvaamaan omaa olemassaoloaan.

5.3.3. Amerikkalaisen demokratian kulttuuri

” Democratic capitalism is not just a system but a way of life. Its ethos includes a special evolution of pluralism; respect for contingency and unintended consequences; a sense of sin; and a new and distinctive conception of community, the individual and the family” (Novak 1982, 29.)

vaatimaan demokraattisia oikeuksia. Kristol määrittelee tämän asenteen demokraattiseksi uskoksi, joka on paljon kiinnostuneempi vallan lähteestä kuin vallankäytön seurauksista. (Kristol 1983, 64, 97.)

⁵⁴ Rawls kuitenkin katsoo, että tilanteessa, jossa hallitus tähtää yhteiseen hyvään, on kaikkien etu, että arvostelukykyisemmät ja fiksummat valitaan johtotehtäviin. Toisaalta hän tyrmää minkäänlaisen pysyvän hallitsijaryhmän olemassaolon. (Rawls 1988, 138, 175.) Uuskonservatiivien ja liberaalien näkemykset eivät näin näyttäisi poikkeavan kovinkaan paljon toisistaan. Näen silti niiden välillä yhden olennaisen eron. Mielestäni Rawls ei tarkoita, että fiksummat olisivat jotenkin parempia määrittelemään yhteistä hyvää kuin toiset, mutta kylläkin toteuttamaan sitä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi tehokkaampaa hallintoa tai parempaa oikeuslaitosta. Yhteinen hyvä sinällään ei Rawlsilla ole muuta kuin oikeudenmukaisuuden toteutumista yhteiskunnassa. Jokaiselta kansalaiselta löytyy riittävästi oikeudenmukaisuudentajua osallistua oikeudenmukaisen yhteiskunnan määrittelyyn. (Rawls 1993, 80, 201.) Uuskonservatiivit taas vaativat, että tälle parempien joukolle myönnetään myös yhteisen hyvän määrittely.

Kristol tulkitsee Yhdysvaltojen perustajien ajatuksia siten, että he näkivät amerikkalaisen demokratian lepäävän kahden pylvään varassa. Ensimmäinen tarkoitti demokratian perusinstituutioita ja niin sanottua hallitsemisen tiedettä. Yhdysvaltojen poliittisessa järjestelmässä tämä näkyy esimerkiksi siten, että valta on pilkottu niin moniin osiin, ettei kukaan saa sitä koskaan kokonaan käsiinsä. Toinen pilari oli tietynlainen hengellinen järjestys, joka Kristolin mukaan tarkoitti tasavaltalaista moraalialia ja kansalaishyveitä. Yksilön piti olla valmis jossain kriittisissä tilanteissa ylittämään oma luontainen itsekkyytensä ja uhrautumaan yhteisen edun vuoksi⁵⁵. (Kristol 1983, 57.)

Novak jatkaa hengellisyydestä, ettei perustajien uskonnollisuutta ole kunnolla ymmärretty. Hän väittää, että Yhdysvaltojen perustajat ymmärsivät vapauden saavutuksena, joka piti ansaita joka päivä uudelleen. Vapaus opittiin sosiaalisesti yhteisössä, joka kiinnitti huomioita tapoihin ja käyttäytymiseen. (Novak 2000, 17.) Tässä on ajatuksena, että demokraattiset vapaudet eivät ole automaattisia ja ne pitää ansaita. Täsmälliset ansioitumiskriteerit jäävät sekä Novakilla että Kristolilla epäselviksi samoin kuin se, kuka niistä päättää ja miten niitä valvotaan.

Ajatus moraalisesti ja normatiivisesti ehdollisista oikeuksista toistuu Kristolin teksteissä useita kertoja. Hänen mielestään on järjetöntä myöntää ihmiselle demokraattiset oikeudet vaatimatta häneltä yhtään mitään:

“...if you want self-government, you are only entitled to it if that “self” is worthy of governing. There is no inherent right to self-government if it means that such government is vicious, mean, squalid and debased. Only a dogmatist and a fanatic, an idolater of democratic machinery, could approve of self-government under such conditions. (Kristol 1983, 50–51.)

⁵⁵ Kristol puhuu tässä ja monessa muussakin yhteydessä, oikein ymmärretystä omasta edusta (self-interest rightly understood.) Fukuyaman mukaan ajatus oikein ymmärretystä omasta edusta oli Yhdysvaltojen kansallishengen vaatimaton mutta luja perusta. Ajan mittaan liberaaliset periaatteet syövyttivät nämä liberalismia vanhemmat arvot, jotka ovat välttämättömiä vahvojen yhteisöjen ylläpitämiseksi. (Fukuyama 1992, 399.) Tocquevillen mukaan oppi oikein ymmärretystä omasta edusta ymmärtää ihmisten heikkouksia eikä vaadi ihmistä omistautumaan millekään, mutta se saa hänet tekemään pieniä uhrauksia joka päivä. Se ei tee ihmistä hyveelliseksi, mutta se tekee heistä hillittyjä, vaatimattomia ja kaukonäköisiä oman itsensä herroja. Amerikkalaiset olivat hänen mielestään omaksuneet tämän opin laajalti ja siksi heidän egoisminsa oli valistunutta. (Tocqueville 2006, 514 – 515.)

Pomografiaa käsittelevän kirjoituksen yhteydessä Kristol sitoo demokratian olemassaolon ehdot si-
veelliseen käyttäytymiseen. Hän pitää pornoa vaarallisena, itseään vahvistavana neuroosina, jonka hän
uskoo muodostavan uhkatekijän koko sivilisaatiolle. (Kristol 1983, 49). Kristolin argumentointi pitää
tässä sisällään kaksi asiaa: uskomuksen, että siveysnormeista lipsuminen johtaa yhteiskunnan kaaok-
seen ja näkemyksen, että ihmisten pitää olla demokratiassa oikeuksiensa arvoisia. Nämä kaksi asiaa
liittyvät toisiinsa siten, että ilman tiettyä moraalisuutta ja siveyttä demokraattinen järjestys ei ole mah-
dollinen. Samalla demokraattista oikeuksista tulee ehdollisia ("no inherent right"). Kristol esittää, että
vain niitä, joiden luonne ja moraalit ovat riittävän hyviä, voidaan myöntää kansalaisoikeudet.

Kristolin teksti voidaan tulkita kahdella tapaa. Joko hän todella ehdottaa, että demokraattiset oikeudet
pitää tehdä ehdollisiksi tai sitten hän haluaa ainoastaan esittää, millä perusteilla ne ovat aikoinaan voitu
myöntää. Tässä jälkimmäisessä tapauksessa kyse olisi ainoastaan moraalisaarnasta. Joka tapauksessa
kukaan muu uskonservatiivi ei esitä missään ehtoja demokraattisille oikeuksille. Jos Kristol todella
tekee näin, niin katson, että silloin kyse on hänen yksityisajattelustaan.

Ajatus siitä, että demokratia edellyttää kansalaisiltaan tiettyä tasoa, ei ole uusi tai uniikki. Dahl toteaa,
että demokratia voidaan hyväksyä vain sen olettamuksen perusteella, että ihmisten katsotaan yleisesti
ottaen olevan riittävän kyvykkäitä hallitsemaan itseään. (Dahl 1989, 97). Hän kuten myös Rawls, otta-
vat kuitenkin tämän kyvykkyyden annettuna⁵⁶. Siksi demokraattiset oikeudet ovat heillä kategorisia ja
luovuttamattomia. Republikaaniseen ajatteluun ajatus kansalaishyveistä on perinteisesti kuulunut tär-
keänä osana. Uudessa republikaanisuudessa idea ihmisen kyvystä hyveeseen oli keskeinen. Hyve ym-
märrettiin sekä pakanallisena miehuutena, että kristillisenä hyvyytenä. Kyky hyveeseen oli tarpeeksi
oikeuttamaan kaikki ihmiset päättämään omasta kohtalostaan. (Lakoff 1996, 94.) Tämä viittaa kuiten-
kin siihen suuntaan, että myös republikanismissa ihmisen kyky hyveeseen otettiin annettuna ja sen kat-
sottiin olevan universaali. Kristolin ajattelussa heijastuu taas ajatus, etteivät ihmiset ole lähtökohtaises-
ti riittävän hyviä demokratiaan. Tai ainakaan kaikki eivät ole.

Uuskonservatiivit vaikuttavat yleisellä tasolla varsin liberaaleilta yksilöjen eri valintoja kohtaan. Tä-
män voi ymmärtää valinnanvapautta tukevien instituutioiden kannattamisena. Tilanne muuttuu kuiten-

⁵⁶ Rawls toteaa muun muassa, että ihmiset ovat vapaita, koska heillä on kaksi moraalista hyvettä: kyky oikeudenmukaisuu-
teen ja hyvän käsitteellistämiseen. Se, että kaikilla on minimimäärä näitä hyveitä, tekee heidät myös tasa-arvoisiksi. (Rawls
1993, 18 – 19.)

kin laskeuduttaessa ideaalitasolta alas konkreettiseen todellisuuteen, kun ihmiset alkavat todella käyttää vapauttaan ja tehdä erilaisia valintoja. Novakin ajattelu toimii tästä hyvänä esimerkkinä. Yleisellä tasolla hän vaikuttaa täysiveriseltä poliittiselta liberaalilta. Hän toteaa muun muassa, ettei toisten erilaisten näkemysten yhteisestä hyvästä hyväksyminen ole moraalista relativismia. Hän katsoo, että pelkkä demokratian periaatteiden kunnioittaminen riittää demokraattisessa kapitalismissa. Sen yhteiskunta on periaatteessa sitoutumaton mihinkään tiettyyn sosiaaliseen järjestykseen eikä sen moraalialue koskaan lopullisesti määritelty. (Novak 1982, 54 – 67.)

Käytännön tasolla Novak sitoo demokraattisen kapitalismin kulttuurin varsin yksioikoisesti porvarilliseen kulttuuriin. Hän väittää, että on mahdotonta ymmärtää demokraattista hallintoa, vapaata taloutta ja liberaalia kulttuuria irrallaan porvarillisesta perheestä. Perheessä opitaan ne kansalaishyveet, jotka ovat välttämättömiä demokratialle. Hän asettaa porvarillista perhettä vastaan uuden luokan perheen, joka on arvoiltaan relativistinen, ei pidä kuria ja keskittyy itsensä kehittämisen sijasta itsensä löytämiseen⁵⁷. (Novak1982, 159 – 170.) Hän katsoo edelleen, että demokratian ja kapitalismin vaatima pragmaattinen järki ei voi toimia ilman itsekuria. Siksi demokraattisen kapitalismin täytyy vastustaa dekadenssia ja hedonismia. Hän pitää kaupan ihmisiä demokraattisen kapitalismin perustana heidän maltillisen ja tuottavuuteen taipuvaisen luonteenlaatunsa vuoksi⁵⁸. (Novak 1982, 90, 121.)

Demokratia tarvitsee myös uskontoa. Novakin mielestä Yhdysvaltojen uskonnollinen, protestanttinen sielu alkoi viime vuosisadan jälkimmäisellä puoliskolla rappeutua. Hän jyrisee, että populaarikulttuuri määrittelee nykyään moraalisen eetoksen – raamattu on korvautunut MTV:llä. Tämä on vaarallista kehitystä, koska menneisyyden suuret demokratiat ja tasavallat, kuten Rooma, tuhoutuivat moraaliseen

⁵⁷ Wattenberg näkee samalla tavalla porvarillisen perheen välttämättömänä yhteiskunnallisen järjestyksen näkökulmasta. Hänen mukaansa Columbinen ja muiden koulujen väkivaltatragedioiden takaa löytyy 1960-luvun anti-autoritaarinen perhemalli. Tämän ajan nuoret pelkäävät nyt käyttää valtaansa vanhempina. Aggressiivisten lasten takana on passiivisia vanhempia. (Wattenberg1999b.) Columbinessa vuonna 1999 kaksi paikallisen high schoolin oppilasta ampuivat hengiltä 13 oppilasta ja itsensä sekä haavoittivat 24 muuta.

⁵⁸ Novak pelkää myös, etteivät kapitalistisen järjestelmän hyveet riitä sen itsensä puolustamiseen, vaan se tarvitsee kriittisellä hetkinä tukea kahdelta muulta järjestelmästä, eli kulttuurilta ja politiikalta. (Novak 1982, 121.) Mielenkiintoista tässä ajattelussa on se, että juuri kapitalismi, eikä demokratia, on Novakin mielestä vaarassa. Hedonisminhan voi katsoa lisäävän kulutusta, joka taas edelleen kiihdyttää talouskasvua. Hedonismin täytyykin viitata vasemmistoon ja sosialismiin. 1960-luvun radikaalinuoriso ei tyytynyt pelkästään mielenosoituksiin ja protesteihin, vaan tarttui innokkaasti myös erilaisiin elämän nautintoihin, kuten huumeisiin ja vapaaseen seksiin.

rappioonsa⁵⁹. (Novak 2000, 9, 12.) Demokratiaa ei ole Novakin järkeilyssä ilman porvarillista perhettä ja raamatullista moraalaa. Näin hänen toisessa yhteydessä esittämänsä väite demokraattisten periaatteiden kunnioittamisen riittävydestä demokratialle alkaa olla heikolla pohjalla. Tai sitten hän on jo alusta alkaen liittänyt porvarillisen perheen ja raamatun demokratian periaatteisiin.

Novakin mielestä demokraattinen kapitalismi ei ole pelkästään järjestelmä vaan kokonainen elämisen tapa⁶⁰. Se elämäntapa johon hän kuitenkin aina lopulta viittaa, on porvarillinen elämäntapa. Mikään muu se ei oikeastaan voi olla, koska kaikki muut vaihtoehdot käytännössä suljetaan pois. Vanhoillinen porvari edustaa kaikkea mitä demokratia vaatii. Hän on kaupan ihminen, hän on maltillinen ja pidättyväinen luonne, hänen perhemallinsa on ainoa oikea, hän käy kirkossa ja hänen kulttuuriinsa kuuluu auktoriteettien kunnioitus. Vaikka Novak toteaa, että demokratia ei ole sidottu mihinkään tiettyyn järjestykseen, niin todellisuudessa hän määrittelee demokraattisen kulttuurin niin, että ainoaksi vaihtoehdoksi jää porvarillinen järjestys. Tämän hän toteaa oikeastaan itsekin:

”Government itself is a bourgeois word, self-government even more so.” (Novak 1982, 170).

Porvarillisuuden ja demokratian samaistetaan uuskonservatismissa laajemminkin. Kristol toteaa, että kaikkien modernien teollisuusvaltioiden tarina on asteittainen siirtyminen roskaväestä⁶¹ (mobs) kansalaisiksi. Tämä perustui talouskasvuun ja yhteiskunnan porvarisoistumiseen. (Kristol 1983, 64 – 66.) Sivilisoituminen on tässä jälleen sama asia kuin porvarillistuminen. Yhteiskunnan jäsenen täytyy

⁵⁹ Protestanttinen moraalit on selvästikin Novakille elämän ja kuoleman kysymys. Amerikkalaisen demokratian olemassaolo on sidottu siihen. Hänen ajattelunsa edustaa vanhempaa amerikkalaista perinnettä. Tocquevillen mukaan amerikkalaiset yhdistävät kristillisyyden ja vapauden mielessään niin täydellisesti, että heitä on lähes mahdotonta saada käsittämään kumpaakaan ilman toista. Laki sallii amerikkalaisille kaiken, mutta uskonto estää heitä kokeilemasta ja kuvittelemasta kaikkea. Hänen mukaansa uskonto on äärimmäisen tärkeää vapaudessa eläville. Kun uskonnollinen auktoriteetti katoaa, he järkyttyvät huomattavasti rajattoman vapauden. (Tocqueville 2006, 312, 433.) Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, että Novakin mielestä amerikkalainen demokratia tarvitsee sielunelämän ohjausta: malleja, oppaita ja opettajia, jotka eivät vie vapautta, mutta ohjaavat toimimaan oikein. (Novak 1982, 140). Taas kerran amerikkalainen demokratia tarvitsee auktoriteetteja, jotka eivät ole valtion määrittämiä.

⁶⁰ Schumpeterinkin mielestä kapitalismi on arvojärjestelmä ja asenne elämää kohtaan, sivilisaatio, jonka tunnusmerkkinä on epätasa-arvo ja perheonni (family fortune). (Schumpeter 1994, 24). Demokratia sen sijaan on hänelle pelkkä metodi.

⁶¹ Roskaväellä Kristol tarkoittaa 1700-luvun loppupuoliskon uusien teollisuuskaupunkien juuretonta väestöä. Roskaväki on joukkoa, joka tuntee olevansa ulkoisten voimien uhri eikä millään muotoa vastuussa omasta kohtalostaan. Se on mielentila, josta puuttuu kaikki tasavaltalaiset hyveet: luonteen tasapainoisuus, harkitsevuus ja valmis tarvittaessa alistaa omat intressinsä yleiselle edulle. (Kristol 1983, 64 – 66.)

omaksua porvarillinen elämäntapa ja arvomaailma, jotta hänet voitaisiin ylentää kansalaiseksi. Porvaristo asettaa kriteerit kansalaisille ja valitsee ne, jotka kelpaavat poliittiseen yhteisöön.

Porvaristossa tapahtui kuitenkin 1900-luvun jälkimmäisellä puoliskolla muutos. Sen porvarillinen eetos alkoi ohentua ja korvautua itseensä keskittyvällä hedonismilla. Samalla politiikalta aletaan vaatia aina yhä enemmän, mutta toiveet ja vaateet eivät toteudu, koska ne ovat yksinkertaisesti mahdottomia. Kristol pelkää, että tällöin tulee mahdolliseksi ajatella, että joku toinen järjestelmä saattaisi toimia paremmin. Hän kiroaa, ettei demokraattinen valtio pysty ei-demokraattisen valtion tapaan tukahduttamaan kasvavia vaatimuksia, koska se on rakennettu kansalaisten itsekurin varaan. (Kristol 1983, 66, 175–176.) Jälleen demokraattinen järjestelmä on voimaton suojelemaan itseään. Samalla demokraattinen kulttuuri määrittyy pidättyväisyydeksi ja puritanismiksi.

Näkemyksistä, että demokratian synty ja olemassaolo on riippuvainen kulttuurisista tekijöistä, on hyvin laajasti jaettu. Dahl katsoo, että jos poliittinen kulttuuri ei tue demokraattista prosessia ja primäärejä poliittisia oikeuksia, demokratia suurella todennäköisyydellä tuhoutuu. (Dahl 1989, 173). Hänen mukaansa demokraattisen prosessin pitää pystyä rajoittamaan itseään, jottei se tuhoa omalle olemassaololleen välttämättömiä olosuhteita. Olosuhteisiin Dahl listaa muun muassa sellaisia tekijöitä kuin armeijan pysyminen kasarmeilla ja vallan jakamisen pois yhdestä valtakeskuksesta. Kulttuurilla hän tarkoittaa sellaisia arvoja ja uskomuksia, jotka tukevat demokratian liittyviä ideoita. Niihin kuuluu esimerkiksi pyrkimys kompromisseihin ja näkemys, ettei politiikka ole nollasummapelejä⁶². (Dahl 1989, 154, 250 – 252.) Jopa minimidemokratian kannattaja Schumpeter asetti demokratialleen suhteellisen monia ehtoja, muun muassa suvaitsevaisuuden erilaisia mielipiteitä kohtaan. Hän epäili, etteivät nämä ehdot täyty kaikissa kulttuureissa, eikä demokratia siten ole todennäköinen hallintotapa niissä.

Dahl, Rawls, Buchanan ja Schumpeter eivät kuitenkaan tarkoita demokraattisella kulttuurilla mitään tiettyä elämäntapaa. Konsensus täytyy olla menettelytavoista, oikeuksista ja mahdollisuuksista, se mitä ihmiset valitsevat tässä prosessissa ei ole niin väliä. (Dahl 1989, 307.) Valintamahdollisuuksien kasva-

⁶² Uuskonservatiiveilla toistuu useassa kohdin samanlainen ajatus siitä, että politiikan ei saa olla nollasummapelejä. Sillä he tarkoittavat talouskasvua, joka antaa kaikille mahdollisuuden parantaa osaansa. Dahl tarkoittaa mielestäni tässä kuitenkin sitä, että ihmiset ymmärtävät demokraattisten sääntöjen noudattamisen hyödyttävän kaikkia. Hän toteaa muun muassa, että mahdollisuus olla eri mieltä spesifistä valinnoista on syy arvostaa niitä järjestelyjä, jotka tekevät tämän mahdollisuuden todeksi. (Dahl 1989, 307).

essa ihmisten kaikkia tyydyttävät ratkaisut tulevat vaikeiksi ja ihmiset turhautuvat. Niinpä tämän päivän lakien tulee olla enemmän muodollisia ja yleisiä kuin aikaisemmillä vuosisadoilla. (Buchanan 1975, 127 – 128.) Kaikilla heillä demokraattisessa kulttuurissa on kyse demokratian pelisääntöjen, instituutioiden sekä oikeuksien ja vapauksien kunnioittamisesta. Kaikissa tulee myös esiin tarve suvaita toisenlaisia mielipiteitä ja valmius kompromisseihin. Ihminen on täysin sopeutunut demokratiaan, kun hän ymmärtää, että demokratiassa kukaan ei voi koskaan saada kaikkea.

Kristolin mielestä tällainen ajattelu edustaa vain mekaanista tai liikkeenjohdollista näkemystä demokratiasta. Siinä demokratia nähdään vain joukkona tiettyjä menettelytapoja vailla mitään henkeä. Uskotaan, että kunhan kaikki vain seuraavat sääntöjä, demokratia toimii. Hänen mielestään se on juuri liberaalien idea demokratiasta ja sellaisenaan naurettava:

” I cannot help but feel that there is something ridiculous about being this kind of a democrat, and I must further confess to having a sneaking sympathy for those of our young radicals who also find it ridiculous. The absurdity is the absurdity of idolatry – of taking the symbolic for the real, the means for the end. The purpose of democracy cannot possibly be the endless functioning of its own political machinery. The purpose of any political regime is to achieve some version of the good life and the good society” (Kristol 1983, 50)

Tästä voi vetää johtopäätöksen, että Kristolin käsitys demokratiasta on pelkästään välineellinen. Tämä onkin totta, jos demokratia ymmärretään pelkästään prosesseina ja instituutioina. Kristol ei kuitenkaan näe, että demokratia tulisi ymmärtää pelkkänä välineenä, vaan kritisoi tällaista yksiulotteista ajattelua. Hän asettaa nykyistä demokratia käsitystä vastaan vanhan demokratian. Sillä hän viittaa Yhdysvaltojen perustajiin, jotka näkivät demokratian lepävään kahdella pilarilla, joista toinen oli institutionaalinen ja toinen psykologinen tai hengellinen. (Kristol 1983, 53.) Kristolille demokratia on tietty visio hyvästä yhteiskunnasta. Demokratia on hänelle paljon laajempi käsite kuin pelkkä demokraattinen prosessi.

Kristolin ajattelussa demokratia ymmärretään monella tapaa lopputuloksesta käsin. Dahlin mukaan käsitystä hyvästä ja oikeasta ei voida johtaa demokraattisesta prosessista itsessään. Halutut lopputulokset ovat viime kädessä aina poliittisia tai intressikysymyksiä. (Dahl 1989, 167, 173 – 174.) Dahlin näkökulmasta Kristol pyrkii liittämään tietyn demokraattisen prosessin lopputuloksen itse demokratian käsitteeseen. Tiedyt poliittiset intressit ja demokratia alkavat tarkoittaa silloin tarkoittaa samaa asiaa.

Varsin epäselväksi jää, katsooko Kristol demokraattisten prosessien jo itsessään kuuluvan hyvään yhteiskuntaan eli demokratiaan. Jos hän ei katso, niin samalla avautuu myös mahdollisuus ajatella hyvää yhteiskuntaa ilman demokraattisia prosesseja ja kutsua sitä silti demokratiaksi. Demokratia voidaan näin ymmärtää irrallaan demokraattisista prosesseista, kuten esimerkiksi Schmitt tai marxilaiset tekevät. Vaalit ja muut instituutiot eivät ole heidän mielestään ”todellista demokratiaa.”⁶³ Kristolillekaan pelkkä sääntöjen noudattaminen ei ole todellista demokratiaa, ainakaan amerikkalaista demokratiaa. Sitä on vasta protestanttisen moraalin läpikymä yhteiskunta. Olisin silti taipuvainen kallistumaan tulkintaan, jonka mukaan Kristol ei tarkoita, että hänen mielestään demokraattiset olisivat tarpeettomia vaan sitä, etteivät ne yksistään riitä. Tarvitaan muutakin, mutta tämä muu saattaa merkittävästi kaventaa demokraattiseen prosessiin kuuluvaa valinnanvapautta. Poliittisesta näkemyksestä riippuu pitääkö sitä demokratian pelastamisena vai vesittämisenä.

Tärkeä kysymys on, kuinka pitkälle Kristol edustaa tässä koko uuskonservatiivista ajattelua. Täytyy muistaa, että Kristol on liikkeen johtava ideologi. Omien silmieni eteen ei ole vielä tullut sellaista tekstiä, jossa väitettäisiin jotain muuta. Uuskonservatismi ei ole silti täysin sama asia kuin Kristolin ajattelu⁶⁴.

Oma näkemykseni on, että Kristolin ajatukset ja visiot eivät ole selvästikään yhtä kuin kaikki uuskonservatiivien liikkeen piirissä harjoitettu ajattelu. Hän on tämän liikkeen ajattelijosta kaikkein konservatiivisin ja ehdottomin, eräänlainen ääritapaus. Samalla hän on kuitenkin myös kaikkein analyttisin.

⁶³ Ajatus tietynlaisesta samanlaisuudesta Kristolin ja marxilaisen ideologian välillä tulee tässä kohdin väkisinkin mieleen. Kristolhan on entinen sosialisti Tämä huomio saa tukea esimerkiksi Drurylta. Hänen mukaansa Kristol oppi sosialisessa nuoruudessaan ajattelemaan maailmasta dualistisin termein ja ymmärtämään elämän ja historian aina jonkin kosmisen taistelun näyttämönä. Hän korvasi vain näkemyksen historiasta luokkataistelun historian ajatuksella ortodoksian ja sen vihollisten välisestä kamppailusta historian moottorina. (Drury 1997, 144.) Marxilaisen ajattelun rakenteet ovat siis jääneet jäljelle, mutta ne on siirretty vain kokonaan toiseen ympäristöön ja ideologiaan. Marxilaisuuden vaikutteista uuskonservatiivien retoriikassa ja toimintastrategioissa ovat lisäksi puhuneet muun muassa Halper ja Clarke sekä Dorrien. Täytyy silti muistaa, ettei Kristol missään sanoudu irti demokratian säännöistä. Hän ilmoittaa useassa kohdassa kunnioittavansa niitä, vaikka sanookin tekevänsä sen välillä pitkin hampain.

⁶⁴ Dorrienin mielestä, vaikka Kristol on uuskonservatiiveista vaikutusvaltaisin, olisi virhe identifioida uuskonservatismi kaikkiin hänen mielipiteisiinsä. (Dorrien 1993, 68). Toisaalta Kristolin vanha koulu- ja työtoveri Daniel Bell on todennut seuraavaa: "Whenever I read about neoconservatism, I think, 'That isn't neoconservatism; it's just Irving.'" (Bloom 1986, 372, Bellin haastattelu alun perin vuodelta 1979.) Omat havaintoni tässä työssä puoltavat enemmän Dorrienin näkemystä. Kaikkia Kristolin ajatuksia ei löydy muilta uuskonservatiiveilta.

Uuskonservatismiin kaikki keskeiset teemat ovat hänen ajattelussaan selkeästi esillä, joista kaikkein tärkein on demokratian vapauden ja yhteiskunnallisen järjestyksen ristiriita. Kaikki muutkin uuskonservatiivit askartelevat samojen teemojen parissa ja antavat samansuuntaisia vastauksia. Tässä mielessä Kristol on aivan oikeassa kutsuessaan uuskonservatismia suuntaukseksi. Hän vie tämän suuntauksen kaikkein pisimmälle, siihen pisteeseen, johon se demokraattisen järjestelmän puitteissa on mahdollista viedä. Kaikki uuskonservatiivit eivät mene aivan yhtä pitkälle, mutta suunnasta he ovat yhtä mieltä. Jos eivät olisi, he tuskin puuhailisivat liikkeen parissa. Missään myöskään kukaan uuskonservatiivi asetu Kristolin näkemyksiä vastaan. Näin Kristolin ajattelu edustaa jonkinlaista uuskonservatismiin ideaalityyppiä, filosofiaa, jossa liikkeen ideat ja teemat realisoituvat ikään kuin täydellisimpänä.

Jos näin hyväksytään, että pääpiirteittäin Kristol edustaa uuskonservatiivista demokratiadeaalialia, niin uuskonservatiivien ihannedemokratia voisi näyttää hyvinkin tältä:

“To anyone like myself who watches old movies on television – and by old movies I mean no more than fifteen or twenty years old- the most striking impression is of a world that belongs to another era. These movies have farmers` daughters–honest-to-goodness farmers` daughters, with all that implies sophisticated urban imagination; they have happy, neighborly suburban families who smugly and snugly pass the evening watching themselves on television; they have prim schoolmarms and prissy schoolmistresses, they have absentminded professors who do not know the difference between a foundation garment and a foundation grant; they have hicks who run gas stations and cops who drop in for apple pie; they have children who address their fathers as “sir”, they have virginal college maidens and hardly any graduate students at all; they have wildly efficient and fanatically loyal secretaries- in short, they have a race of people who only yesterday were the average and the typical, and who have so suddenly become, in their laughable unreality, a species of “camp.” (Kristol 1983, 61–62)

Tässä visiossa on paljon siitä, mitä ylipäätään löytyy uuskonservatiivien agendalta: perinteiset auktoriteettisuhteet (”sir”), sukupuolinen siveellisyys (”virginal college maidens”), sovinnainen käytös (”prim”), sosiaalinen pääoma (”cops who drop in for apple pie”, ”fanatically loyal secretaries”) ja mikä parasta: mahdollisimman vähän korkeakouluopiskelijoita. Harmoniassa ei ole riitasointuja, koska oppositio puuttuu. Elämä on rauhallista ja turvallista, jopa uneliastakin maaseudun tai esikaupungin elämää. Tällaisessa yhteisössä demokratia voi hyvin, tällaiseksi Madison, Adams ja muut perustajat Ame-

rikan aikoinaan tarkoittivat. Jokainen muutos ylläkuvattuun visioon on samalla askel pois päin amerikkalaisen demokratian ihanteista.

Uuskonservatiivisessa ideologiassa demokratia on sekä valtavan laaja että toisaalta hyvin ahdas käsite. Laaja se on siinä mielessä, että siinä demokratia ymmärretään elämäntapana. Ja koska demokratia on elämäntapa, niin demokratiaan kuuluvat loogisesti myös kysymykset siitä, miten pitää elää. Ahdas tämä käsitys on siinä mielessä, että enemmän tai vähemmän vain yksi tietty elämäntapa, vanhoillisporvarillinen, on mahdollinen. Samalla kun se on demokraattinen elämäntapa, se on myös aito ja alkuperäinen amerikkalainen elämäntapa. Amerikkalaisen demokratian tulee ilmentää amerikkalaista elämäntapaa ja vastaavasti amerikkalainen demokratia määrittyy amerikkalaiseksi elämäntavaksi. Tässä mielessä käy todellakin järkeen, että Kristol kutsuu uuskonservatismia ensimmäiseksi amerikkalaiseksi konservatismiksi.

5.3.4. Demokratia ja ei-amerikkalaiset kulttuurit: Eurooppa, Latinalainen Amerikka ja Aasia

” Liberal democracy has always been dependent on certain shared cultural values to work properly. This can be seen most clearly in the contrast between the United States and the countries of Latin America.” (Fukuyama 1999, 11.)

-

”While claiming that American culture was a moral sewer and a national disgrace, while conceding that America’s economic position in the world had seriously declined, while confirming that America’s educational system was badly failing, while noting that America’s prisons were stuffed beyond capacity, while acknowledging that America’s cities were violent, ugly and dergraded, the globalists nonetheless insisted that American democracy and capitalism set the standards by which other nations should be judged.” (Dorrien 1993, 378–379)

Tutkimuksessa on jäljellä enää yksi suuri kysymys: Voiko uuskonservatiivien mielestä olla olemassa muunlaista demokratiaa kuin amerikkalaista? He eivät käsittele tätä kysymystä aivan suoraan, joten joudun tekemään johtopäätökseni erilaisten viittausten kautta. Uuskonservatiivit kommentoivat kirjoituksissaan neljää eri kulttuuria: eurooppalaista, aasialaista, Latinalaisen Amerikan kulttuuria ja islamilaista kulttuuria. Syyskuun terrori-iskujen jälkeen ymmärrettävästi viimeksi mainittu on ollut kaikkein vahvimmin esillä. Olen varannut sille kokonaan oman luvun. Tässä luvussa käsittelem suhteellisen lyhyesti sitä, mitä uuskonservatiivit ovat sanoneet muusta kolmesta.

Euroopassa on uuskonservatiivien ajattelussa kyllä demokratia, mutta jokseenkin impotentti. Maanosamme suurin ongelma on yksinkertaisesti se, ettei se ole tarpeeksi kapitalistinen ja oikeistolainen, Novakhan näkee maanosamme kapitalismikielteisyyden suorastaan hengellisenä ongelmana. Kristol taas asettaa vastakkain käytännöllisen ja realistisen Amerikan ja poliittiseen romantiikkaan ja utopioihin taipuvaisen Euroopan. (Kristol 1983, 84 – 85, 142 – 151). Hänellähän poliittinen romantiikka, jota hän pitää yhtenä aikamme sairauksista, on myös yksi osa vastakulttuuria. (Kristol 1983, 76). Vastakulttuuri ja eurooppalainen poliittinen ajattelu ovat näin varsin lähellä toisiaan. Siten sairaalloinen Eurooppa on basilli, jota ei saa tuoda terveeseen ja dynaamiseen Amerikkaan. Eurooppalaiset ovat vasemmistolaisina, epäkäytännöllisinä ja irrationaalisina jonkinlainen konservatiivisen Amerikan vastakohta. Molemmilla puolilla Atlanttia on selvästikin ihmisiä, jotka ajattelevat, että vastakkaisella rannalla asuu tyhmää väkeä.

Uuskonservatiivit selittävät Yhdysvaltojen ja Latinalaisen Amerikan kehityskulkujen eroa kulttuurilla. Yhdysvallat perustui brittiläiseen ja protestanttiseen kulttuuriin, kun taas Latinalainen Amerikka peri siirtomaaisäntiensä Portugalin ja Espanjan keskusjohtoisen kulttuuriin, joka toimi kansalaisyhteiskunnan kehittymisen esteenä. (Fukuyama 1999, 11 – 12.) Latinalaisenkin Amerikan ongelmana on kapitalismikielteisyys⁶⁵. Antipatia kauppaa kohtaan perustuu maanosan aristokraattiseen kulttuuriin ja se yhdistyy haluun luoda yhtenäinen holistinen järjestelmä. Tästä syystä demokratian edellyttämää pluralismia ei synny. (Novak 1982, 288 – 293.)

Valtarakenteiden keskittyneisyys sekä toimivan markkinatalouden ja kansalaisyhteiskunnan puuttuminen selittävät uuskonservatiivien mielestä demokratian säilymisen ongelmia Latinalaisessa Amerikassa. Se vahvistaa edelleen uskoa siihen, että Yhdysvalloissa aikanaan valitsema polku on samalla myös demokratian polku, jota kaikkien demokratiaa haluavien valtioiden on kuljettava.

Aasialaisen kulttuurin ongelma demokratian kannalta on sen autoritäärisyys. Aasialaiset yhteiskunnat saattavat hylätä avoimesti demokratian länsimaiden tyrkyttämänä rasitteena. Taloudellisen rationalismin ja holhoavan autoritäärisyyden yhdistelmä voi olla heidän mieleisensä ratkaisu tulevaisuudessa.

⁶⁵ Novak päivittelee, että edes konservatiivit eivät kannata Latinalaisessa Amerikassa demokraattista kapitalismia. Teologit ovat hekin hylänneet kapitalismin materiaalisena. Katolinen kirkko on Latinalaisessa Amerikassa hänen mielestään aivan liikaa marxismiin päin kallellaan (erityisesti vapautuksen teologia). (Novak 1982, 288 – 293.)

Autoritäärisyyden taustalla vaikuttaa konfutselainen perintö. (Fukuyama 1992, 302 – 303.) Tämä sotii sitä uuskonservatiivien hellimää käsitystä vastaan, että halu demokratiaan olisi universaali. Se on josain suhteessa ristiriidassa myös Fukuyaman omien puheiden kanssa siinä mielessä, että hän toisaalla painottaa auktoriteettien merkitystä demokratialle. Aasialaisen kulttuurin autoritäärisyys on kuitenkin hänen mielestään ongelma. Selitys lienee siinä, että aasialaiset haluavat todennäköisesti rakentaa autoritäärisen valtion kun taas amerikkalaiset pitävät yllä autoritääristä kulttuuria liberaalin valtion raameissa. Autoritäärinen kulttuuri on ongelma, jos se johtaa autoritääriseen valtioon. Muutoin se on positiivien asia. Tai sitten voi olla, että Fukuyama on yksinkertaisesti vain epäjohdonmukainen ajattelija.

5.3.5. Demokratia, islam ja terrorismin vastainen sota

“That is how we fought the Cold War. The existential enemy then was Soviet communism. Today, it is Arab/Islamic radicalism.

What defines an existential threat is intent, objective and potential capability. Existential struggle is a struggle over existence and identity. Until it lost heart late in life, Soviet communism was utterly committed to the eradication of what it called capitalism, in other words, the entire way of life of the west. Its mission was to do the world what it had done to, say; Lithuania and Czechoslovakia—remake it in its image. Existential struggle is a fight to the end—extermination or, even better, conversion.”

(Krauthammer 2004c)

Vaikka uuskonservatiivit eivät kannata minkään yhden uskonnon hegemoniaa tai valtionuskontoa Yhdysvaltoihin, he näkevät vahvasti demokratian polveutuvan juutalais-kristillisestä perinteestä. (Fukuyama 2002; Kristol 1983, 41). Yhdysvallat on velkaa juutalaiselle, kristilliselle ja humanistiselle traditiolle. Ja toisaalta demokraattinen kapitalismi paremmin kuin mikään muu järjestelmä, on yhteneväinen juutalaisuuden ja kristillisyyden korkeiden tavoitteiden kanssa. (Novak 1982, 21, 242.) Juutalaisuus ja kristinusko ovat perusolettamuksiltaan yhteensopivia demokratian kanssa. Ne ovat demokraattisia uskontoja, joskin Fukuyama epäilee, että ortodoksinen juutalaisuus saattaa olla vaikeasti yhteen sovitettavissa liberaalidemokratian kanssa. (Fukuyama 1992, 271). Huomattavaa on, että demokratian juuret eivät tässä ajattelussa ulotu islamiin saakka.

Islamiin uuskonservatiivien suhde on kaksinainen. Toisaalta he eivät halua julistaa islamia lähtökohtaisesti sopimattomaksi demokratialle. He eivät usko, että arabit muodostaisivat minkäänlaisen poikkeuksien ihmiskunnan joukossa ja eivätkä haluasi demokratiaa ja vapautta. Sellainen on tyypillisesti libe-

raalien ajattelua. (Krauthammer 2005a.) Islam ei sinällään ole yhteensopimaton demokratian kanssa⁶⁶. Ongelmana on se, että monet islamilaiset liikkeet kääntävät selkensä modernisaatiolle. Ne vihaavat länsimaista suvaitsevaisuutta ja uskonnollisen totuuden katoamista. (Fukuyama 2002.)

Islamilainen radikalismi on uuskonservatiivien mukaan todellinen uhka demokratialle: luvun alussa oleva sitaatti kertoo, että Krauthammer näkee radikaalin islamin uhkaavan koko länsimaista elämäntapaa. Se pyrkii hänen mielestään tekemään koko maailmasta yhden islamilaisen kalifaatin. Siksi hän pitää sitä eksistentiaalisena uhkana, jonka kanssa minkäänlainen kompromissi ole mahdollinen. Fukuyama rinnastaa islamilaisen radikalismin eurooppalaiseen fasismiin kutsuen sitä islamo-fasisimiksi. Hänen mielestään radikalismi ei ole edes mikään marginaali-ilmiö islamilaisessa maailmassa. (Fukuyama 2002.) Uuskonservatiivien ajattelussa islam ei ole periaatteessa uhka demokratialle ja länsimaiselle elämäntavalle, mutta käytännössä se on sitä juuri tällä hetkellä.

Yleisesti länsimaisessa ajattelussa katsotaan, että demokratia edellyttää kirkon ja valtion erottamista toisistaan ja uskonnon ja politiikan ymmärtämistä toisistaan erillisinä. Uskontojen pitää pystyä luopumaan poliittisesta vallasta. Ne uskonnot, jotka siihen eivät ole valmiita, muodostavat ongelman. Liberaalit uskovat myös uuskonservatiivien tavoin kaikkien uskontojen periaatteessa pystyvän elämään demokratiassa. Rawls esimerkiksi usko, että fundamentalisteja lukuunottamatta kaikki suuret uskonnot allekirjoittavat hänen poliittisen oikeudenmukaisuuden konseptionsa. Tosin hän myöntää, että saattaa olla liian optimistinen tässä. (Rawls 1993, 190.) Toisaalta tietyllä tavalla demokratian on pakkokin uskoa kaikkien uskontojen soveltuvaisuuteen ja haluun elää sen puitteissa, koska päinvastaisessa tapauksessa uskonnonvapautta jouduttaisiin automaattisesti rajoittamaan. Tietyttyjen uskontojen harjoittaminen kiellettäisiin silloin. Tämä taas kertoo, kuinka paljon demokratia todella perustuu uskomusjärjestelmälle.

Syyskuun terrori-iskujen jälkeinen tilanne aiheuttaa monenlaisia haasteita amerikkalaiselle demokratialle. Kriittisinä aikoina yhteiskunta joutuu usein punnitsemaan uudelleendemokraattisten oikeuksien ja yhteiskunnallisen turvallisuuden välistä suhdetta. Krauthammerin mielestä raja turvallisuuden ja va-

⁶⁶ Toisaalta kymmenen vuotta aiemmin (1992) Fukuyama näki islamin olevan yhtenäinen, järjestelmällinen ideologia, joka on vihamielinen demokratialle ja liberalismille. Se oli silloin Fukuyaman mielestä ainoa suuri uskonto, jonka sisällä ei ollut konsensusta siitä, että demokratia on paras hallitusmuoto. Fundamentalismia hän piti vastareaktion liberaalien asenteiden omaksumiselle islamin piirissä. (Fukuyama 1992, 77 – 78, 265.)

pauden välillä vaihtelee sen mukaan mikä yhteiskuntaa uhkaan. Kriisiaikoina se on turvallisuuden puolella, mutta palautuu sitten takaisin normaaleina aikoina. Syyskuun yhdennentoista jälkeen Amerikassa heräsi tarve rajoittaa hetkellisesti kansalaisvapauksia⁶⁷, jotta vastaava tapahtuma ei toistuisi. (Krauthammer 2005e.) Hän katsoo lisäksi, että presidentti Bushille tulisi antaa vapaat kädet käydä terrorismin vastaista sotaa ja raivostui, kun korkein oikeus vuonna 2006 eväsi tämän. (Krauthammer 2006c)⁶⁸.

Yksi terrorismin vastaisen sodan keskeisistä kysymyksistä koskee sananvapautta: sitä, mitä mediassa saa tai pitää kertoa. Uuskonservatiivien mielestä Yhdysvaltojen liberaalien hallitsema media on liian pelokasta tai poliittisesti korrektia kertoakseen totuuden terroristeista. Kansalaiset eivät saa oikeaa tietoa eivätkä näin osaa arvioida oikein uhan suuruutta ja vihollisen luonnetta:

“Most of the press refuses to report evidence of primitive barbarism and fanaticism. Multiculturalism inhibits the enlightened from politically incorrect observations. Thus, many are inhibited from reporting reality as it is. They try to suggest that our enemy is like us. (Our enemy never makes this mistake). Our media have largely become deception-based institutions, all too willingly self-deceived. We must gently make them confront this”(Novak 2007b.)

Uuskonservatiivit kritisoivat mediaa siitä, ettei se demonisoi terroristeja tarpeeksi; riisu heitä ihmisyydestä ja rakenna heistä ”toisia”. Lehdet ja poliitikot ovat pikemminkin täynnä itsesensuurin ja antavat islamilaisten gangstereiden määrätä miten islamista saa puhua. Uskonnollisesta sensitiivisyydestä ja suvaitsevaisuudesta on tullut tämän päivän maailmassa täysin yksipuolista⁶⁹. (Krauthammer 2006e.) Krauthammerin mielestä terroristeja etsittäessä ei kannata ylipääntään välittää poliittisesta korrektiudesta. Terroristit ovat olleet nuoria muslimimiehiä. Se ei ole stereotypia vaan fakta. (Krauthammer 2005d.) Poliittinen korrektius on tänä päivänä valehtelua, johon demokatialla ei ole varaa. Liberaalien kielenkäyttö peittää sen, mistä terrorismin vastaisessa sodassa on todellisuudessa kysymys. Liberaalit voivat puolustautua sillä, että laki kieltää syrjinnän ja kansanryh-

⁶⁷ Krauthammer sanoo myös hyväksyvänsä kidutuksen kriittisissä tilanteissa, joissa terroristin kiduttaminen saattaa estää uuden terrori-iskun tapahtumisen (Krauthammer 2005g).

⁶⁸ Dahl sen sijaan pitää suurena ongelmana sitä, että syyskuun terrori-iskujen jälkeen tavallisilla amerikkalaisilla ei ole ollut minkäänlaista vaikutusvaltaa terrorismin vastaisen sodan sisältöön. Kongressi ja muut Yhdysvaltojen edustukselliset instituutiot ovat toimineet lähinnä Bushin hallinnon kumileimasimena samalla kuin terrorismin vastainen sota on heikentänyt kansalaisten perusoikeuksia ja – vapauksia. Dahlin mielestä presidentin valta ulkopoliitikassa on Bushin kaudella saavuttanut sellaiset mittasuhteet, jotka on olemassa vain ei-demokraattisten maiden johtajilla (Dahl 2006, 92 – 94.)

⁶⁹ Krauthammer piruileekin, ettei islamilaisilla fanaatikoilla ole edes ironian tajua. Paavi väittää, että islam on väkivaltainen uskonto ja nämä vastaavat siihen riehumalla ja uhkailemalla (Krauthammer 2006d.)

mää vastaan kiihottamisen. Iso kysymys onkin, millainen kielenkäyttö, uutisointi ja viranomaistoiminta terrorismin vastaisessa sodassa leimaavat kokonaisen kansanryhmän tai uskonnon.

Uuskonservatiivien ratkaisu radikalismiin ongelmaan on sisäpolitiikassa ehdottomasti sopeuttaa tai sulauttaa kaikki maahanmuuttajat amerikkalaiseen kulttuuriin. He näkevät, että Euroopan kyvyttömyys integroida muslimiväestöään on aikapommi, joka saattaa pitemmän päälle uhata demokratiaa Euroopassa. Sen harjoittama vanha monikulttuurinen malli ei yksinkertaisesti toimi. Amerikassa muslimit amerikkalaistetaan, mutta Euroopassa saa vapaasti julistaa pyhää sotaa. (Fukuyama 2006c; Krauthammer 2005d.) Tässä on ajatus, että sananvapautta tulee rajoittaa silloin kuin sillä hyökätään maata vastaan. Rawls on käsitellyt tällaista tilannetta paljon. Hänen mielestään sananvapautta ei voida rajoittaa vielä sillä perusteella, että maa on sodassa. Vallankumouspuhe tulisi sekin sallia. Puheen sensuroiminen on oikeutettua vain silloin kuin uhka kohdistuu perustuslailliseen järjestykseen ja se on todellinen. Sanan vapaus on perusvapaus ja sitä voi rajoittaa vain toisen perusvapauden takia. (Rawls 1993, 354 – 356.) Se, muodostaako islamilainen fundamentalismi ja arabiterrorismi todellisen uhan Yhdysvalloille ja koko länsimaiselle demokratialle, on tietysti yksi tämän päivän suuria poliittisia kysymyksiä.

Liberaalit ja uuskonservatiivit näyttävät olevan jokseenkin eri mieltä terrorismin uhasta⁷⁰. Jos näkee uuskonservatiivien tapaan radikaalin islamin uhkaavan koko Amerikan olemassaoloa, rajoitukset kansalaisvapauksiin on helpompi hyväksyä. Jos tätä käsitystä ei jaa, niin niitä ei todennäköisesti pidä legitimeinä. Kansalaisen kokemus terrorismin aiheuttaman uhkan suuruudesta määrittää näin paljolti sitä, pitääkö hän Bushin hallituksen toimintaa demokratian ja perustuslain suojelemisena vai niiden asteittaisena romuttamisena. Mielenkiintoista onkin pohtia, kuinka paljon poliittinen katsantokanta vaikuttaa havaintoihin ja tulkintoihin todellisuudesta. Hyrkkäsen mielestä asiat ja kokemukset käsitteellistetään aina jonkinlaisiksi. Meille ei ole olemassa ikään kuin kokemuksia sinällään, käsitteistä puhtaina. Tä-

⁷⁰ Krauthammer pilkkaa YK:n entistä asetarkastusten johtajaa Hans Blixii siitä, että hän nostaa nälänhädän ja ilmaston lämpenemisen suuremmaksi globaaliksi turvallisuushakiksi kuin terrorismin ikään kuin samalla vihjaten, että Yhdysvaltojen hallitus liioittelee terroristien ja joukkotuhoojien uhkaa: "The new idea, expressed by Blix representing the decadent European left, and recently amplified by Michael Moore representing the paranoid American left, is that this existential threat is vastly overblown by a corrupt/clueless (take your pick) President Bush to justify American aggression for reasons of... and here is where the left gets a little fuzzy, not quite being able to decide whether American aggression is intended simply to enrich multinational corporations (or maybe just Halliburton alone) with fat war contracts, district from alleged failure in Afghanistan, satisfy some primal masculine urge, or boost poll ratings." (Krauthammer 2004b.)

män tutkimuksen perusteella uskallan väittää, että henkilön poliittinen ajattelu vaikuttaa merkittävästi siihen, millaisena hän ympäröivän todellisuuden käsittää. Dahl ja uuskonservatiivit esimerkiksi eivät eroa pelkästään arvomaailmoiltaan. Myöskään heidän näkemyksensä Yhdysvaltojen sosiaalisesta ja poliittisesta todellisuudesta eivät kohtaa juuri missään. Tämä vain vahvistaa sen, että samassa ympäristössä asuvat ihmiset voivat elää eri maailmoissa.

TAULUKKO 5: Uuskonservatiivien teesit demokraattisesta kulttuurista

DEMOKRATIA	DEMOKRATIAN ANTITEESI
Luonnolliset johtajat	Luontoon perustuvien erojen kieltäminen
Perinteiset auktoriteetit	Uusi luokka
Porvarillinen perhe	Uuden luokan perhe
Demokratia ymmärrettynä menettelytapana ja henkenä.	Demokratia ymmärrettynä pelkkänä menettelytapana
Protestanttinen etiikka, puritaanisuus ja kansalaishyveet	Moderni vapaamielinen elämäntapa
Angloamerikkalainen kulttuuri	Latinalais-amerikkalainen, aasialainen ja manner-eurooppalainen kulttuuri
Kaikkien ryhmien amerikkalaistaminen	Monikulttuurisuus
Maallistuneet uskonnot	Radikaali islam
Terrorismin vastainen sota	Pehmeys terrorismin edessä

Yllä oleva taulukko kertoo, että uuskonservatiivit kannattavat auktoriteetteja, kunhan ne ovat vain konservatiivisia. Kaikki liberaalit eliitit ovat väärinä. Ei siksi, että ne ovat eliittejä, vaan siksi, että ne ovat liberaaleja. Liberalismi tunkeutuu yhteiskunnassa koulutukseen, perheeseen ja oikeusistuimiin tuhoten samalla demokratian perusteita. Ihmisten välillä on uuskonservatiivisessa ajattelussa luontainen hierarkia, joka perustuu kykyihin. Tietynlaisen hierarkisuuden täytyy löytyä kaikilta yhteiskunnan elämäntaajilta ja instituutioista, koska yhteiskunnan ja yhteisöjen koossapysyminen vaatii sitä

Amerikkalainen demokratia ei uuskonservatiivisessa ajattelussa ehkä ole absoluuttisesti ainoa mahdollinen demokratian muoto, mutta se on ylivoimaisesti paras. Kaikki muut versiot,

eurooppalainen mukaan lukien, ovat vähintäänkin häilyviä ja heikkoja. Amerikkalainen demokratia on vahva ja kestävä, koska se on rakennettu oikealle perustalle. Oikea perusta amerikkalaiselle demokratialle on elämäntapa, johon kuuluvat kapitalismi, puritaanisuus, sovinnaisuus, hierarkkiset suhteet yhteisössä ja perheessä sekä samanmielisyys kaikissa olennaisissa elämäntapaan ja moraaliin liittyvissä kysymyksissä. Nämä kaikki viittaavat niihin olosuhteisiin ja kulttuuriin, jossa amerikkalainen demokratia on aikanaan syntynyt.

6.LOPPUPÄÄTELMÄT

Uuskonservatiivien demokratianäkemyksen hallitsin piirre on sen dualistisuus. Demokraattinen järjestelmä erotetaan siinä demokratian hengestä tai kulttuurista. Järjestelmä ja kulttuuri ovat jo lähtökohtaisesti toisilleen vastakkaisia siinä mielessä, että demokratian instituutiot avaavat oven sellaisille käyttäytymismuodoille ja vaatimuksille, jotka kulttuurin pitää ehdottomasti sulkea pois. Kahtiajakautuneisuus näkyy uuskonservatiivien ajattelussa lisäksi siinä, että demokratia on heille samanaikaisesti sekä vaarallista että turvallista. Kaikki riippuu siitä, miten demokratia ymmärretään. Siksi käsitys demokratiasta on uuskonservatiivien mielestä fundamentaalisen tärkeä:

” Yet our initial response – and it usually remains our final response – is to echo Al Smith: `All the ills of democracy can be cured by more democracy`. But is this really true? Is it true of our mass media, of our political party system, of our foreign policy, of our crisis in race relations? Is it not possible that many ills of our democracy can be traced to this democracy itself – or, more exactly, to this democracy’s conception of itself?” (Kristol 1983, 107.)

Lähden purkamaan uuskonservatiivien omaa demokratiakäsitystä yksityiskohtaisemmin vastaamalla aluksi niihin kuuteen kysymykseen, jotka tutkimukselle metodiluvussa asetin. Lukemisen helpottamiseksi toistan kysymykset tässä uudelleen.

1. Mitkä ovat ne tärkeimmät kysymykset, johon uuskonservatiivit pyrkivät demokratiaa käsittelevissä teksteissä vastaamaan? Mihin kysymyksiin demokratia on heillä vastaus?

Merkittävin demokratiaan liittyvä kysymys löytyy demokratian paradoksista: siitä, että demokratia antaa kansalaisille välineet tuhota oma perustansa. Perustalla uuskonservatiivit hyvin harvoin viittasivat

demokraattisten instituutioiden kannatukseen sinällään vaan enemmän tietynlaisen sosiaalisen järjestyksen, tietynlaisen Amerikan, säilymiseen. Samalla demokratia alkoi yhä enemmän tarkoittaa tätä tiettyä järjestystä ja elämäntapaa. Toisenlainen Amerikka olisi painajainen: kaoottinen ja perverssi. Amerikkalaisen demokratian ongelma on sen instituutioiden sisään rakennettu liberalismi, joka voi koko ajan laittaa liikkeelle hallitsemattoman muutosprosessin ilman, että sen instituutiot pystyisivät millään hallitsemaan tätä muutosta. Amerikkalainen demokratia on tässä suhteessa turvatonta. Kysymys on sitten, miten sen voi saada kontrolliinsa. Uuskonservatiivien ratkaisu tähän on liberalismiin esittäminen ideologisella tasolla amerikkalaisen demokratian vihollisena.

Uuskonservatiivit uskovat erittäin vahvasti, että demokratia merkitsee rauhaa ja vakautta. Kristolin mielestä demokratia on tietty visio hyvästä yhteiskunnasta. Demokratia liittyy uuskonservatiiveilla toisaalta turvallisuuteen ja sosiaaliseen järjestykseen, toisaalta tyrannian poissaoloon. Vastaus kysymykseen, mihin kysymykseen demokratia on uuskonservatiiveilla vastaus, on: mikä on kaaoksen ja tyrannian antiteesi. Tällä perusteella käy järkeen, miksi demokratia on heillä keskeinen osa turvallisuuspolitiikkaa. Oli mielenkiintoista huomata myös, että demokratia nousi heillä hyvin harvoin esille sellaisten asioiden kuin oikeudenmukaisuus, vapaus tai tasa-arvo kanssa. Kapitalismi sen sijaan assosioitui jatkuvasti vapauteen. Oletettavasti kun uuskonservatiivit puhuvat vapaudesta he tarkoittavat vapaata markkinataloutta. Kun he puhuvat demokratiasta, he tarkoittavat sosiaalista vakautta. Tyrannin poissaolon voi liittää molempiin.

2. Minkälaiseen uskomusjärjestelmään perustuu uuskonservatiivien demokratiakäsitys?

3. Mitä positioita uuskonservatiivit ottavat suhteessa toisiin demokratia- tai yhteiskuntäkäsityksiin

Käsittelen nämä kaksi kysymystä yhdessä, koska ne liittyvät läheisesti toisiinsa, siinä mielessä että positioiden takaa löytyy aina erilaisia uskomuksia. Yksittäisistä demokratia käsitystä selittävästä uskomuksista merkittävin koskee aina ihmisluontoa. Se on uuskonservatiivien mukaan moraaliltaan alhainen ja poliittinen järjestelmä tuleekin rakentaa tämän perusolettamukseen pohjalle. Ajatus vallan keskittymisen vaaroista ja ratkaisu pilkkoa valta mahdollisimman pieniin osiin pohjautuu todennäköisesti osaltaan myös tähän uskomukseen. Kapitalismia synty ei sen sijaan samalla tavalla koske. Mahdollisesti uuskonservatiivit uskovat, että taloudellinen valta pääsisi koskaan keskittymään niin, että todella uhkaksi vapautta yhteiskunnassa.

Toinen peruskomus koskien ihmisluontoa ja luontoa ylipäätään, on sen kaikkialla näkyvä ja läsnä oleva hierarkkisuus. Demokratian täytyy olla hierarkkisesti järjestetty, koska luontokin on. Ja minkä tahansa menestyksekkään poliittisen järjestelmän täytyy pohjautua oikeaan käsitykseen ihmisluonnosta. Tämä on tietysti demokratian lupaamaa tasa-arvoa vastaan ja tässä palataan taas uuskonservatiivien demokratiaparadoksiin uuden kysymyksen kanssa: miten luoda ja ylläpitää hierarkioita tasa-arvon takaavien instituutioiden sisällä.

Uuskonservatiivit uskovat myös, että yhteiskunnallinen järjestys on varsin hauras. Varsinkin Kristolin teksteistä välittyy uskomus, että Yhdysvallat oli ajautumassa täydelliseen kaaokseen ja anarkiaan 1960-luvulla. Niinpä demokratia ei kestä suurtakaan kyseenlaistamista. Kristolille ei riitä, että konsensus koskee pelkästään demokratian sääntöjä vaan sen on koskettava kokonaista elämäntapaa. Uskomus on, että demokratian säilyminen edellyttää, että ihmiset ovat varsin samanlaisia elämäntyyyleiltään ja täysin samanlaisia perusarvoiltaan. Niinpä elämäntapojen erilaistuminen ja kulttuurinen monimuotoisuus ovat uhkatekijöitä demokratialle. Elämäntavan on oltava vanhoillis-porvarillinen, koska sille elämäntavalle amerikkalainen demokratia on aikoinaan rakennettu. Elämäntapa ei voi siitä paljoa muuttua, koska muuten demokratian rakenteet alkavat natista.

Uuskonservatiivien suhteet muihin demokratiakäsityksiin perustuvat vahvasti heidän uskomuksiinsa tulevista tapahtumista. He uskovat, että vasemmistolainen ajattelu johtaa aina lopulta tyranniaan ja liberalismi suistaa yhteiskunnan anarkiaan. Uuskonservatiivit uskovat myös, että islamilaiset radikaalit ovat ristiretkellä länsimaista elämäntapaa vastaan tarkoituksenaan hävittää se pois koko maapallolta. Näin vasemmistolainen ajattelu (käytännössä sosiaalidemokratia), kulttuuriliberalismi ja sellainen islamilainen ajattelu, joka ei halua erottaa kirkkoa ja valtiota toisistaan, ovat kelvottomia demokratiaan. Euroopan, Latinalaisen Amerikan ja Aasian poliittiset kulttuurit eivät nekään synnytä toimiva demokratiaa. Jäljelle jäävätkin oikeastaan vain uuskonservatiivit itse. Vain he ymmärtävät oikein demokratian sekä teoriassa että käytännössä. Tämä on ilman muuta yksi heidän uskomuksistaan.

Mielenkiintoinen on uuskonservatiivien suhde vanhoihin konservatiiveihin. Eroa ei ole itse konservatismiin käsityksessä vaan toimintastrategiassa. Kristolin mielestä vanha konservatiivit ja republikaaninen puolue oli pitkään niinsanotusti ”tyhmä puolue” (stupid party), koska se ei pystynyt

muuhun kuin vastustamaan muutosta. Kaikki uusi ja aloitteellinen politiikassa tuli demokraateilta ja liberaaleilta. Oikeistolle oli ollut tyypillistä Yhdysvalloissa yli 150 vuoden ajan, ettei se vakaumuksellisesti vaatinut itselleen ideologista auktoriteettia tai pyrkinyt siihen. Modernissa maailmassa ideologiton politiikka on hampaatonta touhua. Poliitikka on ideologista siinä mielessä, että se koostuu poliittisista uskomuksista, jotka ovat tulevaisuussuuntautuneita. (Kristol 1983, ix, x.)

Uuskonservatiivit eroavat vanhoista siinä, että he pyrkivät ideologiseen herruuteen. Ideologinen herruushan on vanha Antonio Gramscin ajatus, joka tarkoittaa sitä, että kansalaisten omaksumat uskomukset ja arvot tukevat heidän etujensa vastaisesti hallitsevien eliittien vallassa pysymistä. Hallitsevien ryhmien ideologia on tällöin myös hallittujen ideologia. Uskomus on, että ilman ideologista herruutta ei voi hallita. Ja päinvastoin, se jolla on ideologinen herruus, myös hallitsee. Todellinen kamppailu yhteiskunnassa käydään aina ideologioiden tasolla. Fukuyaman historian tulkinta välittää sekin näkemystä maailmasta ideologisen taistelun näyttämänä. Näkisin myös uuskonservatiivisen hyvinvointivaltion nimenomaan ideologisen hallinnan instrumenttina. Sen tehtävänä ei ole muuttaa ihmisten sosiaalisia olosuhteita vaan heidän ajatteluaan.

4. Millaisia kriteerejä uuskonservatiivit asettavat termin demokratia käytölle, minkälaisia sosiaalisia havaintoja nämä kriteerit tuottavat ja mikä on heillä demokratia sanan normatiivinen sisältö?

Sanaa demokratia voidaan käyttää uuskonservatiivisessa ideologiassa yhteiskunnassa, jossa on demokraattiset perusinstituutiot ja valtion sääntelystä vapaa markkinatalous. Nämä ovat teoreettisia perusehtoja. Käytännössä edellytetään lisäksi, jotta demokratia myös säilyisi, konservatiivista kulttuuria ja kansalaisten elämäntapojen verrattain suurta homogeenisuutta.

Yhteiskunnallisesta todellisuudesta uuskonservatiivit kiistävät herkästi kaikki havainnot, jotka eivät ole sopusoinnussa heidän ideaaliensa kanssa. He väittävät esimerkiksi, että markkinataloudessa kaikilla menee koko ajan paremmin ja paremmin ja kiistävät sellaiset havainnot jotka väittävät jotain muuta. Sosiaalinen havainnointi kohdistuu silti uuskonservatiiveilla useimmin siihen, mikä ei ole demokratiaa, eikä niinkään siihen, mikä on demokratiaa. Havainnointia ohjaa negatioiden, demokratian vihollisten

ja uhkatekijöiden etsintä. Huomio poikkeamasta uuskonservatiivisesta demokratiamallista tuottaa tulkin uhkatekijästä.

Idealistisella tasolla demokratiolla on lähes ihmeitä tekevä sisältö. Konkreettisemmalle tasolle tultaessa sisällöstä tulee kaksijakoinen. Yhtäältä se on hyvin häilyvää ja vaarallista johtuen ihmisluonnon heikkouksista ja vääristä demokratian ideoista. Toisaalta se on tasapainon, järjestyksen ja jopa maailmanrauhan tae. Uuskonservatiivinen demokratia merkitsee kaikkia mainittuja positiivisia asioita, mutta vain se: kaikilla muilla käsityksillä enemmän tai vähemmän negatiivinen konnotaatio.

5. Mitä demokratiaan liittyviä käsitteitä uuskonservatiivit käyttävät ja mitä käsitteellisiä eroituksia he tekevät?

Uuskonservatiivit operoivat perinteisillä demokratian käsitteillä haastaen muut ajattelutavat siinä mitä nämä käsitteet todellisuudessa merkitsevät. Uusia käsitteitä tuli suhteellisen niukasti esiin ainakaan sisäpolitiikassa. Ulkopoliittikan osalta tilanne voi tietysti olla toinen. Kristol erotti vanhan ja uuden demokratian, joista jälkimmäinen tarkoitti lähinnä modernia liberalismia. Novak puhui demokraattisesta kapitalismista ja demokraattisesta sosialismista, joista jälkimmäinen ei tietenkään ole oikeaa demokratiaa. Täysin uusi käsite oli oikeastaan vain uusi luokka, joka erotettiin koko Amerikan kansasta ja asetettiin sitä vastaan.

6. Mitä roolia demokratia näyttelee uuskonservatiivien ajattelussa ja mikä on sen funktio siinä?

Kuten jo aiemmin tässä luvussa olen todennut demokratia assosioitui uuskonservatiiveilla enemmän sosiaaliseen vakauteen ja turvallisuuteen kuin oikeudenmukaisuuteen, tasa-arvoon tai vapauteen. Sosiaalinen vakaus on uuskonservatiivien ajattelussa demokratian idea, viime kädessä tärkein syy kannattaa demokratiaa. Tästä johtuen heidän demokratiakäsityksensä määrittyy paljolti sen mukaan, millaisten järjestelyjen, arvojen ja ihmisten välisten suhteiden kautta he uskovat yhteiskunnallisen vakauden olevan tuotettavissa. Heidän luottamuksensa yhteiskunnallisen vakauden säilyvyyteen on huomattavasti alhaisempi kuin liberaaleilla. Tämä johtuu tietysti paljon heidän ihmiskuvastaan. Toiseksi konservatiivien kriteerit vakaudelle saattavat olla perin toisenlaiset kuin liberaalien. Esimerkiksi Kristolille saattoi pitkä tukka miehellä 1960-luvulla olla jo merkki kaaoksesta, joku toinen ei kokenut yhteiskunnan vielä järkkyyvän tästä syystä (toisaalta osa nuorisosta on kieltämättä aina halunnut järkyttää vanhempia kansalaisia ulkonäöllään.)

Esitin myös teorialuvussa neljä vastinparia, jotka koskivat osallistumista, poliittisia instituutioita, vapauden ymmärtämisen tapaa sekä yksilön ja yhteisön suhdetta. Uuskonservatiivisessa demokratia-ajattelussa on erotettava selkeästi kaksi ulottuvuutta: demokraattinen järjestelmän ulottuvuus ja demokratian henkinen ulottuvuus. Kristol itse tekee tämän erottelun jakaessaan demokratian menettelytapoihin ja henkeen. Näin näihin neljään kysymykseen löytyy heiltä aina kaksi vastausta.

TAULUKKO 6: Uuskonservatiivien käsitys demokratiasta järjestelmänä ja henkenä.

	JÄRJESTELMÄ	HENKI
OSALLISTUMINEN:	Poliittinen tasa-arvo. Kaikki saavat osallistua, ei poissulkemista poliittisesta prosessista	Yhteiskunnan etu on, että eliitti hallitsee, koska vain harvat pystyvät ymmärtämään yhteisen edun.
YKSILÖN JA YHTEISON SUHDE:	Laajat yksilön oikeudet (poislukien sosiaaliset oikeudet) Oikeudet kuuluvat vain yksilöille, ei ryhmille tai eläimille.	Yksilön täytyy olla valmis tietyssä tilanteessa uhraamaan omat intressinsä yhteisön hyväksi. Voimakas sosiaalinen kontrolli yhteisössä.
VAPAUKSIEN LUONNE:	Pääasiassa klassien republikanismin ja liberalismin tapaan vapautta valtion pakkovallasta ja enemmistön tyranniasta. Hyvinvointivaltio osallistuu kuitenkin kansalaisten elämään.	Vapaus on vaarallista ja kansalaisten on käytettävä vapauttaan opettajien ja oppaiden neuvojen mukaisesti.
DEMOKRATIAN SUSTANSSI:	Perinteiset demokratian instituutiot ja menettelytavat. Vallan jakaminen pois liitovaltiolta ja korkeimmalta oikeudelta.	Demokraattinen kulttuuri tarkoittaa väestön elämäntapojen ja arvomaailman homogeenisuutta. Arvomaailman on oltava vanhoillis-porvarillinen.
LOPPUTULOS:	Perinteinen republikanismin demokratia.	Amerikkalaisen oikeiston versio Iranin islamilaista demokratiasta.

Uuskonservatiivinen demokratia institutionaalisella tasolla on hyvin pitkälle klassisen republikanismin filosofian mukainen. Ainoan poikkeuksen siihen tuo uuskonservatiivinen hyvinvointivaltio, joka on eräänlainen välittävä tekijä instituutioiden ja kulttuurin välillä. Valtio osallistuu sen kautta demokraattisen kulttuurin luomiseen. Demokratian henki on lähestulkoon demokraattisen järjestelmän vastakohta. Insituutioiden myöntämää tasa-arvoa ja vapautta vastassa on hierarkinen ja samankaltaisuutta vaativa kulttuuri. Kansalaiset ovat muodollisesti tasa-arvoisia, mutta heidän ei tule todellisuudessa pitää itseään sellaisina. Heillä on myös laajat vapaudet, mutta heidän on tajuttava olla käyttämättä niitä itsenäisesti ja täysmääräisesti⁷¹.

Kaikkialla kulttuurissa näkyy voimakas hierarkisuus, yhteiskunta jakautuu politiikassa luonnollisiin johtajiin ja kansaan, kulttuurissa opettajiin ja oppilaisiin. Talouden tulonjako heijastaa sekin yksilöjen luontaisten kykyjen erilaisuutta. Kulttuurin tulee pitää kaikenlaista hierarkisuutta luonnollisena osana demokratiaa, koska yhteiskunnan ja kulttuurin hierakiat ovat vastaavia kuin luonnon omat hierarkiat. Hierakioiden kautta demokratia sidotaan luontoon. Fukuyamanhan mielestä demokratian menestys ja kommunismin romahdus selittyvätkin sillä, että toinen on perustuu realistiseen käsitykseen ihmisluonnosta ja toinen ei.

Uuskonservatiivien ajatus asettaa tällä tavalla demokratian instituutiot ja demokratian kulttuuri toisiaan vastaan on ainutlaatuinen. Yleisesti kulttuurilta edellytetään vain demokraattisten instituutioiden hyväksymistä ja valmiutta kompromisseihin. Insituutioiden ja kulttuurin pitää olla yhteneväiset. Tätä tarkoitetaan demokratian kulttuurillisilla edellytyksillä. (esim. Rawls 1993, Schumpeter 1994.) Demokratian henki on taas kaikkialla tasa-arvoisuutta ja ne, joita ei voida pitää tasa-arvoisina, suljetaan elitistissä käsityksissä pois poliittisesta yhteisöstä. Liberaaleissa käsityksissä kaikki hyväksytään poliittiseen yhteisöön.

Uuskonservatiiveilla ajatus kulkee päinvastoin. Demokraattisen kulttuurin ja demokratian instituutioiden pitää olla toisilleen vastakkaisia. Tämä perustuu siihen, että demokraattiset instituutiot ovat lähtökohtaisesti liian liberaaleja ja nihilistisiä. Ne tekevät kaikista valinnoista ja käsityksistä samanarvoisia. Niiden vastapainoksi tarvitaan kulttuuri, joka tekee kaikkialla laadullisia erotteluja niin

⁷¹ Kristol väittää, ettei tavallinen ihminen, massaihminen, itsekeskeisyydessään ja auktoriteettien vastaisuudessaan pysty vastuulliseen itsensä rajoittamiseen. Tämä massaihminen muistuttaa hänestä Platonin tyrannia (Kristol 1983, 108.)

ihmisten kuin elämäntapojen tai moraalikäsitystenkin välillä. Järjestelmää ei voi kuitenkaan muuttaa kulttuuria vastaavaksi, koska minkäänlaisilla muutoksilla poliittiseen järjestelmään ei ole Yhdysvalloissa legitimizeettiiä kansalaisten keskuudessa. Demokratia on amerikkalaisten ylpeyden aihe. Koska instituutiot täten ovat ja pysyvät, taistelu täytyy käydä hengen ja kulttuurin tasolla. Uuskonservatiivit yrittävät saada kansalaiset rajoittamaan itse omia vapauksiaan ja esittämään sen samalla tavalla amerikkalaisen demokratian perinteeseen kuuluvana asiana kuin itse instituutiotkin.

Tällainen ajattelu ei ole mitenkään uutta Yhdysvaltossa. Perustajat olivat jo aikoinaan jakaantuneet kahteen leiriin, jossa toisen muodostivat elitistit, kuten Alexander Hamilton ja John Adams ja toisen taas kansalaisten tasa-arvoon uskovat, kuten Thomas Jefferson. Elitistit eivät luottaneet kansalaisiin ja eivätkä uskoneet heidän kykyynsä hallita itseään. Parhaassakin tapauksessa he uskoivat heidän tarvitsevan hallitsevan tai parempien luokan valvontaa ja ohjausta. Jeffersonilaiset taas näkivät nämä samat ihmiset demokratian perustana. Mieli-piteiden jakautumisen seurauksena syntyi kaksi puoluetta. (Hart 2002, 101 – 102.) Uuskonservatiivien ajattelu ei ole siis mitenkään originellia vaan hyvin perinteistä amerikkalaista elitismii. Näkisin itse niin, että uuskonservatiivien joukoissa 1960-luvun poliittinen kuohunta tulkittiin niin, etteivät kansalaiset osanneet enää hallita itseään. Ongelmaan lähdettiin sitten hakemaan ratkaisua kaksi sataa vuotta vanhasta elitismistä. Perinteisten eliittien heikkous eikä suinkaan niiden olemassaolo, oli siten viime kädessä epäjärjestystä selittävä tekijä.

Uuskonservatiivien näkemys siitä, että demokratia edellyttää homogeenista kulttuuria vie heidät lähelle Schmittin ajattelua. Hänellä demokratia on juuri kansalaisten homogeenisyyttä. Se tietysti voi tarkoittaa useitakin eri asioita, kuten etnisyyttä, kyvykkyyttä, varallisuutta tai vastaavaa. Uuskonservatiiveilla se tarkoittaa elämäntapoja ja arvokäsityksisä. Schmittillä on mahdollista sulkea edellä mainituin syin ihmisiä poliittisen yhteisön jäsenyydestä. Uuskonservatiivit eivät institutionaalisella puolella sulje ketään pois, mutta kulttuurin tasolla toisin elävät ja ajattelevat leimataan hylkiöiksi. Erityisesti tämä koskee vasemmistoliberaaleja, jotka pyritään ainakin henkisellä tasolla erottamaan amerikkalaisesta demokratiasta.

Elitismissään uuskonservatiivit ovat Schumperin hengenheimolaisia. He kuitenkin erovat hänestä siinä, etteivät näe demokratiaa pelkkänä metodina ja lisäksi haluavat ulottaa tämän elitismin myös kulttuurin puolelle. Uuskonservatiivien ajattelusta välittyy käsitys, että demokratiassa ja demokratiasta

taistelevat lähinnä intellektuellit. 1960-luvun opiskelijaradikalisminkin takaa löytyvät viime kädessä vasemmistolaiset intellektuellit. Tavalliset kansalaiset ja opiskelijat ovat tietyllä tavalla pelkkiä välikappaleita intellektuellieliittien välisessä taistelussa. Päinvastoin kuin Schumpereiläisessä demokratiassa, uuskonservatiivit eivät kuitenkaan ota kilpailevan eliitin olemassaoloa luonnollisena asiana, vaan yrittävät tuhota sen. Vasemmistoliberaaleja ei voi demokratiassa vangita tai kieltää heiltä sananvapautta, mutta heidät voi marginalisoida. Tässä tarkoituksessa uuskonservatiivit kääntyvät kansan puoleen ja hakeavat heistä tukea taistelussa liberaaleja vastaan.⁷²

Uuskonservatiivien mielestä demokratia tarvitsee jonkinlaisen opettajien joukon. Tämänsuuntainen ajatus löytyy myös Schmittiltä. Hänen mukaansa tilanteessa, jossa demokraattisesti ajattelevat ovat vähemmistössä, voidaan ajatella, että kansalaisia pitää tällöin kouluttaa. Näin syntyy koulutuksellinen diktatuuri, jossa demokratia pyritään luomaan sitä lykkäämällä tai rajoittamalla. (Schmitt 1985, 28, 32.) Uuskonservatiivit näkevät, että demokratia tarvitsee rajoituksia ja kouluttajia kulttuurin puolella pysyäkseen demokratiana. Näin institutionaalinen vapaus yhdistyy uuskonservatiivisessa demokratiassa konservatiivisen opettajaeliitin hegemoniaan kulttuurin puolella.

Kulttuurissa uuskonservatiivit ovat siis pitkälle schmittiläisiä anti-liberaaleja. Taloudessa uuskonservatiivit ovat klassisia republikaaneja tai uusliberaaleja. Buchananin ajatukset talouden ja valtion suhteesta käyvät uuskonservatiiveille melkein sellaisenaan. Ainoa pieni poikkeus löytyy siitä, etteivät uuskonservatiivit välitä noudattaa tiukkaa talouskuria valtion menoissa. Poliitiikan osalta uuskonservatiivien kategorisoiminen on kaikkein vaikeinta. He hyväksyvät Yhdysvaltojen poliittisen järjestelmän ja perustuslain sellaisenaan ja esittävät niistä konservatiivisen tulkinnan. He kuuluvat perinteiseen republikanismiin siinä mielessä, että haluavat jakaa valtaa pois liittovaltiolta paikallistasolle. Sama pätee myös korkeimpaan oikeuteen. Liberaalien joukoissa he seisovat ryhmien oikeuksia koskevissa kysymyksissä. Uuskonservatiivien erikoisuus klassisiin republikaaneihin nähden on hyvinvointivaltio, joka on hallitsemisen instrumentti.

⁷² ”Our intellectuals may feel ”alienated” from the orthodoxy represented by ” the American way of life”; they may feel homeless and hopeless in the world this way of life has created. The American people, in their overwhelming majority, do not feel so alienated, homeless, or hopeless. It is the self-imposed assignment of neoconservatism to explain to the American people why they are right, and to the intellectuals why they are wrong.” (Kristol 1983, xiv – xv.)

Hallitsemisessa onkin suurin ero uuskonservatiivien ja perinteisten republikaanien välillä. Jälkimmäisten ajattelussa valtio on jollain tapaa passiivinen sivustasuraaja, suojelija, kuten Buchanan valtion tärkeimmän roolin nimeää. Uuskonservatiiveilla valtio on aktiivinen toimija ja heidän demokratiassaan valtio todella hallitsee ainoana poikkeuksena talouselämä, josta se klassisten liberalismien ja republikanismin oppien mukaisesti vetäytyy. Valtion aktiivisuudessa he lähestyvät moderneja liberaaleja sillä erotuksella, että valtio toteuttaa antiliberaalia politiikkaa. Uuskonservatiivit siis ikään kuin kaappaavat liberaalien instrumentin ja käyttävät sitä heitä vastaan. Poliitikassa heillä yhdistyvät liberalismi taloudessa ja anti-liberalismi kulttuurissa.⁷³ Valtiota käytetään siellä missä liberalismia ei voida kannattaa. Tällaiselle kombinaatiolle en pystynyt löytämään mistään mitään nimeä, joten se lienee pakko nimetä vain yksinkertaisesti uuskonservatismiksi.

Uuskonservatiivinen demokratianäkemys voidaan lopulta esittää pähkinänkuoressa seuraavasti: Demokratia on kannatettava asia, koska se tuottaa sosiaalista vakautta yhteiskuntaan. Tämä tapahtuu kuitenkin vain silloin, kun yhteiskunnan paremmat – moraaliltaan korkeimmat ja kyvykkäimmät – jäsenet hallitsevat ja kontrolloivat yhteiskunnan huonompia jäseniä. Liberaalit eliitit eivät kuitenkaan tule kyseeseen, koska liberaalit ovat moraalittomia ja harhaoppisia. Näin jäljelle jäävät ainoastaan konservatiiviset eliitit, joista uuskonservatiivit ovat parhaita, koska he ainoana ymmärtävät aktiivisesti hallita.

Uuskonservatiivisen demokratian voi vielä sijoittaa teorialuvussa muotoilemaani koordinaatistoon, jossa pysty akseli ilmensi ajattelun hierarkisuutta ja vaaka-akseli individualismia. Heidän ajattelustaan syntyy kuvio, joka on korkea ja kapea. Liberaalien makuulla maannut palkki on nyt nostettu pystyasentoon. Uuskonservatismi voi siten tilanteesta ja asiasta riippuen olla samalla puolella niiden kanssa, joiden kuvio on joko liberaalien kuviota korkeampi (klassiset liberaalit ja klassiset republikaanit) tai kapeampi (kommunitaristit). Varsin pienellä todennäköisyydellä he koskaan osuvat samalle puolelle liberaalien kanssa – tosin ryhmien oikeuksien kohdalla näin kävi. Kuvioon voi

⁷³Hauskaa sinällään, että vasemmistoliberalismissa liberalismi ja anti-liberalismi sijoittuvat juuri päinvastoin. Kristol toteaa seuraavaa. ”The exact nature of what has been happening is obscured by the fact that this new class is not merely liberal but truly “libertarian” in its approach to all areas of life—except economics. It celebrates individual liberty of speech and expression and action to unprecedented degree, so at all times it seems almost anarchistic in its conception of the good life. But this joyful individualism always stops short of the border where economics—that is, capitalism—begins.”(Kristol 1983, 212.) Kristolilta jää huomaamatta, että kun tämän kääntää päinvastoin, niin tullaan lähelle hänen omaa ajatteluaan.

halutessa tietysti halutessaan lisätä muitakin ulottuvuuksia. Tämä oli kuitenkin tässä tutkimuksessa se keskeisin.

Lopputuloksen suhteen täytyy silti esittää yksi varaus ja se liittyy Irving Kristolin asemaan liikkeessä. Uuskonservatiivit eivät olleet tässä tutkimuksessa täysin homogeeninen joukko, erityisesti Krauthammer ja Wattenberg poikkesivat jonkin verran joukosta. Krauthammer oli muita liberaalimpi käsityksiltään ja toisaalta Wattenberg oli optisti, joka uskoi että, demokratiassa aina lopulta palataan keskelle. Hänellä oli jotain sellaista luottamusta sekä demokratian kykyyn selvitä haasteista että perusamerikkalaiseen, jota ei todellakaan löytynyt Kristolilta. (Wattenberg 1985, 347, 355.) Olen antanut kuitenkin lopputuloksessa Kristolille suuremman painoarvon kuin muille, koska häntä pidetään aivan yksimielisesti liikkeen kaikkein vaikutusvaltaisimpana ideologina. Täten lopputulos on jossain määrin konservatiivisempi ja fundamentalistisempi kuin mitä se olisi ollut, jos olisin painottanut kaikkia yhtä paljon. Myönnän pienen vinoutuman olemmassaolon mahdollisuuden, mutta väitän, ettei se silloinkaan ole kovin suuri.

Väitteelle antaa tukea se, että omat tulokseni ovat hyvin yhteneväisiä aiemman uuskonservatismiin tutkimuksen kanssa. Drury'n näkemys, että uuskonservatismi yrittää erottaa liberalismiin demokratiasta ja asettaa ne toisiaan vastaan, piti paikkansa tässäkin tutkimuksessa. Uuskonservatiivit vetoavat todellakin amerikkalaisen kulttuurin puritaaniseen puoleen ja väittävät, että Yhdysvallat ole koskaan ollut hengeltään samalla tavalla liberaali kuin sen instituutiot. (Fukuyama 1992, 256 – 257). Halperin ja Dorrienin väitteet uuskonservatiivien taipumuksesta voimakkaisiin vastakkainasetteluihin ja stigmatisoivaan retoriikkaan osoittautuivat nekin oikeiksi. Omat tulokseni antavat tukea myös Rynille, joka syytti uuskonservatiiveja halusta homogenisoida koko ympäristönsä. Se liittyi heillä sosiaalisen vakauden ehtoihin ja siten taistelu toisianajattelevia vastaan on samalla taistelua demokratian olemassaolosta. Chernusin ajatus, että uuskonservatiivien toiminnan taustalla on jatkuvasti koettu turvattomuuden tunne, on psykologisointia, joka ei kuulunut tämän työn alaan. Silti sekin kyllä sopii kuvaan siinä mielessä, että yhteiskunnallinen vakaus oli sittenkin koko demokratia-ajattelun ydin uuskonservatiiveilla. Sen sijaan hänen väitettään sisä- ja ulkopoliittikan yhteydestä, ei tämän tutkimuksen perusteella voi sen paremmin vahvistaa kuin kumotakaan.

Olen pyrkinyt työssäni muistamaan oman lähtökohtani, sen, ettei demokratiasta ole vain yhtä totuutta. Tässä suhteessa olen pidättäytynyt kritisoimasta mitään demokratiakäsitystä. Tietyt ajattelun ristiriitaisuudet olen pyrkinyt nostamaan esiin, silloin kun olen sellaisia havainnut. En lähde tutkimuksen lopuksikaan antamaan uuskonservatiivien demokratia-ajattelusta mitään arvosanaa. On tietysti selvää, että siihen liittyy monia ongelmaisia kohtia. Mitään aattellista keskustelua ei suvaita ja demokratialla oikeutetaan käytännössä yhden eliittiryhmän hegemonia kaikkialla yhteiskunnassa. Sitäkin voi miettiä, mikä on demokraattisten instituutioiden merkitys yhden totuuden yhteiskunnassa. Onko myöskään realistista olettaa, että koko ihmiskunta haluaa juuri tällaista demokratiaa? Näitä ja monia muita kysymyksiä voi jokainen pohtia edelleen tämän työn pohjalta tai muuten. Pitää silti muistaa, että kaikissa demokratiakäsityksissä on omat ongelmansa. Demokratia on monien mielestä paras hallintojärjestelmä mutta harva on sitä mieltä, että se on täydellinen. Sama epätäydellisyys koskee myös demokratian määrittelyä. Siksi kannattaa antaa muillekin kuin omille näkemyksilleen mahdollisuus.

LÄHTEET:

KIRJALLISUUS:

- Abbott, Philip (1980). *Furious Fancies: American political thought in the post-liberal era*. Greenwood Press, Westport.
- Abrahms, Richard M. (2002). *America Transformed: Sixty Years of Revolutionary Change, 1940-2000*. Cambridge University Press, West Nyack.
- Bloom, Alexander (1986). *Prodigal sons: the New York intellectuals & their world*. Oxford University Press, New York.
- Buchanan James M (1975). *The limits of liberty: between anarchy and Leviathan*, Chicago University Press, Chicago.
- Buchanan James M (1997). *Post-socialist political economy: selected essays*. Elgar, Cheltenham.
- Chernus, Ira (2006). *Monsters to destroy: the neoconservative war on terror and sin*. Paradigm, Boulder.
- Dahl Robert A (1972). *Democracy in the United States: promise and performance*. Rand McNally, Chicago.
- Dahl, Robert A (1989). *Democracy and its critics*. Yale University Press, New Haven and London.
- Dahl Robert A (2006). *On political equality*. Yale University Press, New Haven.
- Dorrien, Gary J. (1993). *The neoconservative mind: politics, culture and war of ideology*. Temple University Press, Philadelphia.
- Drury, Shadia B. (1997). *Leo Strauss and the American right*. St. Martin's Press., New York.
- Etzioni, Amitai (1984). *Capital corruption: the new attack on American democracy*. Harcourt Brace Jovanovich, San Diego.
- Etzioni, Amitai (1994). *The Spirit of Community. The reinvention of American society*. St. Marins's Press, New York.
- Etzioni, Amitai (1995). *Rights and the common good: the communitarian perspective*. St. Martin's Press, New York.
- Held, David (1987). *Models of Democracy*. Polity Press, Cambridge.
- Fukuyama, Francis (1992). *Historian loppu ja viimeinen ihminen*. WSOY, Porvoo.

- Fukuyama, Francis (1999). *The Great disruption: Human nature and the reconstitution of social order*. Profile, London.
- Fukuyama, Francis (2006a). *After the Neocons: America at the crossroads*. Profile, London.
- Glazer, Nathan (1987). *Affirmative discrimination: ethnic inequality and public policy*. Harvard University Press, Cambridge.
- Glazer, Nathan (1988). *The limits of social policy*. Harvard University Press, Cambridge.
- Halper, Stefan A (2004). *America alone: the neoconservatives and the global order*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Harris, Fred A (1986). *America's democracy: the ideal and the reality*. Scott, Foresman; Glenview, Ill.
- Hart, Gary (2002). *Restoring of the republic: the Jeffersonian ideal in 21st-century America*. Oxford University Press, Oxford.
- Hyrkkänen, Markku (2002). *Aatehistorian mieli*. Vastapaino, Tampere.
- Kristol, Irving (1983). *Reflections of a Neoconservative*. Basic Books, New York.
- Kristol, Irving (2003). "The neoconservative persuasion". Teoksessa *The Neocon Reader* (ed. Stelzer) (2004), Grove Press, New York, s. 145–148. Ensimmäisen kerran julkaistu *The Wall Street Journalissa* 14.7.1993.
- Lakoff, Sandorf (1996). *Democracy: history, theory, practise*. Westview Press, London.
- Novak, Michael (1982). *The spirit of democratic capitalism*. Simon & Schuster, New York.
- Novak, Michael (2000). *God's country: taking the declaration seriously*. AEI Press, Washington D.C.
- Pettit, Philip (1997). *Republicanism: a theory of freedom and government*. Clarendon Press, Oxford.
- Rawls John (1988). *Oikeudenmukaisuusteoria*. WSOY, Helsinki.
- Rawls John (1993). *Political liberalism*. Columbia University Press, New York.
- Ryn, Claes G. (2003). *Common Human Ground: Universality and Particularity in a Multicultural World*. University of Missouri Press, Columbia.
- Schmitt, Carl (1985). *The crisis of parliamentary democracy*. MIT Press, Cambridge.
- Schumpeter, Joseph A (1994). *Capitalism, socialism and democracy*. Routledge, London.
- Setälä, Maija (2003). *Demokratian arvo. Teoriat, käytännöt ja mahdollisuudet*. Gaudeamus, Helsinki.

Skinner, Quentin(2002). Visions of politics vol. 1; Regarding method. Cambridge University Press, Cambridge.

Tam, Henry(1998). Communitarism: a new agenda for politics and citizenship. McMillan Press, Basingstoke.

Tocqueville, Alexis de(2006). Demokratia Amerikassa.Gaudeamus, Helsinki.

Walzer, Michael (2004) Politics and passion. Toward a more equalitarian liberalism. Yale University Press, New Haven.

Watson, Richard A (1981). Promise and Performance of American Democracy.

Wattenberg, Ben J (1985). The good news is the bad news is wrong. Simon & Schuster, New York.

KOLUMNIT JA ATIKKELIT:

Fukuyama, Francis (2001). "Natural rights and human rights history." The National Interest, summer 2001.

Fukuyama, Francis (2002). "Has history started again?" Policy 2/2002.

Fukuyama, Francis (2006b). "After Neo-conservatism." New York Times 19.2.2006.

Fukuyama, Francis (2006c). "Identity, immigration & democracy." Journal of Democracy 2/2006.

Krauthammer, Charles (1999). "Federalism's New Friends." Jewish World Review 8.11.1999.

Krauthammer, Charles (2000). "A Nation of Oil Addicts." Jewish World Review 20.3. 2000.

Krauthammer Charles (2001a)." McCain's costly crusade." Jewish World Review 2001 26.3.

Krauthammer, Charles (2001b). "How to solve the reparations problem." Jewish World Review 10.4. 2001.

Krauthammer, Charles (2002a). "Peace through democracy." Jewish World Review 28.6.2002.

Krauthammer, Charles (2002b). "Speaking of stupid liberals, angry conservatives." Jewish World Review 29.7 2002.

Krauthammer, Charles (2003a). "No 'Roe' replay on affirmative action." Jewish World Review 27.6.2003.

Krauthammer, Charles (2003b). "Courting a Crisis of Legitimacy." Jewish World Review 5.7.2003.

Krauthammer, Charles (2004a). "NOT AGAIN! Revolution by Fiat." Jewish World Review 26.2. 2004.

Krauthammer, Charles (2004b). "Mindless compliancy." Washington Post 9.7. 2004.

Krauthammer, Charles (2004c). "In defense of democratic realism." *The National Interest* fall 2004.

Krauthammer, Charles (2005a). "What's Left? Shame." *Jewish World Review* 18.3 2005.

Krauthammer, Charles (2005b). "In public interest." *Washington Post* 29.4. 2005.

Krauthammer, Charles (2005c). "Assimilation nation." *Jewish World Review* 17.6 2005.

Krauthammer, Charles (2005d). "Give Grandma a Pass: Politically Correct Screening Won't Catch Jihadists." *Jewish World Review* 29.7 2005.

Krauthammer, Charles (2005e). "Situational libertarianism." *Jewish World Review* 12.8. 2005.

Krauthammer, Charles (2005f). "Withdraw this nominee." *Jewish World Review* 7.10. 2005.

Krauthammer, Charles (2005g). "The Truth about Torture. It's time to be honest about doing terrible things." *The Weekly Standard* 5.12. 2005.

Krauthammer, Charles (2006a). "Pandora and Polygamy." *Jewish World Review* 17.3. 2006.

Krauthammer, Charles (2006b). "A Ban we don't (yet) need." *Jewish World Review* 7.6.2006.

Krauthammer, Charles (2006c). "Emergency Over, Saith the court." *Jewish World Review* 7.7. 2006.

Krauthammer, Charles (2006d). "Tolerance : A Two-Way Street." *Jewish World Review* 22.9.2006.

Krauthammer, Charles(2007). "Giuliani's Abortion 'gaffe.'" *Jewish World Review* 11.5. 2007.

Kristol, Irving (2003). "The neoconservative persuasion." *The Weekly Standard* 27.8. 2003.

Novak, Michael (1999). "Controversial Engagements." *First Things* 4/1999.

Novak, Michael(2005). "Global Liberty." *National Review Online* 20.1.2005.

Novak, Mivhael (2006a). "Living and Dying – Watching a Once-Great Party Fall." *National Review Online* 12.1.2006.

Novak Michael (2006b). "Troubled Continent: A Crisis of demography- and of the spirit" *National Review Online* 31.1. 2006.

Novak, Michael (2007a). "Conservative Bush – An Effective and Pioneering President" *National Review Online* 6.3. 2007.

Novak Michael (2007b). "War against barbarism" *National Review Online* 17.7. 2007.

Wattenberg Ben (1999a). "The sprawl brawl." *Jewish World Review*, 23.2. 1999

Wattenberg Ben (1999b). "Must we still subsidize 'cultural pollution'?" *Jewish World Review* 1.6. 1999.

Wattenberg Ben (1999c). "To sir with love." *Jewish World Review*, 28.6 1999.

Wattenberg Ben (2000a). "Soak only the very rich." *Jewish World Review* 21.7. 2000.

Wattenberg Ben (2000b). "Committing Sociology." *Jewish World Review* 18.8.2000.

Wattenberg Ben (2000c). "Comes the evolution." Jewish World Review 9.11.2000.

Wattenberg Ben (2001a). "Immigration from the other side." Jewish World Review 30.5. 2001.

Wattenberg Ben (2001b). "The business offense." Jewish World Review 22.6. 2001.

WWW-LÄHTEET

http://en.wikipedia.org/wiki/Dissent_%28magazine%29. Luettu 13.5.2008.

http://en.wikipedia.org/wiki/The_Public_Interest. Luettu 17.5.2008

http://en.wikipedia.org/wiki/The_National_Interest. Luettu 17.5.2008

http://en.wikipedia.org/wiki/Nathan_Glazer. Luettu 4.2.2008.

http://www.pbs.org/arguing/nyintellectuals_glazer.html. Luettu 4.2.2008.

http://en.wikipedia.org/wiki/Commentary_Magazine. Luettu 17.5.2008

http://en.wikipedia.org/wiki/The_New_Republic. Luettu 17.5.2008

http://en.wikipedia.org/wiki/Michael_Novak. Luettu 14.5. 2008.

http://en.wikipedia.org/wiki/Whig_Party_%28United_States%29. Luettu 4.2.2008.

http://en.wikipedia.org/wiki/First_Things. Luettu 17.5.2008

http://en.wikipedia.org/wiki/National_Review. Luettu 17.5.2008

http://en.wikipedia.org/wiki/Ben_Wattenberg. Luettu 4.2.2008

<http://www.aei.org/scholars/scholarID.59,filter.all/scholar.asp>. Luettu 4.2.2008.

http://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Krauthammer. Luettu 4.2.2008.

<http://www.postwritersgroup.com/krauthammer.htm>. Luettu 4.2.2008.

http://en.wikipedia.org/wiki/Francis_Fukuyama. Luettu 4.2.2008.

<http://www.sais-jhu.edu/faculty/fukuyama/Biography.html>. Luettu 4.2.2008.

http://en.wikipedia.org/wiki/Plessy_v._ferguson. Luettu 14.3.2008.

